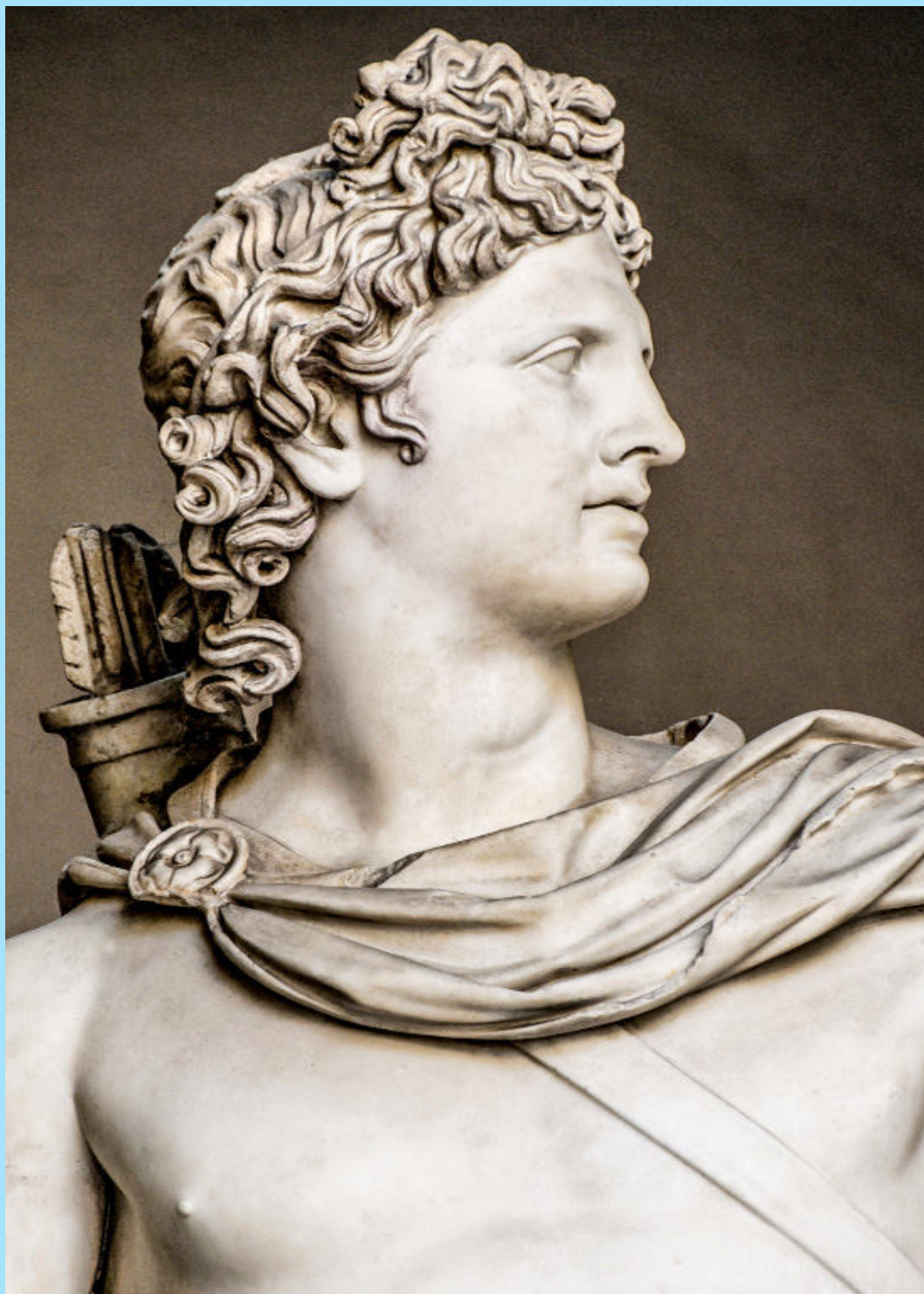

COOLTARTIS

Revistă trimestrială de istorie, cultură și literatură

Această revistă apare sub egida
Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România,
filiala Olt Pan M. Vizirescu

Anul II, nr. 3, Slatina, martie 2024

CUPRINS

Avram Iancu și revoluția de la 1848-1849.

Octavian IRIMIEȘ, pagina 1

Mascarada judiciară stalinistă de la București (mai 1946).

Gică MANOLE, pagina 7

Cât de crud a fost Vlad Drăculea?

Vasile LUPAȘC, pagina 18

Ioan Racz, nobil de Mehadia, Obercneaz la 1724 , primul ctitor român de biserici ortodoxe în Banat.

Titu PERVULESCU, pagina 20

Participarea armatei române la războiul ruso-otoman (1877-1878). Câștigarea și recunoașterea independenței de stat a României.

Larisa IACOB, pagina 24

Velisarie Leontopol și membrii familiei sale.

Cornel MANOLESCU, pagina 30

Memorandiști bănățeni în vatra Severinului sfârșitului de secol XIX.

Dan ȘALAPA, pagina 40

Un act emis de Tudor Vladimirescu în martie 1821.

Nicolaie DINCĂ, pagina 45

Focuuri pe dealuri.

Valeru CIUREA, pagina 49

(S)clipiri în praf...

Dan ALEXOAE, pagina 54

Icoana... poveste fără cuvinte.

Violeta SCROCIOB, pagina 58

Sfântul Grigorie Palama și teoria cuantică - un posibil studiu.

Remus IORDACHE, pagina 61

Scriitorul Eugen Barbu – jandarm la Caracal și Piatra-Olt.

Teodor NEDELEA, pagina 63

Radu Gyr, în Dosarul de Securitate al lui Pan. M. Vizirescu.

Dumitru SÎRGHIE, pagina 65

Proză. Pe întuneric (fragment).

Nicolaie DINCĂ, pagina 68

Proză. Lazăr (fragment).

Marin TRAȘCĂ, pagina 71

Proză. La azăvada apelor (fragment).

Corina Dașoveanu, pagina 74

Proză. Casa de nebuni a Atenei (fragment).

Thanas MEDI, pagina 76

Proză. „Povestiri-Samurai.

Christine Bernadette ROUSSEAU, pagina 82

Proză. Niculae (fragment din romanul în lucru).

Ela NICOLAU, pagina 87

Restituiri. Corespondență Nicolae Crevedia - Pan M. Vizirescu.

Pagina 90

UMOR NEAOȘ OLTENESC (Cronică la volumul Natură moartă cu proști vii, de Nicolaie Dincă)

Dumitru Augustin DOMAN, pagina 91

Cronică la volumul Îmi iau pantofii, sufletul, rujul, dispar, de Corina Monea (Dașoveanu).

Raluca FARAON, pagina 92

Cronică vol. Lector-lictor, vol. II de Ion Topolog.

Iulian CĂTĂLUI, pagina 96

Poezie. Costel STANCU, pagina 99

Poezie. Marilena APOSTU, pagina 104

Poezie. Dan Ioan MARTA, pagina 107

Poezie. Mircea GRUMAZ, pagina 113

Poezie. Mihaela MERAWEI, pagina 117

Poezie. Silviu Viorel PĂCALĂ, pagina 118

Poezie. Victor RUSU, pagina 120

Poezie. Cristina Maria FIROIU, pagina 123

Poezie. Dumitru SÎRGHIE -Mitif, pagina 125

Poezie. Gabriela Mimi BOROIANU, pagina 129

Poezie. Victor IACOBESCU, pagina 131

Poezie. Marioara NEDEA, pagina 134

Poezie. Marin RADA, pagina 136

Poezie. Aurelia DINCĂ, pagina 139

Restituiri. Radu Gyr: A. de Herz, întâiul meu dascăl de versuri.

Pagina 142

**Publicație editată de
Asociația Culturală Olt Artis**

Slatina, Olt, România

ISSN: 3008-3370

ISSN-L: 3008-3370

Director Fondator:

Nicolaie DINCĂ

Redacția și administrația:

Strada Cireașov, nr. 15

Slatina, Olt, România

nicolaied2@gmail.com

Redactor șef:

Nicolaie DINCĂ

telefon: 0747.128838

Secțiunea literatură:

Corina DAȘOVEANU

Secțiunea istorie:

Nicolaie DINCĂ

Secțiunea Cultură tradițională:

Valeru CIUREA

Colaboratori:

Octavian IRIMIEȘ, Gică MANOLE, Vasile LUPAȘC, Titu

PERVULESCU, Larisa IACOB, Cornel MANOLESCU, Dan

ȘALAPA, Dan ALEXOAE, Violeta SCROCIOB, Remus

IORDACHE, Teodor NEDELEA, Dumitru SÎRGHIE,

Marin TRAȘCĂ, Thanas MEDI, Christine Bernadette

ROUSSEAU, Ela NICOLAU, Dumitru Augustin DOMAN,

Raluca FARAON, Iulian CĂTĂLUI, Costel STANCU,

Marilena APOSTU, Dan Ioan MARTA, Mircea GRUMAZ,

Mihaela MERAWEI, Silviu Viorel PĂCALĂ, Victor RUSU,

Cristina Maria FIROIU, Gabriela Mimi BOROIANU,

Victor IACOBESCU, Marioara NEDEA, Marin RADA,

Aurelia DINCĂ.

Ilustrații și fotografii:

Pixabay

Coperta 1: Apollo

Coperta 3: Afiș Concursul internațional de creație
„CULTURO” - 2024

Coperta 4: Portret Avram Iancu

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor
aparține autorilor. © Asociația OltArtis, 2024

Tiparul executat la Editura Hoffman

Email: contact@editurahoffman.ro

Telefon: 0740.984910

Octavian IRIMIEȘ

AVRAM IANCU ȘI REVOLUȚIA DE LA 1848-1849

Cum de creierul s-a aflat la Blaj și nu în alt oraș mai important? Pentru că în acea vreme acolo se afla centrul intelectualității românilor din Ardeal.

La 1700, când numeroși credincioși și preoți ardeleni au acceptat să treacă la unirea cu biserica Romei, păstrându și totuși ritul bizantin, li s au promis anumite beneficii, ca ieșirea din iobăgie, scutirea lor de anumite taxe și de serviciul militar și înființarea unei școli religioase. Episcopul Inochentie Micu a reușit să înființeze această școală unde s-a format o puternică elită a societății românești care a luptat pentru drepturile românilor. Însă acele drepturi și beneficii nu au fost puse în aplicare de către nobilimea maghiară și săsească, fiindcă nu vedeau cu ochi buni pierderea câtorva iobagi și a unor venituri. De aici, a rezultat o continuă luptă a clerului greco catolic pentru drepturile sale și nu e de mirare că, în momentul în care a izbucnit revoluția, preoții s au pus în fruntea țăranilor și au pornit la luptă. Cei mai mulți dintre ei erau deja obișnuiți să scrie jalbe și petiții, așa că începând cu luna martie a anului 1848, odată cu izbucnirea revoluției s au implicat imediat în răspândirea manifestelor în rândul enoriașilor. Cei mai tineri și mai aprigi dintre ei au luptat cu arma în mână, iar unii au murit în bătălii ori au fost capturați și executați.

Nu pot fi ignorați nici preoții ortodocși, mare parte din ei iobagi, asupriți în fel și chip de către nobili. Marea lor majoritate proveneau din rândurile oamenilor de la sate, așa că aceștia au înțeles foarte bine problemele și necazurile țăranilor, cu care adesea s au identificat. Dorința de a fi eliberați din iobăgia grea și sărăcia lucie în care viețuiau, de a scăpa de munca epuizantă la care erau supuși forțat, altfel erau aspru pedepsiți, i a motivat să participe la lupte pe toți. Au făcut o cu mult curaj, au înfruntat toate primejdiile și au răbdat numeroase lipsuri, ei, care abia aveau câteva arme rudimentare, produse de fierarii

Revoluția din Transilvania de la 1848 1849, reprezintă un caz aparte în istoria poporului român, căci în acel timp au apărut și s au răspândit ideile de libertate, de națiune și de unire, iar populației române din Transilvania i s a înfiripat în minte conștiința națională. Tot în vremea aceea s-a afirmat un comandant militar de seamă, pe nume Avram Iancu, despre care s-au scris multe și pe bună dreptate, căci, fără îndoială, a fost un mare lider. Însă unii scriitori și istorii pierd din vedere faptul că nu el a organizat revoluția și îi atribuie un rol mai important decât a avut în realitate. El a reprezentat brațul armat al mișcării, dar creierul se afla la Blaj, între profesorii și preoții greco catolici. Aceștia au conceput ideile pentru care să se dea lupta, au scris și răspândit manifeste care au stârnit dorința românilor de a lupta pentru drepturile lor, ba chiar au făcut mai mult de atât. Așadar, nu putem vorbi despre Avram Iancu, fără să vorbim despre organizatorii revoluției și despre cei care l-au susținut trup și suflet.

satelor.

Pe lângă aceștia au mai existat puțini oameni intelectuali, curajoși și dornici să-și îndeplinească dezideratele la care sperau de multă vreme. Au contribuit și aceștia după puterile lor la buna desfășurare a evenimentelor, însă fizic, cel mai mare aport l-au avut țărani iobagi, care formau 90% din populația română a Transilvaniei. Aceștia trăiau în cea mai cruntă sărăcie și lipsuri majore, efectuând munci grele în folosul nobilimii, fără nici un fel de plată. Ba mai mult, dacă nu prestau robotele erau aspru pedepsiți.

Sătenii vedeau în preoți singurul lor sprijin, căci aceștia le aduceau speranță, se implicau total în viața satului și de aceea aveau o mare autoritate în fața lor. Nobilimea nu și-a dat seama că asuprindu-i în fel și chip pe preoți, i-a îndepărtat de ea și, în loc să aibă sprijinul clerului, a avut un dușman teribil, care a condus lupta pentru dreptate și eliberarea din iobăgie. Deși aceștia nu aveau nici un fel de experiență sau pregătire de război, ei au devenit, peste noapte, conducători militari, care i-au învins în luptă pe cei mai buni ofițeri unguri, în condiții de inferioritate numerică și tehnică. Ei au știut să se coboare la nivelul țăranilor, să îi motiveze, să le explice exact pentru ce luptau și situația în care se aflau. Ba mai mult, i-au instruit și condus în luptă, făcând din niște bieți țărani iobagi, niște soldați teribili, mai puternici și mai motivați decât ai ungarilor și habsburgilor. Foarte adesea, acești lideri operau independent de autoritatea lui Avram Iancu, care în timpul revoluției s-a aflat mai tot timpul la Câmpeni. Își strângeau oamenii din parohiile lor și din cele învecinate și plecau la luptă cu curaj. De regulă, abia după încheierea luptelor îi trimiteau rapoarte lui Avram Iancu descriind desfășurarea evenimentelor, iar uneori, când era cazul, îi scriau pentru a-i cere ajutor.

După cum se știe, la jumătatea lunii martie a anului 1848, o teribilă revoluție a izbucnit în mai toate marile orașe din imperiu, iar autoritățile austriece au fost luate prin surprindere de amploarea și puterea ei. Revoluționarii maghiari au încercat să obțină independența față de austrieci și în Dieta de la Poszon au decretat desființarea

iobăgiei pe teritoriul Ungariei, au proclamat o serie de drepturi și libertăți la care visau de multă vreme. Ideile revoluției pașoptiste s-au răspândit rapid și-n Transilvania. Au ajuns întâi la urechile profesorilor și preoților de la Colegiul Unit din Blaj, care au scris o serie de manifeste prin care chemau oamenii să se proclame adunare națională, iar românii să fie recunoscuți ca națiune de sine stătătoare. Maghiarii a refuzat să-i recunoască pe români ca națiune de sine stătătoare, ba le-au cerut să-și maghiarizeze numele și să-și schimbe credința dacă doreau să obțină locuri de muncă la stat. Această atitudine șovină și naționalistă i-a aruncat pe români în brațele imperialilor disperăți să găsească orice sprijin posibil și care au promis recunoașterea doleanțelor lor.

Prin grija preoților la 15 mai s-a ținut la Blaj o mare adunare, formată din circa 45-50.000 de oameni și care s-a proclamat Adunare Generală Națională. Tot atunci cei mai de seamă intelectuali au format Comitetul Național Român, care a declarat că de acum încolo națiunea română devine de sine stătătoare, pururea credincioasă împăratului. A mai proclamat independența bisericii, desființarea iobăgiei fără despăgubire, libertate comercială și industrială, libertatea de a vorbi, a scrie și a tipări fără cenzură; libertate personală, libertatea adunărilor, înființarea școlilor în limba română, înființarea gărzilor naționale ș.a.m.d.

Nobilii maghiari nu au fost de acord cu cerințele românilor, au convocat Dieta și au votat unirea Transilvaniei cu Ungaria. Apoi au trimis o delegație la Viena care a făcut presiuni asupra împăratului să recunoască unirea. După aceasta, au căutat să-I silească pe iobagii români să continue să presteze robote și chiar au trimis trupe să-i forțeze să se întoarcă la muncă pe domeniile nobiliare. Ba mai mult, unii nobili au încercat să-i mobilizeze pe țărani să se înroleze în armatele lor. Au cerut trupelor să deschidă focul asupra țăranilor ce nu voiau să se supună și au forțat vreo 4.000 de oameni să li se alăture. Au instituit tribunale de sânge care să-i descopere pe românii nesupuși și să-i pedepsească exemplar ca să-i silească să facă ce li se spune. Circa 30.000 de oameni a fost uciși din ordinul acestor

tribunal, unii spânzurați, alții împușcați, închiși în locuri insalubre unde și-au găsit sfârșitul ori au fost chinuiți până la moarte.

În ciuda eforturilor autorităților maghiare, doleanțele românilor nu au putut fi suprimate, iar persecuțiile n-au făcut decât să-i întărească. În munți a început să prindă contur o formațiune de luptă condusă de Avram Iancu, un avocat de numai 25 de ani, care a umblat prin sate să strângă bărbați în putere și dornici de luptă pentru libertate. Comitetul Național Român a cerut preoților să mobilizeze oamenii și între 25-28 septembrie 1848 a avut loc o nouă Adunare la Blaj, unde s-au strâns 60.000 de oameni. Printre alte decrete, s-a dat și cel de înființare a Gărzii Naționale, care a fost organizată după modelul armatei romane: decuriile erau grupe de 10 soldați conduse de decurioni, centuriile aveau circa 100 soldați și erau conduse de centurioni, cohortele erau conduse de tribune și aveau cam 1.000 de oameni, iar legiunile aveau 5-6.000 de oameni și erau conduse de prefecti. Comandant general a fost numit tânărul Avram Iancu ce s-a dovedit a fi plin de râvnă în îndeplinirea sarcinilor ce i-au fost atribuite. Și-a luat ca adjuncți pe prefectii Simion Balint, Petre Dobra, Ioan Buteanu și Axente Sever și a trecut imediat la organizarea armatei în zona munților Apuseni. Din păcate, nu avea decât puține arme de foc, cea mai mare parte din dotarea oștirii sale era formată din arme rudimentare: topoare, furci de fier, îmblăcie sau sulite făcute de fierarii satelor și fiecare mânca ce își aducea de acasă.

Curând, în acea toamnă s-au rupt legăturile dintre autoritățile maghiare și austriece și s-a ajuns la conflicte deschise. Trupele austriece de grăniceri au fost învinse de către revoluționarii unguri, care în chip de represalii au incendiat orașul Reghin și încă 9 sate românești, în care au ucis o mulțime de civili nevinovați. Imediat după aceasta, Comitetul Național Român s-a autoproclamat Comitet de Pacificațiune și au cerut arme de la austrieci. Aceștia nu aveau deplină încredere în români și le-au oferit puțină muniție și 1.200 de puști vechi, unele defecte. Avram Iancu le-a dat oamenilor săi care le-au reparat și repus în funcțiune și au învățat să le manevreze. La 21 octombrie a primit ordin să-

și curețe prefectura de revoluționari unguri și a început să acționeze în forță. Și-a stabilit cartierul general la Câmpeni, de unde a dirijat cu abilitate desfășurarea luptelor. În prima fază, trupele sale au dat lupte serioase, cu sortii schimbătoare, pentru eliberarea orașelor Zlatna, Aiud, Teiuș.

Mânioși pe rezistența aprigă a românilor, maghiarii au întreprins misiuni de represalii, au incendiat case și biserici românești, au omorât o mulțime de civili nevinovați, iar pe ostașii lui Iancu ce au reușit să îi ia prizonieri, i-au torturat cu cruzime. Au contraatacat încercând să pună stăpânire pe căile de acces în munți, însă s-au lovit de opoziția dură a moșilor și au dat lupte grele pentru satele Cricău, Hălmagiu, Trainiș și alte localități.

În lunile decembrie și ianuarie, datorită iernii grele, s-au dat destul de puține lupte. Între cele mai importante le putem aminti pe cea de la Râul Călatei, sat pe care la 3 ianuarie l-a atacat o coloană de 1.000 de revoluționari unguri, susținuți de 4 tunuri. Vreme de 4 ore, 80 de bărbați din localitate s-au bătut cu curaj să le întârzie accesul, iar femeile și copiii să se poată refugia. Ungurii au aprins satul, apoi s-au îndreptat către localitatea Iara. Prefectul Balint și-a strâns oastea în grabă, și a pornit pe urmele lor. S-au dat lupte grele pe străzi și prin curțile caselor, dar ungurii au fost bătuți și alungați după ce suferiseră pierderi de patru ori mai mari decât moșii.

Odată cu venirea primăverii, ciocnirile s-au reluat cu duritate și violență. La 26 februarie și 12 martie, trupele maghiare au încercat să ocupe localitatea Mărișel, dar au fost învinse de fiecare dată și alungate.

În timp ce trupele române luptau cu destoinicie, cele imperiale se băteau mult mai slab. Pe 11 martie, la Sibiu o armată de 10.000 de oameni a fost învinsă de 6.000 de revoluționari unguri și s-a refugiat peste munți, în Țara Românească. Au lăsat în urma lor, intacte, importante depozite de arme și muniții cu care ungurii și-au dotat armata. Au început să asedieze orașele Timișoara, Alba Iulia și Deva și au încercat să înainteze în apuseni pe mai multe direcții căutând să pună stăpânire pe căile de acces. Iancu și adjuncții lui au dat lupte

grele împotriva lor în localitățile Iara, Geomal, Giurcuța, Brad și din nou la Zlatna, unde i-au învins și alungat de fiecare dată.

În aceste condiții, văzând că nu au șanse de a reuși prin luptă dreaptă, în luna aprilie ungurii l-au trimis pe deputatul Dragoș, un român maghiarizat din ținutul Bihorului, ca să mijlocească un armistițiu. A vorbit mulțimii adunate la Abrud, dar aceasta nu a acceptat condițiile oferite de unguri, în ciuda faptului că în zona munților Apuseni erau lipsuri mari. Românii bănuiau că ungurii nu erau tocmai sinceri, și că, de fapt, caută doar să câștige timp, așa că l-au întrerupt și huiduit în repetate rânduri, spunând că nu vor face pace decât dacă le va porunci împăratul.

Într-adevăr, bănuielile lor s-au confirmat curând, căci în timpul negocierilor o oaste condusă de maiorul Hatvany a dat buzna în Abrud și i-a prins pe prefectii Dobra și Buteanu. Avram Iancu a scăpat cu fuga către Roșia Montană, și-a strâns trupele în grabă și a contraatacat. La 9 și 10 mai s-au dat lupte grele în oraș și în împrejurimile sale, iar românii au fost victorioși. Ungurii au suferit pierderi serioase și au fost respinși către Zlatna. Acolo, Hatvany și-a regrupat forțele, a adus întăriri și a avansat din nou către Abrud. A intrat în oraș pe 16 mai și l-a găsit părăsit în bună măsură, căci Iancu își trimisese ostașii acasă să se reprovizioneze. Mânioși, ungurii au aprins casele românilor din oraș, apoi au încercat să avanseze către Roșia Montană. Însă prefectul își chemase oamenii și luptele au izbucnit în 17 mai, pentru a atinge apogeul între 18 și 19 mai, când s-a dat o luptă grea ce a ținut cam 30 de ore, cu puține intermitențe. Avram Iancu și oamenii lui s-au bătut cu mult curaj și dăruire, i-au provocat pierderea a 2.500 de oameni și l-au silit pe maiorul Hatvani să se retragă din nou înspre Zlatna.

În acest timp, s-au dat lupte și în alte zone: pe 6 mai o coloană maghiară a înaintat înspre Mărișel, dar a fost oprită de moți lângă satul Giurcuța. Pe 17 mai, prefectul Axente Sever a dat un atac nocturn asupra armatei maghiare care înconjurase orașul Alba Iulia, a străpuns apărarea și a dus în cetate mai multe care cu alimente, ajutând-o să reziste asediului.

Însă pe 27 mai armatele ungare care înconjuraseră cetatea Deva, au obținut o frumoasă victorie asupra imperialilor și i-au forțat să deschidă porțile. Așadar, trupele care o asediaseră erau acum disponibile și pentru a tranșa soarta bătăliei, maghiarii l-au trimis pe colonelul Kemeny cu o oaste de peste 4.000 de oameni și mai multe tunuri. Aceștia au pornit către Câmpeni, dar din nou, tânărul comandant Avram Iancu care deja căpătase multă experiență în lupte, a decis să îi oprească tot la Abrud, căci orașul se afla în ruine și putea fi atacat cu succes de pe înălțimile ce-l înconjurau. În zilele de 9 și 10 iunie, a dat lupte de hărțuială, ca să le încetinească înaintarea. Într-una din acestea, viceprefectul Groza, unul din adjuncții lui Iancu a atacat prin surprindere coloana de aprovizionare a armatei maghiare și a capturat mai multe care cu alimente. A fost o lovitură grea, căci toate satele din împrejurimile orașului Abrud fuseseră evacuate, iar ungurii nu mai aveau de unde să-și aducă alte alimente.

Între timp, în noaptea de 11 iunie prefectul Simion Balint i-a sosit lui Iancu în ajutor cu oastea sa și au stabilit un plan de bătaie. În zilele de 13, 14 și 15 iunie s-au dat lupte grele, în care românii au spart centrul trupelor maghiare, le-au provocat pierderea a 500 de oameni și i-au silit să se retragă. În aceste lupte, românii pierduseră cam tot atâția ostași, însă ei aveau destule rezerve de oameni și alimente, ceea ce unguirilor le lipsea. Baronul Kemeny realizează că nu are cum să continue lupta și în dimineața de 16 iunie, pe o ceață deasă dădu ordin de retragere înspre Zlatna. Cineva îl auzi exclamând cu ciudă: „Dracu să se mai bată cu toți popii lor!” – aluzie la faptul că mai toți comandanții erau preoți. Simion Balint, Nicolae Vlăduțiu și Simion Groza au fost doar câțiva din ei și se știe sigur că au avut un rol semnificativ în desfășurarea luptelor.

În ciuda înfrângerilor suferite, maghiarii au continuat să atace satele din Apuseni, căutând să pună stăpânire pe căile de acces, dar de fiecare dată au fost respinși. În zilele de 19, 20 și 21 iunie, tribunii Rațiu și Ciurileanu au respins atacurile asupra orașului Baia de Arieș, între zilele de 25 și 29 prefectul Simion Balint i-a învins pe unguri la Poșaga, iar la 4 iulie, tribunii Fodor și Șerban

i-au învins la Tarcău.

Aflând că dușmanii au pornit înspre satul Mărișel, Avram Iancu l-a trimis pe tribunul Corcheș cu o ceată de 270 de oameni să-i ajute pe localnici. Acesta ajunsese la timp să constate că oastea inamica avea nu mai puțin de 3.300 de oameni, iar el (cu tot cu localnicii) are abia 440, din care numai 123 aveau puști. Însă Corcheș nu s-a temut, ci a stabilit ca bătălia să se dea într-un loc strâmt. Le-a poruncit trăgătorilor să stea culcați la rădăcina brazilor și să deschidă focul de la 80 de pași. Gloanțele lor lovira cu precizie, în schimb inamicii nu-i puteau ochi cum trebuie și nu le pricinuiră pierderi importante.

În timpul acestui schimb de gloanțe, Corcheș și lăncierii venira pe un drum lateral și-i angajară pe maghiari în lupte corp la corp. Totodată, un grup ce circa 100 de femei care se îmbrăcaseră în straie bărbătești, venira călări pe alt drum, țipând și făcând zarvă. Cu lănci, topoare, coase oblite și îmblăcie lovira coada coloanei după puterile lor, semănând dezordine și panică. În timpul luptei, Pal Vasvary, comandantul trupelor maghiare a fost ucis laolaltă cu alți 800 de oameni. Restul armatei s-a retras spre Cluj, lăsând în urma lor o mulțime de arme și muniții.

După această expediție nefericită, sosi vestea că trupele rusești pe care austriecii le chemaseră în ajutor intraseră în țară. Ungurii s-au orientat către defensivă, pentru a opri ieșirile românilor către Cluj, Turda, Deva și Alba Iulia, și au căutat să se opună rușilor. Dar aceștia nu erau dispuși să dea înapoi cu aceeași ușurință cu care o făcuseră oștile habsburgilor.

În condițiile în care scăpase de presiune, prefectul Axente Sever reuși să strângă o oaste de peste 2.000 de oameni, toți bine echipați și experimentați în lupte. În dimineața zilei de 24 iulie atacă pozițiile armatei maghiare de la Gura Ampoitei (lângă Alba Iulia), cu scopul de a sparge asediul orașului. După o serie de lupte grele în care Axente s-a aflat la un pas de moarte, garnizoana orașului a ieșit pe porți și a deschis focul asupra trupelor maghiare. Prinși între două focuri, aceștia au suferit pierderi serioase și s-au retras pe timpul nopții dincolo de râul Mureș. A doua zi, trupele române au intrat în oraș biruitoare aducând mai multe care cu alimente.

Aflând că oștile rusești au pătruns tot mai adânc în Transilvania, ungurii au încercat să facă cu Iancu un armistițiu. Au reușit să intre în legătură cu Nicolae Bălcescu, care a insistat pe lângă Iancu să stea deoparte în timpul luptelor dintre ruși și unguri. Acesta a cedat și a rămas în expectativă urmărind de la distanță desfășurarea evenimentelor.

La 10 august 1849, rușii au ajuns la Sibiu unde au poposit. În ziua următoare au înaintat către Sebeș și au dat o bătălie hotărâtoare, în care au fost biruitori. Ungurii s-au retras către Orăștie, apoi către Simeria, dând lupte de ariergardă. Nemulțumit de înfrângerea suferită, Joseph Bem l-a demis pe generalul Stein și l-a înlocuit cu colonelul Beke. Acesta reuși să strângă în jurul său 6.000 de oameni, care însă erau epuizați și demoralizați de înfrângerile suferite. În timpul nopții de 17 august soldații au dezertat în masă, iar colonelul a depus armele în fața rușilor. Drept consecință generalii Stein și Bem au trecut munții înspre Țara Românească, moment în care revoluția maghiară a fost definitiv înfrântă.

După victorie, mitropolitul Andrei Șaguna a redactat un memoriu către guvernul austriac, cerând ca Avram Iancu să fie primit în rândurile armatei sale, însă acesta nu i-a acordat nici o atenție. I-au trims ordin ca moșii să depună armele și să se întoarcă la casele lor. Totuși, în urma victoriei, autoritățile au recunoscut identitatea națională a românilor, i-au eliberat din iobăgie, le-au oferit dreptul de a se stabili în orașe și de a ocupa funcții publice, fapt care a contribuit decisiv la dezvoltarea intelectualității române. Dar toate acestea au fost puse în practică treptat, numai după multe insistențe. Iancu a avut repetate întrevederi cu reprezentanți ai guvernului, dar aceștia au ingnorat doleanțele românilor și grelele sacrificii făcute de aceștia. În timpul revoluției, peste 100 de sate au fost incendiate și circa 40.000 de oameni au fost uciși, fapte ce au fost aduse la cunoștința autorităților habsburge. Însă acestea nu au oferit nici un fel de compensații celor păgubiți, iar sentimentul că românii s-au jertfit inutil pentru împărat, a început să-l roadă pe Avram Iancu într-un mod foarte profund. Ba chiar a constatat că ideea ca românii să trăiască într-o provincie administrată

de elemente naționale, era considerată de autorități ca revoluționară, iar intelectualii români au început să fie considerați periculoși pentru monarhie. Au fost dați la o parte când a fost vorba să ocupe funcții publice, iar în locul lor au fost preferați foștii birocrați feudali. Românii au fost constrânși să plătească despăgubiri grofilor unguri care au suferit pagube, iar foștii judecători și călăi ai tribunalelor de sânge se plimbau prin țară nestingheriți. Aceste triste constatări au contribuit și ele la stârnirea unui profund sentiment de nemulțumire, care au început să afecteze sufletul tânărului avocat.

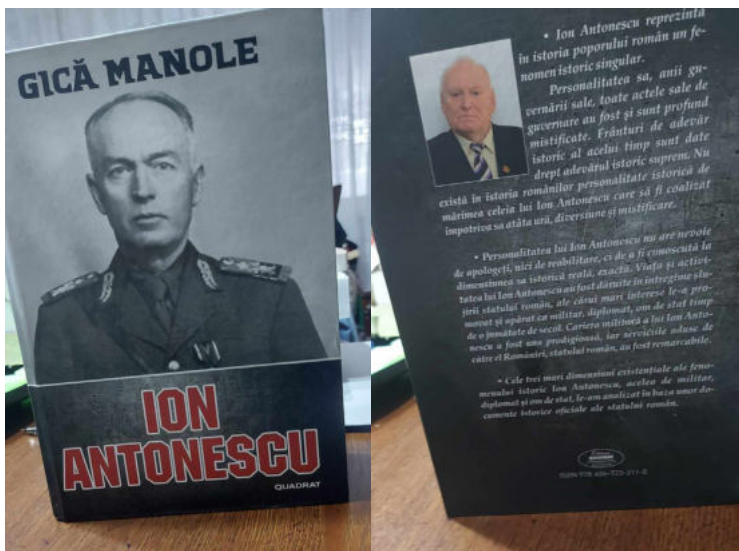
În anul următor, rușii i-au oferit lui Iancu ordinul imperial de infanterie sf. Stanislav, iar ajunților săi Axente Sever, Simion Balint și Nicolae Vlăduțiu, ordinul imperial Sf. Ana. Au mai fost decorați cu medalii imperiale de argint încă o serie de tribuni și centurioni care s-au distins în lupte, fapt care i-a determinat pe austrieci să le ofere și ei niște medalii. Împăratul i-a conferit lui Iancu, lui Balint și Sever „Crucea de aur cu coroană” ordin ce conferă și un titlu de noblețe. Și alți subalterni, în total 61 de persoane au primit decorații, dar Iancu a refuzat să își ridice decorația. A cerut ca guvernarea să își respecte promisiunile față de națiunea română,

dar acestea au fost evazive. A mers în delegație la Viena și a depus cerere să fie respectate promisiunile, dar a fost refuzat. Ba mai mult, i s-a pus în vedere să părăsească orașul în termen de 8 zile.

În vara anului 1852 împăratul a efectuat o vizită în Transilvania. A străbătut munții Apuseni, unde a fost întâmpinat de localnici cu flori și mese întinse. Au venit majoritatea foștilor combatanți, dar Iancu a refuzat să se arate, cu toate că împăratul a cerut să-l vadă și să-l cunoască personal. În schimb el a trimis cereri pentru recunoașterea doleanțelor promise, dar de vreme ce nu a primit răspuns, nu s-a arătat la față. Prietenii săi au insistat pe lângă el să vină, că e vorba de Majestatea Sa, nu de un om oarecare, dar el nu a venit, nici măcar nu le-a dat vreo explicație. Împăratul și-a continuat sejurul prin Transilvania, dar apropiatăii lui nu au uitat afrontul adus de „Craiu Munților”. Drept consecință, la 17 august Avram Iancu a fost arestat și închis la Abrud. Apoi a fost trimis la Alba Iulia unde gardienii l-au tratat cu brutalitate, fapt ce a contribuit major la căderea lui psihică. După puțin timp a fost transferat la Sibiu unde i s-a înscenat un proces prin care a fost achitat. S-a întors cu tatăl său, Alisandru, la Vidra de Sus, unde sufletul lui s-a mai liniștit, dar nu de tot. Își ajuta tatăl la muncile din gospodărie, în timpul liber mergea la pescuit, dar mânia și nemulțumirea acumulate în timp au început să-l macine în așa măsură, încât s-a îmbolnăvit psihic. Avea accese de furie, a început să bea și în curând a ajuns doar umbra celui care a fost cândva.

Ca dovadă că nu a fost complet uitat, autoritățile i-au oferit o pensie de 2000 de florini pe an, dar el a refuzat-o. După moartea tatălui său în 1856, a rămas fără bani, a început să umble brambura prin satele de munte, căutându-și foștii camarazi cu care să stea de vorbă și de la care aștepta mâncare și băutură. Unii l-au primit mai mult sau mai puțin timp, dar totuși, după o vreme nu l-au mai primit. Traiul acesta l-a îmbătrânit prematur, a ajuns să poarte zdrențe, să doarmă sub cerul liber, bolile i s-au agravat, iar la 10 septembrie 1872 s-a stins din viață în urma unei hemoragii.

Gică MANOLE

Mascarada judiciară stalinistă de la București (mai 1946).

I
S
E
F
O
R
I
E

I
S
E
F
O
R
I
E

În luna mai 1946, la București, Ion Antonescu a făcut obiectul unei înscenări judiciare staliniste de cea mai sinistru speță. Ocupantul sovietic, uneltele sale din România, în majoritatea lor alogeni, au denumit mascarada judiciară în care l-au târât pe Ion Antonescu și o parte dintre demnitarii statului român dintre anii 1940 – 1944, „proces” al „marii trădări naționale”.

Întreaga mascaradă judiciară din aprilie – mai 1946, care s-a vrut a fi un „proces”, a fost din toate punctele de vedere un act samavolnic, definit de la început până la sfârșit de acte profund ilegale¹, în afara Legii și a Constituției care ființau în România după lovitura de stat de la 23 august 1944.

Așa-zisul „proces” în care a fost „judecat” Ion Antonescu și câțiva dintre demnitarii regimului condus de el a fost o „justiție” impusă de Stalin și U.R.S.S., „dreptatea” învingătorului din 1945. Odată cu Ion Antonescu, și România însăși a fost „judecată” din urmă și răzbunare de către ocupantul sovietic al țării. Stalin nu putea ierta România pentru faptul că a avut curajul să înfrunte și să lupte cu arma în mână contra cotropitorilor ei, U.R.S.S., Imperiul Sovietic. Toate legile statului român existente, funcționale în acel timp au fost călcate în

picioare cu brutalitate de Kremlin în cadrul așa-zisului „proces” intentat mareșalului Ion Antonescu. Iarăși, deși ocupantul sovietic și slugile lui din România și-au creat un ansamblu de acte normative pentru a putea judeca pe mareșalul Antonescu, acestea au ignorat cu totul Constituția României, funcțională în acel timp. Se înțelege, din cele spuse de mine, ce fel de sentință a fost dată, emisă de asemenea „instituții” judiciare: niște falsuri judiciare grosolane. În acest sens, sentința pronunțată de acel așa-zis tribunal nu a fost una cu caracter legal, ci a constituit un abuz, o ilegalitate, o „caricatură de sentință”².

Actul de acuzare scris de așa-ziii „acuzatori publici” (instituție creată de ocupant, ilegală deci – n. ns.), la adresa activității lui Ion Antonescu ca șef de guvern și de stat al perioadei anilor 1940 – 1944, înșiruie, analizează, consideră, în bloc, „drept crime de război și acte de trădare a intereselor poporului român”³ toate faptele sale, toate actele sale de guvernare.

„Judecarea” lui Ion Antonescu, a grupului din jurul său, s-a făcut la sfârșitul ultimului război mondial; atunci în Germania fostă nazistă, ocupată și împărțită de Aliați, cât și în statele care i-au stat alături lui Hitler în anii războiului,

¹ Gh. Buzatu, *Execuția Mareșalului Antonescu*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2009, p. 79.

² Ioan Dan, „*Procesul*” Mareșalului Ion Antonescu, Ediție revizuită și îmbunătățită, Editura Lucman, București, 2005, p. 13.

³ *Ibidem*, p. 11.

conducătorii acelor state au fost judecați și condamnați de învingători. Fac trimitere în primul rând la faimosul proces al criminalilor de război și al foștilor lideri naziști judecați și condamnați de un Tribunal Militar Internațional la Nürnberg (1946). Liderii naziști, unii dintre ei, chiar trebuiau judecați în acel timp pentru faptele lor abominabile. La fel cum trebuia judecat, tot la Nürnberg, și Stalin și acoliții săi în frunte cu V. M. Molotov, ca dușmani ai omenirii, uneltirea contra păcii lumii și crime de război. Ion Antonescu, întreb, trebuia judecat pentru aceleași vini ca și unii demnitari naziști, crime de război, uneltire contra păcii și război de agresiune? Desigur, că nu!

România nu a provocat războiul, ci a fost victima acestuia, a U.R.S.S., în 1940. Când s-a pus problema ca Ion Antonescu și cei din jurul său (Mihai Antonescu, Constantin Pantazi, Eugen Cristescu, C. Z. Vasiliu, Mircea Elefterescu, Radu Lecca), care se aflau arestați, deținuți la Moscova, între septembrie 1944 și 3 aprilie 1946, să fie trimiși în fața instanței de la Nürnberg, rușii înșiși au refuzat să-l trimită pe Ion Antonescu la Nürnberg pe motiv că el și apropiații săi vor fi judecați pentru „problemele românești”⁴.

Așadar, Kremlinul, liderii săi în frunte cu Stalin știaau bine că Ion Antonescu nu avea ce căuta la Nürnberg, că mareșalul nu putea fi asociat, amestecat, laolaltă, cu marii criminali de război naziști, că faptele sale nu au căzut sub incidența legislației internaționale cu privire la crimele de război și la ducerea războiului. Stalin l-a păstrat pe Ion Antonescu și câțiva foști demnitari ai regimului său doar pentru el, pentru a se răzbuna pe Ion Antonescu și România.

Dacă nu l-au trimis pe mareșal la Nürnberg (nu aveau motive să-l trimită), Stalin și banda sa de asasini nu-i puteau ierta lui Ion Antonescu faptul că a înfruntat Uniunea Sovietică, că i-a bătut de zeci de ori armatele sale în 1941 –

1942, că, pentru întâia oară în istorie, trupele române au îndrăznit să calce apăsate, victorioase pământul Rusiei, după ce de-a lungul epocii moderne armatele rusești au călcat pământul românesc de 12 ori. Pentru acest curaj și îndrăzneală, Ion Antonescu trebuia pedepsit, a fost pedepsit. Odată cu el România și poporul român care, între anii 1944 – 1958, au trăit cea mai îngrozitoare experiență istorică din existența sa: ocupația U.R.S.S..

Actul juridic care a consfințit intrarea în robia sovietică a României și a poporului român a fost dictatul punitiv, sălbatic, de la Moscova, semnat la 12 septembrie 1944, pe care dictat istoricii fariseici, „echidistanți”, chipurile, îl numesc încă „Convenție de Armistițiu”. Așa-zisa *Convenție* semnată la Moscova între guvernul român, așa cum a reieșit el din lovitura de stat de la 23 august 1944, și guvernele Aliate (U.R.S.S., S.U.A., Anglia) a fost un act de o duritate unică, îngrozitoare care a consfințit intrarea în robie a poporului român. Atunci Statul român a fost ocupat și supus în totalitate U.R.S.S.. Prezența celor două state – S.U.A., Anglia – menționate în îngrozitorul document de la Moscova, avea caracter formal, delegații ei (reprezentanții ei) făcând doar figurație în așa-zisele negocieri sau în *Comisia Aliată de Control (Sovietică)* din România instituită după semnarea odiosului document.

Prin semnarea dictatului punitiv de la Moscova, România a fost lăsată la bunul plac al U.R.S.S.. „Convenția” de la Moscova a avut și are un caracter „inovator”, unic în istoria relațiilor internaționale. Unul dintre statele semnatare, conform textului dictatului de la Moscova, cum era cazul României, nu avea niciun drept, ci doar obligații. Celălalt stat semnatar al acestui document diplomatic îngrozitor, U.R.S.S., tot conform textului odioasei „Convenții”, avea doar drepturi. În mod normal, dacă actul semnat la Moscova,

⁴ Constantin Pantazi, *Cu Mareșalul până la moarte. Memorii*, Editura Publiferom, București, 1999, p. 333: „„Dumneavoastră”, i-a spus un general rus lui Ion Antonescu când se afla arestat la Moscova, „sunteți veniți aici pentru chestiunile românești, nu pentru cele germane, și atunci nu puteți fi hitleriști””.

pe 12 septembrie 1944, ar fi fost o *Convenție* diplomatică reală, documentul respectiv ar fi stipulat pentru ambele părți semnare atât drepturi, cât și obligații. În fond, dictatul punitiv de la Moscova, pe care istoricii încă îl desemnează cu cinism drept „Convenție”, a fost rezultatul direct al loviturii de stat efectuată de regele Mihai și Camarila sa la 23 august 1944, cât și a cedării Estului Europei de către Anglia și S.U.A. către U.R.S.S. (Teheran, 1943).

Din textul dictatului de la Moscova înțelegem drama mareșalului Ion Antonescu, care, deși a negociat cu Moscova luni bune în 1944 semnarea unui Armistițiu pe care îl dorea atât de mult, nu a fost lăsat să-l semneze. Iarăși, conștientizăm drama prin care a trecut Mareșalul Ion Antonescu, ezităările lui justificate în negocierile cu Moscova din cursul anului 1944 de a accepta condițiile extrem de grele, înrobitoare pe care U.R.S.S. urmărea să le impună României. Cu atât mai mult înțelegem actul îngrozitor, de o inconștiență unică, criminală, al regelui Mihai și Camarilei sale, de a arunca Țara în ghearele Imperiului Sovietic, ordonând Armatei să capituleze în fața U.R.S.S. la 23 august 1944. „*Convenția*” de la Moscova nu a fost altceva decât consecința directă a gestului mârșav al regelui Mihai de a-l aresta și preda pe Mareșal dușmanului de moarte al României, U.R.S.S., pe un motiv inventat, mincinos.

Revenind la așa-zisa „Convenție” de armistițiu din 12 septembrie 1944, impusă României de către U.R.S.S., o apreciem, cum am mai afirmat, un dictat punitiv, sălbatic, de

⁵ Textul integral al mârșavului document în *România – Marele Sacrificat al celui De-al Doilea Război Mondial, Documente*, vol. I, coordonator: Marin Radu Mocanu, Arhivele Statului din România, București, pp. 310 – 313. Textul respectivului document se regăsește și în Ioan Dan, „*Procesul*” *Mareșalului Antonescu*, Editura Lucman, București, 2005, pp. 33 – 38.

⁶ Ioan Dan, *op. cit.*, pp. 34, 35, 36.

⁷ *Ibidem*, pp. 34 – 36.

⁸ Vezi D. G. Danielopol, *Jurnal parizian. Documente confidentiale*, Ediție îngrijită de Valeriu Florin Dobrinescu, Nicolae Niculescu, traducerea documentelor: Corina Hâncianu, Daniel Codrin Ciubotaru, Editura Institutului European, Iași, 1995, pp. 48 – 50: „În România politica Rusiei este să jefuiască” (*Ibidem*).

o duritate nemaiîntâlnită în Istoria relațiilor dintre state. Cele 20 de articole ale dictatului, unul mai dur decât altul, au pus literalmente România cu spatele la zid. „Convenția” este unicul document diplomatic între două state, în care o parte, România, are doar obligații, iar cealaltă, U.R.S.S., nu are niciuna, având doar drepturi⁵. Dictatul de la Moscova, din 12 septembrie 1944, consfințește faptul că România, statul român este la cheremul total al imperiului sovietic. De subliniat că, în document, la fiecare articol, se repetă invariabil formula cum că partea română „se obligă”⁶ „să facă”, „va asigura”, „se obligă să asigure”, „se obligă să remită”, „poartă întreaga răspundere”, „vor preda imediat”, „va elibera imediat”⁷ etc..

După 23 august 1944, ocupând România, U.R.S.S. a supus țara noastră unui jaf sistematic, îngrozitor, jaf ce s-a ridicat doar într-un an de zile (1944 – 1945) la valoarea a două miliarde de dolari⁸ curs 1938. Faptul este cu atât mai îngrozitor cu cât articolul 11 al așa-zisei *Convenții* obliga România să plătească U.R.S.S. despăgubiri de război în valoare de 300 de milioane de dolari, „plătibili în curs de 6 ani, în mărfuri (produse petroliere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini, etc.)”⁹.

Articolul 4 al dictatului de la Moscova obligă România să accepte pierderea Basarabiei, Nordului Bucovinei, a Ținutului Herța și Insulei Șerpilor, teritorii românești, care au fost anexate la U.R.S.S., stipulându-se că „se restabilește frontiera de Stat între Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice

și România, stabilită prin acordul sovietul-român din 28 iunie 1940¹⁰. **Subliniez faptul că, pentru Moscova, ultimatumul U.R.S.S. adresat țării noastre, amenințarea cu războiul a României, la 26 iunie 1940, însemna, nici mai mult, nici mai puțin, „acord”**. Nu detaliez conținutul integral al celor 20 de articole ale Dictatului de la Moscova. Constat, însă, că, după ce România acceptă condițiile înrobitoare impuse de U.R.S.S. prin acest document diplomatic, după ce articolul 1 al acestuia prevede că statul român „va duce războiul alături de Puterile Aliate”¹¹ (citește: U.R.S.S.) împotriva Germaniei și Ungariei prin articolul 19 se prevede că Transilvania „sau cea mai mare parte a ei să fie restituită României”¹¹, dar cu condiția expresă ca respectiva restituire de teritoriu să fie validată „prin Tratatul de Pace”¹².

Citind textul așa-zisei Convenții se înțelege limpede că, după semnarea ei, *guvernul României a devenit, a fost transformat într-un executant fidel al ordinilor Comisiei Sovietice de Control, care Comisie deși se numea Comisie a Înaltului Comandament Aliat ea era, în realitate, doar Comisie Sovietică*. Întreg teritoriul românesc a fost pus la dispoziția armatei de ocupație sovietice. Întreg potențialul uman, economic, militar, strategic al României a fost pus la dispoziția U.R.S.S. în mod gratuit, pe când, câteva luni mai încolo, mareșalul Ion Antonescu a fost, chipurile, judecat și condamnat la moarte, acuzat fiind cum că ar fi aservit România Germaniei, când noi știm că el nu a dat nimic germanilor gratuit, ci contra unei plăți echitabile.

O prevedere pur și simplu criminală a textului „Convenției” de la Moscova o constituie articolul 14 prin care „guvernul și Înaltul Comandament Român se obligă să colaboreze cu Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) la

arestarea și judecarea persoanelor acuzate de crime de război”¹³. Prin acest odios articol, partea română este obligată să accepte, să recunoască ocupantului sovietic dreptul de a judeca proprii cetățeni. Să participe alături de ocupantul sovietic la arestarea, judecarea și condamnarea tuturor persoanelor pe care U.R.S.S. le acuza de crime de război.

În viziunea ocupantului sovietic, criminali de război erau toți cetățenii români care au luptat împotriva Uniunii Sovietice: ofițeri, soldați, subofițeri, generali, oameni politici, scriitori, artiști etc.. Toți cetățenii români care au ocupat funcții în structurile statului român, între anii 1940 – 1944, miniștri, secretari generali, directori de instituții, funcționari din poliție, Servicii Speciale, edili (primari) etc. etc., au fost lăsați la bunul plac al urii și răzbunării unui stat străin, dușman de moarte al poporului român. Acest articol 14 din odioasa „Convenție” a stat la baza celor mai îngrozitoare abuzuri judiciare, celor mai sinistre așa-zise judecăți din toată istoria statului român. Și ca o culme a batjocurii și nedreptății, abuzurile judiciare din acei ani (1946 – 1948) au valoarea juridică și azi.

În direcția subordonării totale a statului român „ocupantului sovietic, puterea instalată de U.R.S.S. la București (6 martie 1945) a emis o serie de acte normative. Așa, a fost emisă *Legea nr. 486* care prevedea purificarea „administrațiilor publice”¹⁴, publicată în „Monitorul Oficial” la 8 octombrie 1944¹⁵; *Legea nr. 640 din 18 decembrie 1944* care introducea un „regim tranzitoriu de organizare judecătorească”¹⁶; *Legea nr. 488 din 10 octombrie 1944* prin care guvernul își arogă cu de la el putere atribuții judecătorești, procedându-se la crearea de către guvern a unor organe judiciare

¹⁰ Ioan Dan, *op. cit.*, p. 36.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 37.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, p. 43.

proprii separate, în afara organelor judiciare prevăzute de Constituție. Pe această cale a fost creat de guvern *Corpul acuzatorilor publici* și așa-zisul *tribunal al poporului* care a arestat, cercetat, judecat și condamnat pe toți cei indicați de ocupantul sovietic al țării. Cei vizați de asemenea instituții judiciare ilegale au fost toți ofițerii superiori, comandanții Armatei Române, oamenii politici care au activat în perioada interbelică și până la 23 august 1944, care au dovedit din plin că și-au iubit și slujit țara, au apărat-o și servit-o împotriva Uniunii Sovietice între anii 1941 – 1944.

Actul ilegal principal în baza căruia au fost pedepsite toate personalitățile politice și militare ale României de până la 23 august 1944 a fost *Legea 312, publicată la 21 aprilie 1945 sub forma unui Decret-lege* semnat de regele Mihai¹⁷. Decretul-lege prevedea „urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării și de crime de război”¹⁸. Legea a fost publicată în „Monitorul Oficial” la data de 24 aprilie 1945, iar cine citește textul acesteia cu multele ei articole și alineate capătă certitudinea că textul ei a fost scris la Moscova și că scopul ei nu era decât acela de a pedepsi pe toți cetățenii români care au luptat contra Uniunii Sovietice între anii 1941 – 1944. În cazul acestei făcături legislative sovietice, nici într-un caz nu se mai poate susține că cei judecați și condamnați în baza ei au beneficiat de justiție, ci de o judecată plină de ură, răzbunare, a învingătorului asupra conducătorilor României învinse și ocupate. Cu alte cuvinte, în cazul celor judecați în baza acelei

legi 312, așa cum a fost cazul mareșalului Ion Antonescu, nu mai poate fi vorba de justiție, „ci de o răzbunare pătimașă”¹⁹.

Articolul 1 al Legii 312 prevede că „sânt vinovați de dezastrul țării cei care”²⁰ au militat „pentru hitlerism și fascism”²¹ au acceptat „intrarea armatelor germane pe teritoriul țării”²². După luarea puterii în stat, 6 septembrie 1940, infama lege 312 prevedea, în alineatul 2 al articolului 1, că guvernării României, Ion Antonescu însuși, nu au acționat decât pentru a pregăti războiul antisovietic, au militat, nu-i așa, pentru „fascism”, „hitlerism” etc..

Articolul 2 al infamului act normativ sovietic (că doar nu poate fi apreciat ca unul românesc), în 15 alineate, detaliază cum guvernării statului român (1940 – 1944), Ion Antonescu în primul rând, au premeditat „dezastrul țării prin săvârșirea de crime de război”²³. Sunt înșiruite ca și acuzații „declararea războiului”²⁴ contra Uniunii Sovietice, încălcarea „regulilor internaționale cu privire la ducerea războiului”²⁵, înfăptuirea de acte de cruzime și teroare, represiuni colective, impunerea de „munci excesive”²⁶, evacuări și transporturi de persoane, „s-au pus în slujba hitlerismului”²⁷ aservind economia României în dauna intereselor poporului român.

Nu continui cu redarea detaliilor îngrozitorului act așa-zis normativ; **subliniez însă faptul că odioasa lege 312 a primit girul regelui Mihai, care a semnat-o și promulgat-o; prin acest gest colaboraționist, regele Mihai a permis ocupantului sovietic să pedepsească în totalitate poporul român, demnitarii,**

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, p. 44.

¹⁹ *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, p. 54.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Ioan Dan, *op. cit.*, p. 46.

²² *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, p. 54.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

conducătorii acestuia dintre anii 1940 – 1944. *Legea 312*, expresie a voinței Moscovei, însușită de guvernul așa-zis al României anului 1946, care nu era decât o adunătură de slugi în slujba imperiului sovietic, a mers cu infamia până acolo încât a interzis, interzicea poporului român dreptul sfânt de a lupta pentru eliberarea unor provincii istorice românești (Basarabia și Nordul Bucovinei), pământ românesc strămoșesc ocupat de U.R.S.S..

Drept urmare, cei care au luptat pentru eliberarea și întregirea României în războiul dintre anii 1941 – 1944, care, cu toții, au fost sfinți eroi și martiri, au fost acuzați și judecați ca și criminali de război. Întreb, cum a fost posibilă o asemenea infamie? **Iarși: ocupantul sovietic a organizat infamia, atunci, în 1946, însă, cum de este posibil, ca o asemenea făcătură juridică, un asemenea îngrozitor abuz juridic din anul 1946, să fie acceptat drept o judecată cu valabilitate juridică eternă? Acest îngrozitor act normativ, elaborat de ocupantul sovietic al țării, prin prevederile sale, dispozițiile prevăzute, a încălcat grosolan premeditat, în mod arbitrar, prevederile Constituției României, Constituție ce fusese reintrodusă în statul român după 23 august 1944. A încălcat prevederile aceleiași Constituții din 1923 principiul separației puterilor în statul român, principiu sacrosanct prevăzut în articolele 33 și 34 ale Constituției din 1923, reintrată în vigoare după lovitură de stat din august 1944²⁸. De asemenea, tot în pofida principiului separației puterilor în statul român, *Legea 312* permitea așa-zisului guvern al României, funcțional la 1946, să-și creeze organe proprii, subordonate, de cercetare penală cum au fost infamul *Corp al acuzatorilor publici*, precum și mult mai infamul organ de, chipurile, „judecată”, așa-zisul *tribunal al poporului*²⁹.**

²⁸ *Ibidem*, p. 55.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Ioan Dan, *op. cit.*, p. 47.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

Înființarea a ceea ce ocupantul sovietic al României a numit „tribunal al poporului”, ca organ de judecată, a fost un act stalinist, fără nicio legătură cu Constituția României în vigoare în anul de grație 1946. Însăși denumirea așa-zisei instanțe de judecată creată prin *Legea 312*, „tribunal al poporului”, a fost preluată din legislația stalinistă a epocii, care a funcționat în U.R.S.S. în timpul dictaturii lui Stalin (1924 – 1953). **Așadar, „tribunalul poporului” a fost o creație stalinistă a ocupantului sovietic, în totală contradicție cu cele prevăzute de Constituția statului român în vigoare la acel timp, având un caracter neconstituțional și profund ilegal, deci.** Constituția României de la acea dată interzicea vădit, expres crearea de instanțe juridice noi, cu caracter extraordinar, ea prevăzând *ad litteram* în articolele 101 – 107 „care sânt organele judecătorești prin care se realizează justiția”³⁰.

Un alt fapt la fel de grav și ilegal l-a constituit încălcarea cu brutalitate a unui principiu constituțional existent în orice constituție din lume: „principiul constituțional al neretroactivității legilor penale”³¹, fapt consfințit în *Codul Penal* în vigoare la acea vreme în statul român. Iată ce susține un eminent magistrat militar care a cercetat stăruitor întregul ansamblu de legi staliniste impuse de U.R.S.S. în România acelor ani: „O lege penală nu poate fi aplicată decât faptelor săvârșite după data intrării în vigoare a Legii respective. Este un principiu elementar și logic de a nu pedepsi o persoană pentru o faptă care la data comiterii ei nu era incriminată ca infracțiune și deci permisă din punct de vedere legal”³².

În baza acestei legi staliniste, elaborată la Moscova, impusă în România ocupată de către U.R.S.S. prin guvernul comunist de la București, vorbesc de *Legea 312* din 1945, a fost judecat Ion Antonescu, demnitarii

statului român din perioada interbelică și anii 1940 – 1944, toți comandanții Armatei Române din războiul din Est, aproape toți oamenii politici români cu opțiuni politice anticomuniste din perioada interbelică și anii ultimului război mondial.

În legătură cu invențiile juridice impuse de U.R.S.S. în România după 1944, conf. univ. Alexandru Amititeloaiie le apreciază ca „instrumente juridice”³³ pentru înfăptuirea de „genocid”³⁴ de către ocupantul sovietic și slugile lui staliniste instalate la putere în România în 1945. Infama *Lege 312*, în opinia conf. univ. Alexandru Amititeloaiie, nu urmărea o judecată dreaptă, imparțială a celor acuzați, chipurile, de „dezastrul țării”³⁵ și „crime de război”³⁶, ci pedepsirea celor care „în timpul celui De-al Doilea Război Mondial au făcut parte din aparatul de conducere al statului ori au susținut sau pur și simplu au apreciat într-un anume fel deciziile pe care România le-a luat în această perioadă”³⁷. *Legea 312* a fost elaborată în primul rând ca să permită „învingătorului”³⁸ (U.R.S.S. – n. ns.) să se răzbune pe poporul român și „de a-i întări poziția în teritoriul ocupat”³⁹ al României.

Odioasa *Lege 312*, în opinia conf. univ. Alexandru Amititeloaiie, prevedea că „dezastrul” României nu l-a adus agresiunea U.R.S.S. din iunie 1940 asupra României, ci Ion Antonescu, care a hotărât, la 22 iunie

1941, „declararea războiului contra Uniunii Sovietice”⁴⁰: „Toți cei care, într-un fel sau altul, au fost implicați în conducerea țării din acea perioadă (autorul are în vedere anii 1940 – 1944 – n. ns.) și în deciziile militare ori și-au exprimat acordul cu politica statului din acel moment, au fost considerați vinovați *ab initio*”⁴¹. În asemenea condiții, apreciază cu temei Alexandru Amititeloaiie, „judecata n-a mai reprezentat altceva decât o formalitate, pentru a da o aparență de drept procesului de exterminare a acelor români care, prin valoarea lor intelectuală, asociată cu dragostea față de țară”⁴², s-au opus cu arma în mână Imperiului sovietic.

Despre instituțiile de „judecată” create de guvernul comunist prin odioasa *Lege 312*, *Corpul Acuzatorilor Publici* și *Tribunalul Poporului*, Alexandru Amititeloaiie are o opinie solid argumentată, limpede și clară. *Legea 312* nu a urmărit înfăptuirea unei justiții reale prin articolele 1 și 2⁴³, ci efectuarea unei justiții „comandate și nu imparțiale și independente care să garanteze corectitudinea actului de justiție”⁴⁴. Membrii *Corpului Acuzatorilor Publici* (instituție ilegală) erau numiți de către persoana ministrului de Justiție (Lucrețiu Pătrășcanu) nu în baza unei pregătiri juridice serioase, adecvate, ci în baza fidelității față de regimul comunist.

Prin *Legea 312* acuzatorilor publici le-au

³³ Vezi Alexandru Amititeloaiie, *Prin OUG 31/2002 amendată de Legea 217/2015 Guvernul și Parlamentul reactivează „justiția” stalinistă*, în revista „Lumea”, An XXII, nr. 2 (275), 2016, București, p. 98.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, p. 54.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Alexandru Amititeloaiie, *op. cit.*, p. 98.

³⁸ *Ibidem*, p. 99.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ Vezi *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, pp. 54 – 59.

⁴⁴ Alexandru Amititeloaiie, *op. cit.*, p. 99.

fost acordate puteri „nelimitate”⁴⁵. Conform articolului 6 al Legii 312, Acuzatorii publici aveau dreptul „de a face orice investigații și culege orice probe, uzând și de toate drepturile și puterile acordate de procedura penală Ministerului Public și judecătorului de instrucție”⁴⁶.

Concluzia trasă de conf. univ. Alexandru Amititeloai, cu privire la stalinista *Lege 312*, din aprilie 1945, este aceea că prin intermediul ei nu s-a efectuat „un act de justiție în adevăratul sens al cuvântului”⁴⁷, ci o in Justiție extremă, un abuz juridic îngrozitor acoperit de „un camuflaj juridic, menit să mascheze genocidul planificat de ocupantul sovietic și guvernarea impusă de el”⁴⁸, împotriva poporului român, a elitei sale militare, cultural-intelectuale și sociale. În opinia lui Alexandru Amititeloai, o gravitate extremă o reprezenta faptul că după 1989, când România și-a edificat un stat de drept, același stat român, prin factorii de decizie, putere i-au conferit mascaradei judiciare staliniste de la București din mai 1946 „consecințe juridice”⁴⁹, scopul fiind anihilarea „valorilor identitare ale poporului român”⁵⁰.

Toate cele 18 articole ale așa-zisei *Legi 312*, din 25 aprilie 1945, au urmărit să condamne la moarte sau muncă silnică pe viață întreaga conducere a statului român din anii 1940 – 1944, elita neamului românesc. Scopul urmărit de U.R.S.S., prin *Legea 312*,

a fost acela de a extermina, într-un amplu genocid, ca să-l urmez pe conf. univ. Alexandru Amititeloai, elita poporului român din acel timp, fapt care s-a și petrecut între anii 1945 – 1964. Ca o ironie a istoriei și a unei batjocuri supreme, victimele genocidului stalinist în România continuă să fie culpabilizate și azi, iar odioasa așa-zisă justiție efectuată de așa-zisul tribunal al poporului continuă a fi menținută ca o judecată cu valoare juridică eternă!!!

Aceeași așa-zisă *Lege 312* prin articolele 11 și 12 reglementează modalitatea de funcționare a tribunalului⁵¹ poporului, pentru ca articolele 13, 14, 15, 16 să precizeze detaliile juridice ale „proceselor” ce vor intra în „atribuțiile lui”⁵². Nu redau respectivele detalii tehnice deoarece nu au relevanță pentru tema acestei cărți.

În ziua de 6 mai 1946, la București, începe așa-zisul proces al „marii trădări naționale”, la ora 8 și 15, dimineața⁵³; este citit Actul de acuzare, după care este interogată Mareșalul Ion Antonescu, începând cu ora 17:25⁵⁴. În zilele următoare, 7 mai – 15 mai 1946, sunt interogați Mihai Antonescu, Constantin Pantazi, C. Z. Vasiliu, D. Popescu, Constantin Petrovicescu ș.a., se audiază martorii⁵⁵, se citește „rechizitoriul acuzatorului public șef V. Stoican”⁵⁶, au loc pledoariile apărării, pentru ca pe 14 mai 1946 acuzații *au primit* dreptul la ultimul cuvânt⁵⁷.

Pe 17 mai 1946, seara, așa-zisul tribunal

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, p. 56.

⁴⁷ Alexandru Amititeloai, *op. cit.*, p. 100.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, pp. 57 – 58.

⁵² *Ibidem*, pp. 58 – 59.

⁵³ Gh. Buzatu, *Execuția Mareșalului Ion Antonescu*, p. 83.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 84.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ *Ibidem*.

pronunță *Hotărârea nr. 17. Acuzații, în bloc, „au declarat recurs la ședință”*⁵⁸, care au fost examinate și respinse de Înalta Curte de Casație și Justiție la 25 mai și 29 mai 1946⁵⁹.

Hotărârea nr. 17 a așa-zisului tribunal al poporului din 17 mai 1946 s-a emis în baza unor acuzații false, nedovedite, inventate.

Niciun jurist autentic, niciun istoric, de atunci și până azi, nu au dovedit că Ion Antonescu ar fi fost vinovat de „crime de război”, cât și de „crima de dezastrul țării”⁶⁰, sau de crime împotriva umanității. În baza unor acuzații false, nedovedite, Ion Antonescu a fost condamnat la pedeapsa cu moartea de 6 ori⁶¹, detenție pe viață de trei ori, 20 de ani temniță grea. Alături de el au fost condamnați la moarte *Mihai Antonescu, Constantin Pantazi, C. Z. Vasiliu, Gh. Alexianu, Horia Sima* (în contumacie), *Mihail Sturdza* (idem), *Corneliu Georgescu* (idem), *Vasile Iașinschi* (idem), *Constantin Papanace* (idem), *Radu Lecca, Eugen Cristescu*⁶². Ultimilor doi, cât și lui C. Pantazi, pedeapsa cu moartea li s-a comutat în detenție pe viață, toți trei murind în închisoare.

Actul de acuzare citit în 6 mai 1946 acuza pe Ion Antonescu, guvernul său în diferitele lui variante și componență, de „trădarea țării”⁶³, crimă „de dezastrul țării”⁶⁴, aducerea armatei germane în România⁶⁵, de declararea stării

de război cu Anglia și S.U.A.⁶⁶, organizarea „plebiscitelor”⁶⁷ (în 1941, martie și noiembrie – n. ns.), „românizarea economiei”⁶⁸, *terorizarea poporului*⁶⁹, prigoană „*contra maselor muncitorești*”⁷⁰, „politică antițărăneasă”⁷¹, înființări de lagăre⁷², deportări⁷³ de populație etc..

Actul de acuzare este un act de o mârșăvie fără egal, cuprinzând doar acuzații de nimic dovedite, falsuri prezentate ca adevăruri, nicio acuzație nu a fost dovedită cu probe materiale, cu dovezi istorice concrete.

Este un text mistificator, mustind de ură, minciună și propagandă deșănțată stalinistă. *Acest text infam, căruia i se zice și azi „act de acuzare” este un document unic în istoria popoarelor lumii: toate actele de guvernare ale guvernului condus de Ion Antonescu între 6 septembrie 1940 – 23 august 1944 sunt în bloc condamnate ca acte de trădare a țării, acte care au dus țara la dezastru. Faptele istorice, așa cum le-am explicat eu în cartea de față, ale guvernului condus de Ion Antonescu, toate sunt răstălmăcite, distorsionate, mistificate în cel mai înalt grad. Întreg conținutul actului de acuzare la adresa lui Ion Antonescu, și a guvernului condus de el este o însăilare penibilă de minciuni, falsuri și neadevăruri, dovedindu-se a fi doar un text mârșav de propagandă*

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 85.

⁶¹ *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. II, pp. 217 – 237.

⁶² Gh. Buzatu, *op. cit.*, p. 86.

⁶³ *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, p. 63.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 68.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 73.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 82.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 84.

⁶⁸ *Ibidem*, pp. 85 – 86.

⁶⁹ *Ibidem*, pp. 87 – 88.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 89.

⁷¹ *Ibidem*, pp. 89 – 90.

⁷² *Ibidem*, pp. 108 – 109.

⁷³ *Ibidem*, pp. 109 – 110.

stalinistă, și nu un act de acuzare. Cititorul cărții a aflat în cuprinsul acesteia adevărurile cu privire la omul de stat Ion Antonescu, în capitolele rezervate analizei ședințelor de guvern conduse de Ion Antonescu (septembrie 1940 – octombrie 1941), scrise în baza Stenogramelor Ședințelor Consiliului de Miniștri, pe care le-am folosit pentru prima oară în istoriografia românească. De asemenea, capitolele rezervate corespondenței, întâlnirilor directe dintre Hitler și Antonescu, în cei 4 ani de guvernare, diverse Memorandumuri înaintate de către Ion Antonescu șefului guvernului german, scrise în baza Stenogramelor oficiale germane și românești, dovedesc din plin că, departe de a trăda țara, în relațiile cu Germania, Ion Antonescu a servit-o cu abnegație și patriotism luminat.

În opinia așa-zisului tribunal al poporului, Mareșalul Antonescu ar fi înfăptuit „cea mai mare crimă petrecută în istoria poporului român”⁷⁴ atunci când a hotărât ca România să lupte contra U.R.S.S. pentru a-și elibera teritoriile românești, Nordul Bucovinei și Basarabia, de sub regimul de exterminare în masă sovietic.

Ion Antonescu ar fi fost vinovat „de dezastrul țării”⁷⁵ pe motiv „că n-a respectat regulile internaționale cu privire la conducerea războiului”⁷⁶; că, chipurile, a supus prizonierii de război „la tratament inuman”⁷⁷; că „a ordonat și săvârșit represii colective”⁷⁸, „acte de teroare, cruzime și suprimare a populațiilor din teritoriile unde s-au purtat războaie”⁷⁹; că a „ordonat și organizat munci excesive, deplasări și transportări de persoane în scopul exterminării acestora”⁸⁰; că ar fi înființat lagăre de exterminare și ghetouri pe motive politice și rasiale; că în Transnistria și teritoriile sovietice ar

fi exterminat zeci de mii de cetățeni sovietici⁸¹. Toate acuzațiile dovedesc, sublinia actul de acuzare, că Ion Antonescu ar fi fost un „criminal fîoros, dușman de moarte al popoarelor”⁸². Avem de a face cu simple afirmații, acuzații nefondate.

Cei puși de ocupantul sovietic să-l „judece”, chipurile, pe Ion Antonescu, urmăreau să-l pedepsească în primul rând că a îndrăznit să lupte pentru a smulge de sub ocupația sovietică teritoriile românești anexate de U.R.S.S. în 1940. Nu poate fi vorba de crimă când un șef de stat se aliază cu un alt stat, Germania, în cazul de față, mai puternic, pentru a-și elibera câteva milioane de etnici români supuși asupririi rasiale și exterminării de către un al treilea stat, U.R.S.S.. Mai degrabă, Ion Antonescu avea obligația ca șef de stat să elibereze acele teritorii. Alianța cu Germania a avut un scop precis, eliberarea provinciilor istorice din Est, faptul neînsemnând că regimul lui Ion Antonescu ar fi fost fascist, nazist din acest motiv.

Regimul politic al lui Ion Antonescu nu a fost unul fascist pentru elementarul motiv că tocmai el, Mareșalul, în ianuarie 1941, a eliminat din viața politică a țării Mișcarea Legionară condusă de Horia Sima. Susțin că Ion Antonescu a eliminat fascismul din România, a salvat de la exterminare populația evreiască, pe comuniști, cât și pe politicieni, prin scoaterea legionarilor de la putere, ca urmare a războiului civil din ianuarie 1941. Ion Antonescu dacă ar fi pierdut puterea, în ianuarie 1941, soarta evreilor din România ar fi fost aidoma acelor din Ungaria și Germania, sau din teritoriile controlate de acestea, adică ar fi fost cu toții exterminați.

La toate acuzațiile nedrepte, mincinoase

⁷⁴ *Ibidem*, p. 74.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 118.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ *Ibidem*.

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ *Ibidem*.

⁸¹ *Ibidem*, p. 119.

⁸² *Ibidem*.

aduse de așa-zisul tribunal al poporului, Ion Antonescu a răspuns punctual într-un *Memoriu* înaintat instanței staliniste în 15 mai 1946. Am analizat conținutul acestuia în cuprinsul cărții, așa că nu am să repet cele scrise anterior.

Minciuna din actul de acuzare cum că Ion Antonescu a început războiul contra U.R.S.S., în 1941, în timp ce guvernul sovietic, chipurile, ar fi întins către România „prietenește mâna”⁸³, propunând „strângerea relațiilor economice și politice”⁸⁴, mareșalul a dovedit-o la interogatoriul din 20 aprilie 1946 în fața așa-zisului tribunal al poporului. Întrebat de acuzatorul public, Săracu, „dacă, în 1941, Uniunea Sovietică nu făcea diligențe de apropiere de statul român”⁸⁵, Ion Antonescu a dat un răspuns lămuritor acuzatorului stalinist, declarând că în loc de apropiere de România, în anul 1940 – 1941, Uniunea Sovietică exercita asupra țării noastre „acte continue de agresiune”⁸⁶. În toamna anului 1940, afirma Ion Antonescu în fața „acuzatorului public” Săracu, dacă U.R.S.S. ar fi răspuns afirmativ încercărilor de apropiere ale României, detensionarea relațiilor bilaterale s-ar fi produs, el, Antonescu, s-ar fi dus și la Moscova⁸⁷: „Nu era o chestiune de apropiere. D-l Mihai Antonescu, în noiembrie 1940, din inițiativa lui, fiind ad-interim la Externe, pe când mă găseam la Berlin, a trimis o *notă* la Moscova, prin care cerea să ne înțelegem. *Dacă primeam răspuns afirmativ, aș fi mers și la Moscova* (subl. ns.)”⁸⁸. După care declară că, într-o asemenea situație, el, Ion Antonescu, ar fi propus lui Stalin „să lăsăm chestiunea Basarabiei și a Bucovinei până la pace, dar n-am putut să ajung să stau de vorbă”⁸⁹. Cu Uniunea Sovietică, desigur.

În toamna anului 1940, cât și prima parte a anului 1941, declarase Ion Antonescu, tot cu acea ocazie, „Rusia n-a vrut să accepte să stea de

vorbă cu noi și continua actele de agresiune”⁹⁰ împotriva României.

Am redat alte declarații ale lui Ion Antonescu, cu privire la agresivitatea U.R.S.S. la adresa României, în perioada iulie 1940 – iunie 1941, care infirmă rușinos alegațiile, insinuările acuzatorului stalinist despre intențiile „pașnice” ale Moscovei față de România, în anul 1940 – 1941. Și în acest caz, acuzațiile aduse lui Ion Antonescu, cum că ar fi premeditat războiul cu U.R.S.S., se dovedesc a fi fost false, mincinoase, neadevărate. De asemenea, acuzarea îl învinuia pe Ion Antonescu cum că ar fi înstrăinat avuția țării Germaniei când, în realitate, așa cum am ilustrat cu numeroase exemple, documente în această carte, lucrurile au stat exact invers. Antonescu, în relațiile economice cu Germania, a apărut și promovat cu strășnicie interesele economice ale României, iar faptul este probat prin analiza efectuată de mine diverselor *Memorandumuri* înaintate de el către Hitler sau chiar la întâlnirile directe cu dictatorul german între anii 1940 – 1944. Cititorul va găsi, găsește îndeajuns de multe dovezi în acest sens dacă revine asupra capitolelor din carte rezervate întâlnirilor Hitler – Antonescu.

În actul de acuzare, cât și în sentință, se revine cu insistență, obsesiv la antisemitismul lui Ion Antonescu, ca factor determinant al dezastrului țării! Afirmația este o aberație, iar a pune semnul egalității între „antisemitism” și „dezastrul țării” este un act nemăiîntâlnit. E foarte posibil ca Mareșalul să nu-i fi iubit pe evrei. Întreb, de ce/de când absența simpatiei față de evrei devine automat antisemitism? Dacă nu iubești un neam, o etnie, faptul nu înseamnă automat că acel om urăște poporul, neamul față de care este indiferent.

⁸³ *Ibidem*, p. 73.

⁸⁴ *Ibidem*.

⁸⁵ *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. III, p. 427.

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ *Ibidem*.

⁸⁸ *Ibidem*.

⁸⁹ *Ibidem*.

⁹⁰ *Ibidem*, p. 428.

Vasile LUPAȘC

CÂT DE CRUD A FOST VLAD DRĂCULEA?

Sub diabolicul dispozitiv se întreținea un foc puternic care ucidea prin prăjire victima.

Această listă macabră poate continua pe câteva pagini și putem aminti despre oameni fierți în ulei și obligați să-și mănânce propria carne, despre femei și copii frânți pe roată pentru vini imaginare și, din păcate, multe, multe altele.

Într-un top făcut de BBC, al torturilor în Evul Mediu, trasul în țeapă – metodă adusă în Europa de către tătari, deci nicidecum inventată de către Vlad Drăculea – se situează abia pe locul 23.

Nu doar faptul că aceste torturi existau și se practicau atât de frecvent este înfiorător, dar trebuie evidențiat și modul în care se purtau războaiele în evul întunecat.

Se estimează că Ghinghis Han este responsabil de moartea a patruzeci de milioane de oameni în Asia, Orientul Apropiat și Europa, piramide făcute din mii de capete tăiate fiind documentate peste tot, pe traseul mării invazii mongole.

Cruzimile extreme erau privite ca o normalitate în acea perioada și își căutau o justificare politică, militară sau chiar religioasă. Un exemplu în acest sens este legea apărută în Imperiul Otoman, care dispune uciderea băieților din dinastia conducătoare, cu excepția fratelui mai mare. Motivul era încercarea de a se evita luptele pentru tron.

Lista atrocităților comise de casele regale din Europa și Asia poate fi continuată îndelung iar în Africa, mult mai aproape de zilele noastre, devine celebră regina Ranavalona a Madagascariului care, după unele surse, extermina jumătate din populația țării.

Se naște astfel o întrebare firească: cum de a ajuns voievodul Țării Românești un simbol al cruzimii?

Trebuie specificat încă de la început că Vlad a fost perceput astfel doar în mediile celor cu care se afla în conflict direct: germani,

Vârsta întunecată –The Dark ages– cum este numit Evul Mediu în istoriografia de limbă engleză, a fost, așa cum îl arată numele, unul al terorii, al năvălirilor și al sângelui.

Această vârstă a întunericului umanității are și câteva nume simbol: Ghinghis Han, Inchiziția, vikingii și, bineînțeles, Dracula.

În evul mediu, mitologia, superstițiile și basmele depășeau adesea cruzimea celor întâmplare aieva. Se năștea astfel o lume foarte greu de imaginat și de înțeles astăzi, o realitate în care decapitarea devenise una dintre pedepsele blânde.

O astfel de afirmație poate părea exagerată sau cel puțin paradoxală, dar, pusă în contextul vremii în care a trăit Vlad Drăculea, ea devine pe cât de adevărată, pe atât de logică.

Între torturile practicate – și chiar cumulate într-un Manual de tortură german! – enumerăm:

- tortura cu șobolani înfometați, care consta în aplicarea peste abdomenul victimei a unei cuști fără fund, în care erau închiși unul sau mai mulți șobolani înfometați. Singura lor scăpare din cușcă era prin trupul condamnatului;

- scaunul cu țepușe, care consta în așezarea victimei pe un scaun metalic sau din lemn, plin pe fiecare latură cu țepușe scurte și ascuțite care intrau în carnea celui pedepsit. În cazul scaunelor din metal, adesea, acestea erau încălzite astfel încât victima să fie și prăjită;

- tăierea cu fierăstrăul de tortură. În acest caz victima era pur și simplu tăiată în două sau în mai multe bucăți cu un fierăstrău imens, conceput special pentru această grozăvie;

- taurul de fier. Reprezenta un taur realizat din metal în abdomenul căruia era introdus nefericitul „beneficiar” al acestui tratament.

otomani și maghiari. În rândul celor din urmă, imaginea lui Vlad devine una negativă abia după anul 1462, când, pentru a justifica trădarea lui Matei Corvin, era nevoie de o demonizare a lui Vlad.

În Țara Românească și în restul Europei există chiar cronici care îl menționează pe voievod sub numele de Dragul, adică cel iubit de popor, și scot în evidență calitățile lui Vlad Drăculea: „*A fost odinioară la ei un domn, pe care îl numesc Voievod, bărbat ager și cât se poate de priceput în treburile ostășești...*”, M. Bocignoli, 29 iunie 1524.

De asemenea, legendele slave despre Vlad Voievod sunt scrise într-un ton admirativ și prezentate drept pilde de înțelepciune și vitejie.

Revenind la mediul german—principalul promotor al imaginii diabolice a lui Vlad—este foarte interesant de observat aplecarea acestui mediu către poveștile de groază, către exagerări și torturi.

Marea neșansă a lui Vlad Drăculea a fost ca, în același mediu german, în vremea sa, să fie inventat tiparul. Astfel, cuvântul scris se propagă cu o viteză infinit mai mare decât până în acel moment iar poveștile despre tiranul Dracula se răspândesc cu iuțeala focului în Europa.

Un studiu foarte interesant al istoricului Florin Stroe arată că, în vremea lui Vlad, germanii au cumpărat mai multe broșuri cu povești de groază decât Biblii. Există deci o adevărată modă a acestor povești, iar piața germană cerea în continuu „creații” noi.

Exagerările germanilor cu care Vlad avea un conflict direct, armat sunt ridicole, voievodul fiind făcut în unele scrieri chiar... turc sau tătar. (!?)

S-a afirmat chiar că Vlad Dracula ar fi inventatorul acestei metode groaznice de execuție. Acest fapt ar arăta, cu siguranță, o tulburare psihică, o aplecare spre violență extremă a voievodului. Nimic mai neadevărat! Trăsurile în țepă este documentat încă din antichitate, de la Regatul Neo-Asirian, la Egiptul Antic și chiar în Grecia.

Despre inovațiile aduse acestei metode de pedeapsă mai merită menționat faptul că tocmai germanii sunt cei care aduc o „îmbunătățire” plină de sadism. Invenția se numește „scaunul...

german” și făcea ca victima să agonizeze zile întregi în țepă.

Mai mult, în relația Vlad Drăculea - sașii din Transilvania, este limpede că cei care au inițiat conflictul și au folosit pentru prima oară tragerea în țepă sunt chiar germanii, și nu principele valah. Mărturie în acest sens ne stă scrisoarea lui Neagu, fost vornic, care le reproșa brașovenilor: „Aduceți-vă aminte cine început-a să pună oamenii în țepi! Iarasi pribegii. Și voi, fiindcă ați ridicat pe Danul (*Dan al III-lea pretendent la tronul Tarii Romanesti – N.A*) în mijlocul vostru; apoi Vlad Voievod pentru aceasta s-a mâniat pe voi și v-a făcut destul rău și a început să puie oamenii în țepi și cu foc a năvălit asupra voastră”.

Cât despre Vlad Drăculea, el însuși explică de ce a ales această metodă terifiantă de a pedepsi pe inamicii externi sau interni ai Valahiei: „*Când vor veni turcii și vor vedea aceasta, de spaimă vor fugi!*”

Aflat constant într-un conflict militar cu o putere incomparabil mai mare, voievodul folosește tragerea în țepă ca pe o metoda a războiului psihologic și nicidecum ca pe o cale de a-și satisface o plăcere morbidă.

Putem concluziona că în atât de crudul și zbuciumatul Ev Mediu, Vlad Drăculea nu poate fi considerat un conducător exagerat de crud, în afara metodelor vremii sale, ci mai degrabă un geniu militar care a știut să se folosească de absolut orice resursă, inclusiv groaza, pentru a-și apăra viața și țara.

Bibliografie:

Florin Stroe - *Vlad III Dracula: reconstrucția unei imagini*. Editura Universitatii din Bucuresti, 2013;

Grigore Tocilescu-*534 documente istorice slavo-romane Din Tara Romaneasca si Moldova privitoare la legaturile cu Ardealul, 1346-1603*, Bucuresti, 1931;

Nicolae Stoicescu- *Vlad Tepes*-Editura Academiei, Bucuresti 1976;

Damien Kerpmpf, Maria L. Gilbert- *Medieval Monsters*, The Birtish Library, 2015.

Titu PERVULESCU

IOAN RACZ, NOBIL DE MEHADIA, OBERCNEAZ LA 1724 , PRIMUL CTITOR ROMÂN DE BISERICI ORTODOXE ÎN BANAT

O parte a istoricilor avansează ideea că cea mai veche biserică ortodoxă din Lugoj, „de la cumpăna secolelor XIV-XV”, ar fi fost formată de călugării sosiți aici din Țara Românească.²

La anul 1726 arhiereul notează: „1726. *Primprovizorul celor trei districte Lugoj, Caransebeș, Lipova Ioan Raț a lăsat ca în Lugoj să fie zidită biserica română gr[eco] ort[odoxă] cu hramul Sf[ântul] Nicolau, adecă biserica cea mică, din care azi stă numai turnul, celelalte părți s’au demolat la anul 1885*”. Tot în același manuscris, pe o foaie de hârtie, ca o completare, se fac câteva mențiuni despre începuturile istoriei orașului Lugoj. Referitor la Biserica „Sfântul Nicolae”, se arată că „... la 1402 bănășița Lenca, soția lui Perian, banul Lugojuului, a construit aici o Biserică veche și o mănăstire cu patru călugări. Unul dintre ei a fost Neofit, de meserie zugrav, care a pictat biserica în 1572. În 1634 biserica și mănăstirea au ars. Biserica a fost reclădită în 1658, însă mănăstirea nu s-a mai construit”.

O statistică a bisericilor din eparhia Caransebeș de la 15 ianuarie 1757 menționează că la Lugoj se află o „biserică ortodoxă sobornicească, din piatră, cu hramul Sf. Nicolae, înălțată sub episcopul Maxim la 1722. Acum este înnoită de episcopul Ioan Gheorghevici la anul 1754”.³ Acest document, căruia i s-a acordat mai puțină importanță de către istorici, dovedește că turnul a început să fie ridicat în anul 1722,

„Lângă actualul Colegiu Național „Iulia Hașdeu“, aproape de alte două clădiri monument istoric - edificiul actualei primărie a municipiului Lugoj și biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului“ - se află un monument vechi, un turn de aproximativ 300 de ani, care așteaptă să fie restaurat de către specialiști. Menționat în lucrările de istorie ca unul dintre puținele vestigii ortodoxe care a rezistat intemperiilor vremii, acest turn a făcut parte din fosta biserică-mănăstire „Sfântul Nicolae”.

Ca punct de plecare, istoriografia monumentului are anul precizat pe turn, precum și informația referitoare la ctitorul Ioan Rác. Biserica „Sfântul Nicolae” sau „Biserica Mică”, cunoscută sub această denumire datorită apariției în 1766 a unui nou lăcaș de cult ortodox – Biserica „Adormirea Maicii Domnului”.¹

Despre începuturile bisericii, istoricii mai vechi sau mai noi spun cu siguranță că a fost construită în secolul al XV-lea, când aici exista o nobilime locală destul de puternică și de bogată, capabilă să suporte costurile de construcție a unei ctitorii.

¹ Citat din lucrarea d-nei Șipoș Ibolya.

² Ioan Boroș, Repertoriul istoric despre orașul Lugoj și districtul, respectiv vechiul județ al Carașului din anul 1332-1851, manuscris, lucrare netipărită, colecția Muzeului de Istorie Lugoj, p. 52 (în continuare Boroș, Repertoriul).

³ D. Suci, R. Constantinescu, Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului, I, Timișoara, 1980, p. 227.

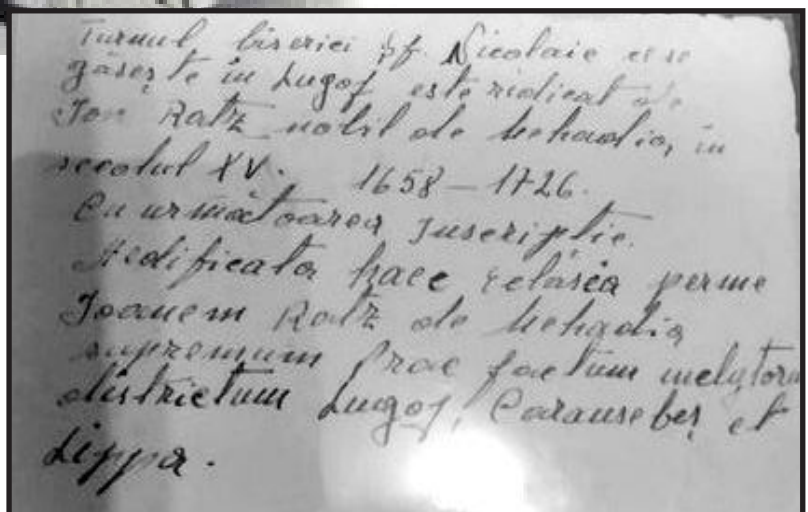

secolul al XVIII-lea ne sunt furnizate de pisania aflată deasupra intrării în turn. În registrul superior al pisaniei este reprezentată imaginea Sfântului Nicolae, iar cel inferior are reprezentată emblema familiei Rácz. Blazonul înfățișează un leu ridicat în două labe, cu o sabie, iar deasupra scutului, o coroană cu trei colțuri din care se desprinde un chip de om, înarmat cu un scut, o dovadă clară că acest titlu nobiliar a fost dobândit datorită meritelor militare.

Odată cu refacerea turnului, ctitorul bisericii a pus o inscripție unde se menționează data construcției și hramul bisericii: „**AEDIFICATA HAEC ECCLESIA PER ME JOANNEM RATZ DE MEHADIA SUPRAEMUM P R A E F E C T U M INCLITORUM DISTRICTUUM LUGOS CARANSEBES ET LIPPA. ANNO DOMINI 1726. DIE 19 IUNII.**”

iar biserica reparată în decurs de patru ani, probabil pe locul unei mai vechi biserici ortodoxe. Având în vedere că tot în anul 1722 Ioan Rácz devine prefect al districtului Lugoj, din funcția deținută, a avut posibilitatea supravegherii directe a construcției bisericii.

Informații privind modificările aduse edificiului în

Viața și activitatea lui Ioan Rácz s-a descris în două studii, dar niciunul nu a reușit să răspundă la problema originii profesionale sau la modul cum cum a reușit să ridice acea biserică ortodoxă știut fiind faptul că tatăl său un om de aleasă cultură, Ștefan Rácz, episcop (curator) se ocupă la Alba Iulia și cu refacerea tipografiei unde apărea în limba română, un Abecedariu românesc la 1699, iar la scurt timp după această dată, el trecând la religia greco-catolică. Despre tatăl său apare o ultimă mențiune strict legată de Băile de la Mehadia deci de zona noastră, la 4 septembrie 1718 când, bolnav fiind, i se recomandă să facă o cură de 10 zile. Moartea sa va surveni între 1720 și 1721, deoarece consilierul aulic Haan amintește faptul că el era provizor erarial la acea dată.

Activitatea lui Ioan Rácz va urma pe undeva pe cea a părintelui său, din moment ce el va îndeplini mai multe slujbe ca funcționar al statului austriac.

Citez din nou din materialul d-nei Sipos Ibolya: „Până în 1722 Ioan Rácz a lucrat ca translator la Orșova și tribunalul militar din Timișoara. La 15 aprilie 1722 Ioan Rácz este amintit subadministrator la Făget.

Ascensiunea în funcțiile administrative ale districtului Lugoj-Făget sunt dovada calității sale de bun organizator, autoritățile din Timișoara având deplină încredere față de posibilitățile acestuia de a duce la bun sfârșit sarcinile încredințate. La 12 ianuarie 1722 este numit administrator provizoriu al districtului Lugoj-Făget în locul lui Lorenz Hoffmann, destituit oficial datorită neglijenței în serviciu. La 5 iulie 1722 Ioan Rácz este numit administrator al districtului Lugoj, primind în această calitate mai multe însărcinări. Sarcinile fiscale din ce în ce mai mari îi determină pe locuitorii districtului Lugoj să plece în Transilvania, unde credeau că vor avea o viață mai bună. Pentru a stopa această stare de lucruri, Rácz este însărcinat să meargă după fugarii care și-au părăsit gospodăriile și să-i aducă înapoi.

În toată perioada în care a funcționat ca administrator, el a făcut tot posibilul ca să fie

un bun slujbaş, din moment ce a înaintat o serie de propuneri concrete Administrației în privința construirii unor utilități publice sau repararea lor de către locuitorii districtului, așa cum a fost încazul cazărmii din Lugoj.

Mai târziu, pe 9 martie 1724, Ioan Rácz este numit obercneaz al districtului Lugoj-Făget, iar la 29 august al districtului Lipova”.

Având o sănătate precară, pe 7 februarie 1729 Ioan Rácz primește un concediu de șase luni ca să facă un tratament medical la Viena. Starea sănătății sale s-a înrăutățit în cursul acestui concediu, din moment ce noul administrator al districtului Lugoj, Daniel Buchleitner, raportează Administrației la 28 noiembrie 1729 că Ioan Rácz a decedat.

Ioan Rácz a fost, fără îndoială, la începutul secolului al XVIII-lea figura cea mai cunoscută din districtul Lugoj, reușind să ajungă în funcția cea mai înaltă la care putea să aspire un român în cadrul administrației provinciale. Deoarece puțini funcționari cunoșteau limba localnicilor, guvernatorul Mercy a fost nevoit să-i încredințeze lui Ioan Rácz conducerea mai multor zone, astfel încât acesta devine în 1726 administrator al districtelor Lugoj, Lipova și Caransebeș. De o cultură superioară, cunoscător al mai multor limbi străine, Ioan Rácz a fost un om întreprinzător, care a izbutit să se ocupe cu bune rezultate de problemele administrative și economice ale districtului Lugoj-Făget. Pe acest plan, el s-a evidențiat în conducerea și coordonarea mai multor întreprinderi manufacturiere din zona aflată sub directă sa administrare. În aceste condiții, nu este de mirare că a reușit să adune o sumă importantă de bani pentru înălțarea turnului și reparația micii biserici din Lugoj. Cu toate aceste merite, el nu s-a bucurat de prea multă simpatie din partea conașionalilor săi, din moment ce Ioan Boroș semnalează în două rânduri plângerile pe care românii le-au adresat Johann Matthias Korabinsky.

Documentele rămase din timpul administrației imperiale și sarcinile îndeplinite în slujba Casei de Austria permit reconstituirea parțială a vieții „primului ctitor de biserică din

secolul al XVIII-lea, a românului Ioan RácZ”.⁴ N.B. Ca un joc al sorții, viitoarea titulatură de nobil de Mehadia a fiului, se va reflecta tangențial și în finalul vieții tatălui său Ștefan RacZ, care vine să se trateze la Mehadia la 4 septembrie 1718, când primește un concediu de zece zile pentru a pleca la Băile de la Mehadia, iar peste trei ani și o lună un mai este găsit în aceeași funcție, decesul acestuia fiind anunțat de locuitorul său, deoarece la 14 octombrie 1721 consilierul aulic Haan confirmă că el a fost provizor erarial la Zlatna.

Cred că ar fi momentul, care nu este lipsit de importanță, să pomenim și despre existența unui monument de referință în Mehadia, aflat în parcul din central localității, situat în fața Primăriei, care prin conținutul scriptic gravat în marmură roșie, consfințește că a fost ridicată prin stăruința comunității mehadiane, de mărturie orientală drept credincioasă neunită în zilele Majestății Sale Franț Iosif I, în 1862 . (n.a.)

Titulatura de nobil de Mehadia a lui Ioan RacZ amintită în foto nr. 2 precum și viața acestuia tratată în materialul de mai sus, ne obligă parcă să ne aplecăm atenția și spre situația bisericilor din zona districtului Mehadiiei din acele timpuri.

Pentru o mai bună și corectă informare a situației bisericilor din zona noastră vom face o incursiune în Monografia Mitropoliei Banatului, unde în districtul Mehadia apar următoarele date:

- La pagina 212 și 213 apare în limba sârbă lista localităților din Distrikt MEHADISKI, cu numele satului, numărul de case și dacă au sau nu biserică. Ca exemplu: un număr de 27 localități, începând cu Mehadia, și numele preoților ce o deservesc, iar la nr.16, apare selo Plugova cu 60 case, fără biserică și loc vacant preot. La nr. 17, apare selo Globu rău 65 case, fără biserică frecventând parohia Topleț a preotului Gheorghe Popovici. La nr. 18, Selo Bogotin cu 60 case, fără

biserică și fără paroh. La nr. 19, Selo Konyarevo cu 100 case, au biserică cu hramul Înălțării și preotul Stancu Ivanov.

- La paginile 229 și 230 apare districtul Mehadiiei după cum urmează: Orașul Mehadia cu case 220, unde se află cârmuirea împărătească, comenduirea militară și capela romano-catolică franciscană. Case nemțești 30 la număr, Biserica ortodoxă sobornicească de lemn cu hramul Sf. Nicolae din Mira Lichiei, înălțată sub episcopul Isaia la anul 1748 și înaltă cu totul de episcopul Ioan Gheorghevici în 1752 având Paroh pe Eustatie Gheorghevici, vicar Atanasie Popovici. Urmează mai apoi încă 39 de sate, aparținătoare de Mehadia. La poziția 16, apare Plugova cu 60 case, nu au biserică și nici preot. La poziția 17, Globu Rău cu 65 case, nu au biserică. La poziția 18, Bogotin cu 60 de case fără biserică și fără preot. La poziția 19, Cornereva cu 100 de case și o biserică de lemn cu hramul Înălțării, ridicată sub episcopul Isaia în 1740 și preot Stanciul Ivanov.

Din aceste liste aflăm că existau la acea vreme 18 biserici de lemn ridicate în jurul anilor 1750: la Mehadia în 1748, la Svinița în 1751, la Ogradena în 1731, la Ieșelnița în 1746, la Jupalnic în 1741, la Topleț în 1740, la Cornereva în 1740, la Cornea în 1727, la Mehadica în 1748, la Petnic în 1745, la Iablanița în 1740, la Lapușnic în 1753, la Prigor în 1744, la Rudăria în 1750, la Bănia în 1755, la Bozovici în 1732, la Pătaș în 1755, la Prilipeț în 1750. Totodată apar și 22 de sate fără biserici, sătenii mergând în satele vecine.⁵

Material cules și extras din diverse lucrări cu referire la temă, de Titu TRIFU PERVULESCU, membru al APPR din Banat.

⁴ Nu se cunoaște cu certitudine data și locul nașterii. Unii istorici bănățeni (Patriciu Drăgălina, George Popovici) afirmă că s-a născut la Mehadia, iar Ioan Boroș consideră că familia RácZ este originară din Zlatna (Transilvania). Paul Binder îl menționează pe Ștefan RácZ ca originar din Micești, lângă Alba Iulia iar Coriolan Buracu,- Ioan Raț de Mehadia, ctitorul bisericii „mici” din Lugoj, scrie în România de Vest (Timișoara), I, 1938, nr. 171, 19 noiembrie, p. 3.

⁵ N.s.19 . D.Suciu, R. Constantinescu, Monografia Mitropoliei Banatului, 1977, p. 212 – 213, p. 229-231.

Larisa IACOB

Participarea armatei române
la războiul ruso-otoman
(1877-1878).

Câștigarea și recunoașterea
independenței de stat a României.

Domnitorul (regele) Carol I (1866-1914) a fost întotdeauna preocupat de „organizarea, instrucția și înzestrarea armatei române”¹, încă de la venirea în țară și-a manifestat nemulțumirea față de echipamentul militar și uniformele ostașilor, luându-și angajamentul solemn de a organiza și perfecționa instituția militară. Această preocupare, era una necesară, țelul domnitorului era acela de a obține independența statului român față de Imperiul Otoman. Astfel, cea mai mare problemă a României era suzeranitatea otomană. Dacă în primii ani, Carol I, a militat pe cale diplomatică pentru obținerea independenței, după anul 1873 a devenit evident faptul că aceasta nu va putea fi obținută decât prin puterea armată.

Obținerea independenței României nu putea fi realizată cu succes decât într-o

conjunctură europeană favorabilă, deoarece armatele otomane erau mult mai numeroase și mai puternice, astfel acest moment favorabil s-a ivit în timpul „Crizei orientale” din 1875-1877.²

Criza orientală a izbucnit printr-o serie de răscoale antiotomane în Bosnia și Herțegovina (1875), Bulgaria (1876), continuată de începerea ostilităților între Serbia și Muntenegru, împotriva puterii otomane. De aceste conflicte va încerca să profite Rusia prin declanșarea unui nou conflict împotriva Turciei, prin care să-și ia revanșa față de înfrângerea în Răzbiul Crimeei.

Inițial atitudinea României, după izbucnirea răscoalelor din Balcani, a fost una de neutralitate, aceasta încercând să câștige timp, dar și pentru a evita o eventuală ocupație străină.³ După 1876, odată cu adâncirea Crizei orientale Guvernul român a adoptat o atitudine mai fermă, iar acțiunile diplomatice s-au intensificat, la 16/28 iunie⁴ 1876 ministrul de externe, Mihail Kogălniceanu avea să adreseze un Memoriu Porții și Puterilor Garante prin care cerea recunoașterea independenței țării, garantarea neutralității și integrității teritoriale,⁵ dar aceste cereri au fost respinse.

Pe planul diplomației internaționale, la 26 iunie/8 iulie 1876 avusese loc întrevederea de la Reichstadt (în Boemia) între țarul Aleksandru al

¹ Sorin Liviu Damean, *Carol I al României – Un monarh devotat*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016, p. 189.

² *Istoria românilor*; vol.VII, Tom.I *Constituirea României moderne (1821-1878)*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 633.

³ *Ibidem*, p. 636.

⁴ Evenimentele din acest articol sunt datate atât prin calendarul Iulian, cât și prin calendarul Gregorian, lucru specific pentru perioada istoriei moderne a României.

⁵ Sorin Liviu Damean, Iulian Oncescu, *O istorie a românilor de la Tudor Vladimirescu la Marea Unire 1821-1918*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2015, p. 194.

II-lea și împăratul Franz Joseph, această întâlnire a fost una secretă și verbală, cei doi au hotărât să lupte împotriva forțelor otomane, iar dacă reușeau să le învingă Austro-Ungaria anexa o parte din Bosnia și Herțegovina, iar Rusia urma să ia cele trei județe din sudul Basarabiei pierdute în 1856 și portul Batumi din Armenia. La 3/15 ianuarie 1877 s-a încheiat la Budapesta un tratat între Rusia și Austro-Ungaria, care avea la bază cele convenite la Reichstadt.

Carol I și liderii politici au dorit să afle care erau înțelegerile discutate de cei doi și care va fi soarta sudului Basarabiei, în vederea acestui lucru în august 1876 I. C. Brătianu și Eugeni Stănescu au plecat în Transilvania la Sibiu unde s-au întâlnit cu împăratul Franz Joseph, acesta a confirmat faptul că Austro-Ungaria și Rusia au adoptat o decizie comună împotriva Turciei. Mai mult decât atât Carol a considerat că era necesară o înțelegere cu Rusia pentru obținerea independenței, astfel a avut loc întrevederea de la 29 septembrie/11 octombrie 1876 la Livadia, între prim-ministrul I. C. Brătianu însoțit de ministrul de război colonelul Gh. Slăniceanu, țarul Alexandru al II-lea și cancelarul A.M. Gorceakov, a fost luată în considerare o viitoare semnare a unei convenții ce permite trupelor țariste să tranziteze teritoriul României, dar cu garantarea integrității teritoriale.⁶

Turcia va promulga o noua Constituție otomană la 11/23 decembrie 1876, prin care statul român era considerat o „provincie privilegiată a Imperiului Otoman”. Guvernul român a declarat ca „nule și neavenite dispozițiunile Constituției otomane” și a protestat contra „violării drepturilor noastre, garantate prin tratate”.⁷

La începutul anului 1877 un război între Rusia și Turcia era iminent, mai ales că Poarta a respins Protocolul de la Londra încheiat în cadrul Conferinței de la Londra din 19/31 martie 1877, acesta era un protocol prin care Marile Puteri îi solicitau aplicarea unor reforme la nivelul țărilor

creștine, având ca scop evitarea conflictului. În aceste împrejurări, situația României era una dificilă, ea avea trei alternative, ci anume: menținerea neutralității, convenția cu Rusia prin care să permită trupelor acesteia pătrunderea pe teritoriul țării sau obținerea unei cooperări militare.⁸

La 2/14 aprilie 1877 a avut loc Consiliul de Coroană, la palatul din București, pentru luarea unei hotărâri care să răspundă nevoilor țării. La Consiliu au participat membrii guvernului, precum și foștii președinți ai Consiliului de Miniștri: Constantin Bosianu, Manolache Costache Epureanu, Dimitrie Ghica, Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica, Alexandru G. Golescu. Discuțiile ce au avut loc au fost contradictorii, majoritatea participanților susțineau neutralitatea, în frunte cu ministrul de externe Nicolae Ionescu, în timp ce Carol I a susținut intrarea în război a armatei române alături de cea rusă. Nicolae Ionescu și-a dat demisia, iar Mihail Kogălniceanu a luat locul acestuia în funcția de ministru de externe, decizia finală a fost intrarea României în război alături de Rusia.

La București s-a semnat Convenția dintre România și Rusia în baza căreia: „1) Guvernul Alteței Sale domnitorul Carol I asigură armatei ruse, care va fi chemată a merge în Turcia, libera trecere prin teritoriul României și tractarea rezervată armatelor amice. Toate cheltuielile care ar putea fi ocazionate de trebuințele armatei ruse, de transportul său precum și pentru satisfacerea tuturor trebuințelor sale, cad bineînțeles în sarcina guvernului imperial. 2) Pentru ca nici un inconvenient sau pericol să nu rezulte pentru România din faptul trecerii trupelor ruse pe teritoriul său, guvernul Majestății Sale imperatorului tuturor Rusiilor se obligă a menține, a face și a se respecta drepturile politice ale statului român, astfel cum rezultă din legile interioare și tratatele existente, precum și a apăra integritatea actuală a României”⁹, dar bineînțeles că Rusia nu

⁶ Ioan Scurtu, *Istoria Românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, vol. I, Carol I, Editura Enciclopedică, București, 2004, p. 97.

⁷ *Ibidem*, p. 97-98.

⁸ Sorin Liviu Damean, Iulian Oncescu, *op.cit.*, p. 197.

⁹ *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență*, vol. II, București, Editura Academiei,

a luat în considerare foarte mult angajamentele, lucru reliefat în momentul trecerii trupelor rusești peste Prut la 11/23 aprilie 1877, înaintea ratificării convenției de către Parlamentul român, ratificarea având loc la 16-17 aprilie 1877¹⁰, precum și prin declarația marelui duce Nicola către locuitorii români prin care făcea apel la vremuri apuse în care trupele intrau pe teritoriul românesc fără nicio interdicție¹¹.

Ca urmare a intrării trupelor rusești în România, turcii au bombardat orașele românești de la N fluviului: Calafat, Islaz, Bechet, Corabia, iar armata română a răspuns bombardând Vidinul și Turtucaia, acest eveniment ducând la ruperea relațiilor cu Turcia.

Presa și opinia publică cereau guvernului proclamarea cât mai rapidă a independenței, iar la 9/17 mai Carol a luat cuvântul în Senat spunând că românii au fost atacați și provocați de către turci, iar în aceeași zi Consiliul de Miniștri a analizat oportunitatea ivită de proclamare a independenței României. În aceste condiții la 9/21 mai 1877 a avut loc ședința extraordinară a Parlamentului, deputatul Nicolae Fleva a adresat o interpelare prin care solicita răspuns guvernului la întrebarea dacă Puterile Garante au fost înștiințate de ruperea relațiilor cu Poarta, la aceasta ministrul de Externe Mihail Kogălniceanu a răspuns: „În starea de răzbel, cu legăturile rupte ce suntem? Suntem independenți; suntem o națiune de sine stătătoare ... Așadar, domnilor deputați, nu am cea mai mică îndoială și frică de a declara în fața Reprezentanței Naționale că noi suntem o națiune liberă și independentă”¹², iar a doua zi, la 10/22 mai 1877 independența a fost adoptată în Senat și semnată de domnitorul Carol I care spune că „România a reintrat în vechea sa independență, ca națiune liberă, ca stat de sine stătător”.

În timpul războiului de Independență,

Carol I a fost un adevărat conducător al armatei române, iar abilitatea și experiența politică a acestuia și-au spus cuvântul, el fiind fost ofițer în armata prusacă, acesta nu s-a sfiit în a fi prezent pe front, de multe ori a luptat alături de trupele sale, ca de exemplu în iunie 1877 la Calafat el a fost cel ce „a reglat tunul și a trimis un obuz peste cetatea Vidinului”¹³.

Pe frontul din Balcani armata rusă lupta împotriva celei turcești, inițial fără a permite trupelor române să ia parte la acest război. În întâlnirea pe care Carol a avut-o cu țarul Alexandru al II-lea la 26 mai/7 iunie la Ploiești, cel din urmă nu a dat niciun răspuns la propunerea lui Carol de colaborare, ceea ce însemna de fapt un refuz, iar la 2/14 iunie Gorceakov a comunicat că nu era necesară participarea trupelor române¹⁴. Realitatea era alta, rușii aveau nevoie de sprijinul militar român, deoarece armata rusă condusă de ducele Nicolae nu a reușit să cucerească Plevna, rezistența turcilor fiind una foarte mare, în cele din urmă teama eșecului i-a determinat pe ruși să trimită o telegramă la 19/31 iulie domnitorului Carol, prin care ducele Nicolae cerea ajutorul trupelor române, spunând: „Turcii, îngrămădind ele mai mari mase la Plevna, ne nimicesc. Rog faceți fuziune, demonstrație și dacă-i posibil trecerea Dunării, ceea ce dorești să faci. Între Jiu și Corabia această demonstrație este indispensabilă pentru a ușura mișcările noastre”. Carol I nu s-a grăbit să răspundă cererii ducelui, în negocierile cu reprezentanții Rusiei, domnitorul a subliniat faptul că armata trebuie să-și păstreze individualitatea și unitatea de comandament, iar la întâlnirea dintre domnitor, țarul Alexandru II-lea și ducele Nicolae de la Gorni-Studen, marele duce i-a adresat domnitorului român întrebarea dacă dorește să comande armata română, domnitorul a răspuns afirmativ, lucru ce l-a deranjat pe duce, dar după o serie de replici

---

1954, p. 111-112, *apud*, Ioan Scurtu, *op.cit.*, p.99-100.

¹⁰ Sorin Liviu Damean, *op.cit.*, p.201-202.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Iulian Oncescu, *Texte și documente privind istoria modernă a românilor 1774-1918*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011, p. 450.

¹³ Mihail Dimitrescu, *Amintiri militare*, București, 1897, p.35, *apud*, Sorin Liviu Damean, *op.cit.*, p. 204.

¹⁴ Ioan Scurtu, *op.cit.*, p.103.

schimbate între duce și țar, Carol a primit de la Nicolae rugămintea de a comanda toate trupele atât cele române, cât și cele rusești din fața Plevnei.

În ziua de 20 august/1 septembrie 1877 trupele române formate din 30 000 de oșteni vor trece Dunărea, la ceremonie asistând și principele Carol I, iar a doua zi la 21 august/2 septembrie însuși Carol va trece Dunărea pe la Turnu-Măgurele¹⁵.

Prezența trupelor române a favorizat situația rușilor, la 30 august va avea un nou atac asupra Plevnei, iar cu grele sacrificii românii au reușit să cucerească reduta Grivița 1. Cucerirea Plevnei, la propunerea lui Carol s-a realizat printr-un asediu. Acest asediu a fost planificat și studiat în detaliu de Carol, iar ziua de 28 noiembrie/10 decembrie 1877 avea să fie una triumfătoare, deoarece românii ocupaseră reduta Grivița 2 și încă alte trei redute. La scurtă vreme un ofițer raporta domnitorului că Osman Pașa a capitulat, fiind rănit a ridicat steagul alb și a trimis un sol la cel mai apropiat comandament spunând că vrea să-și predea sabia, colonelul Cerchez a răspuns la solicitarea pașei, dar a refuzat sabia motivând că trebuie să-și anunțe principele, cel care a sosit primul a fost generalul Ganețki, care a cerut sabia comandantului turc. Prețiosul trofeu a ajuns în mâinile împăratului Alexandru al II-lea, dar a doua zi intrând triumfător alături de domnitorul Carol I în Plevna, îi înapoiază sabia lui Osman Pașa.

După cucerirea Plevnei, armatele române au mai cucerit Rahova, Smârdan și Vidin¹⁶, iar în Ordinul de zi semnat de Carol I la Plevna în ziua de 2/14 decembrie 1877 către armata română spunea: „Povestea faptelor mărețe ale trecutului, voi ați îmbogățit-o cu povestea faptelor nu mai puțin mari ce ați săvârșit, și cartea veacurilor va păstra, pe neștersese ei foi, urmele acestor fapte alături de numele vostru”.

Pe 11/23 decembrie 1877 Carol I sosește pe teritoriul românesc și este primit cu mare

entuziasm, inclusiv tatăl său Carl Anton avea să-l felicite printr-o scrisoarea, iar laudele domnitorului erau meritate deoarece acesta contribuise în mod direct la organizarea armatei, armată ce dăduse dovadă pe câmpul de luptă de curaj, eroism și spirit de sacrificiu¹⁷.

O dată cu obținerea independenței și victoria campaniei de la S de Dunăre, pentru România urma un drum lung de negocieri diplomatice pentru acceptarea ei la tratativele de pace și recunoașterea independenței de către Marile Puteri.

Ca urmare a înfrângerii militare suferite, Imperiul Otoman a cerut pacea, urmând binecunoscutele, tratativele de pace de la San Stefano și Berlin. Carol I, printr-o scrisoare adresată țarului Alexandru al II-lea de la 10/22 ianuarie 1878, cerea participarea României la tratative, deoarece ea contribuise la obținerea râvnitei victorii, dar țarul a respins cererea justificând răspunsul negativ prin faptul că România nu era stat independent recunoscut internațional. Pe lângă respingerea categorică a cererii domnitorului, la jumătatea lunii ianuarie, 17/29 ianuarie, țarul și cancelarul rus și-au exprimat opinia de a reocupa S Basarabiei, oferind la schimb României Delta Dunării și Dobrogea, bineînțeles că acest lucru nu a fost bine primit de către români, atât Camera, cât și Senatul au adoptat o serie de moțiuni prin care cereau Guvernului să nu cedeze sudul Basarabiei¹⁸.

Tratatul de pace dintre Rusia și Imperiul Otoman a avut loc la San Stefano 19 februarie/2 martie, unde nu avea să fie prezent niciun delegat român, iar principalele prevederi ale acestuia au fost: se recunoștea independența României (art.5) „Sublima Poartă recunoaște independența României...”, dar și a Serbiei și Muntenegrului; la S Dunării se constituia un mare principat autonom al Bulgariei; era recunoscută autonomia Bosniei și Herțegovinei; prin articolul 19, Rusia ca putere învingătoare primea de la Turcia Dobrogea, pe care o schimba cu cele trei județe

¹⁵ Paul Lindenberg, *Regele Carol I al României*, Editura Humanitas, București, 2016, p. 242.

¹⁶ Sorin Liviu Damean, *op.cit.*, p. 213.

¹⁷ *Ibidem*, pp. 216-217.

¹⁸ Ioan Scurtu, *op.cit.*, p. 109-110.

din S Basarabiei.

Marile Puteri nu au fost de acord cu prevederile acestui tratat, reacțiile lor fiind imediate, deoarece acestora nu le convenea intervenția pe care Rusia și-o luase prin tratat „în toate treburile creștinilor din Imperiul Otoman”¹⁹, astfel a avut loc Congresul de pace de la Berlin, deschis la 1/13 iunie 1878, ce avea ca scop revizuirea tratatului de pace de la San Stefano. Și de data aceasta, la Berlin reprezentanților români nu le era admisă prezența tot pe fondul nerecunoașterii independenței, dar domnitorul Carol i-a trimis pe prim-ministrul I. C. Brătianu și ministrul de externe Mihail Kogălniceanu pentru apărarea intereselor țării. Aceștia au adresat un memoriu cancelarului Bismark la 12/24 iunie, prin care cereau ca nicio parte din teritoriul României să nu fie dezlipită, independența ei să fie recunoscută, iar teritoriul să fie unul neutru. În cele din urmă, în ziua de 19/1 iulie au fost primiți în ședința Congresului, dar așa cum reliefa istoricul Nicolae Iorga ei „au fost auziți, dar nu ascultați”²⁰. Astfel, fără a fi luate în seamă cerințele românilor Tratatul de pace de la Berlin prevedea printre altele și: recunoașterea independenței României, dar cu o serie de condiții „Înaltele părți contractate recunosc independența României...” (art.43), de exemplu prin articolul 44 era expusă una din condițiile impuse „În România, deosebirea credințelor religioase și a confesiunilor nu va putea fi opusă nimănui ca motiv de excludere sau de incapacitate în ceea ce privește bucurarea de drepturi civile și politice...”²¹; în articolul 45 era prevăzută retrocedarea de către România a sudului Basarabiei către Rusia „Principatul României retrocedează m.s. Împăratului Rusiei

porțiunea teritoriului Basarabiei despărțită de Rusia în urma tratatului de la Paris din 1856...”²², iar în schimbul acestuia România primea Dobrogea împreună cu Delta Dunării și Insula Șerpilor²³. Pe lângă prevederile referitoare la România, tratatul mai recunoștea independența Serbiei și Muntenegrului; era recunoscută autonomia Bulgariei, dar i se micșora teritoriul, Marea Britanie lua insula Cipru etc.

După încheierea Congresului de la Berlin, România s-a îndreptat pentru recunoașterea independenței la nivel internațional și punerea în practică a tratatelor. A avut loc alipirea Dobrogei la România, una din prevederile Tratatului, în ziua de 14/26 noiembrie 1878 într-un cadru festiv, iar în discursul ținut în fața românilor din Dobrogea Carol I afirma „Religiunea voastră, familia voastră, pragul casei voastre, vor fi apărate de legile noastre, și nimeni nu le va putea lovi, fără a-și primi legiuita pedeapsă”²⁴.

Cu prilejul obținerii independenței, pe plan cultural au avut loc mai multe spectacole, astfel de spectacole ținându-se inclusiv la Craiova, în 1878 în prezența lui Carol I au fost prezentate piesele *Curcanii* de Grigore Ventura și *Crucea și semiluna* de Basarabeanu, iar un an mai târziu are loc „în onoarea ilustrului nostru oaspete regele Carol I, domnitorul românilor” prezentarea pieselor *Umbrela* lui Oscar și *Fiica unui artist*²⁵.

Independența de stat a României a fost recunoscută succesiv de Austro-Ungaria, Rusia și Turcia, dar Germania, Franța, Marea Britanie și Italia ezitau recunoașterea independenței, deoarece ele doreau acordarea de drepturi politice pentru evrei așa cum era prevăzut în articolul 44 al Tratatului de la Berlin, mai mult decât atât Otto von Bismark dorea ca România să răscumpere

¹⁹ Neagu Djuvara, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, București, 2019, p. 274.

²⁰ Ioan Scurtu, *Op.cit.*, p. 112-113.

²¹ Bogdan Murgescu (coordonator), *Istoria României în texte*, Editura Corint, București, 2001, p. 269.

²² *Ibidem*.

²³ Sorin Liviu Damean, *România și Congresul de pace de la Berlin (1878)*, Editura Mica Valahie, București, 2005, pp. 69-70.

²⁴ Ioan Scurtu, *Op.cit.*, p. 115.

²⁵ Alexandru Firescu, Constantin Gheorgiu, *Istoria teatrului național din Craiova 1850-2000*, Editura Aius, Craiova, 2000, p. 66.

acțiunile fostei societăți Strousberg, investite în căile ferate de pe teritoriul românesc.²⁶

Atât problema „chestiunii evreiești”, cât și cea referitoare la societatea Strousberg erau probleme dificile, Carol a trebuit să se implice masiv pentru rezolvarea lor. Guvernul condus de I. C. Brătianu s-a pronunțat pentru modificarea art.7 din Constituție și a obținut acordul organizării alegerilor pentru Adunarea Națională Constituantă. În mai 1879 a avut loc scrutinul ce a dat câștig de cauza Guvernului, astfel el putea să-și impună punctul de vedere la revizuirea Constituției, dar Comisia de revizuire constituită a elaborat un proiect de lege în iunie 1879 prin care se reliefa faptul că nu există evrei români, iar naturalizarea era acordată în condiții speciale și individual, în realitatea lucrurile erau diferite, pe teritoriul României, în special în Moldova existau foarte mulți evrei comercianți.²⁷ I. C. Brătianu a respins acest proiect dându-și inclusiv demisia. Domnitorul Carol I-a investit pe I. C. Brătianu la 4 iulie cu formarea unui nou guvern. După lungi dezbateri la 6/18 octombrie era modificat proiectul de lege, iar articolul 7 era modificat abordându-se cetățenie colectivă doar evreilor ce participaseră la război, ceilalți primind-o individual, prin lege specială²⁸. Prin această formă articolul 7 a fost adoptat și votat în Adunarea Deputaților, apoi în Senat, iar ca urmare în decembrie 1879 Italia recunoaște independența României.

După soluționarea „chestiunii evreiești” Germania, ce atrăsese de partea ei Marea Britanie și Franța încă nu recunoșteau independența, pentru că nu era rezolvată problema căilor ferate pe care Bismark punea mare presiune.

În noiembrie 1879 în Cameră s-a adoptat un amendament prin care se cerea mutarea sediului societății Strousberg la București, dar intervenția Germaniei nu a fost una favorabilă, amenințând chiar cu ruperea relațiilor diplomatice, în cele din urmă, la 15-27 ianuarie 1880 s-a votat proiectul acțiunilor așa cum fusese impus de Germania, ce

stabilea un preț imens față de ce fusese investit în căile ferate din țară. La puțin timp după ce problema societății a fost rezolvată, printr-o notă identică Germania, Franța și Marea Britanie recunoșteau independența (8/20 februarie 1880).²⁹

Concluzionând, câștigarea și recunoașterea independenței de stat, a deschis o nouă etapă de afirmare în cadrul relațiilor diplomatice internaționale, iar pe plan intern, următorul pas firesc în evoluția țării a fost proclamarea Regatului, la 10/22 mai 1881 Carol I și soția sa Elisabeta au fost încoronati ca regi ai României.

Bibliografie:

- *Istoria românilor*, vol.VII, Tom.I Constituirea României modern (1821-1878), Editura Enciclopedică, București, 2003.
- DAMEAN, Sorin Liviu, *România și Congresul de pace de la Berlin (1878)*, Editura Mica Valahie, București, 2005.
- IDEM, *Carol I al României- Un monarh devotat*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016.
- DAMEAN, Sorin, Liviu, ONCESCU, Iulian, *O istorie a românilor de la Tudor Vladimirescu la Marea Unire 1821-1918*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016.
- DJUVARA, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, București, 2019
- FIRESCU, Alexandru, GHEORGHIU, Constantin, *Istoria teatrului național din Craiova 1850-2000*, Editura Aius, Craiova, 2000.
- LINDENBERG, Paul, *Regele Carol I al României*, Editura Humanitas, București, 2016
- MURGESCU, Bogdan (coordonator), *Istoria României în texte*, Editura Corint, București, 2001.
- ONCESCU, Iulian, *Texte și documente privind istoria modernă a românilor 1774-1918*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011.
- SCURTU, Ioan, *Istoria Românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, vol. I, Carol I, Editura Enciclopedică, București, 2004.

²⁶ Ioan Scurtu, *Op.cit.*, p. 115-116.

²⁷ *Ibidem*, p.117.

²⁸ *Ibidem*, p.118.

²⁹ Sorin Liviu Damean, Iulian Oncescu, *op.cit.*, p. 228.

Velisarie Leontopol și membrii familiei sale.

Prof. Cornel MANOLESCU

Velisarie N. Leontopol, grec de origine s-a născut în anul 1846, după cum precizează „*Actul de etatea viitorului soț, eliberat de primarul comunei Viespești, după declarația a 5 martori*”.

Medalion Velisarie Leontopol, pe monumentul funerar Cimitirul Caracal.

În august 1878 Velisarie Leontopol figura pe „Lista de persoane cari au binevoit a veni în ajutorul societății „crucea roșie” instituită pentru căutarea răniților căzuți pe câmpul de bătaie.” V. Leontopol dona suma de 5 lei.¹

La 17 ianuarie 1882, V. Leontopol, fiul răposatului Nicolae Leontopol și Arhonta

Leontopol, domiciliați în Viespești – Olt, proprietar în vârstă de 35 de ani, se căsătorește cu „*Domnișoara Ana (n.n., Sița)*” Atanasiu (n.1864) fiica lui Ion („*Ioniță*”) Atanasiu-comersant (decedat) și a Doamnei Dumitra Atanasiu domiciliați în Caracal”.²

Ion Atanasiu avea o mătușă pe nume Sultana Florea Majai³, care i-a donat moșiile Ceparî și Cocorăști, din fostul județ Romanați.

La început arendaș „*Velisarie Leontopol avea în arendă moșia Boșoteni (Belcineanca), proprietatea lui Ulisse Boldescu, ctitor al spitalului cu același nume din Ploiești, precum și moșia Zănoaga-Romanați stăpânită de către cumnatul său Ion N. Dobruneanu din Caracal, nepot de fică al haiducului Iancu Jianu*”.⁴

În februarie 1885, Velisarie a fost naturalizat.⁵

Din arendaș, V. Leontopol devine mai târziu mare proprietar de terenuri agricole. În anul 1896 acesta era proprietar la Comaniplassa Șerbănești, județul Olt.⁶ Moșia Comani fusese cumpărată de către V. Leontopol pe la 1871-1872. Leontopol achiziționase moși și în județele Teleorman și Romanați.

„*Monitorul județului Romanați*”, nr. 46, joi 23 octombrie 1897 publică un *Act de mulțumire* al proprietarului Velisarie Leontopol, unei societăți de asigurări din Brăila:

Subsemnatul V. Leontopol, proprietarul moșiei Vespești, plasa Șerbănești, județul Olt, având asigurat la societatea română de asigurări generale din Brăila, pătulele și mașinile agricole de pe moșia Vespești, și ivindu-se un incendiu, care a distrus aceste obiecte, caudîndumi pagube

¹ Monitorul Oficial al României nr.13 (25) August 1878, No.179, pag.4769.

² S.J.A.N.Olt, Colecția de Registre de Stare Civilă Caracal, registr.334 / 1882.

³ Sultana era soția lui Florea Ilie Majai, care în anul 1863 avea 36 de ani și un venit anual de 6.000 de galbeni. În scurta perioadă de timp, 1867, august 20-septembrie a fost primar ad-interim al orașului Caracal. (Manolescu, Cornel, *Conducătorii orașului Caracal – de la județi până la primării de azi*, Editura Hoffman 2016)..

⁴ Muzeul municipiului București XXI, Prof.univ. dr. Mihai Sorin Rădulescu, Articolul „Din Bucureștii de altă dată: Colecționarul de artă Dr.Iosif Dona și familia sa”.

⁵ Iordachi Constantin, Liberalism, Constitutional Nationalism and Minorities. Chapter 10.

⁶ Anuarul de Comerțanți, Asociații și Societăți, Profesiile libere, Proprietarii rurali și arendașii din județele: Argeș, Muscel, Olt și Teleorman. Anul 1896.

însemnate Țisa societate îndată a trimes pe un reprezentant al ei, care a procedat la evaluarea daunei, făcând estimatiunea în modul cel mai culant. În urmă am fost pe deplin despăgubit și de îndată plătit, în cât am rămas cu totul satisfăcut.

Față de aceste mă simt dator a aduce societății mulțumirile mele cele mai vie, și a o recomanda publicului asigurător cât se poate de călduros.

V. Leontopol.

În articolul D-lui Prof. univ. dr. Mihai Sorin Rădulescu, **Colecționarul de artă Dr. Iosif Dona și familia sa**, notat mai sus, se spune:

„Succesiunea Velisarie și Christian Leontopol cuprindea moșiile Comani- jud. Olt, Râioasa- jud. Teleorman, Viespești- jud. Olt și Ghizdăvești- jud. Romanați, hotelul, „Union” din București, o pereche de case la Corabia, case cu prăvălie la Caracal (str. Carol, nr.3).

Moșia Ghizdăvești a fost vândută lui Vasile P. Ionescu, proprietar din comuna Celaru, județul Romanați. Proprietățile funciare în indiviziune rămase de pe urma lui Velisarie Leontopol erau considerabile: Moșia Comani – Boian (Comani-jud. Olt) de 1275 ha., din care 25 distruse de râul Olt, cumpărată de defunctul Velisarie acum 50 de ani.

1. Moșia Comani-Boian (Comani- jud. Olt) de 1275 ha. S-au expropriat din ea la 1918, 74 ha și 90 de ari. Vasile Leontopol fiul lui Velisarie se ocupa de exploatarea moșiei, locuind acolo.

2. 3 ha. pământ fostă vie în comuna Cocorăști-jud. Romanați.

3. Moșia Viespești (jud. Olt), cu 220 ha arabile, 5 ha conac, 33 ha și 50 arii, gloduri, grajd, bălți, etc., 3 – 5 ha pădure. Această moșie a fost arendată până în anul 1915 cu 10.000 de lei anual.

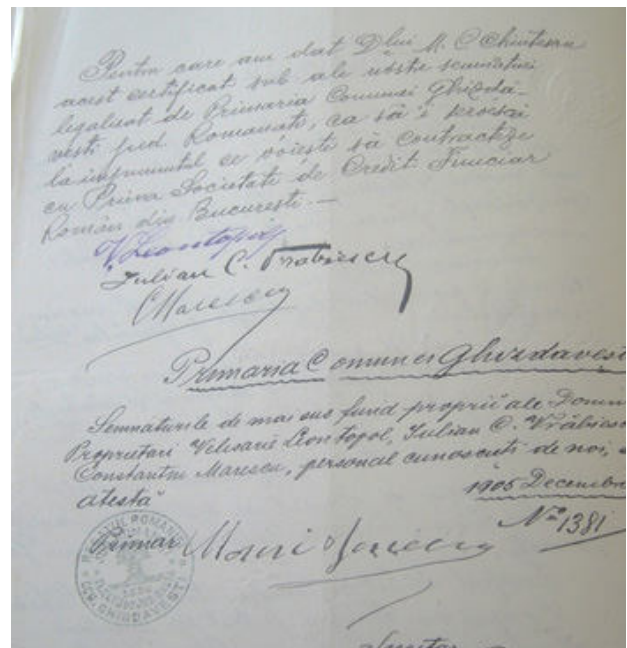
4. Moșia Râioasa (com. Râioasa-jud. Teleorman) cu 1768 ha. Din ea s-au expropriat 466 ha. pentru locuitori și 365 ha. pentru izlaz.

5. Moșia Ghizdăvești (com. Celaru-jud. Romanați) de 400 ha.

Dacă la moartea sa (1909) și-ar fi împărțit averea copiilor, i-ar fi revenit aprox.1000 de pogoane teren arabil pentru fiecare, celelalte

bunuri succesoriale putând să stingă datoriile existente: aprox. 500.000 de lei la „Creditul Rural”, 330.00 de lei la „Creditul urban” și 140.000 de lei dota Siței Leontopol”.

În articolul „Aurel Bauer, o „promenadă” prin istoria neelucidată deplin a unor portrete”, publicat de către Cătălin Davidescu în revista „Ramuri”, nr. 9/2015 se afirmă că „Velisarie Leontopol era pe la 1860 magistrat și deputat al Partidului Conservator”. La această data, V. Leontopol, născut în anul 1846 era minor și nu putea îndeplini cele două funcții.

Certificatul semnat de către Velisarie Leontopol, Iulian C. Vrăbiescu și Constantin Marescu.

În anul 1903, Velisarie Leontopol face mai multe donații:

- „D. Belisarie Leontopol, mare proprietar, donând școlii din com. Ghisdăvesci, din jud. Romanați, un pogon de pământ pentru grădină, ministerul îi aduce viile sale mulțumiri pentru această donațiune”.⁷

- „D-lui Velisarie Leontopol (n.n. mulțumiri), proprietar la comuna Ghisdăvesci, din jud. Romanați, care a dăruit pentru construcția școlii din acea comună un pogon de pământ din moșia d-sale”.⁸

- „D. Velisarie Leontopol, proprietar în com. Comani, jud. Olt, binevoind a dona bisericeii

⁷ S.J.A.N.Olt, Monitorul Oficial al României, nr.102/2 august 1903, pag.3812.

⁸ Ibidem, nr. 108/9 august 1903, pag.3938.

din acea comună un policandru în valoare de 450 lei; administrațiunea Casei bisericești exprimă cu această viuile sale mulțumiri bine-voitorului donator”.⁹

Pe data de 14 decembrie 1905, Velisarie Leontopol, Iulian C. Vrăbiescu și Constantin Marescu, certifică proprietatea lui M.C. Chintescu la moșia Ghizdăvești, pentru ai servi acestuia la contractarea unui împrumut cu „Prima Societate de Credit Funciar Român”, din București, prin semnăturile lor.

La alegerile generale din februarie 1905 este ales de către Colegiul 2 Romanați, **senator conservator**.¹⁰ În Senat era membru în „Comisiunea de indigenate”.

În anul 1907, la Comani, răsculații sunt surprinși de trupe în timp ce devastau proprietățile „grecului” Velisarie Leontopol și somați să se retragă.

Atacând trupa cu pietre și ciomege, trupa a făcut uz de arme, omorând 10 și rănind 15

Caracal-Cimitirul nr.1. Monumentul funerar Velisarie Leontopol

⁹ Ibidem, nr.210/11 decembrie 1903, pag.7114.

¹⁰ Anuarul Bucureștilor pe anul 1906. Ediția XVI, București Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl” S-or Ion St. Rasidescu, 16 str. Doamnei, 1906.

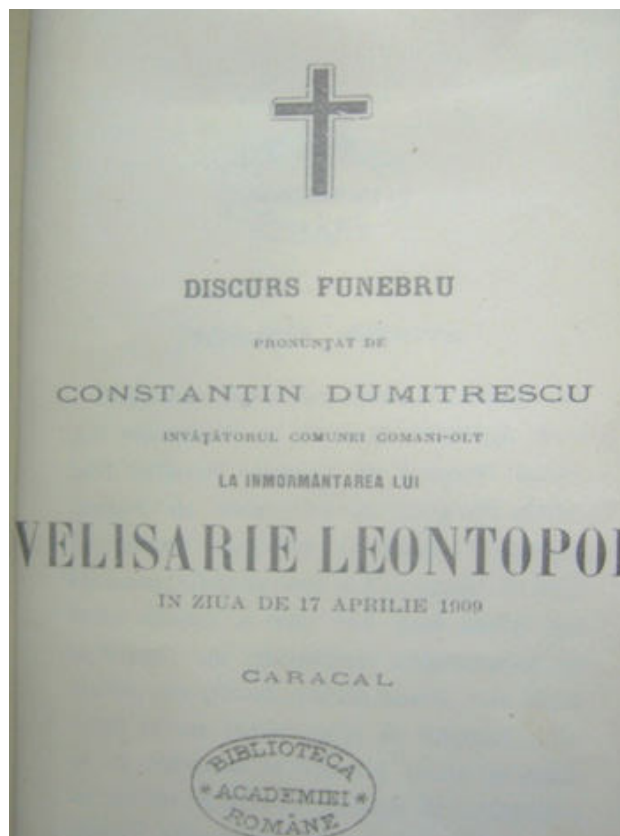
¹¹ Stoenescu Alexandru Mihai, Istoria loviturilor de stat din România (vol. II).

¹² Ing. Cătălin Andronăchescu, Prof. George Mihai-Caracalul și monumentele sale.

*dintre cei revoltați, după care s-au împrăștiat.*¹¹

Velisarie Leontopol a decedat în București, act de deces nr. 246 din 16 aprilie 1909, iar soția sa a încetat din viață, mult mai târziu, în Caracal¹² la 15 decembrie 1932 (actul de deces nr. 300 din 15 decembrie 1932).

La biblioteca Academiei Române se păstrează o cuvântare rostită la înmormântarea lui Velisarie Leontopol, de către învățătorul din Comani, Constantin Dumitrescu, publicată în broșură cu titlul „Discurs funebru pronunțat de Constantin Dumitrescu învățătorul comunei Comani-Olt la înmormântarea lui Velisarie Leontopol în ziua de 17 aprilie 1909”, în care se afirmă că „Locuitorii moșiilor Comani, Viespești, Râioasa, Ghizdăvești și Cocorăști [ale defunctului], în mijlocul cărora a trăit cei mai mulți ani ai vieții, cu mâhnirea nețărnută în suflet au plecat azi de acasă, au lăsat totul și au

Discursul învățătorului Constantin Dumitrescu la înmormântarea lui Velisarie Leontopol

venit să-și ia ultimul adio și să conducă la ultimul locaș pe acela ce ca un părinte i-a condus”...

Vorbitorul amintește despre pătulele, pe care defunctul le-a deschis în vreme de secetă pentru săteni, de elevii școlii ce primeau premii la sfârșit de an școlar.¹³

Velisarie și Arhonta Leontopol au avut mai mulți copii, cei mai cunoscuți fiind:

* **SMARANDA VELISARIE LEONTOPOL**, născută pe 14 decembrie 1882, în casa bunicului său matern, Ion Atanasiu, din Caracal.

La 20 ianuarie 1901 se căsătorește cu baronul Aleksandru Reineck (Reineck), de protecție elenă născut în anul 1873, la București și decedat în 1941 (București). Alexandre von Reineck era fiul lui Cimon (n.n. Simon) von Reineck (n. 1840, Grecia - +1922 București, cimitirul Bellu, 8-58) și Maria Reineck (Petrescu).¹⁴

**Smaranda (Esmeralda) Reineck
(n. Leontopol) și Edouard Reineck**

Sursa foto: geni.com/people/Esmeralda-von-Reineck.

Căsătoria celor doi se termină la 9 ianuarie 1903 prin sentința de divorț a Tribunalului Ilfov, secția IV, Nr.1 / 1903.¹⁵ Cei doi nu au avut copii.

Smaranda Leontopol se recăsătorește apoi cu baronul Edouard von Reineck (n.1863, Grecia - +1934, București). Era fiul lui Aristides von Reineck (n. 1834, Napoli, Campania, Italia - +1913, Grecia) și Smaranda von Reineck (Lahovary) [n.1840 - +1914, Grecia].

Edouard von Reineck fusese căsătorit cu Julia von Reinek, cu care avea o fată, pe Julia Ghika (n. 1889 - +1982, Madrid) și cu Elena Știrbey (+1896, București).¹⁶ Edouard și Smaranda (Esmeralda) Reineck au avut un copil: Radu (Rudolf) [n. 1907 - +1971, București], aviator proprietar de moșie în localitatea ialomițeană, care purta numele familiei sale: Reineck, azi Ogoru, lângă Lehliu.

Din căsătoria cu o americană (de care a divorțat ulterior) s-a născut o fiică, Claire stabilită la Hamburg, în Germania, căsătorită cu un indian.¹⁷

Smaranda Reineck (Leontopol) a încetat din viață, în București, la 22 august 1962.

* **ELENA VELISARIE LEONTOPOL**. S-a născut în Caracal, la 18 decembrie 1885.¹⁸ A fost o foarte bună pianistă, fiind prezentă și pe scena Teatrului Național din Caracal.

În 22.XI.1908, Elena Leontopol se căsătorește cu medicul și colecționarul de artă, Iosif Dona (n. 27.II.1875 - +1956, București-

Elena Dona (Leontopol)

¹³ Memoria Oltului, nr.1, ianuarie 2014.

¹⁴ Geni.com / people / Esmeralda-von-Reineck.

¹⁵ S.J.A.N.Olt, Colecția Registre de Stare Civilă Caracal, Registr.nr. 396 / 1901.

¹⁶ Geni.com/people/Esmeralda-von-Reineck

¹⁷ Vezi nota 3.

¹⁸ S.J.A.N.Olt, col. Registre de Stare Civilă, registr.nr.340/1885.

Dr. Iosif Dona

cimitirul Bellu).¹⁹

Elena și Iosif Dona au avut 2 fiice: Cella (n.1911- +1971), căsătorită cu Laurențiu Preotescu, consilier la Curtea de Casație, neavând urmași și Maria („Maruca” n.1909 – +1988), căsătorită mai întâi cu Nicolae Andronescu-Ghica (divorțați) și recăsătorită cu Alexandru Bonachi, fiul prof. de urologie Bonachi. Fiul Mariei Dona cu Andronescu-Ghica a fost dr.

Șerban Andronescu-Ghica.

În ultimii ani de viață, Maria Dona a avut o legătură simili-maritală cu chirurgul Gabriel Iliescu (n.1917), nefiind căsătoriți.²⁰

Elena Dona (Leontopol) a decedat în anul 1972.

* **ION („JEAN”) VELISARIE LEONTOPOL** – S-a născut în Caracal, la 10 februarie 1887.²¹ Căsătorit cu Ana Vasile Argeșeanu, fiica lui Vasile („Basile”) Argeșanu (n. 1854 – d. 19 martie 1928).²²

Jean Leontopol, a petrecut câțiva ani în străinătate, la Geneva. A avut o fiică Magda, stabilită la Paris.

În anul 1930, *Jean Leontopol stăpânea în indiviziune moșia Râioasa (Teleorman) cu sora sa Elena Dona și frații Bazilios (Vasile) Leontopol și Ștefan Leontopol.*²³ *Venitul moșiei Râioasa pe anul 1930 consemnează alături de vânzarea cerealelor și următoarele venituri suplimentare, 32.865 lei venitul morii pe un an, 500 lei din vânzarea a doi cai pur sânge din crescătoriile lui Jean Leontopol, 64.790 lei din vânzarea de paie și coceni și 5.000 lei din vânzarea lânii, un „articol care n-a figurat până acum în bilanșurile moșiei noastre”.*²⁴

În total venitul moșiei Râioasa pe anul agricol 1929 – 1930 s-a ridicat la 2.489.633 lei.

În baza legii din 23 martie 1945, art.3, al.e, moșiile lui Jean Leontopol din județul Teleorman

¹⁹ **Iosif Dona** a fost fiul generalului Nicolae Dona, cel care a luptat în Războiul de Independență, Șeful Marelui Stat Major al Armatei Române în perioada 23 mai 1884 – 13 ianuarie 1886. Licențiat al Facultății de Medicină și al Facultății de Drept din București, doctorul Iosif Dona a funcționat la Spitalul Filantropia, apoi începând din 23 iulie 1903, ca medic și apoi ca director al stațiunii balneare Tekirghiol. A participat la Primul Război Mondial, având misiunea de a combate epidemiile de „febră recurentă și tifos exantematic”.

S-a îmbolnăvit de „miocardită” cu fenomene de „angor pectoris și nefrită cronică în urma tifosului exantematic din campanie, pe care l-a contractat în aprilie 1917. La 20 decembrie 1918 „a fost desărcinat din postul ce-l ocupa din cauza infirmității de război”. Doctorul Dona a achiziționat tablouri atât de la pictori cât și de la alți proprietari de obiecte de artă.

În anul 1950, dr. Iosif Dona și soția sa și-au donat Statului marea și valoroasa colecție, care a fost deschisă publicului în casa lor din str. General Nicolae Dona nr. 12. Statul comunist i-a lăsat pe cei doi aflați la o vârstă înaintată, fără pensie, expropriați de toate proprietățile funciare și imobiliare pe care le deținuseră.

²⁰ Prof.unv.dr. Mihai Sorin Rădulescu Op.cit.

²¹ S.J.A.N.Olt, Col. Registre de Starea Civilă, Caracal, registr. Nr.347/ 1887.

²² V. Argeșanu a fost fiul lui Ion Argeșanu, mult timp prof. și director al Școlii nr. 1 din Caracal. A urmat Liceul Carol I - Craiova, Școala de poduri și șosele din București, obținând diploma de inginer. După 1877 - numit inginer-șef al al județului Romanați, funcție în care a stat 30 de ani. („Romanașul”, 1 martie 1928).

²³ Steluța Chefani-Pătrașcu, Moșieri teleormăneni (1864 – 1949)-Mărire și decădere, pag. 93, Editura Renaissance, București, 2011.

²⁴ Ibidem, pag. 184.

sunt expropriate. În comuna Olteanca i-a rămas doar conacul, la Segarcea Deal, toate cele 361 ha i-au fost expropriate, iar la Segarcea Vale i-au fost luate toate cele 71 ha rămânându-i aici, doar conacul.²⁵

* VASILE VELISARIE LEONTOPOL.

S-a născut la 25 februarie 1888, în Caracal, suburbia Târgu de Afară. Locuia în comuna Comani din județul Olt și se ocupa de exploatarea moșiei.

Aici avea moară, mașini de treierat pentru produsele sale. Era proprietarul firmei „La Unirea”, numărul certificatului firmei era-48.320, iar data înființării ei, 31 decembrie 1921.²⁶

La Comani locuia într-un conac, care astăzi nu mai există. În calitate de moșier al locului, Vasile Leontopol era implicat în alegerile comunale. La Biblioteca Academiei Române (B.A.R.) există broșura sa „Darea de seamă asupra alegerii comunale din 8 iunie 1926 din comuna Comani – Olt”, Caracal, 1926.

Comani-Olt-Conacul Leontopol, azi demolat.

²⁵ Ibidem, pag. 307.

²⁶ S.J.A.N.Olt, Fond Camera de comerț și industrie Slatina, dos.19/1926

A fost căsătorit cu Ruxanda Calotescu, împreună având 3 fete: Sanda, Alice și Mariana. Sanda s-a căsătorit în iulie 1939 cu maiorul Petru Petrovici din garda Palatului.

Revista „Realitatea ilustrată” în nr.652/18 iulie 1939 își informează cititorii despre acest fericit eveniment al familiei Leontopol din comuna Comani, jud. Olt.

*În comuna Comani, jud. Olt, a avut loc cununia religioasă a **D-rei Sanda V. Leontopol** cu **D-L Maior Petru Petrovici** din garda Palatului.*

*Nași au fost **D-na Contesă Beckendorf** împreună cu **D-l Inginer Gică Urdăreanu**. Cununia a avut loc în vila părinților miresei **D-l Vasile și D-na Ruxandra V. Leontopol**. În asistență remarcăm pe **D-nii: General de Corp de Armată Ilasievici, amiral Gheorghiu, D-na și D-l Dudu Vlahide, D-na și D-l Arion, D-na și D-l Ing. Kurtz, D-na și D-l Aurel Oroveanu, D-na și D-l Maior Crintea, Colonel Broșteanu, prefectul jud.Olt, D-l Vlad Cocea, Maior Busuiocanu, D-rele Mioara și Alice V. Leontopol, frații Jean, Fany și Alex Leontopol** (n.n. frații lui Vasile V.Leontopol).*

A fost o nuntă măreață, s'a petrecut până în zori, iar tarafurile de lăutari jazu-l și muzica militară a fost la înălțimea situației.

În numărul 12 din 25 martie 1941, ziarul caracalean „Romanașul”, sub titlul M.S. Regele Mihai I, botează un pui de Oltean, relatează cititorilor săi botezul fiului soților Sanda și Petru Petrovici, la Comani-Olt.

La conacul d-lui Vasile Leontopol, mare proprietar agricol în com. Comani jud. Olt-conac așezat într'o poziție pitorească pe malul Oltului și pe un timp admirabil, a avut loc într'un cadru solemn de mare sărbătoare, botezul copilului MIHAI, fiul d-nei și d-lui maior Petrovici din Garda Regală.

Naș al copilului a fost M.S. Regele Mihai I, reprezentat prin d. Ion Cociu Prefectul Palatului Regal și d-na și d-l Nicu Fleșeriu, Directorul

Prefecturii Palatului.

Serviciul religios a fost oficiat de preotul Cantili, iar copilul a fost ținut în brațe de d. Ion Cociu reprezentând pe Augustul Naș.

După botez a urmat o splendidă recepție cu care ocazie d-l Ion Cociu a oferit ca dar micului fin, din partea M.S.Regelui, una cupă de argint masiv cu Cifrul Regal. D-l Maior Petre Petrovici tatăl copilului a închinat primul pahar în sănătatea M.S. Regelui Mihai, Augustul naș al copilului. Întreaga asistență, a făcut o caldă și entuziastă manifestație pentru M.S. Regele.

D. Ștefan Leontopol mare proprietar în comuna Cocorăști, în numele familiei și a întregii asistențe, a rugat pe d. Ion Cociu, Prefectul Palatului, să transmită Majestății Sale Regelui Mihai toată recunoștința și devotamentul celor de față, pentru înaltul gest de a fi Naș, creind astfel o legătură sfântă și indestructibilă între popor și Rege.

Trimișii M.S.Regelui precum și invitații, au mulțumit călduros d-nei și d-lui Vasile Leontopol pentru frumoasa și caldă primire.

În numeroasa și selecta asistență care a petrecut minunat la această sărbătoare a familiei Leontopol, am remarcat pe: d-na și d-l Colonel Zănescu, prefectul județului Olt; d-na și d-l Colonel I. Dobrian prefectul jud. Romanați; d-na și d-l comandor Ștubei; d-na și d-l Marius Ionescu; d-na și d-l Maior Busuiocescu; d-na și d-l Maior Gh. Stănescu comandant legiunei de jandarmi Olt; d-na baron Smaranda de Rainecke; d-na și d-l Gabrovanu, d-na și d-l dr. Bolintineanu; d-na și d-l Vasile Leontopol amfitrionii și bunicii copilului; d. Ștefan Leontopol; d-na și d. Alexandru Leontopol; d-na și d. Jean Atanasiu ad-tor financiar; d-na Polixenia Ionescu; d-na și d-l T.Voiculescu; d-l jude Anghelescu delegatul prefecturii poliției Capitalei; d-l Zaman, d-na și d-l Jalbă diriginte of.P.T.T., d-rele Cella Dobrian și Mioara Leontopol; d-na și d. Maior Petrovici părinții copilului, precum și numeroși mari proprietari agricoli, vecini și prieteni ai familiei Leontopol,

al căror nume ne scapă.

Din partea noastră, transmitem sincere felicitări, atât părinților copilului cât și bunicilor și urăm ca tânărul Mihai Petrovici, să devină un brav și destoinic ofițer al M.S.Regelui Augustul său naș. Să trăiască. ROMANAȚUL.

Alice V. Leontopol se căsătorește în anul 1940 cu Marius Ionescu, proprietar din județul Ialomița, com. Bărcănești.

Aflăm cu multă plăcere, că zilele trecute a avut loc logodna drăgălașei d-re Alice V. Leontopol, fiica marelui și cunoscutului proprietar Vasile Leontopol, cu tânărul Marius Ionescu licențiat în drept și mare proprietar în județul Ialomița.

Logodna a avut loc în splendidul și poeticul conac al moșiei Leontopol din Comani, în prezența unei numeroase și selecte asistențe formate din rude și prieteni. Jazz-ul sub conducerea renumitului artist Limbă a delectat asistența.

Ziarul nostru urează tinerilor logodiți fericire, noroc și viață lungă, iar stimatului nostru abonat Vasile Leontopol tatăl miresei, îi adresăm felicitările noastre.

ROMANAȚUL.

Mariana V. Leontopol a fost căsătorită cu avocatul Grigore I.Bellu, fiul avocatului Ion N. Bellu (Slatina) și al Elizei Popoviceanu. Cei doi au divorțat pe 15. 01. 1974.

Avocatul Ion Bellu a fost primarul orașului Slatina (martie 1911 – 15 martie 1913; 15 martie 1929) și prefect al județului Olt (17 august – septembrie 1940).

Grigore Bellu (n. 23.05.1911), la alegerile parlamentare din 1937, era pe lista de candidați a partidului „Totul pentru Țară”. A fost arestat și condamnat la 5 ani pentru uneltire. A început executarea pedepsei pe 05.VII.1950.

La data condamnării, avea domiciliul în București și era căsătorit cu Mariana Leontopol („**Fișa matricolă penală**”). Căsătoria a avut

loc pe 17.04.1947, iar desfacerea acesteia s-a petrecut pe 15.01. 1974.²⁷ Nu au avut copii.

Vasile Velisarie Leontopol a încetat din viață la 11.01.1957, în București, raionul Gheorghiu-Dej.²⁸

* **ȘTEFAN (FĂNICĂ - la naștere) VELISARIE LEONTOPOL.**

Ștefan Leontopol.

Sursa foto: S.J.A.N.Olt, Colecția de fotografii.

S-a născut în Caracal la 26 iunie 1890.²⁹ A fost proprietar în comuna Cocorăști din fostul județ Romanați,³⁰ om politic, membru al Partidului Conservator din Romanați, iar mai apoi trece la averescani.

Ziarul „Conservatorul din Romanați” în numărul său din 20 Aprilie 1914 prezenta fotografia și date despre **Ștefan Leontopol**:

„Unul dintre cei mai tineri membri ai partidului nostru din Romanați. Născut în 1890 la Caracal după ce și-a terminat studiile liceale la liceul Sf. Gheorghe din București a plecat în Elveția unde a absolvit cursurile academiei de

S.J.A.N. Olt - 1918-Leontopol alături de alți tineri burghezi.

agricultură și horticultură din Geneva obținând cu mare succes diploma.

Fiul regretatului Belisarie Leontopol fost senator și mare proprietar în Romanați. Urmează în politică principiile partidului conservator, care apreciindu-i frumoasele sale calități sufletești deși tânăr alegându-l membru în comitetul executiv al partidului conservator și în comitetul clubului conservator din Caracal.

E mare proprietar și arendaș în județul nostru și mai presus de toate tânăr plin de avânt și gata de sacrificiu pentru susținerea ideilor sale politice calități ce-i deschid drumul în viitor la demnități de onoare în partidul conservator.”

La alegerile din 23 mai 1918, pentru Colegiul I Cameră candidații Partidului Conservator, la județul Romanați, **Grigore Rioșanu** (a obținut 441 de voturi) și **Ștefan Leontopol** (430 v) au fost aleși deputați. În anul 1927, **Ștefan Leontopol** era consilier la primăria Caracal.

²⁷ Prof.Cornel Manolescu, Conducătorii orașului Slatina-de la Vintilă Vodă (1530) și până în zilele noastre – Editura Hoffman, Caracal, 2016.

²⁸ S.J.A.N.Olt, Col. Registre de Stare Civilă, Caracal, registr. nr. 349/1888.

²⁹ Ibidem, registr. Nr.9/1890.

³⁰ Prof.univ.dr.Mihai Sorin Rădulescu, „Din Bucureștii de altă dată: Colecționarul de artă Dr. Iosif N. Dona și familia sa”, articol publicat în „Muzeul municipiului București-XXI.

Membrii fam. Leontopol distrându-se pe veranda conacului.

Foto: S.J.A.N.Olt.

Membru în comitetul executiv al partidului conservator din Romani.

La 1 februarie 1928, Ștefan L., domiciliat în București la hotelul „Union”, vinde surorii sale Elena dr. I. N. Dona, 57 ha. „din partea mea indiviză ce o posed în moșiile Comani, județul Olt, și Râioasa, județul Teleorman, în urma moștenirii de la defunctul meu părinte Velisarie Leontopol și defunctul meu frate Cristian V. Leontopol”.³¹ Pe 16 noiembrie 1929 (pronunțarea sentinței), divorțează de Olimpia Leontopol născută Papp,³² având un fiu numit Alexandru („Nonel”)

Fiul lui Ștefan Leontopol a fost inginer la „Semănătoarea” și a murit necăsătorit.

Ștefan Leontopol a decedat la 2 martie 1961 la vârsta de 71 de ani și a fost înhumat în cimitirul Strehareți din Slatina.

Cimitirul Strehareți – Slatina

* **ALEXANDRU VELISARIE LEONTOPOL** născut la 11 iulie 1898 în Caracal.³³

În anul școlar 1917 – 1918 era elev al Liceului „Radu Greceanu”, din Slatina.

³¹ Ibidem.

³² Ibidem.

³³ S.J.A.N. Olt, Col.Registre de Stare Civilă, Caracal, registr. Nr.131/1898.

Dr. Mihail Leontopol.

A fost căsătorit cu Maria Petrescu, la 27 iunie 1926, în București, având un băiat Mihail (n. 11 noiembrie 1927, Caracal), care a avut o carieră medicală, făcut celebru de către Adrian Păunescu, prin săptămânalul său „Flacăra”, pentru succesul promițător în tratamentul experimental al cancerului.

Mihail Leontopol a avut o fiică, iar în ultima parte a vieții s-a stabilit la Bonn (Germania), unde a decedat.

În anul 1952 Alexandru Leontopol figura pe tabelele „Securității” cu „Foștii demnitari de stat, deputați, senatori industriași, moșieri, comercianți, diplomați, miniștri, primari specialiști propuși pentru arestare”. Era „apreciat” ca fiind „Element dușmănos al regimului nostru”.³⁴ Avea 54 de ani și locuia în

București.

La 4 aprilie 1952 a divorțat de Maria Petrescu, iar pe 16 iulie a încetat din viață, la București.³⁵

* **CHRISTIAN (C R I S T I A N) V E L I S A R I E LEONTOPOL**

În perioada 1909 – februarie 1920, moșia Râioasa, din județul Teleorman a fost exploatată „în regie” de către Christian Leontopol „moșie mare, bine situată, cu pământ fertil, ar fi trebuit să producă venituri enorme, dar n-a produs nici cât o arendă mediocră”.³⁶

Cristian Leontopol a decedat la 29 ianuarie 1920, la numai 35 de ani. A fost căsătorit cu Amelia Marineanu, fiica lui Ion Marineanu, primar al orașului Caracal,³⁷ în perioada 1909, septembrie 30 – 1911, ianuarie.

Amalia (Amelia) a fost căsătorită de trei ori: prima data cu căpitanul Alexandru Izescu, a doua oară cu Christian Leontopol și a treia oară cu D. („Mimo”) Demetrian.

Soții Velisarie și Arhonta Leontopol au mai avut trei copii: **Nicolae** (n. 7 decembrie 1883)³⁸, **Hristea** (n. 24 decembrie 1884)³⁹ și **Maria** (n. 31 mai 1897 – d. 1 iunie 1897)⁴⁰, despre care nu avem informații certe.

³⁴ cnsas.ro/documente/colonii %20muncă

³⁵ S.J.A.N.Olt, col.Registre de Stare Civilă, Caracal registr.131/1898.

³⁶ Prof.univ.dr. Mihai Sorin Rădulescu, Op. cit.

³⁷ **Ion (Ioan, Ioniță) Marineanu** s-a născut pe la 1839, în Caracal. Fiul lui Matei Marin Marineanu, negustor important din Caracal. La 2 august 1868 a fost numit portărel la Tribunalul Romanați. A practicat și avocatura, fiind și decan al Baroului. Din căsătoria cu Maria Demetrian (1860 – 1905, august 29), s-au născut două fiice - Amelia și Sabina (n. 21 septembrie 1888 – d. 1970, ianuarie 5, București) căsătorită cu generalul Nicolae M. Condiescu, aghiotant regal și scriitor și doi fii, Virgiliu - „Biți” (n. 1886 – m. 1925), primar al orașului Caracal (1921 – 1923) și prefect al județului Romanați (1924, iulie 31 – 1925, decembrie 16) și Nicolae (n. 1881, decembrie 3) [Prof. Cornel Manolescu, Op. cit.]

³⁸ S.J.A.N. Olt, Col. Registre de Stare Civilă, Caracal, registr. Nr.336/1883.

³⁹ Ibidem, registr. Nr.338/1884.

⁴⁰ Ibidem, registr. Nr.128/1897, pag.113 v.

Dan ȘALAPA

*Memorandiști bănățeni
în vatra Severinului
sfârșitului de secol XIX*

Lucaciu, Dimitrie Comșa, Septimiu Albini. Iar această neconsemnare constatată de noi - desigur, posibil corectabilă - la o mai atentă aprofundare a subiectului, este explicabilă prin poziționarea geo-politică a vremii respective, Severinul făcând parte din Regatul României sub sceptrul regelui Carol I, regat independent de Imperiul austro-ungar, sub a cărui dominație se afla Transilvania, inclusiv Banatul, teritorii românești, de altfel, care-și căutau desprinderea de imperiul bicefal de sub conducerea împăratului Franț Iosef.

Istoria a făcut ca în părțile Severinului să nu avem consemnate nume de participanți la momente anterioare marelui act politic de la 1 Decembrie 1918. Când ne referim la astfel de momente, avem în vedere *Memorandumul* de la 28 mai 1892 și așa-numita "mișcare memorandistă", declanșată atunci, la 1892, dar pregătită anterior, cu siguranță, de un grup de intelectuali transilvăneni în frunte cu Iuliu Maniu. Alături de el, istoria națională românească i-a mai reținut pe: Dionisie Roman, Patriciu Barbu, dr. D. O. Barcianu, Gherasim Domide, dr. Teodor Mihali, dr. Aurel Suciu, Mihaiu Veliciu, Rubin Patița, Nicolae Cristea, Iuliu Coroianu, Gheorghe Pop de Băsești, dr. Ioan Rațiu, dr. Vasile

Printr-o fericită întâmplare, care are la bază și o ascendență personală, am constatat că în Severin au fost oameni care s-au alăturat în acei ani ai redactării „Memorandumului”, apoi în cei ai susținerii lui, chiar și în cei ai prigoanei. Acești oameni, însă, proveneau din zona Banatului, mai exact din Sănnicolau Mare, oameni care, urmăriți după 1894 de serviciile politice ale Împăratului pentru împărtășirea ideilor memorandiste și sprijinirea directă a acestei mari mișcări de emancipare și demnitate românească, urmau a fi arestați. Arestați așa cum au fost capii mișcării Memorandumului, în frunte cu Iuliu Maniu, alți membri ai Partidului

Grupul memorandiștilor de la 1892
(sursa Internet)

Național Român, de sub ale cărui influențe ideologice s-au formulat ideile petiției adresate împăratului Franț Iosef, atunci, la 1892, petiție numită **MEMORANDUL ROMÂNILOR DIN TRANSILVANIA, BANAT ȘI UNGARIA.**

Informații privind existența unor astfel de oameni în vatra Severinului de după 1895 și care și-au întemeiat aici, familii, dintr-una dintre acestea provenind și semnatarul acestui text, este prof. dr. GHEORGHE COTOȘMAN (1904-1977), cunoscut apărător al creștinismului în Banatul aflat sub dominația habsburgică ori sub cea sârbească, după cursul istoriei de sfârșit de secol XIX.

*

Preot prof. dr. GHEORGHE COTOȘMAN s-a născut la Sânnicolau Mare, astăzi, în județul Timiș, Conform unui document inedit care ne-a parvenit pe linia aceea de ascendență familială de care pomeneam mai înainte, document nepublicat, dar dactilografiat, numărând peste 330 de pagini, inclusiv cu fotografiile, semnat olograf de autor, intitulat CRONICA FAMILIEI COTOȘMAN DIN SÂNNICOLAU MARE ȘI AMINTIRI AUTOBIOGRAFICE, aflăm și acest amănunt referitor la nașterea semnatarului: „Am văzut lumina zilei la 21 august/05 septembrie 1904 în orașul Sânicolau Mare, județul Torontal, regatul Ungariei”.

Fiu al lui Petru și Floarea, născută Farcaș, care aveau la nașterea sa puțin peste 18 ani, acesta a urmat cursurile Școlii elementare ortodox-română din orașul natal, apoi pe cele ale Școlii normale de învățători din Timișoara, este absolvent al Seminarului teologic Râmnicu Vâlcea, în 1927, apoi al Facultății de Teologie din cadrul Universității București, în 1933 și al Școlii doctorale în teologie, în 1941.

Gheorghe Cotoșman este autor al foarte multor lucrări de specialitate teologică de rit creștin-ortodox, fondator, redactor ori colaborator fervent la multe reviste de aceeași orientare teologică. De asemenea, cunoscutul om al bisericii are și numeroase studii de istorie a comunităților românilor din vatra Banatului și a Transilvaniei în care argumentează asupra continuității elementului românesc în această zonă, a creștinismului și a stabilității spirituale etnice românești, care nu a putut fi nici înlocuită,

nici alterată de ingerințe din afara granițelor acestor teritorii provenite, așa cum afirmă convingător Gheorghe Cotoșman, din moștenire geto-dacă, apoi, după cum afirmă în “Cronica familiei Cotoșman”, din “principii naționali Glad și Optum, secolele IX-XI”, cu referire, desigur la voievozii medievali Glad și Optum, cel de-al doilea fiind principele bănățean Ahtum, sau Ohtum, devenit Optum, trăitor pe anul 1000. Despre acesta din urmă, Pr. Gheorghe Cotoșman în monografia istorică „Din trecutul Bănatului – Comuna și bisericile din Giridava-Morisena-Cenad”, 1933, scrie, după cum citim în <http://mitropolia-banatului.ro/hramul-manastirii-morisena-3/>: „Puternicul și înțeleptul duce sau principe al Banatului, Optum (Ahtum, n.n.), vrând să dea mai multă strălucire orașului Mureșana (Morisena, Cenadul de astăzi, n.n.), capitala principatului său, se hotărî să zidească o biserică catedrală pe seama episcopatului ortodox-român ce rezida în acel oraș și, alături de biserică, o mănăstire pentru călugări, cu gândul frumos, de a intensifica viața bisericească și monahală în Banatul Timișan. În acest scop el aduce din Grecia meșteri cari ridică, pe ruinele basilicei antice, o biserică cu dimensiuni mărite, în stilul roman-bizantin, și alături de ea o mănăstire, ambele închinat în cinstea Sf. Ioan Botezătorul”.

*

Aceasta ar fi o dovadă a erudiției marelui ierarh creștin-ortodox bănățean, o dovadă din multe altele, care se pot aduce în fața contemporaneității interesate în ceea ce privește apărarea și argumentarea fundamentelor creștinismului în Banatul românesc.

O altă latură a personalității celui evocat ar fi și aceea a dimensiunii cercetării sale istorice, în care sens, cităm doar un exemplu, anume din prefața semnată de Aurel Turcuș la articolul semnat de Tiberiu Ciobanu „Cercetarea istorică românească din secolul al XIX-lea și prima jumătate a veacului XX privind epoca medievală în Banat”: <<Gheorghe Cotoșman a publicat, până în anul 1948 (el își va continua activitatea de cercetător și după aceea), numeroase studii în care abordează o seamă de aspecte ale Evului Mediu bănățean. Ne-am ocupat în lucrarea noastră de următoarele scrieri ale sale:

Din trecutul Banatului. Studiu introductiv de istorie național-bisericească. Cartea I (cu o prefață de Prea Sfinția Sa Dr. Grigore Gh. Comșa, Episcopul Aradului), Timișoara, 1934; *Episcopia Mehădiei din Banatul Severinului*, în „Revista Institutului Social Banat-Crișana”, nr. 2, Timișoara, 1943; *Privilegiile românilor în cadrul districtelor valahe bănățene. Nobilii și cnezii români bănățeni*, în „Revista Institutului Social Banat-Crișana (Buletin Sociologic)”, Timișoara, septembrie-decembrie 1944 (și în extras); *Autohtonă românilor din Banat. Pe baza toponimiei* (Tipografia Diecezană din Caransebeș, 1946). Din lucrările acestea reține atenția capitolul „Imigrarea sârbilor în Banat”, cuprins în cartea *Din trecutul Banatului*. Cotoșman prezintă, cu o serioasă documentație, colonizările succesive, de-a lungul timpului, ale unor grupuri din această populație, în teritoriul dintre Mureș, Dunăre și Tisa. Polemizează cu istoricul Iovan Radonič, care, în lucrarea sa *Histoire des Serbes de Hongrie* (Paris, 1919), susține că sârbii sunt locuitori mai vechi ai Banatului decât românii.>>.

În aceeași lucrare, se mai menționează dincolo de orice dubii asupra spiritului enciclopedic al lui Gheorghe Cotoșman: <<Foarte bine informat este Cotoșman în privința temei districtelor românești. Nu aduce lucruri noi, dar actualizează cunoașterea conținutului, în limba română, al diplomei de la 1457 a regelui Ladislau al V-lea Postumul, publicând-o integral, cu mențiunea că aceasta este de importanță capitală în istoriografia românească. (...) O interpretare istorico-filologică îndrăzneată a lui Cotoșman se desfășoară în lucrarea *Autohtonă românilor din Banat. Pe baza toponimiei*. (...) Merită totuși să între în atenția filologilor ampla secvență despre Mehădia și, poate, chiar și cea despre Tape, cu toate că etimologia ultimului toponim se pare că este lămurită definitiv.>>

*

Format la școala românească fondată de Spiru Haret, de unde se simte spiritul de emancipare națională, școală care a fost întemeiată exact în acest sens, pe baza efectelor Memorandului în jurul începutului de secol XX, dar până la actul Marii Uniri de la 1918, și anume “școala naționalistă”, concept pe care

Spiru Haret îl lansează în broșura cu același titlu, în 1907, în care afirmă referitor la acest adevărat proiect național educațional pe termen lung: „Toate naționalitățile de pe teritoriul nostru să ajungă să se contopească în una singură care să fie rezultanta tuturor”, Gheorghe Cotoșman avea să-l aibă mereu în obiectivul demersurilor sale și profesionale, și culturale, și istorice. Spre a nu fi înțeles, însă, greșit în proiectul său și învinovățit de absorbție forțată a celorlalte etnii de pe teritoriul românesc la care făcea referire, Haret precizează categoric în broșura sa: „Departate de mine gândul de deznaționalizare pe cale școlară sau altfel, a naționalităților străine care fac parte integrantă din statul român”

Fidel acestor idealuri, Gheorghe Cotoșman se înscrie pe linia apărării elementului românesc din zona Banatului și a Transilvaniei, mai mult, el având în familie înaintași care aveau să fie înscrși în “mișcarea memorandistă”, membri ai Partidului Național Român de sub conducerea lui Iuliu Maniu. Descendența sa din familii vechi românești este un alt argument care-l face pe Gheorghe Cotoșman partizan al ideilor naționaliste, premergătoare actului Uniri. El aduce argumente în “Cronica familiei Cotoșman” privind inclusiv etimologia numelui Cotoșman, și genealogia familiei sale ca provenind din doi frați, Cosma și Damian, oameni înstăriți, ciobani, trăitori undeva la sfârșit de secol XVII în părțile Vințului ardelean, de unde au venit în Sânnicolau Mare. Ramura familiei sale ar fi dinspre Damian, numele de Cotoșman provenind din Cosma, pe filiera *Cuzman – Coșman – Cotoșman*, numele fiind însă, foarte răspândit, ne asigură autorul, în Oltenia nordică, respectiv Vâlcea, unde există o “Pădure a Cotoșmanilor”, la marginea ei fiind și o fântână, la fel, numită “Fântâna Cotoșman”. În zona Roșia-de-Amaradia și Zorlești, din Gorj, afirmă același autor, sunt numeroase familii cu acest nume.

Revenind, să menționăm că descendența din vechi neamuri de ardeleni, cu strămoși în geto-daci, apare menționată și în “Cronica familiei Cotoșman”, în care descrierea bunicului patern, Teodor, are astfel de conotații cu rol argumentativ.

Dar spiritul apartenenței familiei la o spiritualitate de esență românească se face

loc, undeva după 1925, probabil, și tatăl lor, Ioan.

*

Elisabeta Bunei era deja căsătorită când venise în Severin alături de tatăl său, cu Lăudan Bunei, și aveau, la acel moment, doi copii, pe Livia și pe Vasile. Mai târziu, în familia lor, aveau să vină pe lume, Traian, născut, însă, la Sânnicolau Mare, în 1896, și, mai apoi, Iulia, în 1900, la Severin.

Ioan-laderul avea să fie reabilitat politic după ce împăratul Franț Iosef, sub presiunea noului context european și la conturarea inevitabilului sfârșit al Imperiului habsburgic, avea să ridice prigoana împotriva mișcării memorandiste.

În aceste condiții, Ioan-laderul este și el repus în drepturile sale civile și politice, acelea de precursor al mișcării de independență a Transilvaniei și de revenire a ei în granițele României Mari, ca urmare, la moartea acestuia, cel mai probabil spre 1925, se va bucura de onoruri militare, despre care Gheorghe Cotoșman consemnează în „Cronica...” sa, “privind pe naționalistul Ion Cotoșman”, pe baza mărturiilor descendenților acestuia din Severin, următoarele: “Necazurile, prigoana, oboseala au răpus la scurt timp pe încercatul Ion Cotoșman laderul, socotit și el, alături de ceilalți mari luptători pentru triumful idealului de libertate și unitate națională, drept erou național, înmormântat în cimitirul din Turnu Severin”

*

Iată, așadar, legătura, sau cel puțin una dintre ele, a mișcării memorandiste cu Severinul ca adăpost pentru unul dintre susținătorii săi dedicați, urmărit de represiunea habsburgică, fapt care, însă, privind lucrurile și din perspectivă pozitivă, a dezvoltat o meserie – *tăbăcăritul* - și un cartier dedicat acestei meserii - *Tabaci* - în Severin, tăbăcitul fiind meserie înrudită cu altele, dărăcitul, spre exemplu, cu care avea să se ocupe Vasile Bunei, fratele mai mare al lui Traian, tot în Severin, în perioada inter- și parțial post-belică.

Elisabeta Bunei, născută Cotoșman, fiica cea mare a lui Ioan Cotoșman-laderul, a avut patru copii, dintre care, Traian, născut la 1896, și el tăbăcar, stabilit în cartierul Tabaci, avea să aibă trei copii: Gheorghe, Nicu și Maria. Maria, căsătorită Șalapa, este mama autorului

acestor însemnări, extrase și din lucrarea „Cronica familiei Cotoșman”, lucrare needitată și nepublicată.

În aceste condiții, Ioan Cotoșman-laderul, „luptător pentru triumful idealului de libertate și unitate națională” (cf. Gheorghe Cotoșman, în „Cronica familiei Cotoșman”), memorandistul, cum îl poate încadra istoria națională, genealogic, vine stră-străbunic pe linie maternă semnatarului acestor rânduri.

Urmașii prestigiosului prof. dr. Gheorghe Cotoșman, episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, care trăiesc în Timișoara, printre altele, ne-au transmis că mai există alte 51 de titluri de lucrări nepublicate ale acestuia și ale unor membri ai familiei, dedicați subiectelor creștin-ortodoxe și istorice, și că ne vor acorda, oricând, permisiunea valorificării lor publice și prelucrarea lor în interesul istoriei locale și naționale.

Lista titlurilor lucrărilor deținute de urmașii marelui ierarh creștin-ortodox cuprinde, printre altele, titlurile: - IRB Epoca Dacoromâna și a migrațiunii popoarelor; - Istoria episcopiiilor de Arad și Oradea, vol. I, II, III; - Istoria Mitropoliei Olteniei; - IRB Banatul sub habsburgi - Mitropolia Timișorii; - IRB Episcopia Caransebeșului/ Banatul Severinului 1708; - IRB - Invățământul românesc până la Unire; - Viața Sfântului Iosif cel Nou 1650-1656; - IRB - Românii din Banat și unirea cu biserica Romei.

În Biblioteca Universității din Timișoara există un fond de carte „Gheorghe Cotoșman”, iar o stradă din metropola bănățeană îi poartă numele.

Așadar, prin prisma personalității prof. dr. Gheorghe Cotoșman, prin cea a înaintașilor săi, atașați ideilor de eliberare națională a românilor din Ardeal și Transilvania, precursori ai Marii Uniri de la 1918, unii, eroi în Primul și cel De-al Doilea Război Mondial, în circumstanțele Severinului ca adăpost la vreme de prigoană al unora dintre susținătorii memorandiști, care au întemeiat la Severin marii familii de meseriași devenind din acest punct de vedere precursori ai antreprenoriatului modern, se cuvine să valorificăm moștenirea acestuia, inclusiv pe cea nepublicată, care se constituie într-un veritabil potențial cultural, istoric și creștin, deopotrivă.

Nicolaie DINCĂ

UN ACT EMIS DE TUDOR VLADIMIRESCU ÎN MARTIE 1821

le stăpânia Ipsilant, orânduind ispravnici ai lui greci”

În condițiile descrise mai sus Tudor Vladimirescu emite și trimite către locuitorii județelor din sud circulara prin care le solicita sprijin și promitea în schimb continuarea luptei până la dobândirea drepturilor subliniate ca fiind idealuri ale mișcării revoluționare conduse de către el. Cum nici în revistă și nici în alte surse cercetate de către mine nu am găsit transcrierea textului actului respectiv, tipărit cu caractere slavone de limbă română veche, atunci m-am învrednicit eu și m-am îndeletnicit cu transcrierea textului respectiv. Am păstrat ortografia și punctuația textului original, dar citit cu puțină atenție textul poate fi înțeles de orice român. Și iată ce a ieșit în urma transcrierii ad literam:

La data de 01.04.1943 istoricul oltean Dumitru Bodin, în cadrul ședinței Institutului de istorie națională București a prezentat comunicarea cu titlul „Tudor Vladimirescu în București”, care va fi publicată integral și în primul număr al Revistei Istorice Române din anul 1943. Printre alte documente istorice citate de către autor în argumentația sa acesta a anexat în paginile revistei sus amintite și forma apocrifă a actului circulară emis în martie 1821 de către Tudor Vladimirescu către județele din sudul țării.

În lucrarea „Frățească îmbrăçoșare” monahul Naum Râmniceanu arată că la un moment dat, când pe teritoriul Țării Românești se aflau cantonate atât trupele de panduri și oastea de strânsură a Vladimirescului cât și unitățile armatei eteriste conduse de Alexandru Ipsilanti: „Teodor stăpânia în întregime Oltenia, (care constituia baza de suflet și de putere a acțiunii sale . N.A.) în Muntenia avea ispravnici în Argeș, Olt, Teleorman, Vlașca și Ilfov; în București, după înceata strâmtorare a lui Bimbașa Sava, omul boierilor, cari pentru Teodor era o frământătură fanarioțească, ajunge să poruncească în toate punctele însemnate din capitală adică la Mitropolie, Mănăstirea Radu Vodă, Mănăstirea Mihai Vodă; în timp ce Ipsilanti, delă Târgoviște, supraveghia, în tro măsură oarecare, părțile învecinate vechei Capitale a țării. Cumcă Județele de câmp despre Dunăre le stăpânia Teodor supt ocârmuirea boierilor se știa de toți iar județele de munte

DELA SLUGIERIUL TEODOR VLADIMIRESCU

Cătră toți lăcuitorii orașelor și satelor din sud:

Din ori ce trieaptă, adecă niamuri Posteniei Mazili, Breslași, Ruptași, Birnici, Scutialnici, Poslujnici, și Slujitori, și cătră streinii birnici dintraciest județ.

Ieste știută la toți cea până acum pornire a mia ce cu glasul norodului celui năpăstuit am ourmat și ourmiez, spre dobândiria dreptăților, am hotărât dând cel dintâi siemn de bun patriot întracest pravoslavnic pământ Româniesc, întru care am strămoșeasca naștere și să ocârmuiesc pre toți cei ce au încins arme din partea a tot norodului, spre zdrobirea și încetarea a veri căruia jaf și nedreptate ce ați cercat pînă acum din pricina oblăduitorilor domni ce au stătut care întru desăvârșită nemilostivire aflîndusă, au aplecători cîte kipuri de mijloace, sau îndeletnicit și vau supt sîngele aducînduvă întraceastă mare dărăpănare și proastă stare întrucare vă aflați, iar cea mai de temeiu hotărîre

Дела Служитора Феофан Владимиров

Кзтрх тоци Лквнторн Орашелур ши Сателур дин сѡд:
дин шри че трѣптх, адекх Нѣмбри Постелничн Мандил, Бреслаши
Рѡпташи, Бирничн, Скѡтѣлничн, Посаджничн, ши Слѡжиторн,
ши кзтрх тоци стрѣннн бирничн динтрачѣст Жѡдѣц.

Бѣтѣ шѡдѣтх ла тоци чѣ пжнх акѡм порннре а мѣ че кѡ гласѡл норѡдѡ-
лѡн чѣлѡн нхпзстѡнт ам оѡрмаѣ, ши оѡрмѣз спре докжндирѣ дрептѡ-
цилур, ам хотзрѡт джнд чѣл аѣтжн сѣмн де вѡн Патрѡт атрачѣст
православник пжмжнт Рѡмжнѣск, аѣтрѡ карѣ ам стрзмоуилска нѡщере ши
сѡ ѡжрмѡѣск пре тоци чѣн че аѡ аѣннс арме дин парѣѣ а тот норѡдѡ-
лѡн, спре здрокнрѣ ши аѣетарѣ а берн кѡрѡл жѡф ши недрепѡте че
аѡн черкат пжнх акѡм дин причина ѡѡлхѡднторнлур Дѡмнн че аѡ стѡ-
тѡт, карнн аѣтрѡ десзвѡршнтх немлостнвнре афлжндѡсѡ, аѡ апаекѡт
ѡрн кжѣте кнпѡрн де мнжлѡаче, сѡѡ аделетннчнт ши сѡѡ сѡпт сжнѡлѡ
аѡѡжнѡѡвѡ атрачѡстѡ мѡре дѡрзпзнѡре ши проѡстѡ старѣ, аѣтрѡ карѣ
вѡ афлѡцн, ѡр чѣ мѡн де темѡн хотзрѡре а мѣ аѡѡннтх кѡ гласѡл но-
рѡдѡлѡн ѡстѣ ка ннчн аѣтрѡн кнп сѡ нѡ аѣетѣз дин чѣрерѣ дрептѡци-
лур цѡрнн, пре карѣ ши де нѡ ле воѡ безѣѣ докжнднтѣ прннтрачѣлѣ де-
стрѡнннче кѡвннтѣ карѣ сѡѡ фѡкѡт кѡносѡѡте пжнх акѡм нх оѡндѣ сѡѡ
кѡвѡнтѣ, вѡ фѡгѡѡѡѡск сѡфлетѣѡе кѡ сѡ вѡр докжндн нгрѡшнт прнн
вѡрѡре де сжнѡѣ аѡрѡтнѡѡ вѣрн кѡрѡл вѡжжмѡш сѡ ѡл аѡѡѡ кѡлѡѡторн
аѡѡстѡур дрннтѡцн, де карѣ аѣтжн воѡл ѡѡѡцн сѡ вѡ кѡѡѡрѡцн. Атрачѡ-
стѡ дар дорнѡѡре Патрѡн, ши ѡѡѡл кѡѡѡѡрн афлжндѡмѡ, нѣѡл ѡѡѡѡѡт
млѡстнвѡл Дѡмнѡѡѡ пжнх акѡм, ши нѡ нѡмѡн ѡѡѡлѣ чннчн Жѡдѣце ѡ
нрѣз ѡлѡт сѡ вѡл мжнтѡнѡѡ де мжнѡѡторнлѡе ши жѡѡѡрнлѡе прѡѡѡѡ-
рнлур, ѡжрмѡѡнторн ши фѡлѡрнмн де сѡѡѡѡѡшнн, чн пре оѡндѣ ам а-
жѡнс ши ам проповѡѡѡнт аѡ аѣетѡт рѡлѡлѡе жѡѡѡнторнлур, аѡл дар ѡѡѡн-
тжнѡ ши ѡнчн аѡ Полнѡтнѡ кѡѡѡѡѡрнлур карѣ ѡстѣ Скѡднѡл ѡѡлѡѡѡнн
норѡдѡлѡн, ши гѡснѡл мѡѡлѡцн Патрѡѡцн Коѡрнн аѣтрѡ аѡѡмѡнѣ ѡднѣ кѡѡѡ-
ѡѡрн .

ши кѣ тоуи дин вой че трѣпѣтѣ ши ѡржндѣлѣ слѣжнѣи и зѣзѣ... оа-
 релар ѡцири але цѣри, каре дѣпѣ кѣм сѣ вѡ рндѣи ѣ дѣри ши ѣ транц-
 портѣри де трѣбнѣоасе захереле, ши фици ѣкрединѣаѣи кѣ май ла
 оурмѣ вещи ѣцелѣѣе ши рѣдѣриле феричирии воастре, кѣци ѣсѣ де сѣпт
 ѣчесте рѣспѣндери вѣ афлаѣи ѣстѣзи ѡсташи сѣпѣши армелѡ и дѣзѣви-
 риѣ, сѣ шици кѣ сѣнтѣи кѣ тогѣла апѣраѣи ши привелѣгѣѣи, ши воѣ сѣ-
 тѣнналар кѣ оуниѣ ка ѣчѣѣи ѣвѣѣи сѣ вѣ скѣдѣѣи дин лѣде кѣ аналогон чи-
 слелар лѡр, прикѣм ши Стѣпжнѣирѣ цѣриѣ порѣнѣѣѣе пѣнтрѣ ѣчѣста при
 листѣриѣ кѣтрѣ Дѣминѣлар Исправнѣиѣи Жѣдѣцелар, ши ѣсѣминѣ сѣ ва
 пѣзи ѣчѣстѣ ѡржндѣлѣ ши пѣнтрѣ кѣци ѣлѣи ѡсташи сѣ вѡ май ѣдѣна
 дѣприѣ сѣте ши де ѣкѣм ѣнаинѣе приѣ ѡиѣнѣа мѣ ши ѣ ѡржндѣиѣилар
 мѣиѣ. Ёр дѣпѣ че вещи ѣстовѣ тоѣте ѣчесте пѣѣѣне рѣмѣшѣѣѣри при
 Запѣиѣ пѣлѣшлар ла Дѣминѣлар Исправнѣиѣи Жѣдѣцѣлѣи дѣпѣ кѣм оур-
 мѣдѣ ѡвѣѣѣѣл, ка сѣ ѣстовѣѣѣкѣ ши Дѣминѣлар кѣ листѣриѣ цѣриѣ ѣѣш
 спре ѣтимпнѣирѣ трѣбнѣоаселар але и дѣзѣвириѣ, сѣ шици фѣрѣ
 ѣдоѣлѣ, кѣ мѣре оушѣринѣѣ ѣре сѣ би сѣ фѣкѣ, нѣ нѣмай ѣтрѣ рѣ-
 спѣндѣрѣ дѣждѣилар, чи ши ѣтрѣ тоѣте чѣле лѣлѣте дѣри ши ѡржндѣ-
 ѣли, кѣм ши жѣфѣриле вѣр липѣи кѣ тогѣла ши бѣѣи ѣцелѣѣе ѣшнѣѣ
 скѣпѣрѣ рѣбирѣи ѣтрѣ каре вѣѣи ѣфлаѣт пѣнѣ ѣкѣм, оурмѣѣи дѣр ѣтрѣ
 тоѣте ѣчѣѣиѣи проповѣдѣриѣ, чѣ ѣградѣис би сѣѣ тримѣис, ка сѣсѣ четѣ-
 скѣ ѣтра ѣдѣѣлѣ тѣтѣрѣрѣ ши ѣбилѣг де ѡбѣѣе, ши фици ѣкрединѣѣи, кѣ
 ниѣи ѡдинѣларѣ нѣ бѣѣи рѣмѣнѣ фѣрѣ дожнѣирѣ дѣрѣтѣѣилар воастре.

1821 Мѣртѣе

А В О Д О Р.

a mea însoțită cu glasul norodului ieste ca nici întrun kip să nu încetez din cererea dreptăților țării, pre care și de nu le voi vedea dobândite printracele destoinice cuvinte care sau făcut cunoscute pînă acum pă unde sau convenit, vă făgăduiesc sufletește că vor dobîndi negreșit prin vărsare de sînge împotriva veri cărui vrăjmaș ce va arăta călcătoriu aciestor dreptăți de care întîiu voi aveți să vă bucurați. Întraceastă dar doritoare Patrie și voao cugetări aflîndumă miau ajutat milostivul Dumnezeu pînă acum, și nu numai în cinci județe o am crezut să văd mîntuire de mîncătoriile și jafurile prădătorilor, ocîrmuitori și felurimi de slujbași, ci pre ounde am ajuns și am propovăduit au încetat realile jefuitorilor, așadar ajungînd și aici în Poliția Bucureștilor care iaste Scaunul oblăduirii norodului, și găsinđ mulți Patrioți Boeri întru asemenea bune cugetări cu ale norodului asemănate, am hotărît ca oun Voitoriu de dreptate, să cunosc vremelnica stăpînire a țării supunîndusă toți cei ce au încins arme de izbăvire la legile și pămînteștile obiceiuri ce li se vor arăta de către stăpînire prin mine și le voi cunoaște că sînt întru adevăr folositoare Patriei și de mare trebuință obștii norodului căci fără de a cunoaște cineva o stăpînire nu numai firește nu ieste prin putință, ci poci zice și de mare vătămăre la împlinirea trebuințelor ce va avea această izbăvitoare lucrare. Vă vestesc dar tuturor fraților pămînteni că și cuvînța și trebuința vă îndatorează să cunoașteți o stăpînire, care stăpînire avînduși vlăstările sale întinse prin laturile țării, să închipuie și întraciel Județ prin Dumnealor Ispravnicii ce se orînduiesc de aici la care cîți sunt lăcuiori întru ciel Județ, trebuie săsă supue, și săș săvîrșească poruncile ce le vor da, cînd vor fi asemănate celor întru obșteasca fință datorii și ajutătoare trebuințelor ce cer oștirile ce sînt gata die război spre dobîndirea dreptăților obștii norodului și așa înțelegînd cu toții duhul acestii izbăvitoare lucrări cîți sînteți vrednici de a purta arme împotriva vrăjmașului dreptătilot Țării veniți la mine să vă cercetez starea viteșiei voastre și de voi găsio asemănată cu ceia ce să cuvine să fie întru asemenea lucrare numai decît să vă primesc și să vă povățuiesc datoriile ce aveți să săvîrșiți, cunoscînd însă și aceasta că aveți să slujiți ca niște ostași numai pentru dobîndirea dreptăților noastre, iar nu pentru vre o folosire de bani, cpăci și eu și toți cei

ce sau înfrățit cu mine slujim nu cu cuget de dobîndire de bani ci porniți de rîvna binelui ce înfăptuim și pentru noi, și pentru copiii noștri, iar cîți nu sînteți născuți pentru această meserie împlinițivă datoriile cu toată supunerea ce să cuvine să dați către Boierii Ispravnici ai Județului, adică voi Mazililor, Brezlaşilor și Kumpăniților și streinilor răfuițivă remeșitele ce aveți a următoarei tetraminii de Ianuarie, asemeni și voi Birnicilor istoviți rămășițele dăjdiilor, ce sînt scoase pînă acum prin poruncile Stăpînirii, adecă asemeni vistierii de Februarie, și Martie

(No: Ta: optsprezece de Liude, ai Dămniei lefilor tot pă acieste doao luni.

No: Ta: doisprezece și jumătate de Liude, și banii orînduielii mezahenelii de primăvară

No: Ta: șaptesprezece și jumătate de Liude)

și cu toți din voi ce treaptă și orînduială slujiți izbînditoarelor oștiri ale țării, care după cum să vor orîndui în dări și în transporturi de trebuincioase zahenele, și fiți încredințați că mai la ourmă veți înțelege și rodurile fericirii voastre cîți însă de sînt răspunderi vă aflați astăzi, supuși armelor izbîndirii să fiți că sînteți cu totul apărați și pivelegiați, și voi sătenilor cu inimi ca acestea aveți să vă scădeți din liude cu analogul cislelor lor, precum și Stăpînirea Țării poruncește pentru aceasta prin Vistierie către Dumniilor Ispravnicii județelor și asemenea să va păzi această orînduială și pentru cîți alți ostași se vor mai aduna du prin sate și de acum înainte prin fința mea și a orînduitorilor mei. Iar după ce veți istovi toate aceste puține rămășițuri prin zapcii plășilor la Dumnealor Ispravnicii Județului după cum ourmează obiceiul, ca să istovească și dumnealor cu Visteria țării iarăși spre întîmpinarea trebuincioaselor ale izbîndirii să fiți fără îndoială că mare oușurință are să vi să facă nu numai întru răspunderea dăjdiilor ci întru toate cele lalte dări și orînduieli, cum și jefuirile vor lipsi cu totul și veți înțelege înșivă scăparea robiei întru care vați aflat pînă acum, ourmați dar întru toate aceste propoveduiri ce intradins vi sau trimis ca săsă cetească întra auzul tuturor și învileag de obște, și fiți încredințați, că nici odinioară nu veți rămîne fără dobîndirea dreptăților voastre.

1821 Martie
TEODOR

Valeru CIUREA

FOCURI PE DEALURI

Este și cazul obiceiului „*Strigării peste sat*”, obicei care se practica și se mai practică la Lăsata secului de brânză sau/și, pe alocuri, la Lăsata secului de carne.

„*Lăsata secului*” este (încă!) una dintre sărbătorile importante din viața satului românesc. Este, bineînțeles, și un prilej de petrecere, drept pentru care ea se desfășoară „cu prelungiri”, adică „*Lăsata secului de carne*” și „*Lăsata secului de ouă și brânză*”. Ultimele două duminici DE dinaintea intrării într-unul dintre cele patru mari posturi rânduite de Biserica Ortodoxă sunt, deci, menite a face ca intrarea în Postul Paștelui să ne găsească mai curați și împăcați între noi. Iată de ce, în aceste două duminici, finii merg la nași cu un plocon (mai mult sau mai puțin simbolic) și își cer iertare atât lor cât și părinților dacă au greșit cu ceva în anul care a trecut. Și cum aceste întâlniri sunt și motiv de petrecere, cu toții cântă și se distrează.¹

Fie că se numesc „*Focuri*”, „*Strigări*”, „*Ălimări*” sau „*Bobotăi*”², ele reprezintă același ritual, al focurilor purificatoare lângă care, după caz, se fac strigări satirice la adresa unor oameni care nu fac cinste comunității, se cântă și joacă, într-un cuvânt se petrece.

- „— *Aolică, măre!*
— *Ce ți-e, măre, ce ți-e?*
— *Mă roagă, mă roagă!*
— *Cine mi te roagă?*”

Au trecut două decenii și ceva de la prima filmare făcută la „*Strigarea peste sat*”, obicei venit prin veacuri să lumineze viața spirituală a satelor din Oltenia. Se întâmpla la Bobicești, grație arhitectului și omului cu mare dragoste pentru cultură, Severică Mitrache. Alături de el și de Visi Ghencea urcam pe dealurile Bobiceștiului pentru strigările pe care le făceau tinerii satului, într-un spectacol care se întâmpla doar o dată pe an. „*Scena*” actorilor de ocazie era

Nimic nu poate întoarce timpul, iar ritmul și sensurile vieții oamenilor din satul de odinioară nu ne va mai caracteriza nicicând. Asta nu înseamnă că noi, cei de azi, și noi/ei, cei de mâine nu avem sau nu vom avea nevoie de tradițiile și obiceiurile acestui neam, cele care ne definesc și ne diferențiază de toți ceilalți. „Soarta” obiceiurilor tradiționale din viața satului nu este, în conjuncturile actuale, una benefică. Ele nu au alte șanse decât fie să dispară, fie să se transforme și/sau adapteze noilor cerințe socio-culturale, administrative și legale. Rolurile s-au inversat în timp. Dacă înainte vreme aceste obiceiuri, precum și regulile nescrise, cutumele, țineau loc de legi după care se ghidau oamenii și pe care le practicau/respectau cu sfințenie, grație unei educații din tată-n fiu și din mamă în fiică, astăzi, legile și normele sociale moderne sunt cele care dictează structura sau modul de desfășurare al unui obicei sau ritual specific unei anume activități/mentalități așa zis țărănești.

¹ Etnograful Rada Ilie spune că după petrecerea de Lăsata secului, masa nu se strângea până a doua zi, când toată mâncarea care rămăsese se dădea de mâncare la animalele din gospodărie.

² Nume generic dat strigărilor peste sat în unele localități din Olt.

natura, textele se nășteau pe loc într-un concurs de interpretare fără egal. Era un eveniment care avea să fie difuzat de Studioul TVR Craiova și preluat, ulterior, de multe publicații. Pe undeva, prin arhiva mea, printre sutele de ore filmate de mine cu tot felul de întâmplări și evenimente din lumea satelor Oltului, există - cu siguranță - și acea filmare. Poate că odată imaginile vor reveni, măcar pentru a se putea face o analiză asupra a ce s-a întâmplat în aceste peste două decenii scurse de atunci, cum și de ce aceste strigări au suferit transformări atât de drastice încât în anul 2024 să fie foarte aproape de a dispărea în totalitate.

Focurile nu se mai fac astăzi așa cum se făceau altă dată. Cete de flăcăi urcau într-o zonă mai înaltă a satului, pe un deal sau pe o colină și aprindeau focurile. Copiii erau primiți alături de flăcăi sau chiar mai vârstnici doar dacă aduceau câte ceva pentru foc: snopi de coceni, viță-de-vie, lemne sau baloți de paie. Acum este mai „simplu“, focurile se fac exclusiv cu cauciucuri. O fi bine, o fi rău? Autoritățile statului spun că este rău. Că în felul acesta agresăm natura, distrugem stratul de ozon și echilibrele mediului ambiant, distrugem însăși sănătatea planetei.

Dacă înainte vreme, din deal sau de pe colină tinerii dădeau drumul la vale unei roți de cărută bine garnisite cu materiale inflamabile, astăzi acest lucru nu se mai poate face. Legislația în ceea ce privește prevenirea incendiilor își spune cuvântul și în desfășurarea acestor ritualuri și obiceiuri străvechi, iar tradițiile ajung să își păstreze doar fondul. Așa se face că focurile ritualice s-au mutat de pe deal pe ulițele satelor sau, în unele cazuri (Ipotești), pe o poiană aflată la marginea localității.³ Acolo se pregătește un Prepeleac, un copac cu crăcane, tăiat din pădure, în care se atâră foarte multe cauciucuri cărora li se dă foc de sus în jos, pentru a face ca arderea să dureze mai mult și să fie mai spectaculoasă. Câțiva flăcăi cu vârste cuprinse între 18 și 25 de ani, se ocupă de „construirea” Prepeleacului. Ei aleg din pădure trei arbori dintre cei mai înalți și cei mai drepți și cu mai multe ramificații, îi taie și îi aduc la locul în care urmează să se „planteze”. De jur-împrejurul celor trei arbori, sunt bătute laturi care să susțină cele peste 150

de anvelope (rebuturi de la mașini sau tractoare), coceni, paie sau alte deșeuri.

Cei mai vârstnici plecau de la Prepeleac cu puțin după 12 noaptea, dar flăcăii și fetele lungeau petrecerea uneori și până la ora 4-5 dimineața. Dacă cei mai mici voiau să rămână cu flăcăii și fetele, o puteau face numai după ce aduceau câte 2-3 snopi de coceni, luați din glugile cu nutreț pentru vite sau, dacă nu aveau coceni trebuiau să aducă măcar o sticlă cu vin.

În localitățile Brebeni și Milcov, focuri sunt aprinse doar pe la porți, unde câțiva vecini cu soțiile, copiii și nepoții se joacă în jurul focului făcut tot cu anvelope uzate, fără însă a se striga. La Coteana exista obiceiul strigăturilor, însă în anul în care am trecut pe acolo, 2014, dintre toți cei prezenți doar unul și-a mai adus cu greu aminte de o strigătură:

— „Pă lopată, pă lopată...
— Ce ț-ă, măăă, ce ț-ăăă...
— Are, măăăă, nea Gheorghe o fatăăă?
— Are, măăăă, areee...
— Păi atunci s-o punem pă lopatăăă...
— Dă ce, măăă, dă ceee?
— S-o aruncăm la al lu' nea Ion pă vatrăăă!”

Unul dintre cei mai vârstnici spunea că de regulă se strigau doar tinerii care urmau cât de curând să se căsătorească și despre care satul știa că sunt în vorbă. Alte strigături se pare că nu se mai strigau, cei prezenți nemişcându-și vreuna.

În perioada anilor 2013-2015 am străbătut toate satele comunelor din nordul județului: Verguleasa, Vulturești, Dobroteasa, Vitomirești, Sâmburești, Leleasca, Topana, coborând pe la Făgețelu, Alunișu, Spineni, Poboru, Scornicești. Nicăieri nu am întâlnit focuri. La Vitomirești cineva îmi spunea că pe acolo nu au fost niciodată. Obiceiul se mai păstrează însă pe Valea Dârjovului și Valea Iminogului (Priseaca, Valea Mare, Recea, Turia, Bălteni, Schitu, Vâlcele) precum și la Coteana sau Brebeni, cu focuri pe la porți sau la câte o intersecție, fără strigări însă în cele mai multe locuri. Pe timpuri strigarea se făcea de departe iar cei care strigau erau protejați de un oarecare anonim chiar dacă, de cele mai multe ori, oamenii satului îi cunoșteau pe „oratori”. Astăzi, în stradă, oamenilor le este teamă să mai strige. Am întrebat de ce și mi s-a răspuns: „Dacă mă dă în judecată?” „Au fost

³ Poiana din zona „Stejari”.

cazuri?” „Da, chiar la noi...” (Dintr-un dialog purtat cu un bărbat mai în vârstă la Bobicești).

În anul 2016, la Bobicești am înregistrat alt fel de strigături:

„— Aolelele...

— Ce ț-ă, băăă?

— Mă supără, mă supărăăă!

— Cine, băăă?

— Ramona... Cică să-i facem leagăn de mătasă, s-o aruncăm la Marius în casă, băăă!”

Unul, mai șugubăt, completează:

„— Deschide-i ușa, băăăă!”

Ramona, care era de față, completează și ea:

„— Adevărul e că el îmi deschide ușa, el îmi pune piedica...!”

Întreb de alte strigături și mi se răspunde că nu mai știe cum să strige ca să nu supere pe cineva. Le spun să-i strige pe cei din Morunglav, că sunt mai departe și nu vor auzi strigăturile. Altcineva vine cu propunerea să le strigăm doar pe cele surde, și toată lumea râde.

„— Aolelele...

— Ce ț-ă, băăă?

— Mă supără, mă supărăăă!

— Cine, băăă?

— Mă supără Nicu! Să-i facem leagăn de mătasă, să-l arucăm la Casandra-n casă, băăă!”

Și vine repede și comentariul:

„— D'abi-l așteaptă Casandra, să-i dea cu mătura-n cap!”

Ne mutăm la alt foc și aflăm de la o femeie mai în vârstă că înainte vreme se urcau pe coastă și dădeau drumul la câte o roată de foc la vale strigând:

„— Haoleleleoooo! — Ce ț-ă, măre, ce ț-ăăă?...” O întreb dacă a fost strigată vreodată și îmi spune că da, când era tânără. „Acuma - zice - nu mă mai strigă nimeni.”

Intervine altul cu altă strigătură:

„— Pă fir, pă ață, pă leagăn dă mătasă, să-l ducem pă Armanu' la cine-și dorește-n casă! Să trăiascăăăă! Să-i facă leagăn de cucută, s-o prindă și s-o... care cu roaba!”

„— Mă roagă, mă roagă!

— Cine te roagă, măăă?

— Dana lu' Jumară, să-l trimitem pă Călin la ea-n casă! Să facă casă dă chirpici tencuită cu nămol! Să trăiascăăăă!”

„— Pă fir, pă ață, pă leagăn de mătasă,

să-l trimitem pă nea Mărin Pătru la tanti Leana-n casă! Să trăiascăăăă! Să-i facă leagăn dă cucută, să-i... culeagă porumbii din pățul!”

„— Mă supără, mă supărăăă! — Cin' te mai supără, bă! — Uite, bă, nea Nicu ăsta, că nu-l trimit la tanti Rodica-n casă! Să-i potolească via, să-i sape porumbii, să-i dea cu motosapa pân' vie, să-i culeagă via și să-i bea vinu'!”

Cineva anunță: „— Uite-l pă Minel! Unde-l trimitem noi pă Minel? — Pă vale... La Vali! Aaaaaa! Să-i facă leagăn dă cucută, să trăiască puradeii, să să-nmulțască, să mai facă înc-o sută! Să trăiască!”

Ca pentru a încununa strigăturile din seara aceea, unul dintre tineri spune: „— Pă fir, pă ață, pă leagăn de mătasă, să ne-arunce cineva pe toți pă feisbuc!”

În anul 2016, sub titlul „Strigarea peste sat - de pe dealuri, pe ulițele satelor” publicam un articol prin care semnalăm o serie de schimbări în modul de desfășurare a acestui obicei la Bobicești (și nu numai!). Tinerii nu mai urcau pe dealuri ci se strângeau la câte o intersecție, mai mult pentru a „socializa” sau/și pentru a bea împreună o bere sau un vin.

Scriam atunci, în 2016, că în mai toate satele comunei Bobicești am găsit multe focuri, mulți oameni, dar puțini care să mai fi avut bucuria acelor strigări satirice cu care satul era obișnuit. Aduc în atenția dumneavoastră un film realizat în anul 2003, în care un grup de tineri, băieți și fete, însoțiți de lăutari (așa cum se făcea în timpul satului tradițional nealterat de modernitate) oferă un adevărat spectacol satiric, folosind o serie de strigături culese și adaptate de scriitorul și folcloristul Nicolae Fulga din zona Schitu și Vâlcele, strigături pe care le-am montat într-un film-document, într-o încercare de reconstituire a acestui obicei.⁴ După cum veți vedea în acest film, distracția venea, mai ales, de la strigările care se făceau. Erau strigări satirice, având ca personaje fetele sau băieții din sat care nu se prea înghesuiau la muncă, adică erau leneși, femeile care erau prietene cu băutura, fetele care umblau după băieți sau băieții care umblau cu prea multe fete, băieții

4 Filmul, realizat împreună cu Visi Ghencea, cu sprijinul Ansamblului folcloric „Plai de dor” al Liceului IPTAPA din Slatina, ansamblu condus la vremea aceea de coregraful Iliuță Brăileanu, poate fi vizionat pe youtube la adresa <https://www.youtube.com/watch?v=jTmn4yXreZo>.

tomnatici sau fetele bătrâne pe care „actorii” îi împerecheau în fel și chip pentru a stârni râsul „publicului”. Toate acestea se întâmplau în jurul unor focuri, zis rituale, pentru că focul are acest rol purificator.

La Lăsatul de sec al anului 2017 am ajuns la Oprelu, pe un deal deasupra satului Beria de Sus (Beria Mare cum îi spun localnicii).⁵ Și aici, tineri și mai vârstnici participă la strigarea pe care o așteaptă în fiecare an. După ce focul se întetește iar „actorii” își pregătesc glasurile cu câte o gură de vin, începe și spectacolul strigăturilor. Într-un fel de anonim, la adăpostul întunericului și al distanței, oamenii își strigă creațiile spontane sau pregătite dinainte.

Lângă pădure, peste 40 de oameni, bărbați, femei și copii au venit să facă strigarea. Zeci de cauciucuri de diferite dimensiuni au ars până la miez de noapte, făcând ca dealul respectiv să arate ca un vulcan. Un vulcan de flăcări, scânteii și strigăte:

„Olelelele! Ce ț-ă, băăăă? Să mărită, băăăă! Cine, băăăă? Adriana lu' Capră, băăăă! Cu cine, băăăă? Cu Orin al lui Bălanu, băăăă! Să le fie dă bine, băăăă!”. Ceva mai încolo, o altă ceată strigă: *„Olelelele! Ce ț-ă, băăăă? Să-nsoară, băăăă! Cine, băăăă? A' lu Turcu, băăăă! Cu cine, băăăă? Cu Măria lu' Tomescu, băăăă!”* *„Hai să-i dăm una mai nemăritată! Da' una mai șchioapă, mai oarbă!”*

Răsete și chiuituri au răsunat pe deal. Mașinile, aliniate în spatele celor care strigau, îi luminau cu farurile lor aprinse.⁶

În anul 2018 am coborât în sudul județului Olt, acolo unde obiceiurile și tradițiile locale s-au păstrat, în cea mai mare parte, mult mai bine. M-am oprit la Vădăstrița, localitate în care am realizat cu sprijinul prietenilor mei Melania și Ștefan Velica, oameni dăruți culturii tradiționale, multe cercetări și acțiuni menite a păstra și promova obiceiuri locale („Iordănitul”, „Încuratul cailor la SânToader”, „Sânzienele”), meșteșuguri specifice zonei (facerea țeșturilor din pământ, cojocărit, fierărie, cusături populare, prelucrarea lemnului), bucătărie tradițională,

cercetarea culturii orale (orații, descântece, blesteme etc). La Vădăstrița – ca și la Vădastra de altfel –, au poposit de-a lungul anilor echipe de televiziune de la posturi naționale de prestigiu (TVR, Digi 24, Antena 1, Pro TV) dar și echipe de artiști fotografi de la fotocluburi de renume din România (Craiova, Râmnicu Vâlcea, Târgoviște, București, Bistrița Năsăud) în cadrul unor tabere de fotografie organizate de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Olt în colaborare cu autoritățile locale din Ianca, Giuvărăști, Izbiceni, Vădastra, Vădăstrița, Cezieni, pentru a promova aceste acțiuni, tradiții, obiceiuri și meșteșuguri specifice zonei.

Revenind la „Strigarea peste sat” de la Vădăstrița anului 2018, trebuie să menționăm că aceasta poartă aici numele de „Bobotăi”. Aici, satul este încă viu iar oamenii sunt deshiși tradițiilor și obiceiurilor, făcând tot posibilul ca acestea să-și croiască drum mai departe prin copiii care le învață și se bucură să le exprime. De multe ori am văzut copiii și tinerii pe lângă adulți sau bătrâni învățând (sau „furând”) strigările și ritualul acestor focuri. Aș spune că s-a predat ștafeta obiceiurilor, dar nu este numai atât. Dintotdeauna, acest mod de a asigura continuitatea a fost așa la Vădăstrița ca de altfel în majoritatea localităților. Oameni care au învățat de la bunicii și străbunicii lor că viața nu poate fi împlinită fără existența acestor obiceiuri, a acestor ritualuri din lumea satului în care își cresc nepoții și strănepoții, educându-i (și) în spiritul respectării și continuării acestora. La Vădăstrița nimic nu este lăsat la voia întâmplării în seara de duminică a Lăsatului sec de brânză, înainte de intrarea în Postul Paștelui. Jocurile copilăriei sunt atent supravegheate de către părinți și bunici, fiecare sătean aduce câte ceva de ars: coceni, viță-de-vie, paie. Chiar una dintre „chemările” la Bobotăi sună așa: *„Hai la Bobotaie/C-o mână de paie/Cine n-o veni/Ochii i-or sări”*.⁷ Parcă te simți obligat să te duci la Bobotaie când auzi o așa chemare! Dar nu cu

⁵ Mulțumirile mele pentru sprijinul lui Nicolae Tony Dincă (fost șef de post la Oprelu într-o anumită perioadă). Filmul poate fi vizionat pe youtube la adresa: https://www.youtube.com/watch?time_continue=121&v=NpE5eJzBh9g.

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=NpE5eJzBh9g>.

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=ul1Elddnx40>.

mâna goală! Și chiar dacă în acel an a plouat ușor, lumea a venit șă-și aducă aminte și să se distreze. Nu au lipsit lăutarii, Vădăstrița a avut o bogată vatră de fluierași. Mai sunt câțiva și sunt nelipsiți de la acest gen de petrecere din viața satului. Coșurile cu gogoși calde fac parte din ritual la fel ca și vinul, fie la sticlă, borcan sau găleată. Bobotăile de la Vădăstrița reprezintă o experiență care trebuie încercată de toată lumea. Toată admirația mea față de implicare sătenilor și autorităților locale. Mulțumiri speciale lui Ștefan și Melaniei Velica care sunt întotdeauna sufletul organizării sau supravegherii evenimentelor din viața satului, pe care le cunosc și le respectă întocmai.

Chiar dacă focurile de „Lăsata secului” sunt o sărbătoare a satului moștenită nu se știe de când, tinerii de astăzi, în cele mai multe cazuri, nu știu decât că focurile au legătură cu Lăsatul de sec. Înainte, se spunea că se fac pentru a arde și distruge răul anului trecut, o curățire pentru primăvara care începea. Erau arse resturile vegetale, cocenii „roși” de vite, resturile de viță-de-vie tăiate din vii, crengile rezultate din toaletarea pomilor fructiferi. Astăzi, toate acestea, plus multe alte resturi menajere sau din material plastic, crează o imagine monstruoasă și apocaliptică pe malurile apelor curgătoare, a lacurilor, pe dealuri, pe văi, la intrarea sau ieșirea din multe localități, pe ulițele satelor sau chiar în unele curți de „gospodari”...

Multe ar fi motivele pentru care aceste manifestări tradiționale se modifică sau dispar. Evoluția societății moderne este principalul adversar al acestor obiceiuri și tradiții alături de legislație, de regulile impuse de prevenirea răspândirii unor boli sau mai știu eu ce alte impedimente apărute peste ani (adică peste un fel de noapte a tradițiilor și obiceiurilor noastre străvechi).

Într-un articol publicat de Agointeligența pe agrointel.ro citeam că Franța a decis că mirosul de bălegar și cântatul cocoșului fac parte din patrimoniul senzorial al satului și că nici un francez nu are dreptul să se plângă de cântatul cocoșului sau al greierului și nici de mirosul de

bălegar și asta pentru că Parlamentul din Franța a adoptat definitiv legea potrivit căreia cântatul cocoșului și mirosul de bălegar, fac parte din patrimoniul senzorial al țării. Da, se poate, atunci când diriguitorii unei țări se gândesc (și) la obiceiurile și tradițiile care au ținut treaz spiritul unui popor, care au făcut din niște reguli nescrise, adevărate legi ale satului după care, secole de-a rândul oamenii s-au ghidat și pe care le-au respectat cu sfințenie.

În seara zilei de duminică 14 martie a anului 2021, în plin regim de restricții impuse din cauza pandemiei de coronavirus (libera circulație era restricționată între orele 22,00 – 05,00), am plecat „înarmat” cu o *Declarație pe proprie răspundere* în căutarea focurilor de la Lăsata secului, când trebuia să aibă loc strigările pe ulițele (străzile, mai nou!) câtorva sate din partea de mijloc a județului Olt (Oporelu, Beria de Sus și de Jos, Teslui, Cherlești de Sus și de Jos, Curtișoara, Raiț, Pietriș, Dobrotinet). *Nu am întâlnit nici un foc, cu excepția unuia făcut în curtea unei familii* din satul Corbu aparținător comunei Teslui. Nici urmă de strigări! Nici un ecou! Să fi fost acesta încă un pas spre dispariția acestui obicei? Sau a focurilor rituale private, care să se facă exclusiv în curți spre a fi la adăpost de restricții, fie ele de natură virusologică fie din cauza interdicției de a aprinde focuri?⁸ În lumea satului zicala „*paza bună trece primejdia rea*” încă are aplicabilitate.

Ușor, ușor, după anul 2022, pe ici pe colo obiceiul focurilor și al strigărilor de la Lăsata secului a mai prins viață (printr-un soi de „resuscitare”). Una peste alta, important este că obiceiul nu a dispărut încă definitiv, că pe ulițele satelor din Olt în duminicile de Lăsata secului se aprind focurile. Tezaurizarea strigărilor care se făceau este un pas important pentru ca acest obicei să poată fi revitalizat oricând, pentru că face parte din viața spirituală a satului oltenesc, pentru că beneficiază de spectaculozitate, de umor și de bună dispoziție și poate deveni un punct de atracție pe o viitoare (posibilă!) hartă a tradițiilor și obiceiurilor din județul Olt intrate într-un circuit cultural-turistic.

⁸ Începând cu luna februarie a anului 2021, este interzisă (sub sancțiunea unor amenzi usturătoare!) arderea în gospodăriile proprii a resturilor vegetale. Nu mai spun de arderea cauciucurilor care au devenit în ultimii ani elementul inflamabil folosit aproape în exclusivitate la aceste focuri!

Bunica lu nea Luca îl fierbea în căldarea de fontă până când lingura de lemn stătea dreaptă precum „catargul” bunicului. Prunele sunt un puternic afrodisiac și păstrător al sănătății creierului. Bătrânii știau asta intuitiv („pruna seamănă cu bijboaca femeii”, se spune prin cătune) dar oamenii de știință au descoperit de curând, mecanismele metabolice și biochimice ce susțin asta. Ereția, adică. Noi, știm. Unele firme exploatează oboseala și lipsa de încredere a bărbaților promovând un magiun cu tot felul de ingrediente care promit creșterea dorinței, a erecției, a fertilității, a euforiei și a energiei în general. Nu știu dacă cele câteva grame justifică milioanele cheltuite și nici nu mă interesează. Știu că magiunul sau picnezul făcut acolo sus în poiană, deasupra de nori stimulează și voia bună, și dorința de erotism, și testosteronul mult râvnit, și fertilitatea, și pasiunea, și pojarul de pe inimă, și patima împerecherii, perfect umană. Nu degeaba Hașdeu parcă, în „Istoria critică

Dan ALEXOAE

(S)clipiri în praful...

a românilor” a scris că ciobanii au fost cei ce repopulau (ăsta-i termenul!) teritoriile pustiite de barbari.

Întrucât anul ăsta nea Luca n-a avut prune nici măcar de gust, le-am cumpărat din Severin și le-am urcat în desagii cailor. Persoana de la care am luat cele câteva zeci de kilograme (magiunul adevărat se face din prune multe care sunt fierte până scad mult, mult), s-a jurat că nu le-a „botezat” cu pesticide. Dovada a venit după ce le-am scos oasele și am văzut câțiva viermișori mici albi care se zbăteau la soare, disperăți.

Nea Luca ne-a zis că ăștia se nasc în interiorul fructului la fel ca în cazul alunelor, ciureșelor, merelor sau perelor și că sunt inofensivi.

După ce am golit desagii cailor, am scos oasele din prune și le-am pus la fiert dis de dimineață pentru ca alchimia tainică să se împlinescă conform rețetei moștenite și să se ridice la iarnă cum trebuie, „catargul”. Din două desagi de prune am obținut abia vreo 30 de borcane mai mici și mai mari însă, a ieșit vorba lui nea Luca „ce trebuie”. După ce le-am umplut, înainte să fie strânse capacele și să le învelim în pături ca să se răcească foarte încet, am aruncat în sictir pe fiecare borcan, câte o mână de sâmburi de nucă copti într-o tavă abia scoasă din cuptor.

Acolo în poiană, lângă ceaunul uriaș, Maria a profitat de ultimele raze de soare ca să

se bronzeze iar eu să mă satur de porumbi copti în jar. De vișinată și alte câteva delicii. Doamna Maria a aruncat o pulpă de ied tăvălită în untură și usturoi, la cuptor. Apoi o tavă cu cartofi glazurați cu brânză dulce. Apoi ne-a făcut - că tot a fost Sfânta Maria - un tort delicios. Ciorbă de găină, murături, cârnați prăjiți în untură, slănină fiartă de nea Luca în zeamă de varză și usturoi, cu șoricul moale și dulce de-ți cădeau bale din gură, clătite, vișinată, afinată dar și băutura ei secretă pe care o ține de ceva vreme: un coniac extrem de mătăsos și de aromat la gust. Nu spun ce! Are și doamna Maria tainele ei! Delicioase! Nea Luca ne spune când este gata țibricu: „Când întorci polonicul, rămâne tare și nu se scurge iar culoarea bate spre negru-violet... La iarnă o s-o tăiem cu custura, cu brișca felii... Ca atunci când eram copil și mergeam la școală... La-nceput de-asta aveam la pachet când plecam dimineața la școala de la Scărișoara... Apoi bunicul ne-a cumpărat și nouă marmeladă - cutie de 10 kile... Picnezu era mâncarea săracilor și noi ne simțeam rușinați să arătăm colegilor că mâncam magiun de prune din ăsta, fiert în căldare... Când ne punea în straiță marmeladă, ne simțeam și noi în rându lumii”...

Nea Luca ne mai spune că „Bunica lui păstra magiunul ăsta de prune, lictaru sau „picnez”-ul în beci, în oale de lut ars pe care le lega cu o cârpă pentru că în vremea aia nu erau folii de plastic... Nu se mucezea, nu se acrea, nu căpăta miros... Îl mâncam cu mămăligă sau pe pită când aveam, iar la sărbători bunica îl punea în cozonac cu nucă multă sau în cornurile făcute

din osânză de porc și date prin zahăr pudră... Cea mai bună era mămăliga sau mălaiul cu magiun pe care-l mâncam la stână, la oi... Mai aveam și untură să ungem felia de pită, ceapă, slană, dar mămăliga cu picnez era a mai bună”...

Noi îi povestim de pectină și testosteronul care crește dorința erotică prin inhibarea aromatazei și stimularea colesterazei însă, nu-l prea interesează. E fericit că avem la iarnă cu ce umple gogoșile, clătitele, grișul cu lapte, plăcintele coapte în tigaie de doamna Maria sau cornulețele cu osânză, la Crăciun.

Mari este mereu uimită, fascinată de mirosurile muntelui, ale poienilor sau ale pădurii. Noi știm că neurologii spun că stările de uimire și fascinația generată de fenomenele naturale și experimentate chiar în sânul Naturii, amplifică mult procesele cognitive, că astfel de întâmplări petrecute în mijlocul Naturii cresc empatia, curiozitatea, compasiunea, altruismul, starea de fericire în creier, legătura de cuplu și că se întărește sentimentul de apartenență atât de mult dorit de psihoterapeuți în cabinetele lor.

Dr. Jennifer Stellar psiholog cercetător, a constatat că după astfel de experiențe uluitoare pe munte sau în drumeții prin pădure, fascinația scade în salivă nivelul interleukinei IL6 - o citokină proinflamatoare ce anunță boli cardiace, cancerul dar și depresia.

„Fascinația, uluirea, mirarea intensă sunt puternic antiinflamatorii și antidepresive”, spune dr. Jennifer Stellar.

Neurocercetătorii din zilele noastre afirmă cu convingere și pe bază de studii imagistice

certe că în timpul drumețiilor pe munte sigur se activează „substanța neagră” și „zona tegumentară ventrală” din creier, responsabile cu învățarea dar și cu fericirea noastră cea de toate zilele.

A face drumetii în locuri de poveste precum cătunele din munții Cernei, pentru noi înseamnă a antrena „mușchiul curiozității” localizat de neurologi în hipocamp. „Persoanele cu acest mușchi antrenat - spune psihologul Todd Kashdan - au un nivel de împlinire ridicat... Curiozitatea este cel mai de încredere și mai trecut cu vederea drum către fericire”... Așa că la uimire, fascinație și mirare noi adăugăm curiozitatea neobosită în fața Naturii. De care tocmai ziceam.

Niels Finsen - cel ce a luat Premiul Nobel pentru studiile lui legate de influența soarelui asupra sănătății spunea că „Nu doar că razele soarelui ne întineresc... Ele stimulează activitatea celulelor imunitare Larchenhans din piele și a limfocitelor T natural killer care ne apără de cancer zi și noapte”...

Mari își aruncă imediat hainele de pe ea în poiană, lângă căldarea cu magiun ca să mai fure niște raze de soare. Știe ea, de ce! De la Niels Finsen!

Lumina soarelui de dimineață, prânz sau la apus, întunericul, foșnetul ierbii, al frunzelor, insectele, lichenii, mușchii de pe pietre și copaci, gustul mânărcilor, al fructelor sălbatice, mirosul florilor, al pământului, al gheții și fulgilor de nea, al rădăcinilor sau frunzelor uscate - stimulează arome centri din creier. Noi știm bine, ce și cum și spunem asta și prietenilor care ne însoțesc în drumeții.

Picioarele noastre plimbă pe poteci aproape 160 de oase și câteva zeci de kilograme de mușchi, nervi, organe.

Mersul înseamnă echilibru muscular și emoțional, înseamnă putere interioară, înseamnă coordonare, agilitate, suplețe a corpului și a emoțiilor, înseamnă sincronicitate respirație-corp-umori.

Pantofii de la oraș și chiar bocancii cu care urcăm pe munte, ne-au transformat mersul într-

unul pasiv spre deosebire de mersul desculț care este unul activ, elastic, viu ce implică în mod diferit creierul și bazinul. Noi mergem desculți prin poiană dar și în coliba lui nea Luca.

Felul în care merge un om oferea cândva medicului clinician din belșug informații despre cum funcționează creierul și stadiul afecțiunilor neuro-degenerative sau despre declinul lui cognitiv. Este suficient să observi locuitorii din cătune și te îmbogățești cu informații noi doar după ce le privești mersul. Așa cum fac și babele lecuitoare care știu o multitudine de chestii intime dintr-o privire, despre omul beteag care le calcă bățutura.

Noi ne descălțăm și mergem desculți pe pietre, pe mușchi, pe iarbă înrourată sau doar udă de la ploaie, prin zăpadă, prin fânul cosit, prin frunze, pe jir sau prin noroi. Da, prin noroi. Ca doctorul Dănăilă. Că de la Domnia Sa, știm!

În noroi există o mycobacterie ce distruge stafilococul și bacilul TBC dar este capabil și să producă și serotonină. Din acest motiv mersul cu picioarele goale prin noroi ne face mai fericiți, mai lucizi, ne crește concentrarea și memoria. Tot în noroi se formează sub acțiunea bacteriilor butiratul - un compus ce întreține și menține sănătatea colonului dar și sănătatea mintală. „Paradoxul butirat”. Am povestit altă dată mai mult, despre el. Tot în noroi se găsește geosminul - un compus chimic ce induce calmul și relaxarea. Din acest motiv noi mergem fără griji prin noroi când avem ocazia, ne mânjim cu el pe mâini și mai ales, îl mirosim deși, unii ar zice că e greșos. Mari face asta pentru a-și corecta alergia la ambrozie.

Mirosul și compușii volatili din noroi reduc foarte mult alergiile și riscul de a face astm tocmai datorită acestor substanțe magice - de curând identificate - geosminul și butiratul, niște paradoxuri biologice știute intuitiv doar de babele lecuitoare din satele de sub munte care mânjeau fruntea și nasul copilului mucios cu pământ amestecat cu scuipat. La fel ca Iisus Christos, acu 2000 de ani.

Babele știutoare din cătune amestecau

țărână cu scuipat și cu degetul mare muiat în zeama asta aparent murdară, făceau un semn pe fruntea nou-născutului ca să nu se deoache.

Ca să obțină mai mult geosmin și butirat, bătrâna care știa tainele astea din moși strămoși, făcea cu un băț găuri în noroi pentru a stimula și elibera și mai mult geosmin pe care beteagul urma să-l tragă în plămâni, la porunca ei.

Azi am povestit mult cu nea Luca despre „răsufătorile” din munții Cernei. Locuri unde „pământul pufăie și se aude fierbând înăuntru”. Dar despre astea, cu altă ocazie.

Când năștea o femeie, se așeza pe pământ pentru a primi putere de la acesta. Tot așa omul bolnav. Iar când omul era grav bolnav și trăgea să moară, se puneau de asemenea pe pământ. Așa a făcut muma Ioana din Cracu Mare: s-a culcat jos pe pământul din colibă și a murit firească, așa cum a trăit.

Noi știm că mersul pe jos influențează pozitiv și modifică mai mult de 522 de parametri biologici, metabolici din sânge după doar 12 minute de pășit pe pământ.

Mersul pe jos vine la braț cu bucuria conectării cu Natura, ne readuce aminte reîmprietenirea cu noi înșine, cu ceilalți și cu Cosmosul, ne reînvață ce-i libertatea, ne ajută să regăsim plăcerea misterului, miracolul, euforia și împlinirea emoțională.

Bătrâna lecuitoare din cătune, puneu bietul om să meargă pe anume poteci i sătreacă peste pălezuri tot așa cum recomandau și medicii austrieci veniți la Herculanee în urmă cu 120 de ani. Atunci era vorba de „potecile de cură” despre care am povestit mai mult altădată. „Poteci cu sens”. Am spus asta odată și cineva mi-a furat ideea. Să-i fie de folos!

Am citit niște studii - cine mai are răbdare să citească de-astea azi? - că doar după 12 minute de mers pe jos se reduce cu 29% sau mai mult nivelul de glutamat - cel ce reduce durata de viață prin acțiunile sale toxice, 12 minute de mers pe jos normalizează și reglează activitatea a 502 metaboliți din sânge, 12 minute de mers pe jos reduc drastic niște substanțe asociate cu

bolile hepatice iar metabolismul grăsimilor de pe burtă crește cu 33%. Dar care este rimul mersului pe jos, corect? Noi știm! Și îl spunem prietenilor care ne însoțesc.

Așadar, pământul ne sărută tălpile goale - fericit că încă suntem cu el, ne ascultă în tăcere, ne îmbrățișează, preia și dizolvă tensiunile musculare și emoțiile toxice.

Și încă multe, altele...

Toamna se ivește încet încet de peste munți și dealuri, dimpreună cu tot felul de povești, cu un soare blând, cu răcoare dimineața, cu frumuseți uimitoare prin păduri, cu nuanțe de roșu și arămiu și arome incredibil de tari. Miros de fân și otavă proaspăt cosită, de frunze ce abia mai stau pe crengi, de zmeură târzie, de cartofi și porumbi copti în jar, de mere și pere mici cât unghia parfumate și incredibil de dulci, miros de pământ, miros de transpirație și de țuică tare, rece, abia scoasă din beci.

„Psihogeografie”. „Geografie mentală”. „Spațiul mioritic”. „Spațiul matrice”. „Spațiul mitic”. „Geografie mitică”. „Geografie imaginativă”. „Geoteologia”. „Geografie comportamentală”. „Geosofie”. „Topophilie”. etc... Poveste lungă, cărți grele.

Lucian Blaga, George Vâlsan, M. C. Neacșu, Georges Hardy, John K. Wright, F. P. Gulliver, Kenneth E. Boulding, Kevin Lynch, Florence Ladd, Yi FuTuan, Eliza Donescu, Nicoleta David, etc...

În anul 1955, un tip pe nume Guy Debord vorbea de „psihogeografie” și recomanda plimbările în Natură făcute doar cu scopul de a observa răspunsurile psihologice ale creierului nostru aflat în fața Majestății Sale, muntele. El spunea că creierul nostru „ia notițe”, se conectează profund cu peisajul, cu împrejurimile și că substanța cerebrală adoră noutatea.

Vecinii lui nea Luca au venit de peste dealuri să guste și ei lictaru și să primească în traistă de la doamna Maria niște borcane cu magiun negru savuros sau picnez - denumire păstrată din vremea turcilor.

Sau „țibiric ce gâdilă muierea la... buric”.

În viața de zi cu zi a fiecăruia dintre noi, ne simțim uneori încorsetați de griji, de lipsuri, de neliniști și atunci, căutăm locul de refugiu, unde să fim doar noi cu gândurile noastre întru Domnul Dumnezeu- Biserica.

Violeta SCROCIOB

Icoana... poveste fără cuvinte

De cum intrăm, ne simțim învăluiți de o aură misterioasă și simțim acea deconectare de lumea zburciunată de afară, cu micile sau marile răutăți, specific umane... Ne cuprinde o liniște lăuntrică totală, ca și cum am fi pătruns într-o altă dimensiune. De la intrare până la catapeteasmă, te simți însoțit, chiar dacă ești singur fizic. Simți cum ochii sfinților tăcuți, cu chipuri senine și îngăduitoare, te urmăresc cu priviri blânde în orice colțișor al bisericii, unde ți-ai căuta liniștea. Te afli cu fața spre răsărit și primul impuls este acela de a ridica ochii și de a-l căuta pe Domnul... și îl găsești: răstignit încă pe cruce, cu capul plecat, cu chipul cuprins de liniștea de dincolo de chinul îndurat, încadrat de-o parte și de alta de Maica Sa Sfântă și de Înaintemergătorul, Sfântul Prooroc Ioan. Îți cobori privirea și întâlnești o „ceată” de împărați și prooroci. Dedesupt, rânduiești, te așteaptă să îi descoperi, sfinții apostoli, prietenii Domnului, cu chipuri grave, parcă voind să-ți povestească tot. Intrarea în altar este străjuită de icoana Maicii Domnului cu Pruncul și icoana Mântuitorului, care asemenea unor gazde primitoare te îmbie să te apropii să le dai sărutarea. De lângă Ei, de pe ușile diaconești, Sfinții Arhangheli Gavriil și Mihail parcă îți atrag atenția că Stăpânii lumii nu sunt singuri, să fii deci, cu băgare de seamă. Deasupra policandrului, își încrucișează privirea cei patru evangheliști: Ioan, Luca, Matei și Marcu, așezați între cele patru arcade. Imediat deasupra ta, Pantocratorul te învăluie cu blândețea chipului său care, în același timp, te indeamnă să iei aminte la curățenia vieții tale pământene. Îți plimbi privirea de-a lungul pereților naosului, de unde sfinții militari și mucenici, prin dimensiunile aproape monumentale uneori, îți provoacă emoții, val după val. Apoi îți cauți locul unde să îți găsești liniștea și să dai respectul cuvenit tuturor arhetipurilor iconice din jurul tău.

Nu trebuie să fii știutor de carte să poți descifra mesajele acestor imagini biblice. Tot acest ansamblu cromatic îți descompune

și recompune toate piesele de puzzle ale echilibrului tău interior, așezând fiecare celulă la locul său. Fiecare tușă, fiecare culoare și nuanță, rezultatul actului artistic al pictorului bisericesc, al iconarului, își are locul și rolul ei prestabilit în urma a sute de ani de transformări suferite de imaginea sacră, așa încât această unitate cromatică împreună cu mesajul încifrat al compoziției să te ducă într-o lume transcendentă, în comuniune cu Dumnezeu.

De atâta emoție ai și uitat să te întrebi: „Oare cine a pictat cu atâta măiestrie?!” și pornești iarăși cu privirea iscoditoare pe imaginile menite să îți facă cunoscută Biblia, fără să fi citit-o. Spiritul zugravului, este și el prezent aici, poate de sute de ani... cine știe?

Însă povestea icoanei începe de mult, odată cu arta catacombelor, în perioada paleocreștină, perioadă în care arta cunoștea o transformare profundă, expresionismul luând locul clasicismului și având rădăcini în arta populară, acest stil potrivit-se micilor încăperi și catacombelor, unde creștinii se întâlneau feriți de ochii iscoditori. Acesta va adopta vechile simboluri după ce le va fi dat o încărcătură și un sens specific creștin. Acestea vor reflecta adevărurile credinței creștine, cel mai important devenind peștele, simbolul hranei mesianice, al lui Hristos, printr-un acrostih: Iisus Hristos-Fiul lui Dumnezeu-Mântuitorul.

Arta sacră s-a înnobilit de-a lungul secolelor cu o bogăție de imagini, simboluri și subiecte.

Victoria Împăratului Constantin cel Mare de la podul Milvian, care, înaintea bătăliei, a văzut pe cer o cruce luminoasă cu inscripția „Prin acest semn vei învinge”, constituie un element istoric de mare importanță în rolul imaginii sacre în Bizanț.

După patru secole de pregătire a imaginilor, acestea au fost acceptate în Biserică, pe poziția de reprezentări de cult.

Desigur, după cum ne spune istoria icoanei, ulterior avem de-a face cu războiul dus împotriva icoanelor din teama idolatriei-iconoclasmul, care, din fericire, se finalizează odată cu deciziile celui de-al VII-lea Sinod Ecumenic de la Niceea din anul 787, convocat de Împărăteasa Irina. Acesta a formulat 22 de canoane, în care se regăsesc și cele legate exclusiv de imaginile sacre.

Imaginea sacră în Biserica bizantină a constituit preocuparea pentru spiritualizarea formelor și subiectelor, acestea nefiind rodul imaginației artiștilor, ci teologia în imagini.

„...pictorul era supus autorității Bisericii. El nu era decât un interpret, iar numele său nu a fost înscris pe icoane decât într-o epocă târzie”.

Revenind la zilele noastre, auzim deseori aprecieri cum ar fi: ”ce icoană frumoasă!” sau „icoana asta nu îmi place!”. Creștinul trebuie să țină seama de un anumit aspect și anume acela de a nu căuta frumusețea într-o icoană. Niciun element constitutiv al icoanei nu este întâmplător; aici totul este simbol, fiecare desen, fiecare culoare, având rolul de a ne duce cu mintea și simțirea, dincolo de materie. Nu interesează materialul ca suport pictural, nici culorile folosite, acestea ținând doar de tehnică; interesează prototipul și ipostaza reprezentată în imaginea sacră. Rugăciunile noastre nu sunt adresate bucății de lemn pe care s-a pictat, nici culorilor folosite, ci sunt adresate persoanelor sfinte reprezentate, scopul icoanei fiind acela de a pune omul în comuniune cu acestea. Dacă privitorul reușește să treacă dincolo de materie, atunci icoana și-a atins scopul.

Prin grația divină acordată omului, Dumnezeu a dorit ca acesta să participe la viața religioasă, obligându-l astfel să înmulțească

talantul. Smerit, acesta trebuie să ducă o viață în curățenie trupească și sufletească, pentru ca icoana să fie biruitoare. Prima icoană care a constituit și un model a fost cea pictată de Sf. Luca, cu chipul Maicii Domnului, dacă facem abstracție de icoana cea nepictată de om, cu chipul Mântuitorului de pe Mahrama Sfintei Veronica.

Cum spuneam, timp de secole s-a lucrat la aceste imagini, iconarul neavând voie să intervină după bunul plac în compoziții.

În timp ce icoana bizantină presupune o compoziție elaborată, am putea spune academică, supunându-se canoanelor, găsim în paralel mult mai tânăra icoană pe sticlă, necanonică, pictată de țaranul român, ardelean, în secolul al XVII-lea, pe lângă glăjării.

Cea mai veche școală de icoană pe sticlă a fost la Nicula, icoanele de aici, fiind cele mai pure, fără influențe bizantine, influențe pe care le vom găsi mai târziu în alte școli din Transilvania. Cele mai cunoscute centre de pictură pe sticlă erau la: Nicula, Șcheii Brașovului, Laz, Țara Oltului, Țara Făgărașului, etc. Aici se împletește arta răsăriteană cu cea apuseană. Fără a intra în amănunte, trebuie amintit că icoana pe sticlă este naivă prin excelență, aceasta fiind valoroasă tocmai prin faptul că sfidează orice regulă a perspectivei și a volumului, strălucind prin puritate și cromatică, originalitate și unitate stilistică. În vreme ce în icoana bizantină întâlnim o cromatică echilibrată, bazată de multe ori pe armonii de griuri colorate, conferind senzația de liniște, icoana pe sticlă atrage prin cromatică vie, strălucitoare, impactul asupra retinei având un succes garantat. În icoana bizantină găsim puține elemente de decor, acestea având un rol și

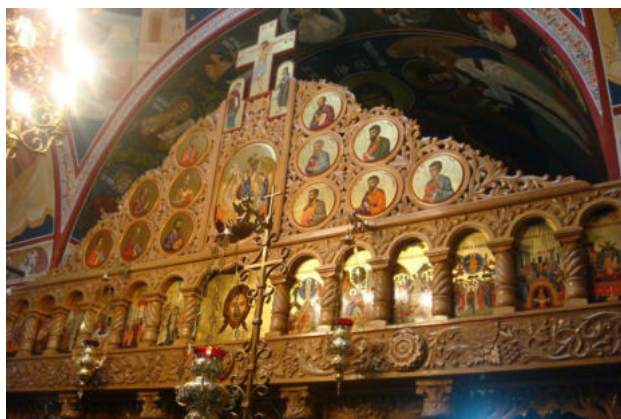
o simbolistică precisă, pe când icoana pe sticlă, tradițională, abundă de elemente de decor, de la cele florale și vegetale stilizate la cele pastorale din viața satului, însumând astfel caracteristici de pictură decorativă. Găsim în icoana pe sticlă sfinte îmbrăcate în portul popular românesc, păstori, etc.

Nu puțini dintre privitorii care nu au un bagaj informațional suficient cât să cunoască icoanele pe sticlă, afirmă că nu le plac, că nu sunt chipurile proporționate, că nu e corect desenul, etc. Nimic mai fals, deoarece, aceștia s-au oprit cu sufletul, mintea și privirea la materie, neluând în seamă faptul că acestea au fost desenate, pictate de oameni simpli, neșcoliți într-ale artelor, făcând uz de talentul lor, necizelat, nefiltrat.

Dacă ar fi să facem o comparație între tehnica iconografică bizantină și tehnica picturii pe sticlă, am constata că sunt absolut diferite, pictura pe sticlă fiind destul de facilă, pe când tehnica bizantină este una elaborată, cu o tradiție de multe secole care se păstrează încă, fiind vorba de procedee și materiale care au trecut proba timpului. Dar fiecare are importanța și frumusețea ei.

Ostenitorii care stau în spatele imaginilor care împodobesc Biserica și casele noastre au de asemenea locul lor de cinste, chiar dacă aceștia sunt văzuți destul de rar, pentru că mai tot timpul sunt pe schelă, cu penelul în mână, sau studiind canoanele și dogmele religioase. Probabil că meritul lor și bogăția de picturi care ne înfrumusețează viața creștină s-au numărat printre motivele principale pentru care anul 2017 a fost numit „Anul omagial al sfintelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești”.

„Dați cezarului cele ce sunt ale cezarului și lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu!”

Remus IORDACHE

***Sfântul Grigorie Palama și
teoria cuantică -
un posibil studiu***

Aceste particule elementare de energie există, însuși Einstein explică acest fenomen. (2). Am putea spune că este vorba de o superstiție cuantică, atunci când „două proprietăți sunt într-un anume sens prezente împreună” (3). Am putea spune că energia necreată care vine din ființa lui Dumnezeu acționează împreună cu sufletele rugătoare. Este un transfer, mai exact un dialog între Dumnezeu și om care se manifestă prin mijlocirea împărtășirii cu Dumnezeu „și ne atingem neîncetat de energia Lui.” (4). Pentru că esența isihasmului (a trăi cu adevărat energiile lui Dumnezeu) este de „a ne atinge neîncetat de energia Lui.” (5).

Dumnezeu este unul în ființă și întreit în persoane.

Noi nu putem să-L cunoaștem pe Dumnezeu în ființa Sa ci noi putem să-L simțim prin energiile necreate care vin din ființa Sa și care se răsfrâng asupra întregii creații. Pentru a fi în comuniune cu Dumnezeu și într-o permanentă comunicare, într-un dialog permanent cu El, avem nevoie de rugăciune.

Rugăciunea isihastă este esența ortodoxismului, rugăciune care simte „trupul dinlăuntru” (1) al Bisericii.

Trupul Bisericii în care oamenii simt prin rugăciunea isihastă energiile necreate care umplu sufletele credincioșilor.

Sfântul Grigorie Palama vorbește în studiile sale despre această energie necreată.

Această energie care are legătură cu teoria cuantelor care a lămurit „culoarea cerului, neuronii din creierul nostru, dinamica stelelor, originea galaxiilor”.

Toate au legătură între ele. Noi punem în discuție această conexiune dintre energia necreată care vine din ființa lui Dumnezeu și teoria cuantică. Așa putem înțelege lumea și pe Creatorul ei. Broglie spunea că particulele ar putea fi unde, iar undele se răspândesc peste tot. Aceste particule, particule luminoase care sunt de fapt unde care se dispersează în univers.

Sfântul Grigorie Palama vorbește despre o „Dumnezeire transcendentă” (6), unde omul nu poate cunoaște esența lui și o „Dumnezeire immanentă” (7) prin care omul se poate împărtăși de lumina, harul, energia necreată a lui Dumnezeu, care ajunge la toată zidirea.

Sfințenia vine prin această energie necreată. Dumnezeu se revarsă asupra oamenilor prin energiile sale. Omul devine prin lumina Dumnezeiască un „om întreg, întregit vindecat.” (8). Întreaga lume este într-o relație, fenomene care se manifestă la nivel fizic, sisteme fizice, și prin stări și trăiri spirituale care vin din această energie necreată. Totul vine din interiorul lumii, pentru că toate ființele sunt situate în lăuntrul acestei lumii, o lume plină de energia necreată a lui Dumnezeu.

Putem spune cu certitudine că lumea ființează prin energiile divine. Harul lui Dumnezeu ține întreaga creație. Noi nu putem niciodată să ne imaginăm că trăim în exteriorul lumii. Această afirmație ar fi un nonsens. Nu putem să-L cunoaștem, să-L simțim pe Dumnezeu dintr-un exterior care de fapt nu există. Toată lumea lui Dumnezeu, și e lumea întreagă, se privește din interior. Avem deci o reflectare a lumii printr-o stare de reciprocitate. Energie necreată dinspre Dumnezeu și Om, și răspunsul omului la lumina, harul lui Dumnezeu.

Teoria cuantică vorbește, credem noi, de această energie necreată a lui Dumnezeu care ține întreaga creație. Avem o perspectivă relațională, adică o descriere a realității dinspre Dumnezeu și om și invers. Energia necreată se simte prin rugăciune, prin căutarea liniștii și a lăuntruului inimii, totul într-o totală desăvârșire a inimii.

Lumina cea Dumnezeiască strălucește în

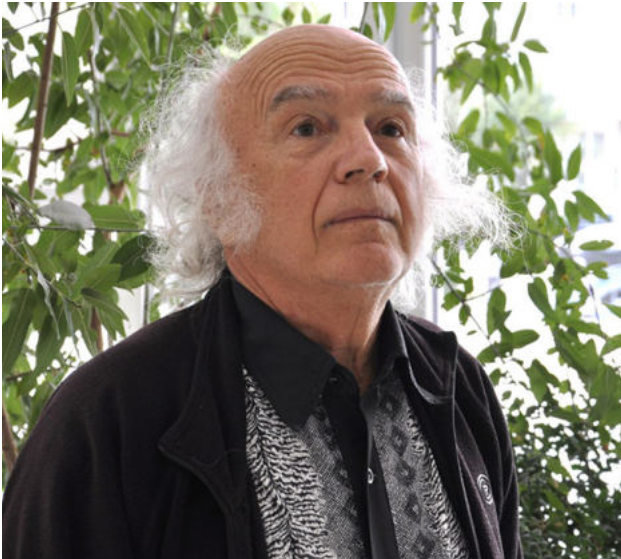

chipul omului. Este vorba de o logică a inimii și de o logică a teoriei cuantice. Pare că unele legi ale logicii clasice își pierd valabilitatea față de anumite afirmații. Prin logică „se înțeleg legile imanente întregii gândiri, a căror valabilitate se arată prin evidența proprie a acestor legi.” (9). Este o luptă între logica clasică și logica cuantică. Am putea spune că afirmațiile fac într-un fel legătura dintre o Dumnezeire transcendentă (esența lui Dumnezeu pe care nu o putem împărtăși), și o Dumnezeire immanentă (din care ne împărtășim prin energiile necreate ale lui Dumnezeu). Lucrarea rugăciunii minții este capacitatea noastră de a fi uniți cu Dumnezeu și de a-L vedea pe El prin energiile necreate.

Note:

1. Sfântul Grigorie Palama, *Opere complete*, vol.3, Editura Gândul Aprins, Bucuresti, 2015, pag.113.
2. A. Einstein, *Analele fizice*, 1905, pag. 132.
3. Carlo Rovelli, *Teoria cuantică*, Editura Humanitas, 2021, pag. 52.
4. Sfântul Grigorie Palama, *Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc*, Editura Gândul Aprins, București, 2015, pag. 329.
5. Idem, *Opere complete*, vol.3, Editura Gândul Aprins, Bucuresti, pag. 328.
6. Sf. Grigorie Palama, *Împotriva lui Achidin*. Vol 1, pag. 301.
7. Idem, *ibidem*, pag. 307.
8. Cuv. Sofronie, *Vom vedea pe Dumnezeu așa cum este*, pag. 252.
9. Peter Mittelstaedt, *Probleme filosofice ale fizicii moderne*, Editura Științifică, Bucuresti, 1971, pag. 210.

Teodor NEDELEA

SCRIITORUL EUGEN BARBU – JANDARM LA CARACAL ȘI PIATRA-OLT

I
S
F
O
R
I
E
L
I
T
E
R
A
R
Ă

Controversatul om și scriitor Eugen Barbu este absolventul Liceului „AUREL VLAICU” din București. La insistențele tatălui său care era bolnav și își dorea „să moară liniștit”, Eugen Barbu intră la 1 septembrie 1943 în Școala de Ofițeri de Jandarmi din București. Se acomodează greu cu exigențele militare, citește mult și este fascinat de ideile socialiste pe care le susține și promovează. Datorită bombardamentelor efectuate de aviația americană asupra capitalei, elevii școlii se mută la Drăgășani în primăvara anului 1944. Deplasarea („marșul”) trece și prin Slatina, văzută ca un „oraș cu fete, praf și pensionari”. Aici s-a dormit „în internatul unei școli de menaj. Câțiva elevi se îmbată”. După un „popas la Deleni” având „mâncare insuficientă” se ajunge seara la Drăgășani și a doua zi e Paștele. Din luna august, Eugen Barbu revine la București în vacanță după „o călătorie îngrozitoare” fiindcă „trenurile nu mai au geamuri”. Când termină concediul se înapoiază la Drăgășani ca să înceapă din nou cursurile și toți elevii anului II „suntem înaintați la gradul de sergent, după o ceremonie sobră”. Puțin mai târziu, școala se va muta iarăși la București dar la 1 martie 1945, din considerente ideologice „șandramaua s-a desființat”. Acum sergentul – major Eugen Barbu este repartizat pentru „stagiul” la Legiunea de Jandarmi Caracal. Se prezintă la datorie cu întârziere sub motivul unei acoperiri medicale. „Am fost repartizat

într-un birou murdar și întunecos unde mi s-au dat niște situații ce trebuie să le țin la zi. Sunt silit să ascult glumele proaste ale majurilor, care, prin vechimea și gradul lor, au ascendent asupra mea. Citesc procesele verbale aduse de la posturile de jandarmi”. Maiorul, comandantul legiunii îi spune cu prietenie: „aici ai să înveți meseria de jandarm”. Într-un timp scurt E.B. este avansat la gradul de plutonier și transferat la Piatra-Olt. „Nodul feroviar are o judecătorie și vreo cinci prăvălii. Șefii mei, niște plutonieri amabili m-au tratat cu vin servit în sticle de limonadă. Biroul miroase a motorină cazonă, și patul pe care mă așez e tare... a plouat și este foarte frig. Cred că voi fugi. Plutonierii mă îmbie cu actele lor. Vor să mă învețe meseria de jandarm la teritoriu. Le mulțumesc și nu mă amestec”.

Deoarece noul-venit făcea parte din „promoția democrată”, este numit „Comandant al Postului de Jandarmi din Piatra-Olt”, dar refuză oferta și vechiului șef nu-i vine să creadă că poate exista un asemenea gest din partea unui tânăr absolvent democrat. „Bătrânul se uită uluit la mine. Asta îl face fericit că eu nu voi da curs dispozițiilor comandantului și nu voi lua postul în primire pentru că vreau să scap de meseria asta și o voi face cât se poate de curând... N-am unde să mănânc. Trimit un soldat în sat după alimente. Vine după o oră cu o pâine mare, neagră. N-a găsit nimic. Îmi restituie banii... Noaptea s-a prăbușit patul cu mine. Pe întuneric, înjurând, am încercat să-l așez la loc fără să reușesc. În cele din urmă am renunțat. Am așezat salteaua pe dușumea și am adormit mai departe... Încep să înțeleg de ce beau oamenii ... A treia zi de când am același meniu, la prânz

și seara: un castravete (din masa trupei) și o bucată de pâine... Când mușc din castravete, sar semințe mari, albe. Mușc și din pâine. Stomacul mi se strânge crâncen. Foamea e potolită până diseară”.

Așa a fost situația la început când a sosit în Piatra-Olt dar mai târziu plutonierul Eugen Barbu va locui într-o cameră luminoasă „cu mobilă modernă” unde îl vizitează fetele frumoase și îi aduc flori de liliac. Se implică pasionat în câteva relații sentimentale și servește masa „la o cantină de pe moșia fostului ministru Ion Marian”.

Pleacă de mai multe ori însoțit de un sergent-major să facă inspecții pe teren în localitățile arondate postului de jandarmi. Ajunge astfel în misiune la Brîncoveni, Ociogi, Mărgineni, Tomeni, Greci etc. Jandarmul însoțitor „e bucuros că mai scapă de cerneală și hârtoage” dar poate să mai adune și niște ouă. Acest sergent-major îl „inițiază” pe colegul lui și îl învață că „la teritoriu trebuie să patruleze mai întâi cârciumile, pentru informații”. Fiindcă în „instrucțiuni” existau dispoziții cu privire la obligația de a raporta „starea școlilor”, cei doi jandarmi constată că Școala din Tomeni „e formată dintr-o singură cameră... fără geamuri... și nu mai funcționează de vreo cinci ani. Învățătorul vine toamna, încarcă lemnele destinate încălzirii, trece pe la oameni să-și ia darul și pleacă”. Bineînțeles că același învățător eliberează la toți elevii înscriși câte o „fitanță că a trecut patru primale”. Continuă deplasarea în zonă și „trecem pe la Mănăstirea Brîncoveni, acum azil de nebuni pe care-l păzesc doi călugări”. E.B. discută în contradictoriu cu „administratorul moșiei prințului Brâncoveanu...” în timp ce „sergentul-major vine în galop aducând un coș plin cu ouă. (Are ordin de la șeful de sector să strângă ouă pentru generali... că se apropie Paștele)”.

Ca să dobândească autoritate și influență în Piatra-Olt, plutonierul-elev Barbu își amintește: „iau pușca în spinare și încep de la un cap al satului să-i scriu pe cei care țin câinii dezlegați.

După trei ore am umplut un carnet cu procese-verbale... Spre seară cei mai speriați vin să mă roage să nu-i amendez... În ziua următoare, meniul meu a suferit radicale îmbunătățiri”.

În ajunul Paștelui E.B. părăsește postul și călătorește la București cu o mașină fără să aibă aprobare în acest sens. „Paște trist... Într-un parc, pentru că nu mă scol să salut un maior ce trecuse pe lângă mine, sunt chemat și mi se face o întreagă teorie... Sunt umilit”. La finalul sărbătorilor pascale, din nou pornește spre Piatra-Olt și realizează o „întoarcere neplăcută. Lipsa mea a fost descoperită. Subofițerii sunt speriați de consecințe, eu rămân nepăsător... Maiorul convoacă la Legiune pe toți șefii de post și ne pune în vedere să prindem o bandă de țigani care a săvârșit o serie de omoruri în comuna Ociogi. Sunt șapte victime, ucise cu o armă a cărei țevă a fost retezată. Cei uciși au corpurile sfărtecate... Ni se dau semnalmente și ni se permite să-i aducem pe asasini chiar morți. Plecăm seara.... Îi somăm.... Țigăncile cu sugaci în brațe îi aruncă în capul jandarmilor ca pe niște proiectile... După cercetări minuțioase, s-a desemnat un număr de doisprezece țigani ce vor ispăși crimele... Dimineața mi se încredințează comanda escortei. Banda arată pitoresc. Tâlharii sunt legați cu frânghii de mâini unul lângă altul. Pe drum cântă nepăsători. Fiecare imită câte un instrument, și cerul e foarte frumos. Trebuie să-i duc la Dioști... ”.

După îndeplinirea sarcinilor de serviciu, Eugen Barbu se duce până la Caracal unde face cunoștință cu un poet local Stoenescu–Odaia ce recită în parcul orașului „Scrisoarea a 17-a”. Apoi „suntem chemați la București să dăm restanțele la Facultatea de Drept... Suntem interogați dacă vrem să mai rămânem în armată sau nu. Îmi scriu fericit demisia... Plecarea mea e un fel de nebunie. N-am haine, nu voi avea bani, dar totul merită să fie jertfit pentru libertate”.

Citatele din prezentul articol au fost selectate și extrase din cartea intitulată „Jurnal” publicată de Eugen Barbu în urmă cu exact 58 de ani la E.P.L. (Editura pentru literatură - 1966).

Dumitru SÎRGHIE

**Radu Gyr,
în Dosarul de Securitate
al lui Pan. M. Vizirescu**

(Fragment din lucrarea „Pan. M. Vizirescu – Opera unui destin tragic”)

Într-o *Notă*¹ a IMB Securitate se fac propuneri pentru închiderea Dosarului de Urmărire Informativă a lui Pan. M. Vizirescu al cărui nume de cod era *Vornicel*. El fusese luat în lucru în anul 1971, iar din materialul informativ existent la data de 19 august 1977 rezulta faptul „că VIZIRESCU PANTELIMON nu are manifestări dușmănoase la adresa regimului” comunist. Face, totuși, ce a făcut o viață întreagă: se ocupă cu scrisul! Este bolnav de inimă și consumă multe medicamente. În luna iunie a anului 1977, la percheziția ce i se face în locuința sa de la București, Securitatea nu găsește „materiale deosebite”, ci doar un interviu pe care i-l acordase Nichifor Crainic în anul 1969, în care erau câteva frânturi „tendențioase la adresa orânduirii socialiste”. Așadar, de la această dată, lui Pan. M. Vizirescu i se închide Dosarul de Urmărire Informativă și i se deschide cel de Supraveghere Informativă la *problema legionară*. Era aceeași Mărie cu altă pălărie...²

Informatorul „*Rodescu*” îi face o vizită lui Radu Gyr, la domiciliu. Radu Gyr era și el lucrat informativ de Direcția I, la capitolul „*Dușmani interni ai țării – Legionarii*”. Era în data de 24 mai 1974, iar Radu Gyr publicase o poezie, alături de Pan. M. Vizirescu, într-o revistă condusă de George Alexe în America. De fapt, poezia i-o ceruse lui Radu Gyr o prietenă a fiicei sale, Aurelia Diaconu, poetă și ea, pe care i-a

trimis-o lui George Alexe în Statele Unite, care coordona o revistă pentru *Diaspora românească*, alături de Valeriu Anania. Întrebat despre Pan. M. Vizirescu, Radu Gyr a răspuns nepăsător că nu știe mare lucru despre ea, ci doar că se duce, din când în când, la Cenaclul din Str. Mircea Vodă, unde a întâlnit-o și el pe Aurelia Diaconu, care i-a cerut un poem pentru America.³

„*Sursa informativă*” (neprecizată în document- n.r.!) spune că Pan. M. Vizirescu l-a felicitat pe Ovid Georgescu Caledoniu pentru poemul „*Arc înflorit*”, trimis lui de autor, cu ceva timp în urmă. Ne aflăm în ziua de 2 decembrie 1972, iar Secția de Securitate Tecuci, lucra de zor. Pan, spune informatorul, i-a vorbit atunci lui Caledoniu despre candoarea poemului, care se suprapune pe candoarea poetului, despre adâncimile sufletești ale prietenului său, despre înțelesurile, sensurile și culorile poeziei sale. Vizirescu este cuprins de nostalgia tinereții, a studenției, a plimbărilor cu prietenul său prin Cișmigiu, grădina visurilor sale, plângând, atunci când a revăzut-o, după ieșirea din „*Exilul de taină*”. Cișmigiu l-a așteptat, nu s-a mutat din locul lui, „*ca o favoare a minții*” autoexilatului, cale de 23 de ani.

Pan îl felicită pe Caledoniu pentru predarea manuscrisului volumului de versuri la Editura „*Cartea Românească*”, reiterând o vorbă mai veche de-ale lor, cum că și „*scrierile își au destinul lor*”. Scriitorul oltean mai spune că lucrează la un volum de portrete literare, fiind, probabil, vorba de „*Coloane care cresc*

¹ 19 august 1977 p Dosar 144 539, Fond Informativ I 433 159 p. 2.

² Dosar Nr. 144539, Fond Informativ 43215924 mai 1974, p. 34.

³ Dosar Nr. 144539, Fond Informativ 43215924, mai 1974.

neconținut – Portrete eseistice”, volum care a văzut lumina tiparului abia în iulie 1999, la Editura Timpul, din Iași.⁴

Fratele lui Pan. M. Vizirescu devine din ce în ce mai critic la adresa regimului comunist, iar „Sursei” – Popescu Vasile – nu-i scapă prilejul de a consemna pentru „istorie”, dar mai ales pentru organele de presiune de atunci, vorbele acestuia, care, printre altele, a amintit și de prietenia acestuia cu Nichifor Crainic: „*Fratele meu nu renunță, în ruptul capului, la ideile lui, că și când vorbești cu el zice că de ar muri de 100 de ori, tot român vrea să moară și, de s-ar naște de 1000 de ori, tot cu ideile lui s-ar naște, pentru că el știe ce vrea în lumea asta, nu e coadă de topor și de român... Păi, n-au fost amândoi luptători naționaliști, n-au suferit amândoi, n-au scris amândoi (...)?*”⁵

În ziua de 12 decembrie a anului 1988, informatorul Andu Neagu declară că l-a întâlnit pe Pan. M. Vizirescu, în casa judecătorului AL. Teodorescu – Schei. Pan era membru al „*Uniunii Scriitorilor din România*” și al „*Cenaclului Academiei*”. Deși, spune „*Sursa*”, avea 86 de ani (în fapt, avea 85 de ani, fiind născut în anul 1903), Pan. M. Vizirescu era luminos la față, foarte coerent și sprinten în exprimare. Atitudinea lui anticomunistă l-a surprins pe informator, Pan M. Vizirescu luând o atitudine radicală împotriva unui autor care a scris „*Mireasa lui Gigurtu*”, arătându-se, totodată, indignat de măsurile luate de autoritățile comuniste împotriva Anei Blandiana: „*o rușine ca, în apărarea jalnicei dumitale ideologii comuniste, să te legi de numele unui patriot de talia lui Gigurtu...*” Același informator „*Andu Neagu*”, demască atitudinea anticomunistă a lui Vizirescu, la începutul anului 1989 (23 ianuarie), cel ce spus că a avut „*un vis*

cu o pasăre moartă, care ar întruchipa România și care, prin ruga sa la Dumnezeu, a înviat (...) scăpând de comunism”.⁶

Într-o *Notă de relație (Fișă personală)*, a Ministerului de Interne, către Departamentul SMB / SERVICIUL I, semnată de col. Virgil Ardelean, se scrie că, la data de 29 iunie 1977, Securitatea a ridicat de la domiciliile din Slatina și București ale lui Pan. M. Vizirescu „*mai multe scrieri personale: «Poezia lui Nichifor Crainic», piesele de teatru «Tunetul»⁷ și «Udroaica»*”, precum și un interviu acordat lui de Crainic, cu afirmații calomnioase la adresa regimului comunist. Se iau măsuri de încadrare informativă, având în vedere „*că servește masa la Casa Universitarilor*”, punând pe urmele lui o „*Sursă*” nouă, cu numele conspirativ „*Andrei Valeriu*”.⁸

Supravegherea informativă continuă, chiar dacă, din când în când, Pan. M. Vizirescu dădea impresia că s-a atașat ideilor comuniste și, mai ales, „*mărețelor înfăptuiri*” ale lui Ceaușescu. Era o formă de supraviețuire, ca, uneori, mai ales în scrisori, să-și afirme formal atașamentul față de „*Cel mai iubit fiu al poporului*”. În realitate, Pan. M. Vizirescu nu era deloc reeducat și, deseori, își exprima disprețul și dezprobarea față de politica P.C.R. La zecile de informatori și agenți, care s-au „ocupat” de el decenii întregi s-au adăugat mereu alții și alții, precum: *Mircea Cenușă, David, P. I.⁹, Costin, Dragomir, Vasile Vasile, Ioan, Eugen Pil, Valerian, Stoienescu Emil* și alții.

Astfel că atitudinea lui critică nu putea scăpa cerberilor, mai ales atunci când spunea răspicat, fie și într-un cerc relativ restrâns, că „*(...) prestigiul țării este grav compromis, așa-zisa politică de independență și suveranitate a*

⁴ Dosar 238769, Fond Informativ 477199, 2 decembrie 1972 p. 40, Secția de Securitate Tecuci.

⁵ 21 noiembrie 1972, p. 41- Ministerul de interne, Arhiva, Dosar Nr. 144 539, VIZIRESCU PANTELIMON, Fond Informativ I 432159.

⁶ Dosar 238769 FOND Informativ I 477119, 20. 02.1989, p. 6.

⁷ Piesa de teatru „Tunetul” se află în manuscris original, în colecția Editurii Arena Artelor – Slatina.

⁸ Dosar 238769 FOND Informativ I 477119, 25 octombrie 1988, p. 19.

⁹ Dosar 238769 FOND Informativ I 477119, 25 iunie 1985, p. 20.

președintelui țării este numai un cuvânt lipsit de conținut”.

Sau că situația economică a României și, firesc, cea alimentară, sunt la pământ, că țărani, cei care fac grâul, „nu au o bucată de pâine”, că produsele alimentare cele mai bune sunt trimise la export, îndeosebi la ruși, președintele țării noastre „fiind obligat să semneze acorduri cu Uniunea Sovietică până în anul 2000”.¹⁰

Nu le scapă aproape nimic agenților și informatorilor: epistolele lui Pan trimise foștilor camarazi de idei, rămași în viață, lui Crainic și invers, în care discuțiile despre literatură și despre nevoile lor sociale și medicale, erau impregnate cu ușoare laude la adresa sistemului, că doar treceau pe la Cenzură... Invitațiile scriitorului la Șezătorile și Cenaclurile literare, unde era mereu câte-un agent, chipurile cu preocupări literare, vizitele *subiectului* la prieteni, la biserică, la coadă la pâine, pretutindeni etc. Ochiul securistic veghea...

Sunt, cum am mai spus, și lucruri luminoase în paginile încâlcite ale acestor documente de securitate și anume corespondența pe teme culturale dintre Vizirescu și condeierii valoroși ai vremii, ori ziariști cărora li se îngăduiau, totuși, să facă anumite dialoguri și interviuri, fie și cu „ultimul gândirist” sau „omul secolului”. Amintim aici, corespondența lui cu Nichifor Crainic, cu Ovid Caledoni, cu Marius Popa, redactor la Tribuna Cluj, căruia generosul Pan i-a acordat un amplu interviu despre scriitorul Vasile Voiculescu, cu redactorii de la „România literară”, unde și-a publicat activitatea literară, într-un articol intitulat „Pan Vizirescu – 80”, cu scriitorul D. A. Vasilescu din București, cu care-

și împărtășește idealurile din tinerețe, cu un fost elev, ing. Ioan Dinu, căruia i-a pus „condeiul în mână”, cu scriitorul Alexandru Raicu, cu preotul și scriitorul Stănescu Florian-Gighera, liberal de frunte, fost misionar în Transnistria, în anii 1942-1943, cu Ioan Petrovici (mare personalitate interbelică, care a murit în anul 1972, într-un stupid accident de troleibuz), cu Radu Gyr, cu Vasile Militaru, ambii victime ale Securității comuniste, cu Crevedia, cu Acterian Arșavir, și el „dușman al poporului”, cu Tutu Georgescu, muzicolog, soția marelui dirijor George Georgescu, cu scriitorul Petre P. Ionescu, din generația sa (1903-1979), cu scriitorul și criticul literar Ion Potopin (1916-1998) etc.

Lecturarea în integritate a Dosarelor de Securitate ale lui Pan. M. Vizirescu ne arată că scriitorul de la Bârza a avut demnitate până la capăt, deși avem atâtea exemple de scriitori români celebri care au trecut în solda PCR, aducându-și obolul lor scriitoricesc în slujba sistemului de sorginte sovietică...

În amintirea lui Pan. M. Vizirescu, Tutu Georgescu, muzicolog la Paris, soția dirijorului George Georgescu, în celebrul ei volum de evocări „Amintiri dintr-un secol”, a scris cu mare duiosie și admirație față de „poetul și omul de carte”, care a fost ultimul gândirist, având, totuși, mângâierea că a fost în țară și a putut participa la îndumnezeirea lui...¹¹ Este de subliniat aici și faptul că unul dintre proiectele mele viitoare constă în ideea de a scoate un mic volum care să cuprindă corespondența dintre Tutu Georgescu și Pan. M. Vizirescu, precum și alte epistole legate de iubirile scriitorului nostru de la Bârza.

¹⁰ Dosar 238769 FOND Informativ I 477119, 25 octombrie 1988.

¹¹ Tutu George Georgescu, „Amintiri dintr-un secol”, Editura Muzicală, 2001, Volum publicat cu sprijinul Ministerului Culturii din România, p. 396. „Din acei ani de mult trecuți, îmi revin imagini duiosie și dragi, răscolite de ochii minții, evocând excepționala prietenie ce m-a legat, vreme de 20 de ani, de poetul Pan Vizirescu, care, în ziua de 27 ianuarie a anului 2000, s-a stins din viață, înconjurat de puțina familie rămasă la Slatina, locul lui de obârșie, pe marginea Oltului.

A plecat dintre noi nu numai poetul, omul de carte, dar și un prieten, cu credință în Dumnezeu, cu respect în fața marilor figuri ale neamului, un om de o modestie laudabilă, mereu gata de a-ți aduce o alinare.

Am avut mângâiere să fiu atunci în țară și să pot să-l întovărășesc pe ultimul drum, printre câmpiile acoperite cu zăpadă imaculat, și să-l las să se odihnească în cavoul familiei, străjuit de un mănunchi de chiparoși”.

Nicolaie DINCĂ**PE ÎNTUNERIC***Capitolul trei*

Vasile al lui Mican și nevasta lui, Marița, fuseseră la Morunești cu caii și cu căruța ca să ia niște vin de la Grigorie Coman, prietenul și leatul lui, cu care făcuse armata la regimentul de infanterie de la Caracal.

Îi adusesse la reparat și un butuc de roată pentru căruță, urmând să-l plătească pentru reparație la Sfântul Așteaptă, după cum în glumă se înțeleseseră prietenește. De dragul reîntâlnirii băuseră și câteva stacane cu vin negru și greu ca păcatele, cum numai din viile de la Fusendrea se putea scoate. Nevestele lor își făcuseră de treabă pe la bucătărie prăjind două pulpe de miel din puiul oii pe care Vasile îl adusesse prietenului lui ca să-l omenească. În timpul asta bărbații se cinstiseră cu sângele Domnului sub aplecătoarea cerdacului până se înserase.

La un moment dat Grigorie, încins de paharele turnate pe beregăți, l-a avertizat mai în glumă mai în serios pe Vasile:

— Bă leatul, să ai grijă prin pădure, mergi cu atenție că mi-a spus Din Stegaru că a văzut niște lumini urâte și a auzât niște țipete drăcești în răscrucea a mare dâן pădure. Norocul lui că trecuse dă ele și venea încoace către sat. Eu nu vreau să te sperii, dar să nu dai de niscai tâlhari, că zăce că s-a apucat unu' Bebe Hoțu' dup-acii dâן Moronești dă mangleală. Cică ține calea cu oamenii lui la drumu' mare și le bagă la călători pistolu' sub nas și le ia bănăretul și ce mai au pe la ei. Am văzut și eu acum vreo două nopți că s-a luminat cerul deasupra pădurii, pe la miezul nopții, dar am crezut că fulgeră și m-am gândit că poate o veni ploaia. N-a dat strop și asta m-a cam pus pă gânduri. D-aia îți spun să ai grijă.

— Ho, bă frăție, că n-o fi dracu' așa dă negru cum să zăce! Tu mă știi că nu mă sperii dâן orice și dacă o fi să fie vreun hoț al dracului

Era una din nopțile acelea în care, dacă stai afară, simți că aerul este un lapte negru și vâscos care îți zgârie cu gheare de diamant văzul, împiedicându-te să distingi lucrurile și parcă îți astupă cu vată năclăită auzul, atenuând serios perceperea zgomotelor. Era o cenușă nevăzută în aer și parcă toate sunetele înotau prin nămol. Până și ecoul pădurii răgușise și se auzea hârâit prin aerul scămoșat.

— Fă, te sui în căruță, sau te dau dracului de macioală care ești, că nu stau după hârca ta? Îi zise bărbatul înciudat.

— Nu mă sui, mă, fir-ai al Pârdalnicului cu beutura dâן tine, că tu iar mâi caii ca nebunu' dă ne răsturnăm dâן nou pă vâlceaua lu' Ionaș, ca data trecută. Mai bine vin pă picere pân' la Morânglav, raspunse ea țăfnoasă.

— Treci fă-ncoace, că nu te rog dă o mie dă ori! Hai și suie-te în căruță că merg încet! Să fiu al mării dacă te mint, na!

— Nu, lasă, că te cunosc eu pă tine cât ești de zmecher: după ce mă sui în căruță cu tine te apuci dă bați caii ca gugumanii dă pădure.

—Nu-i bat, fă. Ești tu năroadă la cap. Hai să mergem acasă că ne prinsă întunericu' p-aci! Haide!

— Bine. Da' dacă te prind că alergi caii să știi că sar dâן căruță.

—Dacă zăsăi că nu...

am săcurea cu mine în căruță. La o adică nu mă las eu prins așa cu una cu două. Când oi biciui caii trec prin hoți ca prin brânză, ‘tu-le muma-n cur dă orbeți! i-a răspuns Vasile umflându-se în pene ca păunii.

Femeile, care se întorseseră cu bucatele pregătite, în timp ce aranjau masa, prinseseră conversația bărbaților și Joița, nevasta lui Grigorie a adăugat făcându-și cruce:

— Aoleu, Doamne ferește, pupați-aș puterile! Și eu am auzât-o pe Mița lu Mioncu când povestea că venea cu bărbatu-său pă picere dă la Morunglav și când să ajungă în răscrucea dânu drumul dealului au auzit miorlăituri și țipete, și cai nechezând și cică s-a aprins cerul și s-a luminat în mijlocul nopții, și fugeau arătări negre prin găuri de foc. Pă urmă zăce că s-a întunecat la loc și ei au putut veni acasă. Da’ dă atâta frică cică s-au scăpat amândoi pă ei, săracii. Ce-o fi fost asta numai bunul Dumnezeu poate să știe, că este peste firea omenească. Eu am crezut întâi că bălmăjește Mița, că ea mai are obiceiul dă le înflorește, da’ pă urmă eram față când i-a spus nea Din Stegaru lu’ bărbatu-meu cam aceleași lucruri și odată s-a încrețit pielea pă mine dă frică. Cine știe ce-o mai fi și asta! a turuit nevasta lu Grigorie făcându-și cruce.

— Hai, lasă dracu’ bălmăjeala, muiere, și hai să mâncăm, că, vorba lu’ Vasile, nu o fi el dracu’ așa dă negru! a intervenit Grigorie și s-a repezit într-o ciozvărtă de friptură.

Au cinat biblic cu miel prăjit și vin pomenit în evanghelii după care pentru Vasile și Marița a cam venit timpul întoarcerii acasă.

La plecare Vasile mai căpătase de la prietenul lui o damigeana borțoasă de o jumătate de vadră cu vin încă nelimpezit pe deplin, turbat adică.

Soții au plecat omenește cu căruța și cu caii spre Morunglav, dar, pe drum, după ce intraseră în pădure, caii, după câteva biciuști nemeritate primite pe șale de la stăpânul lor, se smuciseră, se încurcaseră și băgaseră căruța în șanț. Cum necum soții reușiseră să scoate căruța din șanț, dar Marița nu prea mai voia să se urce în căruță,

argumentând că soțului e de vină pentru gestul bietelor animale.

Până la urmă Vasile și-a convins consoarta, a urcat-o în trocul căruței și au plecat cu caii la trap spre casă.

De câteva ceasuri noaptea înfulecase cu dinții ei negri ca de catran lumina nevolnică a zilei și un vâl de aer rece se așezase peste lume, cu tot cu alaiul lui de ceață fumurie de sfârșit de octombrie, așa că nu se vedea mare lucru pe calea de întoarcere. Aprinsese Marița un felinar chior la uluba căruței, pe dreapta, dar răspânda o lumina anemică și fleoșcăită, care abia pâlpaia, necum să facă față amestecului de întuneric cu ceață. În dreapta, spre Poiana Mare, se auzeau de departe urlete de lupi și undeva mai aproape de marginea drumului, ascunsă în noapte, se văita o cucuvea pe limba ei, spărgând liniștea aceea rece ca o piatră de mormânt iar cioburile acelea de liniște tulburată se înflegeau ca niște pumnale de gheață în mințile lor.

Erau în inima pădurii, dar până să ajungă la drumul dealului li se păru că din partea stângă, dinspre Bărăști, se aude galop de cal care se apropia, dar parcă copitele călcau ritmic pe o tobă imensă ascunsă pe sub pământ și fiecare călcătură de copită răsuna ciudat, așa încât li se părea că zgomotul venea din adâncuri.

— Tu auzi, muiere? întrebă Vasile.

— Aud, mă, aud, că nu sunt surdă. Da’ ce călăreți să fie la miezu’ nopții? îi răspunse femeia.

— O fi niscaiva dă hoți sau om dă are problemuri dă neamănat.

— O fi, bărbate, dacă zâci tu.

Deodată un țipăt ascuțit și sălbatic sparse geamul liniștii și sfâșie urechile întunericului. Un fulger albastru ciudat pârâi deasupra pădurii, chiar în inima răscrucii dintre drumul dealului și drumul Morunglavului și aerul-laptele acela negru fumuriu prin care nu se vedea nimic— se sparse în irizații ciudate de parcă nici n-ar fi fost. Din nimic se aprinse un cerc de foc cât casa care ardea fără flacără și vibra ca o aură de cristal lichid.

Vasile opri căruța și se uita încremenit ca la o vedenie. La fel și biata Marița. Dinspre Bărăști, pe drumul dealului, venea în galop spre lumină un cal negru corb călărit de un bătrân cu barba lungă, albă și cu pletele la fel, fluturându-i în vânt, cal și călăreț alcătuind o vedenie scoborătoare din altă lume. Când vedenia asta ajunsese în centrul răscrucii călărețul mai slobozi un chiot la fel ca acela care sfâșiase urechile nopții și apoi sări împreună cu calul său prin poarta de cristal arzând. După ce îi înghiți pe cal și pe călăreț poarta dispăru ca prin minune și peste lume se așeză din nou întunericul acela lugubru ca de fund de iad. Caii lui Vasile sforăiau ciudat și se zbăteau în hamuri iar Vasile și Marița erau muți de-a dreptul.

— Vasile, ce fu asta? îndrăzni Marița cu glasul pierdut, făcându-și cruci mari.

— Nu știu, Marițo, da' bună nu fu, răspuse Vasile.

— Dă-i bice că ne-am dat naibii. Țsta fu Pârdalnicu'. Fugi! își îndemnă Marița omul.

Vasile altoise deja caii și bieteile animale alergau și ele speriate și de ce văzuseră și simțiseră și ei, și de bicele stăpânului.

— Marițo, ai grijă dă damigeana aia, că dacă o spargi, îți sparg și eu capul, grijania mării! amenință Vasile.

— Fugi, că dă damigeană am eu grijă! O țân în brață ca pă copilul mic. Tu bate caii ăia să ajungem mai repede acasă, îi răspuse nevasta speriată.

— Păi nu zăceai, fă, să nu-i mai bat?!

— Bate-i ca să ajungem mai repede, că mă scăpai pă mine dă frică! Nu te mai lua după gura mea proastă dă muieră! îi spuse scâncind Marița.

Când au coborât în Morunglav și au ajuns în dreptul bisericii de sub coastă parcă tot întunericul s-a luminat dintr-o dată și cântecul al treilea și cel din urmă din noaptea aceea al cocoșilor a alungat toți demonii închipuiți sau nu din mințile celor doi soți. Parcă și caii se liniștiseră și mergeau la trap întins spre malul Oltețului, acolo unde se afla locuința stăpânilor lor. Aburii care se ridicau de pe spinarea

animalelor îi învăluiau în niște aure ciudate care se ondulau străvezii după mersul legănat al animalelor.

După ce au ajuns acasă cei doi soți au potrivit animalele în grajd, au golit căruța și au intrat abătuți în locuință unde au aprins lampa de la flacăra felinarului.

— Marițo, eu mă duc să scot apă dânu puț, tu aprinde focul ăla și pune oala pă plită ca să încălzăm apă să ne spălăm! Dup-aiă să-mi dai alte izmene să mă schimb, că ăștea după mine le murdării. Da' mai înainte dă asta dă-mi încoace damigeana aia să iau vreo două înghițături dă vin, că n-am mai tras așa frică dă mult! spuse Vasile către nevastă cam cu o jumătate de gură.

— Na, bărbate! Hai, că după ce ne-om spăla nici nu mă culc până nu linciuresc și țoalele după noi, că și ale mele e murdare. Eu nici nu știu cum scăparăm dânu asta, răspuse femeia. Da' nu te duci să duci tu caii pă islaz acuma, bărbate?

— Aba, nevastă, da' tu crezi că sunt nebun la cap? Dă-i dracu' de cai, că-i duc eu mâine pă zi de îi priponesc pe vâlceaua lu' Ionaș, da' acum n-au dăcât să rabde. Eu nu mai ies în noaptea asta dânu curte, nici dacă ar muri dânu nou biata mamă.

— Treaba ta, bărbate, da' e păcat și dă ei, că e animale.

— Mă, frumoasa mea...

— Aha, acum nu mai sînt macioală?!...

— Hai, nu mai fi supărată, că zăsăi și eu la nervi și la beătură. Lasă că după ce ne spălăm și ne dezîmputăm ne culcăm să ne odinim și mai vedem noi mâine ce o mai fi.

— Bine, da' șezi cu mine și aștepți să termin și eu dă spălat, că mi-e și mie urât?

— Ce mai, gata așa facem, răspuse Vasile și ieși din casă.

Au trebăluit amândoi încă vreo câteva ore, timp în care s-au curățit și și-au spălat hainele, dar au avut grijă ca până să se culce să golească pe jumătate și damigeana cu vinul de Morunești. Pe urmă, spre ziuă, s-au culcat obosiți, ca aceia care au scăpat din chinuri drăcești.

Marin TRĂȘCĂ

LAZĂR

Fragment din „El desconocido”

Mereu am fost pus să aleg între două rele, cu diferența că ale mele erau la fel de grele, vorba cântecului, mai dă omul de belele dar nu grele ca ale mele!

Nu am mai putut intra în tablou, depășisem termenul, așa că nu avusei decât să aștept.

Ce să aștept? Nu aveam nicio reacție. Doar picioarele erau mai vioaie, ele se mișcau, ele vorbeau, ele scriau. Ele... trăiau!

În față, sau alături de salonul meu, am văzut că a venit un pacient. L-au pus la aparate, și au început să țipe la el, să deschidă ochii. M-am îngrozit, asta pentru că aparatele lui, “vorbeau” ca ale mele, sau cu ale mele, sunetele scoase erau identice. Poate că se și întrebau cât de mult muncesc că să ducă viața amărâtului de sub ele în spate. Caut să mă liniștesc singur, să-mi reglez respirația, și văzui că și aparatele mele se liniștesc. Parcă sforăiau a somn. Devenisem eu îsumi un calmant pentru ele, reușisem să le adorm! Sau ele obosiseră să lupte cu prostia mea din cap că așa putea să fug de aici, cu picioarele astea moi.

Dar nici mâinile nu erau mai de soi, am vrut să mă șterg la nas și mi-am băgat degetul în ochi. Asta da evoluție a speciei.

Nu credeam că am să regret vreodată un pat de spital, este o prostie ce spun, și nu mă supăr dacă îmi dați dreptate. Da, așa era, îmi părea rău că plec de acolo, practic, acolo mă născusem a doua oară, sau murisem și înviasem, precum Lazăr din morți. „Ridică-te Lazăre, și mergi”, i-a zis Iisus, iar el s-a ridicat și a mers, spre bucuria alor lui, și a noastră, cei de după el, care am rămas cu credința că este cineva care ne mântuie pe toți, la timpul convenit. Practic nu m-am ridicat, doar înviasem. Până să împlinesc porunca Domnului, cu partea „mergi”, mai aveam câteva de tras, iar macaraua mai avea de ridicat un corp aproape inert, pentru a-l așeza pe scaun, oferind posibilitatea asistentelor să schimbe lenjeria. Parcă jucam în filmul „Păcală”, eu eram pruncul din năframă purtat de barză...

Vedeam cum se apropie paharul cu apă de mine și mă simțeam un muribund care fixează mucul de lumânare drept far spre altă lume. Nimic nu mai vedeam în față. Am băut vreo șase șapte pahare mari, nu le mai țineam rândul. Simțeam cum intră apa în tot organismul și-l trezește la viață. Eeei, dacă aveam eu sticlele mele cu apă, pe care abia le umplusem și le lăsasem acolo de unde plecasem nu știu când și am ajuns nu știu unde... Nu există altă desfătare ca astâmpărul setei! Nu este o noutate ce spun, au mai spus-o și alții, dar atunci când o spui din experiență, simți că numai tu ai dreptate.

Așa suntem noi făcuți, să ne credem cu moț și atunci când suntem pleșuvi.

- Cât mai bei?

- Până se dezlipesc apele de pe hartă și pică din cui, atunci simt că m-am săturat. Până și picioarele înfloriseră, nu mai aveau afumătura aia de culoare, se lățișe talpa, și mă simțeam sigur pe ea. Aiurea, nu aveam de unde să știu că adevăratul chin abia acum începe. Până acum, cel puțin pentru mine, a fost doar somn, vis și iar somn. Aveam de luptat pe două fronturi, cu organismul meu care era extrem de slăbit, dar și cu încercările medicilor de a mă restabili clinic.

Când am realizat că sunt țintuit la pat, pentru o perioadă indefinită, am înlemnit, nu știam dacă să fug înapoi, în tabloul de la marginea pădurii și să privesc în zare, pierdut, poate voi reuși să mă agăț de alt timp, sau să accept realitatea care mi se așeza dinainte.

De vreo două zile vin doi tineri, o fată și un băiat, și îmi freacă picioarele, mi le îndoiește, și atât se minunează cât de bine mă descurc încât îmi vine să sar din pat.

Aiurea, așa sunt ei, foarte amabili, te fac să te simți foarte important pentru ei, că ești cel mai special pacient, că tot timpul din lume ți-l oferă. Zece minute!

Se spune că, și pe bună dreptate, atunci când dai importanță unui lucru, atunci se întâmplă să nu-ți iasă cum trebuie. Nu eu dădeam importanță ci medicii. Era vorba de niște raze mai speciale, în care trebuia să fiu băgat ca un hârciog în scorbură, să-mi rămână afară decât capul. Am mai văzut asta, nu era cine știe ce, numai că transferul din patul cu care mă duseseră acolo, pe targa ce aluneca în tunel, a fost ca în Stan și Bran. Atât m-au răsucit, atât m-au învățit, că eu tot invers dam să intru în cuptor unde mă așteptau razele. Și ca tacâmul să fie complet, m-au răsucit și cu capul și pe spate, încât am intrat la raze exact cu ce nu trebuia, cu fundul și capul, nu cu plămâni. Și cum aparatura era destul de sofisticată, trebuia să dau eu comandă, prin voce, când sunt pregătit, ori eu eram cu capul în jos și în partea diametral opusă microfonului prin care mă făceam auzit de o femeie grasă ce se ascunsese după un paravan. Parcă se juca de-a v-ați ascunselea cu mine. Bineînțeles că am repetat analiza, de data asta cu asistenți veritabili, nu cu femeile de serviciu care s-au crezut și ele o clipă că sunt asistente. M-am lămurit, era pauza de masă și asistentele lăsaseră infirmierele să facă acest lucru de rutină, probabil că mai făcuseră și sunt convins că fără probleme, dar cu pacienți mai normali. Și când te gândești că mă pusese să semnez un formular pentru această analiză importantă.

Cei doi tineri care veneau după mine și se jucau cu picioarele mele amortite, s-au ținut de cuvânt, m-au luat într-un căruț și m-au dus la recuperare, la gimnastică. Ce să fac eu acolo?, nu mă puteam ține pe picioare nici cât un sugar de trei zile, nici capul nu-l țineam, îmi măcănea ca o pendulă. Tic, tac! Abia dacă am reușit să stau proțăpăit de barele de fier. De pași, nici vorbă.

Mai mergi, Lazăre, dacă îți dă mâna, sau... dacă te țin picioarele!

Cândva, în tinerețe, văzusem un film polonez, Vrăciul. Era vorba despre un chirurg care suferise o amnezie în urma unui accident de avion. Când este pus să salveze viața unei

fete, ca vrăci al tribului unde se adăpostise după accident, din instinct a ridicat mainile în sus, cum fac chirurgii, înainte de operație. Ei bine, așa a reacționat corpul meu când am pus mâinile pe barele de metal. Am simțit cum toți mușchii pe care îi mai aveam, până la ultimul, și-au adus aminte că odată se aliniau frumos pentru a suporta efortul depus de un luptător ce eram. Acum se încordaseră într-o sforțare imensă pentru a susține greoiul trup din dotare, în efectuarea a câtorva flotări și genoflexiuni. Până atunci nici nu puteam mișca picioarele, darămite să mă așez pe ele, sau să le supun la așa greutate.

- Mișcă-te Lazăre, îmi ziceam, destul ai lăncezit.

Și se mișca bietul Lazăr din mine, se mișca lent, precum o zi de post căreia nu-i vezi sfârșitul. În timp ce făceam genoflexiunile pe care nu credeam că-am să le pot face așa curând, mă pomeni cu geanta în spate, trecând vama pe la Jimbolia, spre Suboțița sârbească. Era un decembrie uscat și geros, când am plecat de acasă, ca o așteptare la coadă la carne și lapte, sau la încărcat butelia de aragaz. De ce îmi veni în minte astea? Simplu, deoarece în aceeași perioadă văluream drumul la sârbi unde auzisem eu că se face treabă. Aiurea, nu se făcea nicăieri, dar tot era mai bine decât să stai acasă. Vorba aceea, când nu ai nimic, și puținul este o avere! Dixit!

La Suboțița lume multă ca la bălci, din toată Europa, ... de est, polonezi, ucraineeni, moldoveni de peste Prut, bulgari, ruși, unguri, că erau foarte aproape, la nici treizeci de kilometri. Eu mi-am pus taraba lângă un băiat din Timișoara, era cu nevastă-sa. Parcă erau chinezi, așa erau de scunzi. Pe la două din noapte, la femeie i se făcu somn și plecă în gară să doarmă. Dimineața plecam acasă. Noi mai rămăserem un pic. Frigul mușca din noi ca un câine flămând dintr-o bucată de pâine. Ploua rece și dușmănos, parcă prevedea ceva rău. Am strâns marfa ce mai rămăsese și am ieșit din țarcul unde era piața, mărunțelul după mine. Pe stradă, ca la noi, nici țipenie de om, și întuneric beznă, deși era stradă principală. La vreo două sute de metri o barieră de poliție. În spatele nostru am auzit ceva răsete. Am întors capul și am văzut câțiva tineri, nu aveau mai mult de 17-18 ani. Și cum drumurile la sârbi erau dese, mereu am avut pantofii rupți, boală din copilărie. Eu dam să ocolesc băltoacele

și intrat puțin pe o stradă lăturalnică, doar câțiva metri. A fost de ajuns ca trei sârbi să sară pe noi și să ne atace. Pe cel mic l-au terminat repede, i-au liuat geanta și au fugit. Când mă întorc să văd despre ce era vorba, alții trei sar pe mine. Îmi pun mâna în gât și mă apleacă în jos pe spate-Geanta îmi alunecă pe brațe și cade lin în mâna lor. O ia unul și fuge cu ea, alții doi au de furcă cu mine. Cum eu făcusem lupte greco romane, mi-a, adus aminte de figura numită „șurub”, l-am apucat pe nefericit de cap, și l-am, răsucit peste mine, venindu-mi în față, cu spatele. Încă nu se dezmeticise că briceagul din mâna lui nu apucase să facă nimic. Parcă îi tremura. L-am apucat de lamă și am tras puternic până i l-am smuls cu sete și l-am înfipt unde am nimenrit, drept în șezut, să nu mai poată să stea locului, așa cum nu a stat în acea seară. L-am lăsat acolo și am luat-o la fugă după ceilalți doi cu geanta mea. Cel mic plângea sub o streășină, ca un copil. I-am, fugărit ceva drum pe hoți, apoi m-am dezmeticit. Dacă se întorc aia doi la mine, și mă încaieră?

M-am întors la local faței, briceagul lucea în baltă iar căciula se odihnea cu gura în sus, lângă el. Am luat-o, am scuturat-o de apă și am pus-o în cap. Am pipăit buzunarul de la palton după pașaport, și m-am, liniștit, era acolo!

Toată viața am căutat, am încercat să fac singur, să-mi rezolv problemele așa cum pot, fără să cer sprijinul cuiva, nu din ambiție din aia prostescă, pur și simplu am căutat să iau orice examen dat cu viața, fără să folosesc fițuici.

Uite că vine o vreme când aceste percepțe rămân doar niște idei pe care le-ai respectat cândva dar acum. nu ai de ales. Cea mai mică mișcare pe care voiam să o fac, trebuia să fie cu ajutorul cuiva, și asta mă necăjea rău de tot. Eu care, când plecam la drum, nu călcam de două ori într-un loc, acum. nici să mă ridic de pe loc un pot, fără sprijin. De ce râde viața de mine, că eu nu am râs niciodată, nici cu ea, nici de ea. Probabil că d-aia, cum zice olteanul. Sau poate este doar o idee, și nici aia buna! Obosit de atâta cocoloșeală, într-una din dimineți, când eram singur în salon, altfel nu cutezam, m-am ridicat pe marginea patului, și mi-am ordonat: MERGI, CĂ POȚI! Și am putut, am făcut un pas, apoi a venit și celălalt picior.

Adâncurile puțului de la Barbura se căscară dintr-o dată dinaintea mea. Mă văzui îmbrăcat ca un scafandru, cu lămpașul la cască,

imagine pentru care fiu-meu se da în vânt, urcând dealul la motoarele unde se lăsa cofragul de metal în adânc pentru a începe cementarea. Era prima mea zi în care trebuia să fac față acestui enorme efort. Cam pe la jumătatea puțului era amenajată o ramp unde se instalase un troliu, un motor imens care cobora tot ce trebuie în puț, el era inima acelu punct d elucru. Șeful de echipă neam împărțit pentru prima rundă de lucru, apoi ne roteam, nu era nimic superficial. Trebuia să arunc nisip într-o betonieră imensă, dar cu atâta ritmicitate încât, în timp ce șeful de echipă arunca șapte-opt lopeți de ciment, eu trebuia să arunc peste douăzeci de ovale de nisip. Ovalul era de măsura unui lighean de tablă, oval, pe care-l umpleam cu nisip și-l azvârleam în betonieră. După ce am terminat nisipul de jos a trebuit să aduc garnitura de vagoneti la rampă și să golesc nisipul din ea. Zis și făcut, m-am dus la coada șirului de vagoneti, erau 15-16 și am început să împing, Ce să poți? Nici măcar nu se clinteau din loc, de abia dacă puteam împinge 5-6 goale darămite atâtea pline. Dar te pui cu olteanul! M-am așezat pe cele două picioare din dotare, și mi-am proptit palmele pe dunga rece a ultimului vagonet. Împinge, Împinge, împinge, ordona creierul corpului. Aveam în minte numai rânjetul celor pe care-i lăsasem la Scornicești, și le-am spus că mă fac miner. Un rânjet ce putea să însemne... nu ești în stare de nimic. Trebuie, trebuie! La un moment dat, nu-mi venea să cred, garnitura de vagoneti se puse-se în mișcare și curgea lin pe cele două FIRE de metal. Preocupat din plin cu mersul trenului, sau mai bine zis ale vagoanelor fără tren, era să depășesc rampa și să trec în partea cealaltă.

Opriți-l pe oltean, aud glasul Parașutistului, ortacul meu de o iarnă, asta ajunge în Oltenia cu vagonetii.

- V-am zis eu, că dacă o fi să mor să nu mă îngropați cu fața nici în jos și nici în sus.

- Dar cum, Doamne iartă-mă, să te îngropăm, zisese unul dintre ei!

- Într-o dungă le zic eu, că nouă oltenilor ne vine cam des poftă, și ca să un deranjăm nici pe chinezi, în partea cealaltă a pământului și nici pe cine trece la tămâiat, avem loc destul să ocolim pământul de vreo două trei ori. Așa suntem noi, oltenii, mai cotrobăitori prin ale lumii!

CRUCEA

- ... cimitirele sunt pentru noi,ăștia viii, zise bătrânul și încercă să aprindă lumânarea pusă la rădăcina crucii.

Venea cam o dată pe săptămână la mormântul neveste-sii, plecată de lângă el de vreo douăzeci și ceva de ani... Un bici de vânt îi stinse chibritul până să-l îndrepte măcar spre lumânare. Bătrânul înjură în gând de toate cele, dar îi mai scapă și printre buze una tăioasă.

- Dă ce zici asta, nea Tavițule? îl cercetă Ion al'e Stele, paznicul cimitirului, stând rezemat de-un bulumac vechi, rămas fără gard, uscat, găunos și prăpădit.

- Îmi scăpă, nu vrusăi, nu văzuși că-mi stinse scârba asta dă vânt chibritul?

- Nu, bre, io zăceam dă ce zăsăși înainte. Aia cu cimitirele dă vii..., îl descusu Ion și pufăi din chiștocul de Mărășești.

- Păi, mă băiete, nu vezi și tu? Ai d-au murit nu mai au ce face cu pământul dă deasupra lor. S-au dus, duși rămân. Ce? Ai luat tu la goană frun mort pân cimitir că-i tai oasele cu coasa când vii să cosești iarba? Da' tu nu prea vii, că ești puturos și bețiv. Tre' să-ți batem noi în ulucă: "hai, bă Ioane, mai taie și tu iarba aia dăn cimitir, că nu se mai văd nici crucile și ne mănâncă șerprii".

- Da' ce, bre, vouă vă cade mâinile să dați

Corina DAȘOVEANU

(fragment din romanul în lucru
„La azăvada apelor”)

cu coasa?

- Ptiu, arz-o rușinea dă vorbă d-ai zăs-o tu! Păi nu-ți dăm, mă, noi și bani, și băutură, și ce mai avem pân obor ca să țai curat cimitiru'?

- Îmi dați, da' îmi dați cu chirnoaga, parcă io nu știu că vă gem beciurile dă vin și dă țuică și voi veniți c-o jumate dă poșircă, aia dă nu vă place vouă...

- Mă Ioane, tu nu pui niciun pic dă minte în vorbele ălea? Ori ești băut? O luași dă noapte, așa-i?

Ion se întoarse cu fața la drum, ca și când ar fi avut acolo ceva important de văzut, deși pe linie nu trecea nimeni, nici spre câmp, nici de la câmp. Se scormoni prin buzunarele de la pantaloni după o țigară, văzu că nu are, făcu câțiva pași spre sapa lăsată de izbeliște printre morminte, dar se răzgândi când își dădu seama că n-are chef acum de săpat la șanțul de trebuia adâncit să se scurgă apa când plouă. Se propti iar în bulumac, că era mai ușor să piardă vremea dând din gură decât din mâini.

- Hai, bre, că băui și io asară cu Florian al'e Neciu niște țuică, că îi muri capra și era năcăjât.

- Și ce zăsăși tu, suflet bun? Hai, Floriane, să mă năcăjăsc și io cu tine, poate mi-o muri și mie fo capră săptămâna viitoare și să fiu năcăjât gata, spuse mucalit bătrânul, ridicându-se să-și mai îndrepte oasele ostenite de atâta stat pe vine fără folos, că tot nu putea aprinde lumânarea.

Ioane, ție, dă supărat ce ești, îți ies râme dăn gură, nu vorbe ca la oamenii cumsecade. Adu mai bine sapa aia încoace, să o pun jos lângă cruce, să-mi țână azăvadă, că nu mai aprind io lumânarea asta nici când o muri popa, Doamne iartă-mă!

- Nea Tavițule, ț-o aduc, da' dai și mata o țăgare? Că le termenai p-ale mele.

- Îți dau, mă păcătosome, îți dau! Că numai dă cerut sunteți buni toți dăn neamul vostru. O surcică n-ai ridica fără să ceri.

- De, mă nea Tavițule, dacă n-am avut

servici ca matala... Tu toată viața ai stat în dosu' tejhelii la alimentară și te-a durut în cot. Venea salaru'? Venea. Trecea zâua? Trecea. Și iote așa ai avut dă toate ălea, că-ț' loai tot ce voiai dâna magazin și țâgării, și mâncare, și leafă. Noi, proștii, ne uitam la eugenii și la ciucalate, că n-avea al'e mămica bani nici dă sare.

- Bă Ioane! Tu chiar ți-ai băut mințile! Cum să spui tu așa ceva despre mine, când eu îmi rupeam șalele cărând sângur la marfă, socotind până

la ultimul leuț ce-am vândut și ce am încasat, că dacă ieșeam cu doi lei în plus sau în minus, făceam pușcărie. Da' ce să știi tu, că erai mic... Relele ăstea dă la mă-ta și dă la tac-to le-ai auzit, că numai eu știu cât mă urau, că i-am prins de atâtea ori furând. Că intra tac-to pã geamul ăla mic dâna spatele magazinului și fura băutură, mă! Am pus dreve dă fier la geam și a spart ușa. Că dă muncit, nu munceau, că erau puturoși, mai ușor era să fure. Și când a venit miliția, a găsit urmele dă la cizmele dă cauciuc ale lu' tac-to până tot magazinu', că voi sunteți și proști, nu doar putori. Și s-a dus direct la voi în curte ș-a găsit în coșare opt navete cu doișpe sticle dă vin dă un litru fiecare navetă. Și atunci a făcut tac-tu pușcărie. Și când s-a întors dâna pușcărie, mi-a otrăvit găinile, câinii și porcu'. Și io nu am mai zâs nimica, deși puteam să mă duc la miliție, că știam că el a făcut-o, că s-a lăudat la tot satu'. Da' am tăcut ca să nu intre iar dă unde venise. Că a fost vai dă voi cât a stat acolo, n-avea cine să mai fure. Mă-ta mai muncea cu zâua pã la unii, da' rar. Cu ce primea, umbla numa' beată și tu cu frate-to erați morți dă foame și dăzbracați, și murdari. Vă dădeam tot eu câte o pâine pã zi să nu muriți și iarna v-am dat și lemne, mă prostule...

Bătrânul se aplecă din nou spre mormânt, cuprins de neputință și de amărăciune... Începu să plângă încet, îmbrățișând crucea. Aprinse un chibrit la azăvada sapei, dar lacrimile căzură pe flacăra și-o stinseră. Căzu în genunchi.

- Of, Doamne! Lungă viață mi-ai dat. Dă ce, Doamne, dă ce? Ce să fac sângur cu

ea? Doamneee, nu mă vezi tu cât sunt dă amărât? Cât e dă nenorocită sângurătatea, Doamne!!! Ce păcate plătesc, dă mă mai țai pã lumea asta? Copii n-am, nevasta mi-ai luat-o, umblu sângur dă la un perete la altu' pân odaie, mănânc sângur la masă... Știi tu, Doamne, cât e dă greu să mănânci sângur? Ce să fac să mă iei și pã mine? Să mă duc la popa să îi dau bani ca să ajungă mai repede vorba mea la Tine? Că aci, în sat la noi, așa e. Ca să te audă Dumnezeu, tre' să dai bani la biserică. O să mă

duc, Doamne, să dau cât mi-o cere popa, doar să te înduplece să mă iei, că moartea e mai simplă ca viața asta. Acolo nu e durere, nici întristare... Și mi-e dor, Doamne, dă Victorița mea. Noaptea o visez cum era ea tină și io mă duceam sara la ea, la gard și îi fluieram să iasă. Și visez că nu iese și mă ia sângurătatea și în somn. Și atunci mă apucă o frică d-alea marile, că mă trezesc plin dă ape și nu-mi trece spaima toată zâua. Cât poate un om să îndure să fie sângur? Da' ea, Victorița mea, cum o sta ea sângură în cer, fără mine?

Tavițu se înecă de plâns. Măinile aprindeau mecanic un chibrit după altul. I se stingeau toate. Ion veni tăcut lângă el, îngenunche, îi luă chibritul din mână și aprinse lumânarea.

- Iartă-mă!

Bătrânul ridică ochii spre el și îi văzu lacrimile.

- Tu să mă ierți, Ioane! Că multe spune omu' la'ntristare... Noi, ăștia viii, tragem aici, în cimitir, de dorul alor noștri care au plecat. De-aia zăc că cimitirul e pentru vii, nu pentru morți. Unii vin ca să îi vadă Dumnezeu că le mai pasă d-ăi dă s-au dus. Alții, că așa să face. Eu vin ca să mor odată, să o vadă mai repede pe Victorița. Că mai sunt și unii ca mine care vin dă dor. Dă prea marea sângurătate d-acasă.

Ion nu mai scoase o vorbă, luă sapa și se îndepărtă. Începu să sape la șanț, în așteptarea apelor.

Bătrânul veghe lumânarea până la capăt. Mângâia crucea și aștepta...

Și unuia, și celuilalt, vântul de primăvară le usca încet obraji.

Thanas MEDI

„Casa de nebuni a Atenei”

(fragment din romanul în curs de traducere.
Traducere și prezentare Oana Glasu.)

Thanas Medi este un scriitor albanez de origine aromână, care a publicat cinci romane până în prezent, trei dintre acestea fiind traduse în limba română și publicate la editura Eikon, București: „Ultimul cuvânt al lui Socrate Buba”, care a obținut în 2013 marele premiu național al literaturii albaneze, la Tirana, și care din limba română a fost tradus în limba italiană și publicat la editura Besa Muci, în Italia, „Markela”, care din limba romană a fost tradus în limba franceză și publicat la editura Constellations, în Franța și „Umbra blestemată”.

Trebuia să fie acolo înainte de șapte. La ei! Era atât de speriată de ei, i se păreau atât de înfricoșători, încât nici în vis n-ar fi vrut să-i vadă. Nici nu îndrăzne să-i pomenească cu acea poreclă cunoscută pe care le-o punea toată lumea, deși nu-i făcuseră niciodată vreun rău. Îi ținea la distanță ca să nu-i năpădească creierul și astfel se consola cu vinovăția de a nu avea serviciu, și deci, nu o lega nimic de „ei”. Întrucât „ei” nu făceau umbră pământului, nu existau și nu s-ar fi împiedicat de ei. Undeva deasupra străzii Thivon, una dintre arterele cu cel mai intens trafic rutier din partea de vest a Atenei, luă autobuzul 732. Era plin de oameni, înghesuiți ca sardelele, care se grăbeau la muncă. Cu greu a reușit să-și facă loc și să se agațe de bara verticală de lângă ușa principală. Găsi drept cea mai bună soluție pentru moment, să-și lase privirea să-i alunece dincolo de geamul aburit al ferestrei din față. Acolo, unde totul se rostogolea cu rapiditate, un amestec de clădiri, copaci, dar și lumini și stele care se stingeau continuu spre cer. Se cufundă în lăuntruul său din cap până în picioare pentru a se simți mai bine și a uita încotro merge, locul în care avea să înceapă noua muncă, pe „ei”, oamenii înfiorători care o așteptau. Se agăță de o stea care strălucea mai tare, de parcă s-ar fi prins de trecutul său îndepărtat, de vremea când

era cineva. Plângea sufletul în ea pentru puțină mândrie, pentru puțin mai multă demnitate, iar zicala aceea bine-cunoscută „Munca este onoare” i se păru un nimic, o expresie mai perimată ca oricând. Pentru că asta era și ea însăși: un mare nimic. Ajunsesse la limita de jos, nivelul zero al priceperii sau intelectului uman. Avea să facă cea mai banală, cea mai lamentabilă muncă, pe care o evitase întotdeauna: femeie de serviciu! Pentru a da cu mătura și mopul, pentru a curăța podeaua de gunoaie, de murdăria și scuipatul altora (în special al lor), nu credea că e nevoie de cine știe câtă minte. Era suficient să ai brațe, brațe puternice. Nimeni nu mai avea nevoie de înclinațiile, visele, dorințele, creierul ei. Să fii o ființă fără cap, doar cu corp, mușchi și stomac, era mult mai bine. Geamul ferestrei se aburi și mai tare, și între timp ceva ca o flegmă căzu și pe ea. Îi stropi fața, îi alunecă pe haine, îi pătrunse în carne. I se părea că se scufundă din ce în ce mai mult în mizerie și, parcă pentru a scăpa de alte șicane, simțea nevoia insuportabilă de a scăpa de acolo. De a evada undeva. Acolo unde sufletul ei ar fi găsit odihnă, pace. În locurile din care plecase cu ani în urmă. Așa cum făcuse de multe alte ori, stârni fantomele trecutului, tânjind după cea mai strălucită perioadă a carierei sale, aceea de profesoară de muzică într-un sat de

munte din Shkodra, în nordul Albaniei. I se arată deodată groapa în care a locuit la sfârșitul anilor optzeci. Pârâul care dădea pe din două niște parcele neroditoare de porumb, puținele clădiri de locuit, cu birourile cooperativei, depozitul de otrăvuri care fusese eliberat pentru a locui ea, Casa de Cultură, școala unde fusese repartizată imediat după absolvirea Liceului artistic „Tefta Tashko” din Korça. Pentru a-i învăța pe micuții munteni muzica, DO-RE-MI-FA-SOL-LA-SI. Coborâți din înaltul munților din jur, cu cule înalte, una aici, alta colo. Cu acel petic de cer atârând deasupra gropii, de parcă nu puteai nici să respiri. Despărțită de lume, de viață, părea că totul pentru ea începe și se termină acolo. I-a mers bine totuși. Avea un loc de muncă care îi plăcea și care îi scotea în evidență talentul și aptitudinile. S-a obișnuit repede cu nordul, cu acei oameni care îi ofereau multă dragoste și respect unei femei străine, provenită din satele din sud. O iubeau și îi iubea. Când pleca în vacanță, acasă la părinți, îi ziceau „munteanca”. A venit munteanca! De ce nu te căsătorești cu un muntean, ca să știm o treabă ? Îi cerea chiar Marta asta: „Căsătorește-te cu unul de-al nostru, rămâi aici pentru totdeauna, ca să fim împreună!”. Buna ei colegă, o fată de la țară, preda istorie, și, deși era mai mare ca vârstă, i-a devenit prietenă apropiată. Precum o soră. În primele luni de la numirea ei acolo, n-a lăsat-o să doarmă în depozitul de otrăvuri. O lua în cula ei. O implora să rămână cât dorește. „Soțul meu vine o dată pe săptămână, din cauza muncii, e goală casa, închipuie-ți că ești la tine acasă.” Cu dragoste și duioșie i se adresa și ei, la fel cum îi vorbea fiicei sale, Diana. Celei mai răsfățate eleve, pe care o iubea cel mai mult, sperând că într-o zi va deveni cântăreață. Plecând de la voce și de la o grație sau prezență care nu puteau fi trecute fără a fi observate. „Zici că am două fete”, spunea Marta când le vedea împreună. Ori de câte ori dormea în culă, îi așterneau pe pat cearșafuri spălate, albe ca zăpada. Friguroasă cum era, îi dădeau să poarte ciorapi de lână în picioare. Îi tricota Marta cu propriile mâini. Mâncau la o sofră tot ce se găsea prin casă: pâine, sare și inimă. Cântau la

saz. Cânta și ea, cântau toți împreună. Dragostea pe care acei oameni i-au oferit-o, dar mai ales familia Martei, n-avea s-o uite niciodată. Chiar și după ce s-a transferat în satul natal, a păstrat legătura cu profesoara de istorie. Părăsiseră și ei satul de munte după căderea dictaturii și se stabiliseră în capitală, la Tirana. Îi făcuse și o vizită în sat, pe când ea țesea planurile emigrării în Grecia. Venise împreună cu Diana. Crescuse dintr-odată, de parcă cineva ar fi tras-o de păr. Corpul zvelt, frumos, atât de frumos că parcă îți era rușine s-o privești în ochi.

— Ai grijă cu ea — îi spuse Martei trăgând-o deoparte în timp ce o conducea — au venit vremuri rele, răpesc fetele din mijlocul străzii!

Dacă ar fi știut că avea să cobească, ar fi oprit râul. După un timp, în noaptea în care își făcea bagajele pentru a pleca a doua zi la Atena, îi telefonă Marta din Tirana. Îneacă în lacrimi, i-a povestit despre nenorocirea care se abătuse asupra ei. Pe Diana ei, dacă n-au răpit-o de pe stradă, așa cum i-a spus ea, au păcălit-o. Pe atunci, cunoscuse un băiat din Vlora, s-au logodit repede și au fugit în Grecia. N-a durat mult până când au aflat că era un bandit, un mafiot — se logodea cu fete de aici și le ducea dincolo, la Atena, la muncă murdară... A implorat-o de o sută de ori: „Găsește-mi fata! Unde vei merge tu, acolo va fi!”. „O voi găsi”, îi promise ea, „voi întoarce orașul pe dos și o voi găsi!” Promisiune deșartă. Atena era o junglă nesfârșită, iar găsirea Dianei acolo era ca și cum ai căuta acul în carul cu fân. După primele încercări, căutări împreună cu soțul ei, Dhori, de jur-împrejur pe aleile întunecate ale „Omoniei”, întrebări încolo și încioace, sau iscodind case cu felinarul roșu, au renunțat. Odată cu trecerea timpului, au uitat drama Martei sau a fiicei ei. Atena, ca toate orașele mari, avea un lucru - te lăsa fără memorie. Îți ștergea amintirile vechi, le îmbrăca cu uitare, în timp ce noua memorie nu lăsa nicio urmă. Fiecare își vedea de munca, bunăstarea și confortul propriu, și nimănui nu-i păsa de ce face vecinul de alături. Era mai ușor să te scuipi decât să-ți întindă mâna. Cam așa se comporta și ea față de fosta ei prietenă, Marta, atâta timp cât dăduse uitării promisiunea pe care

i-o făcuse. Dar, la mijloc erau multe alte motive; avea o familie de întreținut, un fiu și o fiică de crescut și de școlit, trebuia să aibă grijă de soț și soacră și, fără îndoială, avea de plătit împrumutul pentru locuință. Iar criza care cuprinsese Grecia, însemna că lucrurile se vor fi înrăutățit din ce în ce mai mult. Subjugarea economiei odată cu închiderea locurilor de muncă, aruncarea în stradă a surplusului de forță de muncă, i-a îngenucheat și pe oameni. Pretențiile nu-și mai au locul atunci când e în joc asigurarea mijloacelor de supraviețuire. Și împreună cu ei a îngenucheat și ea, după lacătul pe care l-au pus pe laboratorul cofetăriei „Romina”, unde lucrase până atunci, astfel încât nu mai încăpea vorbă despre demnitate și prestigiu. A închis ochii și a fost de acord să accepte orice slujbă îi iese în cale. Chiar și aceea pe care nu și-o dorea: femeie de serviciu. Și unde, la „ei”, la nebuni. În cel mai mare spital de psihiatrie din Grecia, pe care oamenii îl numeau altfel „Casa de nebuni a Atenei”. Amalgamul pe care-l privea dincolo de fereastră a încetat când 732-ul s-a oprit. În stația unde trebuia să coboare, lângă un chioșc de mizilicuri. Împreună cu mulți alții, se grăbi prin spatele lui. Ea, la capătul unui șir lung care șerpuia de-a lungul acelei străzi pietonale acoperite cu frunze de toamnă căzute și îngălbenite. Ce părea interminabilă și nu se știa nici unde o va scoate.

Poate unde era spitalul. Care nu se vedea pe nicăieri, o mulțime de pini și șiruri de eucalipti înalți îi blocau vederea. Undeva în spate trebuia să fie, acolo erau și ei, ființele iresponsabile pentru acțiunile lor. Îngrijorarea părea acum amorțită, ca și cum te-ai afla în fața unei prăpastii care trebuie depășită și nu mai ai timp să te gândești prea mult. Rămăsese timp doar de contemplant, de aruncat privirea dincolo de copaci, în adâncuri, unde se vedeau vag picioarele și cocoșele unui munte gol, la poalele căruia se întrezăreau clădirile de locuințe cu trei-patru etaje, văruiate în alb, îndreptate cu fața spre mare. Care nu se vedea, ci se simțea. Ajungea până acolo printr-o adiere umedă, plină cu iz de iod... Între timp, piciorul îi ajunsese pe asfalt. Îi alunecase de-a lungul unui râu nesfârșit de mașini mici, iar ea avea grijă să

nu-i calce pantoful cauciucurile care se învârteau continuu. Se lovi de privirile șoferilor iritați, care cine știe, poate o crezuseră nebună. Fugită din vreuna dintre secțiile spitalului. Asta până când în fața ochilor i-a apărut un punct de control, pe unde nu putea trece oricine. Au întrebat-o unde merge, au aflat că era noua femeie de serviciu și i-au făcut semn în direcția pe care trebuia s-o urmeze. Într-acolo era biroul unui anume Harun, care se ocupa de femeile cu mătura și mopul, angajat al Firmei. De îndată ce a părăsit punctul de control, a avut o priveliște mai plină și mai clară a spitalului. Se aștepta să vadă o clădire cu multe etaje, cu balcoane și ferestre peste tot, dar arăta cu totul altfel. Spitalul era un șir de clădiri cu parter și etaj. Erau secțiile, într-una dintre care urma să lucreze și ea. Unde ar fi repartizat-o omul de la firma „Pavlaqi”, cu acel nume care îi zgâria auzul, Harun.

Acesta o aștepta. Într-o baracă cu ziduri vechi de cărămidă, acoperită cu tablă zincată, destul de departe de pavilioanele spitalului. Într-un birou cu pete de igrasie pe la colțuri, pline de sfoiag verzui ca prazul. Stătea în spatele unei mese cu un singur registru în față, în care își băgase capul cu totul. Chelia de fapt, care îi strălucea de departe ca o oglindă. Nu-și ridică capul, deși simțea prezența ei în fața lui. Părea foarte preocupat de registru, ceva citea acolo, poate numele îngrijitoarelor. Trezindu-i și ei niște amintiri pierdute, nostalgia trecutului, a vremurilor apuse, când era mândră de munca pe care o făcea. Când, ca profesoară avea și ea un astfel de registru, cu numele elevilor. Îi răsunau în urechi notele pentagramei, amestecate cu sunete fugitive de saz.

— Și tu ești îngrijitoare?! – auzi între timp.

Văzu chelia ridicându-se dintr-o smucitură și întâlni niște ochi bulbucați de uimire, de parcă ar fi văzut ceva în neregulă la ea, care ieșea în evidență în acel mediu unde ar fi fost greu de găsit la alte femei de la curățenie.

— Da! – zise cu o jumătate de glas.

Lăsă din nou capul în registru și îi pronunță numele:

— Valentina!

O rază de zâmbet i-a străfulgerat chipul, de parcă se afla pe punctul de a glumi puțin.

— Te înțelegi bine cu sfântul iubirii. —
Continuă: — Albaneză?

Sunt unii greci, care au încredere oarbă în simțul lor olfactiv și nu pregetă în a-ți da peste nas cu țara din care ai venit.

— Contează asta?!

— Nu, nu!

În cele din urmă, luă alura responsabilului și începu să-i vorbească despre slujbă. Despre mături, cârpe, găleți, clor și, bineînțeles, grija care trebuia arătată bolnavilor. Ea așteptase să audă „nebunii”. Îi ură apoi bun venit și spor la treabă, și îi repartiză postul:

— Pavilionul 7, de la opt la două. Vei fi a doua îngrijitoare, prima este Efi. Vine și pleacă cu o oră mai devreme, nu face schimb de tură cu altele, o vei găsi acolo, te va învăța ce trebuie să faci. Ușa pavilionului i-o deschise o persoană cu părul ars, neîngrijit și fața palidă, care din exterior părea să fie trecută de patruzeci de ani. Purta uniforma firmei. Pânză albastră cu dungi albe pe mâneci și în jurul taliei. Cu un mănunchi de chei în mâini, precum un gardian de închisoare, fără îndoială că era Efi. A văzut-o surprinsă, ca pe Harun mai înainte.

— Tu ești Valentina – o întrebă – noua femeie de serviciu?!

— Da, eu sunt!

Controlă ca nu cumva să aibă ceva cu care să lase o impresie proastă, vreo murdărie, o pată pe față sau frunze de eucalipt înfipite în păr.

— Ce-ai lucrat înainte?!

Era gata să pomenească fosta sa profesie. O astfel de ispită i se întâmplase des de când venise în Grecia și era întrebată ce știe să facă, câtă școală are. Și mai ales în acea dimineață, când mintea îi stătea la anii când purta în mână geanta profesoarei.

— Unde n-am lucrat – nu știa de unde să înceapă – la început, când m-am stabilit la Atena, am făcut curățenie prin case. Nu mi-a plăcut munca aceea și mai târziu am căutat una mai bună. Am găsit un loc de muncă într-un laborator de cofetărie, eram fericită acolo, dar a venit criza

și am fost lăsați pe drumuri. Ne-am pierdut locurile de muncă, împrumutul pentru casă trebuia plătit, nu m-am încumetat să emigrez din nou, am căutat în ziare, orice, iar firma unde ești și tu, avea nevoie de femeie de serviciu și am închis ochii, am acceptat. În Albania am fost profesoară...

A spus-o în cele din urmă și parcă s-a eliberat de încordarea tăcerii. S-a ridicat o treaptă mai sus în ochii viitoarei ei colege, s-a reabilitat, a dovedit că a fi femeie de serviciu era un accident în viața ei de imigrantă.

— Spune așa – Efi se entuziasmase – acum se explică, te-am luat drept asistentă. Uită ce-ai fost, sunt destui și de-ai noștri cu diplome universitare, care prestează orice muncă le iese în cale. Eu, cel puțin, sunt liniștită din punctul acesta de vedere, n-am învățat, mi-a rămas mătura.

Privi peste umerii lui Efi, ca cineva care a intrat într-o pădure de lupi și așteaptă ca unul dintre ei sau toți să se năpustească asupra ei. Urmărind parcă, de unde va ieși fiara, de unde va veni răul, pericolul. Își lăsă ochii să rătăcească de-a lungul unui coridor îngust, nesfârșit, cu multe uși de-o parte și de alta. Ale saloanelor acelora, înspăimântătorilor, pe care îi ținea mereu la distanță, iar acum ajunsese atât de aproape de ei. Le intrase în bârlog. Cu sângele înghețat, aștepta să se deschidă una dintre uși, să iasă de acolo un nebun necunoscut și să se repeadă spre ea cu cuvinte, scuipături sau lovituri. Într-adevăr, o ușă se deschise, cineva ieși, noroc că n-a venit spre ușa principală a pavilionului, unde stătea ea cu Efi. Părea calm, se mulțumise cu câteva învârtiri undeva la capătul coridorului. Un altul, nu-l văzuse de unde ieșise, a trecut chiar pe lângă ea, iar ea, parcă pentru a se proteja, și-a băgat capul între umeri. Gestul nu i-a scăpat colegei.

— Ce sa întâmplat, ți-e frică de ei?!

— Foarte tare!

— O să te obișnuiești, nu sunt atât de periculoși pe cât par, deși uneori...

Râse ușor și, în loc să continue, se îndreptă spre încăperea femeilor de serviciu. Puțin mai încolo, aproape vizavi de cabinetul asistentelor.

Foarte mică. Fără ferestre, cu umerase de haine agățate pe pereți, o masă joasă, două scaune, o scrumieră plină de mucuri de țigară, fum otrăvitor în loc de aer. A tușit tare, Efi a înțeles:

— Voi din fostul bloc comunist nu fumați, la femei mă refer, bine faceți, doar dacă fumează tinerele care și-au început viața aici.

O familiariză cu locul de muncă. Cu saloanele, spațiile, birourile, toaletele care trebuiau curățate zilnic. În acea oră, pentru că venea mai devreme, Efi se ocupa de cabinetele medicilor. Ca să găsească totul bec când veneau. Aceasta era și un fel de responsabilitate pentru buna întreținere a pavilionului, întrucât avuseseră încredere în ea și îi dăduseră cheile de la depozit, de la intrarea principală, nelăsând bolnavii să iasă când voiau. Mulți dintre aceștia, respirând aerul libertății, fugeau unde vedeau cu ochii. Ajunse și la acel uneori, pe care nu-l detaliasă mai devreme, adică posibilele pericolele de la bolnavi. „Nebuni” îi răsuna ei în urechi. Nu era degeaba frica față de ei. Efi îi enumeră o serie de fapte extreme, care reprezentau și oglinda palpitantă a acelui pavilion. Trecutul lui îngrijorător... Acolo, odată, un bolnav i-a scos ochii preotului cu care împărțea camera, doar pentru că acesta l-a sfătuit să aibă răbdare și să nu-și piardă credința în Dumnezeu. Altul, cu două luni în urmă, a mușcat mâna asistentului care îi făcea injecția, întrucât credea că voiau să-l omoare. Iar un al treilea aproape că a omorât-o pe îngrijitoarea de după-amiază, deoarece aceasta a refuzat să deschidă ușa pentru ca el să iasă. Unul...

— Destul! — o întrerupse, speriată până în măduva oaselor — De ce nu-mi spui să plec imediat, asta e o morgă, nu e spital, munca asta nu e pentru mine, asta mi-ar mai trebui, să mă schilodească nebunii!

Efi râse în hohote, o scutură de umeri ca să-și revină și îi repetă de mai multe ori „te vei obișnui”. Adăugă și o impresie proaspătă despre ei:

— Dacă știi cum să-i iei, își dau viața pentru tine!

Bolborosi printre dinți „ce să faci cu ăștia”

și se pregăti de muncă. Ieși din colivia care de acum înainte avea să fie a ei, cu uniforma firmei pe trup și materialele de curățenie în mâini. Trebuia să înceapă din camera 9, care se afla la capătul lungului coridor. Acesta, între timp, se umpluse de bolnavi. Intrau și ieșeau de prin saloane, din sala TV, din sala de mese, se uitau precum vițeii la poarta nouă, privind pierduți dincolo de ferestre sau se mișcau cu pași stângaci. Fiecare făcea câte ceva. Unul râdea fără motiv, altul vorbea cu cineva, care nu exista decât în creierul lui lipsit de judecată, cineva tachina pe oricine putea, celălalt filosofa cu voce tare, prietenul de lângă el comanda la telefon cafea sau ceva de mâncat de la un anumit Zaharopoulou. Îmbrăcați în niște zdrențe largi, care le atârnavă de umeri și le stăteau pe trup precum un sac. Îți aminteau de întemnițați. Lipsiți de vise, ființe părăsite, uitate în nenorocirea lor, cu o dramă pe care numai ei știau cum o trăiau. Pașnici, dar și învăluți în mister, de-un calm înșelător. La care puteau renunța din moment în moment, scoțând pe altcineva la lumină. Ființa înfricoșătoare, pe care o ascundeau sub piele, nu degeaba se spunea „Cu nebunul să nu te pui!”. Și nu întâmplător se petrecuseră toate câte se povesteau...

„Bună dimineața, îngrijitoare!”

O trecură florii. Unul dintre ei, fără să-l fi văzut, se apropiase brusc de urechea ei. Pe nesimțite. O salută ca un om obișnuit. Și-a dat seama între timp, că erau și ei oameni, deși purtau stigmatul de ființe care n-aveau toate țiglele pe casă. L-a privit în ochi, cu frica în inimă. A înțeles că suferea să vorbească cu ea, să descarce ceea ce ținea înăuntru, nu-l interesa despre angoasele ei, deși ea nu-i întorsese salutul - acestea nu erau motive pentru a nu continua..

— Sunt Vlashi, părinții mei au murit, am un frate mai mare care are grijă de mine, mă ia acasă de sărbători. E căsătorit, are două fete pe care le iubesc foarte mult, are o motocicletă mare, mi-o dă și mie s-o conduc când vine aici să mă vadă și să-mi dea niște bani. Conduc mai bine decât el, toată lumea rămâne cu gura căscată. Aveam nouăsprezece ani când m-au adus aici, tocmai terminasem liceul. „Vlashi, fiul meu”,

mi-a spus tatăl meu în ziua aceea, „pregătește-te pentru că te voi duce la universitate”. Am umplut și eu o geantă cu haine, m-am îmbrăcat, m-am ferchezuit, ne-am urcat în mașină și m-a adus aici. Casei de nebuni îi spunea universitate. Au trecut douăzeci de ani de atunci...

Îl înțelegea cu greu, pentru că își mânca cuvintele, pricepea mai mult uitându-se în ochii lui. Din ei venea un fel de chicot vesel, ca o rugămintă sau un sfat de a nu lua lucrurile prea în serios. Să zâmbești uneori, chiar și în vremuri rele. Chiar și când te năpădește plânsul. Nu știa cum, dar chiar o făcuse să zâmbească. Găsi ceva să-i spună lui Vlashi și continuă mai departe pe coridor. Puțin mai calmă acum, mai puțin încordată. Poate că exagera, erau oameni și ei, bolnavi, nu erau sălbatici care așteptau ocazia să se arunce asupra ei. O liniște trecătoare îi mângâie șira spinării și decise să se autoconvingă că negrul nu era atât de negru. Nu era cazul să-ți fie atât de frică de acei bieți oameni. Părea că grijile de până atunci se estompaseră cumva, și ca atare lăsa amintirile în singurătatea lor, părăndu-i-se inutil să se oprească asupra lor sau să se preocupe de necazurile ei, care în comparație cu ceea ce-i vedeau ochii în acel pavilion erau un lux. Drama ei pierdea din greutate între acele ziduri, frica de nebuni, deși exista încă, începea să dispară și nu puțin. În acea dimineață a intrat în salonul 9 mult mai ușurată decât fusese în toate acele zile, din preajma începerii noii ei slujbe. De îndată ce a trecut pragul, nările i-au fost invadate de duhoarea grea de aer stătut. Amestecat cu miros de iod, medicamente și șmag de mâncare lăsată pe jumătate și aruncată pe jos de către bolnavii, pe care nu-i vedea pe niciăieri. Nu vedea nimic altceva decât păturile înălțate precum niște samare, sub care se aflau ei. Acoperiți din cap până-n picioare, de parcă s-ar fi temut de lumina soarelui care intra prin ferestre. De parcă ar fi fost obișnuiți cu întunericul nopții și nu puteau suporta chipul zilei. Dintre cei patru, câți erau de obicei într-o cameră, doar unul nu dormea. Stătea pe jumătate întins, cu spatele lipit de perna de la capul patului și gâtul întors în lateral. Se uita concentrat la noptieră. Nu-și lua ochii de pe o ramă de acolo, cu fotografia unei tinere,

din câte putea spune privind-o de departe, foarte frumoasă. Nici n-a observat că a intrat cineva în cameră, gâtul îi era înțepenit, de parcă ar fi fost băgat în ghips. Ochii erau și ei înghețați, fixați parcă pe viață și pe moarte pe acel chip drăgălaș al acelei care cine știe ce legătură avea cu el. De parcă aceasta ar fi fost anume singurul motiv pentru existența lui pe fața pământului. Soarele viselor, aerul plămânilor lui...

Treburile de nebuni, îngăimă printre dinți și începu să curețe. După ce a terminat cu toaletele, s-a întors în salon. Mai întâi cu mătura, începând de la cel mai apropiat pat în care se afla unul dintre cei acoperiți. De sub pătură ieșeau zulufi grizonați și deci, nu încăpea îndoială că era un bătrân. L-a întrebat: „Ești viu, bunicule?!” și l-a auzit răspunzând de sub pătură: „Sunt viu, fata mea, sunt viu!”. Pe cel cu gâtul înțepenit l-a lăsat pentru final. Când i-a venit rândul, s-a gândit să înceapă cu noptiera. Să șteargă praful și să facă ordine printre lucruri și nimicurile pe care le avea acolo. Pachete de țigări, mucuri de țigări aruncate aiurea, brichete, pahare de plastic, vată, tifon folosit și... rama prețioasă. Când s-a oprit lângă noptieră, ochii i-au căzut pe fotografia înrămată și acolo i-au rămas. Înțepeni și ea precum cel care nu se mișca niciun milimetru din poziția lui eroică. S-a aplecat ca să vadă mai bine, să-i dispară perdeaua de ceață de pe gene, să alunge mirajele vremurilor trecute, imaginația amăgitoare, dar nu, cea din fotografie îi era cunoscută. Acel chip, acea frunte înaltă, părul acela, sprâncenele acelea, ochii aceia atât de negri, frumusețea aceea care nu poate fi întâlnită atât de des, le văzuse undeva... Undeva, într-o groapă, în niște munți, în unele locuri care îi răscoliră cu furie amintirea. Pentru a-i smulge de pe buze doar un icnet blând:

— Ce caută Diana aici?! Vru să ia rama în mâini, s-o privească mai atent, să se convingă, în sfârșit, că ochii nu o înșelau și n-a înțeles de unde a sărit acel monstru furios. De unde apăruseră acele labe care strângeau cu atâta ardoare gâtul ei fragil...

— Manoli o sugrumă pe îngrijitoare – auzi ca prin fum – Manoli...

Christine Bernadette ROUSSEAU

Povestiri-Samurai

Încă de când era copil își amintea că nu făcea nicio diferență între slugile femeii aflate în casă. Pentru el toate erau la fel: bonete, fuste, șorțuri, fețe rotunde. Nici doamnele venite în vizită la mama lui nu reprezentau cine știe ce. Pălării sofisticate, rochii și dantele, fețe alungite sau rotunde și cam atât. Doar pe doică o recunoștea după miros. Era mirosul de ulei de lavandă cu care își freca sânul înainte de a-l alăpta. După ce a crescut, mirosul de lavandă avea să-l urmărească peste tot. Femeile pe care le-a iubit cu adevărat izvorau parcă dintr-un râu de lavandă. Gesturile lor erau line ca ale plantelor bătute de vântul suav din regiunea Provence. Ochii lor împrumutau din violetul florilor, iar venele dădeau, la rândul lor, trupurilor albe o umbră de violet. Erau femeii din Provence.

Slugile bărbați erau pentru el figuri aspre și voci animalice. Nu le lua în seamă.

Firește, ieșind în curte în acea zi, după baia de dimineață, i-a recunoscut pe toți, dar acest lucru nu l-a împiedicat să-și continue plimbarea de dimineață și să treacă liniștit la micul dejun.

Povestea bătrânei locomotive

Cei patru bărbați l-au băgat într-un depou pe lângă o linie moartă unde măreția unei locomotive ruginite îi mai ținea curajul aproape pierdut.

Unul i-a dat pantalonii în jos, doi îl țineau de mâini și un al patrulea a scos din buzunar un creion chimic pe care l-a înmuiat pe limbă. Limba a rămas cu un punct violet și s-a retras în gură, jenată parcă de propria participare, de faptul că era folosită în astfel de situații.

Bărbatul a desenat cu creionul chimic un contur pe pielea celui dezbrăcat.

Ducele

Ducele s-a trezit într-o dimineață în patul lui imaculat, cu îmbrăcămintea și boneta într-o neorânduială de neînțeles pentru el care avea un somn liniștit.

Visase o ceată de oameni care venise la palatul său.

Chiar din acea dimineață curtea ducelui s-a umplut de argați, majordomi, bucătari, coșai, cameriste... servitorimea toată. Reveneau să slujească la palat, părând a nu-și aminti niciunul că pleaseră de mult, cu toții, în locuri de liniște de unde nu te mai poți întoarce tot argat, majordon, bucătar sau cameristă.

Ducele a ieșit după ce și-a făcut baia de plante și flori de dimineață.

Corpul îi era liniștit, mintea limpede.

În curtea palatului, fiecare servitor se afla pe locul lui preferat. Unul își adusese un scaun, altul o șa, câte unul stătea în picioare, altul pe iarbă. Ducele nu părea surprins, deși poate ar fi fost potrivit să fie.

„Bagati-i un căluș în gură, țineți-l bine și începeți să-l învârtiți atunci când am să vă fac semn, a zis același bărbat.”

A scos apoi din buzunar un brici cu lama strălucitoare.

Bărbatul dezgolit a simțit o arsură ca o linie de foc în jurul trupului în timp ce era învârtit în același sens al acelor de ceasornic.

Mintea i-a luat-o razna gândind că dacă ar fi fost rotit în sens invers, durerea ar fi dispărut și s-ar fi șters urma lăsată de lama briciului.

A fost găsit de câinele paznicului de noapte de la căile ferate.

Zăcea într-o baltă de sânge și lângă el avea o bucată de piele însângerată și ea, impecabil jupuită de pe trup.

Lucru de neînțeles pentru cei care au venit să cerceteze la fața locului a fost acela că sub roțile nemișcate ale bătrânei locomotive, singura ființă care văzuse totul în cele mai mici detalii, zăceau sfârtecate trupurile a patru bărbați.

Biserica Saint Chapelle de lângă Sorbona și ceasul ei.

Poartă o cămașă cu guler alb, înalt. Gulerul are pe interior o undă de albastru deschis, ca și cum umbra unei păsări i-ar fi înconjurat gâtul cu trecerea ei peste zăpada pânzei. E o cămașă scumpă.

Cu mâini tremurânde își pune la ochi un lornion.

La buzunarul vestei are un ceas cu un lanț ciudat, fumuriu.

Îl scoate și se uită la el. „Hai, acum! Ce mai aștepți?”

Brusc se aud clopotele bătând la biserica Saint Chapelle.

Omul respiră adânc, ușurat. „O să turbeze de ciudă selecta mea concurență!” își mai spuse omul ce purta o cămașă cu guler alb, înalt.

Bea apoi în fugă o cafea, după care se îndreaptă spre biserica Saint Chapelle, la severul

părinte Constant, pentru a semna actele și a-și ridica cecul pentru repararea bătrânului ceas al bisericii, un ceas cu mult mai tânăr decât ceasul lui de buzunar cu lanț ciudat, fumuriu.

Bărbatul cu cămașă cu guler înalt intră în biserică și admiră, ca de fiecare dată când are ocazia, minunea luminii filtrată de vitralii. Părintele Constant îl strigă, curmandu-i clipele de admirație. Când ajunge lângă el, părintele Constant îi spune că l-a chemat să-i prezinte un tânăr venit din Elveția care se va ocupa de întreținerea ceasului bisericii. Părintele Constant, după o pauză, zice:

- Era să uit. Iată cecul tău!

Bărbatul cu cămașă cu guler alb, înalt, mulțumește părintelui Constant și ieșind din biserică ridică privirea către ceasul care-și mișcă ritmat secundarul, zicând:

- Bătrâne, acum între noi doi!

Eșarfele bunicii mele au ajuns la Paris

„Ai un colet. Ți l-a adus un individ care a spus că vine din partea bunicii tale. I-am dat o cafea. Cât a stat și-a încălzit mâinile pe ceașca de porțelan plină cu cafea fierbinte. A băut cu înghițituri extrem de mici. Singurul lucru pe care l-a spus a fost să-l cauți. Ai aici adresa lui. Lunea viitoare se reîntoarce în Insula Martinica.”

Am citit biletul, apoi adresa. Era ușor de ajuns.

Mi-am pus ceva la repezeală pe mine și am plecat.

La adresa indicată mi-a deschis un tip cu o pălărie de pai pe cap. Bărbatul cu pălărie pare a fi mulatru sau bronzat în exces.

Perii bărbii îi sunt destul de rari și sunt fumurii. Îmi întinde mâna și se prezintă.

Mă invită să beau o cafea. El își încălzește mâinile cuprinzând ceașca. Degetele lui lungi îmbrățișează ceașca fierbinte. Nu se grăbește. După o jumătate de oră nu își terminase încă de sorbit cafeaua. Eu îl privesc și aștept simțind că

merită această așteptare.

Într-un târziu, bărbatul din fața mea își desprinde degetele lungi de pe ceașca de cafea, pleacă în cealaltă cameră și aduce o cutie maronie.

Mi-a întins-o spunând: „Bunica ta m-a trimis la tine.”

L-am privit și m-am gândit de ce surâde bărbatul din fața mea.

Nu mi-am putut răspunde.

Am așteptat.

Bărbatul mi-a istorisit o poveste legată de o avere imensă, de o femeie frumoasă, de bunătatea ei față de oamenii care o înconjurau, despre băștinașii care aveau copii mulți și care se hrăneau și învățau pe proprietățile ei, despre ipoteci și nepăsarea față de bani sau averi și despre sfârșitul ei. Lui i-a fost dată misiunea de a veni la Paris cu un colet pentru nepoata ei.

„A fost ultima ei dorință. Deschide cutia, mi-a spus bărbatul.”

Am deschis cu grija cutia și am desfăcut douăsprezece eșarfe pictate în manieră impresionistă amintind de Gogain.

„A fost ultima ei dorință, a continuat el. Sunt pictate dintr-o pastă specială, făcută din cenușa bunicii tale la care am adăugat culori obținute de mine din plantele insulei Martinica, culori pe care bunica ta și-a liniștit de atâtea ori ochii gândindu-se la tine...”

„Iată, bunica mea s-a reîntors la Paris, am gândit eu și mi-am pus una dintre eșarfe pe umeri, zâmbind.”

Apoi m-am întoars acasă și cunoscându-mi atât de bine bunica, am stors câteva lămâi umezind întreaga suprafață a eșarfelor. Am încălzit apoi un fier de călcat și am trecut cu el pe suprafața fiecărei eșarfe.

În fața ochilor mi-a apărut un scris mărunț, cuprinzând nume, date, trasee, persoane de contact și undeva într-un colț am găsit menționată suma de trei milioane de dolari, numele scumpei sale nepoate și un număr de cont de la o bancă elvețiană.

A doua zi am părăsit pentru totdeauna Parisul.

Madame Bonbon

Crease o modă. Dacă la moartea contesei d'Ardoix sau a ducelui de Bisous, bomboanele nu erau comandate la ea, zvonul circula rapid astfel încât doamnele și domniile de același rang nu veneau la înmormântare. Era un adevărat dezastru.

Se ajunsese ca la toate înmormântările cu fast din Paris să se servească bomboane pregătite de ea, bomboane unicate. Piperul negru, alb sau roșu, cardamomul, algele, boiaua dulce sau picantă, sucul de roșii, scoarța de salcie atât de aromată și necunoscută în brânșă ei, ghimbirul, fructele de goji, pulpa de avocado, mulțimea de fructe uscate și confiate, gemurile și dulcețurile cele mai sofisticate, lichioruri preparate dintr-un fel de licheni ciudați culeși de ea de pe anumiți copaci, fiecare în parte participa în proporții bine calculate la reușita finală, stabilită numai de papile gustative antrenate.

Ingredientul principal, cacaoa, o primea de la un producător bătrân din Cote d'Ivoire. Un negru care avea o livadă cu zece arbori de cacao pe care îi trata ca pe proprii fii, arborii părănd a se înfășura în fiecare dimineață în vorba lui calmă cu silabe alungite ca într-o ploaie ușoară, o dragoste binecuvântată.

Bătrânul trimitea producția lui anuală către Madame Bonbon. An de an.

Alături de cecuri primea în dar cele mai fine reușite ale femeii. Papilele lui gustative erau în extaz de fiecare dată când primea coletul venit din Franța.

Într-un an coletul n-a mai venit iar cacaoa i-a fost returnată. Pe colet scria: „destinataire nontrouvable”.

Ea dispăruse.

Tot Parisul era în suferință. Conții, contesele, ducii, ducesele, marchizii, marchizele se chinuiau zile în șir și nu puteau muri la gândul că fastul lor era periclitat de lipsa unei unice și

delicate amintiri gustative pe care doreau să o mai lase celor ce rămâneau după ei, participanți activi la evenimentul ultim: înmormântarea.

Din plimbările unui om mistic pe malul Senei

A văzut zburând în aerul după-amiezii de octombrie o muscă dintre cele foarte mici, una dintre acelea semănând cu o scamă de bumbac plutitoare. Instinctul lui a virat brusc spre cunoștințele sale esoterice, numind-o pe loc musculița-atomică. După ce a ridicat-o la acest rang neașteptat, de musculița-atomică, a rămas liniștit. Și, așa cum el stătea pe bancă, a observat cum musculița și-a pierdut pe loc intenția firească de a-i pătrunde în ochi, întorcându-se și zburând în fața ochilor lui, atât cât să fie văzută de el. Când s-a ridicat în picioare, musculița a făcut și ea un salt, astfel încât tot în fața ochilor lui să zboare. A mers agale de-a lungul Senei, meditănd asupra a ceea ce numai un om cu o ascunsă sferă luminoasă putea medita. Ciudat era faptul că acea musculiță nu mai dădea nici cel mai mic semn ca ar vrea să-i intre în ochi. Mai mult, ea își schimba traiectoria zborului în funcție de schimbarea direcției spre care el privea, având chiar tendința de-a se îndrepta spre ceea ce privea el, ca și cum ea ar fi fost un emisar al privirii lui. Cititorul care nu înțelege că simpla schimbare a numelui unei ființe, din oricare regn ar face parte aceasta, reprezintă un salt al respectivei ființe, trebuie, cu necesitate, cât mai rapid, să renunțe la astfel de povestiri.

Fata de pe coline și îngerașii

Avea rochițe dantelate. Era o fetiță de șapte ani. În fiecare zi urca pe o colină din apropierea casei și se juca învărtindu-se. Sentimentul pe care îl avea era acela că îngerașii din cer fac ceea ce fac copiii pe pământ. Și, învărtindu-se, se bucura gândind că și îngerașii ei fac la fel.

Fetița cu rochițe scurte și dantelate trăia la

o fermă. Prima dată când s-a ascuns a fost de ziua ei de naștere. S-a ascuns pentru că nu voia să participe la sărbătorirea celor șapte ani, nu voia, în felul ei, să dea ochii cu ei, cu oamenii aceia pe care părinții ei îi numea bunici, unchi, mătuși, iar care pentru ea nu erau decât fețe. Ea își dorea să stea cât mai mult în preajma îngerașilor ei, să petreacă ziua ei de naștere, să mănânce din prăjitura aceea mare cu ei și cu păsările de pe colina unde se juca zilnic.

Zilele trec și fetița care se juca pe coline este acum o domnișoară suplă și se mai duce din când în când să dea păsărilor din prăjitura aceea de la aniversarea ei, numai că acum nu mai trăiește sentimentul că lumea îngerilor era una a îngerilor-copii ci trăiește sentimentul că lumea îngerilor este una formată din oameni care seamănă cu mama ei, cu tatăl ei, cu bunicii, cu unchii și mătușile și cu toți ceilalți care o iubeau și care an de an o puneau să sufle în tortul cu lumânările.

Monsieur Roger

Monsieur Roger a observat într-o zi în timp ce își plimba pe Michou, câinele lui canish, că acesta a trecut de pe partea stângă pe partea dreaptă a străzii, mai precis de pe partea cu numere pare pe partea cu numere impare, atunci când a ajuns la numărul 32. Monsieur Roger fiind un cercetător, mai precis un matematician prin pregătire și vocație, și-a propus să-i urmărească lui Michou întregul comportament. Astfel că a început să noteze de câte ori s-a oprit și în dreptul cărui număr de pe stradă s-a oprit, dacă a ridicat capul, sau a dat din coadă și dacă acest lucru avea legătură cu numărul unei case de pe strada pe care îl plimba zilnic. Astfel a constatat că dragul de Mischou, zi după zi își ridică piciorul și dădea drumul la un fir subțire de urină în dreptul aceluiași copac aflat în dreptul casei cu numărul 8, urmad ca jetul puternic să-l elibereze de fiecare dată la boschetele tăiat în formă de cub de la numărul 14. Bucuria i se citea în privire

în dreptul casei cu numărul 9, după ce traversa întotdeauna strada când ajungea la numărul 32. Tot în dreptul casei cu numărul 9 se oprea locului, se așeza pe picioarele din spate și până nu i se dădea un cubuleț de zahăr nu se urnea de acolo. La numărul 20 lătra o dată iar la numărul 48 se purica îndelung. După zile întregi de studiu al comportamentului lui Michou, domnului Roger i-a venit ideea să studieze și alte rase de câini, și pentru început a urmărit un pechinez venit la plimbare cu stăpâna lui, o blondă subțirică. Pechinezul apărea exact la ora cinci a după amiezii trăgând de cu putere de lesă, și traversa strada exact la numărul 32 ca și Michou.

După o urmărire aprofundată domnul Roger a tras concluzia că trebuie să treacă la studiul raselor de câini ceva mai corpolente, dat fiind faptul că rasele de gabarit mic se manifestau identic când se plimbau pe strada lui.

Într-o altă zi considerată a fi norocoasă de către domnul Roger, a apărut un domn cu un Golden retriever, un câine de culoarea unui leu de savană și aproape tot atât de impunător.

Stăpânul purta un papion bleumarin cu buline mici albe și își lăsa câinele în libertate deplină, fără lesă. Câinele, deși necunoscut în zonă s-a manifestat exact ca și ceilalți făcându-l pe domnul Roger să noteze „idem” în carnețelul lui. După rasa Golden retriever, Monsieur Roger a studiat comportamentul la absolut toate rasele de câini care treceau pe strada lui și pe care desigur nu pot fi enumerate aici.

Ca matematician căuta să găsească o cauză-rădăcină sau o teoremă a acestui tip de manifestări canine. Și pentru că numai pe strada lui câinii aveau comportamente identice, domnul Roger a început să studieze șirurile de numere notate în carnețel, să întocmească fel și fel de tabele cu acestea...

Câteva luni mai târziu află că bunul său prieten, Marcel, un om practic, câștigase peste trei milioane de euro, jucând cu șirul „canin” de numere 32, 8, 14, 9, 20, 48.

Dezinteresat total de izbânda prietenului

său, Marcel, domnul Roger își continuă cercetările cu și mai mare avânt.

Șosetele cu monogramă

Madame Georgette și-a adus multă vreme în diminețile însorite, un scaunel pliant pentru a se așeza în fața portalului care a mai rămas din ce a fost cândva atelierul Billancourt ale uzinelor Renault din Paris. Purta cu ea câteva gheme de culori diferite din care croșeta șosete, așa cum a făcut toată viața. Prin fața ochilor îi treceau imagini cu chipuri și atitudini ale unora dintre cei pentru care a croșetat de-a lungul timpului, de pe vremea când era „frumoasa și sensibilă domnișoară Georgette”. Prima pereche de șosete pe care a dăruit-o a fost perechea dăruită lui Marcel, cel mai bun și cel mai scump prieten al ei, „Marcel-patru cilindri”, după cum i se spunea. Marcel, cel care a câștigat în 29 iunie 1902 cursa Paris-Viena, purtând șosetele făcute de ea. N-a spus nimănui acest secret dar în sinea ei era foarte mândră. Numai că în 26 mai 1903, Marcel Renault moare într-un accident în timpul cursei Paris-Madrid. Uitase, credea ea, să poarte șosetele de mătase albă croșetate special pentru acest eveniment, șosetele cu monogramă brodată cu fir albastru. Georgette se împacă oarecum cu suferința cu care va trăi toată viața ei.

În 1905 atelierul de la Billancourt ocupa 22 000 de metri pătrați și opt sute de angajați printre care și mademoiselle Georgette.

Anii trec, se rostogolesc... Într-o zi însorită, Georgette, la cei peste nouăzeci de ani ai ei, stând într-un scaun cu rotile este scoasă în curtea azilului de bătrâni. O floare de tei cade la picioarele ei. Ea privește floarea și privind-o vede șosetele albe de mătase cu care era încălțat infirmierul. Șosetele aveau monograma cu literele M și R brodate cu culoare albastră, culoarea preferată a lui Marcel Renault; Georgette a văzut broderia, a oftat și și-a ridicat privirea spre cer. O rază de soare filtrată de frunzele teiului îi lumina zâmbetul înghețat de pe față.

Ela NICOLAE

(fragment din romanul în lucru - Niculae)

De când e lumea și pământul, timpul vine, timpul trece... Și pe toate le petrece... De nu cumva timpul o fi încremenit și doar pământul se învâрте și se tot învâрте, cu toate ale lui...

Cum o fi, cum n-o fi, trecură anii de liceu și Niculae se văzu student la București, pe cale să devină farmacist, locuind în casa familiei de pe strada Mihai Eminescu, împreună cu vărul Iliescu și cu Ionel, care era frate cu Andreica, o fină botezată de părinții lui. Toți trei se știau de copii și se aveau ca frații. Fiind crescuți și educați anume spre a deveni oameni de nădejde, au știut cumva să facă față ispitelor care i-ar fi putut îndepărta de scopul lor. Și erau destule, la tot pasul. În Bucureștiul de după Războiul cel Mare parcă explodase bunăstarea, dar și o poftă de viață fără opreliști. Lumea se arăta plină de voie bună, dornică în a gust din plăceri de tot felul. Bulevardele gemeau de prăvălii, cârciumioare, cabarete, trăsuri, automobile... Lăutari, dame voluptoase, fete frumoase, femei stilate, tineri înfocați, bărbați pedanți, felinare roșii... Galerii de artă, spectacole de teatru, operă, biblioteci... Zile de răsfățuri, seri dansante, nopți fierbinți... Maniere alese, zâmbete, respect... Câte și mai câte... Numai mort să fii să nu te bucuri, să nu guști, să le trăiești...

Niculae crescuse bine și frumos, devenind un mândru fecior care își lua ochii și de n-ai fi vrut. Era 'nalt și zvelt, cu o privire aprigă și pătrunzătoare îndulcită de finețea unui zâmbet

ce-i răzbătea din colțul gurii. Fruntea îi era umbrită de o șuviță neagră desprinsă în voie din părul bine îngrijit spre spate. Călca drept și apăsat, preocupat oarecum să observe în jur tot ce-i părea demn de observat. Nu era chiar străin de forfota capitalei, însă îi era pentru întâia oară când o înfrunța fără a fi însoțit de grija părinților, ceea ce se dovedise a-i fi pe plac. Să începi a te simți stăpân pe propria-ți viață, e o dorință vie a fiecărui tânăr din fiecă timp. Elanul tinereții îi dădu ghes spre a gusta din plăcerile vieții, dar cu o anume cumpătare, cât să nu devină sclav. În mare parte avea preocupări intelectuale, preferând locurile unde putea să-și hrănească spiritul. Cu toate acestea, nu se forța deloc spre a-și înfrâna și alte poftă ce i se arătau. La fel de bine se simțea și când poposea la o cafea sau ciocnea vreo halbă de bere cu colegii de la facultate, sporovăind vrute și nevrute. Multe din seri le petrecea acasă cu Iliescu și Ionel, citind la întrecere și punându-și unii altora întrebări de cultură generală. Din asta s-a întâmplat de Niculae s-a pricopsit pe viață cu o porecla - Coledoc, după ce la o simplă întrebare cu trimitere în anatomie, el se găsisse să caute răspunsul în geografie. Confuzia l-a necăjit pe măsura în care l-a și amuzat, găsindu-și scuză totuși în faptul că la acel moment se nimerise de mintea îi era puțin tulburată, umblându-i fără voie și prin alte părți. Nu mai departe de cu o săptămână înainte, Ionel, care era mereu pus pe șotii, îi ademeni pe amândoi la a petrece o seară specială în centru. Îi puse să se gătească, fără a le dezvălui câtuși de puțin din planul lui. Totul până se pomeniră într-un local mai luxos, cu masă rezervată, unde te lua fierbințeala de cum intrai pe ușă, mai înainte de a te cinsti cu un vinișor sângeriu ori cu vreo tărie arămie. Niculae și Iliescu se cam sfiiră să se așeze, însă Ionel părea în lumea lui. Era jovial, satisfăcut nevoie mare și îi jucau ochii în cap. De altfel așa făcea de felul lui, după te miri ce șotie sau nebunie. Cine altul s-ar fi gândit așa departe? Pe drept, parcă intrară într-un paradis al distracției. Mese fastuoase, împodobite cu flori și lumânări aprinse, pahare împărăștiind sclipiri de la luminile ce și ele te încălzeau fără să știi. Muzica te învăluia, te pătrundea și se scurgea până-n adânc de

P
R
O
Z
Ă

P
R
O
Z
Ă

măruntaie. Bărbați îmbrăcați în smoching negru și papioane colorate ce se asortau de minune cu florile prinse în ace prețioase pe reverul de mătase. Femei ca la paradă, rujate aprins, îmbujorate foc, fardate cu destulă generozitate... Cu rochii lungi și sclipicioase, strânse pe trup și generos crăpate, anume parcă spre o anume libertate a picioarelor ce se voiau ascunse sub ciorapi delicați din plasă neagră sau mătase. Cu decolteuri peste cât se poate, și în față și pe spate... Pe piept cu giuvaeruri opulente ce aruncau sclipiri de curcubeu, făcându-se pierdute între sâni... Cercei desprinși dintre zulufi obraznici, curgând cu grație spre mângâierea umerilor goi... Ingenioase fori, voalete și pene fluturate, prinse cu dichis la pălăriile cochete... Pe chipurile lor surâsuri îngerești în stare a îmblânzi și inimile cătrănite. Nu lipseau nici damele mai deocheate, înșirate pe lângă bar, pe scaunele mai înalte... Le vedeai, sorbind șampanie din cupe cristaline, lăsând anume câte o picătură să le alunece între sâni pe jumătate dezgoliți, chicotind cu talent și plimbându-și roată geana ochilor, nu cumva să le scape vreun semn spre alinare din partea domnilor mai singurateci.

Toate bune și frumoase, până ce Ionel se ridică de la masă și se pierdu printre perechile înlănțuite ce dănuiau lasciv, ațâțate atât de muzica divină, cât și de simțurile încinse de rafinate băuturi. Plecarea lui grăbită era de înțeles. După mâncarea și vinul cu care se cinstiră, oricărui om îi e de trebuință ușurarea. O fi fost și asta, dar nu numai atât. Ionel, de bună seamă, întrecu măsura. Și nu numai prin imprudența de a mistui într-o seară toți banii ce-i avea pentru o lună. La scurtă vreme după ce se întoarse înapoi la masă, apărură lângă ei trei dame peste cât se poate de focoase. Niculae nu băgă de seamă, până ce se pomeni învăluit într-un parfum strident de lăcrămioare amestecat cu duhoarea de tutun, de vin și de sudoare. Simți apoi un trup unduitor lipindu-se de el și un braț alunecos pe după grumaz, odată cu umezeala unor degete fără astâmpăr care i se plimbau pe gât și pe ureche și prin păr. Totul s-a petrecut ca într-o clipită. N-avuse vreme să stea să socotească, să-și pună stavilă simțirii, mai înainte ca fiorii unui val de fierbințeală să-l scuture din creștet până-n vârfuri de pantofi. Avea și o vâjâială nesuferită prin urechi, dar mai cu seamă o aprindere ce începuse a-l chinui cam la vreo două palme de la mijloc mai în jos. Era pentru întâia oară când

freamătul unei făpturi femeiești i se făcea simțit atât de aproape. Buimac și din cale-afară de jenat, neștiind cum să-și găsească stăpânire, tot ce-i era în stomac i se făcu pe dată ghem, gata să-i scape prin gâtlee. Asta i-a fost scăparea de moment, dar la o săptămână de atunci, tulburarea încă nu-i eliberase mintea într-atât, cât să-și aducă bine aminte unde se află canalul coledoc.

Anii de studenție i-au fost precum o nouă viață cu drept de împlinire. O viață plină de provocări, cu vise ce lesne se înfiripă, planuri mărețe și orizonturi larg deschise... Cine în locul lui s-ar fi gândit o clipă la mâna nevăzută în stare să le îngroape pe toate deodată dintr-o lovitură... Nici n-apucase bine să își trăiască bucuria absolvirii, când fu lovit amar de vestea că tatăl lui se stinse la numai patruzeci și șase de ani. Simți că dintr-odată totul i s-a prăbușit. Nici când nu mai trăise o durere așa de mare. O durere ce l-a îngenunchiat cu fruntea la pământ. Din fierbințeala lacrimilor scurse, din șoapte ale cerului, din freamătul țărâniei ce fruntea îi adăpostea, își aminti că el era deja bărbat. Și n-a avut ce face. A trebuit să se ridice.

Christea a fost depus spre veșnică odihnă în cimitirul din deal al orașului. Acolo era plin de lume. Alături de familia cernită și de tot neamul laolaltă, se adunară și vecini, prieteni, cunoștințe, cine a mai voit sau s-a nimerit... Împrejurul gropii se rânduiau cei mai apropiați, purtând în mână flori, iar pe chipuri urma lacrimilor uscate peste durerea împietrită. Părinții lui, Necula și Ecaterina, se sprijineau umăr la umăr, părând două statui cu fețe proaspăt văruite, cu ochii goi nedezipiți de pe coșciugul ce trona pe un catafalc, în timp ce preotul slujea îngropăciunea, plimbând agale o cădelniță aprinsă din care se împrăștia tămâia. Soția lui, Elena, părea să-și fi înfipt picioarele în pământ, spre a găsi putere. Purta o pălărie neagră, ce îi acoperea fruntea și cam pe jumătate fața încremenită în neputință. La brațul ei ședea, de-o parte și de alta, Niculae și Iulian, feciorii mai mari, iar cei mici în față, îmbrățișați pe umeri de mama și de frații lor. Pe-alături sau pe unde se putea, ședea frații și surorile lui Christea - Anghel, Calentina, Florica și Mielu, care veniră cu bărbați, neveste, socri, cumnați și cu grămadă de copii în jurul lor de nu puteai să-i numeri. Așa erau ei, așa au și rămas: o familie adevărată, unită la bine și la greu. De astă dată jelindu-l în adâncuri de simțire pe cel răpus de viață.

**Corespondență
Nicolae Crevedia - Pan M. Vizirescu**

București, 28 ianuarie,
1978

Dragă Vizirescu,

Mă ierți că-ți răspund cu întârziere la atât de amabilele tale scrisori adresate de Anul Nou mie și alor mei. Eu primesc în fiecare an câte 50-60 de astfel de scrisori. Și mai înți șteteala că epigramiști sunt în țară și mă vei crede. Alții alți prieteni și binevoitori. Și eu nu răspund, protecolor, numai cu 2-3 rânduri...

Ce mai faci? N-ai mai venit pe la București sau poate că ai fost, dar n-ai mai dat semne de viață, secret cum poți căscodăți.

Eu am fost, pe de altă parte, foarte prins, pînă la exterior, cu niște volume, pe care-am vrut să le pun la punct. Cel mai mult m-a ostenit acela intitulat "30 de scriitori români - văzuți ca oameni și opera" - 1000 (una mie) de pagini, nici mai mult nici mai puțin...

Duminea, 12 februarie, 1978

Duminea pentru scurt timp în favoarea altor multe obligațiuni care trag de mine, iată, reiau abia astăzi scrisoarea. Între timp, poate că tu ai mai fost prin București și, supărat pe mine că nu ți-am răspuns, nu mai ni-ai dat nici un semn.

Ce faceți, mă, pe-acolo? Că noi aici, cu căldura impusă și cu treacă de 18°, tremurăm al dracului! Îți scriu din așternut. Fără mai timp că asta nici n-am pomenit. Nici un peșene ver de dacă-ar pica din cer, n-as mira. Sîr-adevăr, se bun a fost acela al tău din seara aceea, înjunghiat, și tot nu i-am dat de hac.

Citesc "Jurnalul" la Gala Galaction (vol. II). Interesantii oameni de Dezastere acești 3 diavoli: Arghesi, Cocea și el. Dacă n-ai Cocea ay fi avut și talent la mătineea îndrăsnelă - dar n-a avut. Gala se dovedește și aci mare om de litere. Căci creator de oameni nu este. Y.

Nici Argezi în prozele sale n-a creat oameni. Nici Sadoveanu n-a mers în adâncime. Ei rămân numai la mari artiști ai cuvîntului. Vorbesc tot de proză și publicistică lor. Argezi se ține ^{urmas} prin poezie și prin pamflet. Eu nu știu care din volumele sale de "Serieri", au dat de niște tablete atît de grațioase și de niște psalmi dumnezeesc de frumoși scriși.

Și noi îl traducem pe Nichita Stănescu... Am mai citit un jurnal parizian de Eugen Simion. Admirabilă carte. El a ridicat bătaia asta și un stil și la o cultură care impun. A fost lector la Paris 3 ani.

Ei vede că ar mai fi multe de spus, dar pun punct. Aștii de peste hotare și așa așteaptă rîndul. Cred că pînă pe la Paști încolo îi voi mulțumi pe toți cu cite un răspuns.

Îmburtisează-l pe Smaragd.

Dragoste,

N. Crevedia

P.S. Ai văzut că se duse și bietul Ciurezu? A fost înmormîntat, la dorința lui, la poalele bisericii aceleia de la Cozia de pe deal, de-i zice... Bolnita și care e frumoasă ca o printesă. O știu, desigur. A avut gust bun. A fost trîsnit de o congestie cerebrală, la 56 ani. Avea 80 de ani.

ultima oară - 17 febr. 1978. Boala mea e staționară. Pară mai bine. Sunt gripat.

N.C.

La cât umor involuntar se produce zilnic în spațiul românesc public, în mass media sau doar pe ulițele satelor și străzile orașelor, ar fi păcat ca el să nu fie immortalizat, măcar într-o mică parte. E ceea ce face Nicolaie Dincă în volumul său recent: *Natură moartă cu proști vii* (Editura Hoffman – 2023), cu o prefață de Cornel Udrea, un senior al literaturii umoristice. Umorul este unul de sorginte oltenească, amintind – prin năravuri, moravuri, prostie și mai ales prin nume – de regretatul Amza Pellea. Personajele sunt scoase în evidență prin prostia fudulă manifestată plenar prin greșeli gramaticale, tautologii („atenția mea era îndreptată spre cu totul altceva decât mediul ambient din imediata proximitate a vecinătății mele...”) și erori ingenioase de ortografie, că proștii și scriu, în special reclamații („lecramații”).

Personajele se numesc Dodu Răscăbău, Gogu Șorici, Rozi Pieleanu, Măria lu Stăimereu, Gheorghiuța lui Ciorofleacă, Chințu Nixon sau Leana lu Nespălatu.

Povestirile sunt nu doar reclamații, dar și scenete de jucat la teatru sau la tv, întâmplări hazoase până la absurd, dar veridice. De altfel,

Dumitru Augustin DOMAN

UMOR NEAOȘ OLTENESC

autorul mărturisește pe coperta a patra că unele fapte sunt reale, altele fictive și, nota bene, „orice asemănare cu eventuale personaje reale este absolut...posibilă”. La câte întâmplări au loc zilnic în draga noastră republică, nici nu merită ca autorii de literatură satirică să-și mai stoarcă creierii să imagineze fapte de-a mirările, pentru că realitatea întrece orice imaginație.

Să luăm aminte la o cuvântare a „tovarășului Albuleț – un țigan negru ca tuciul”, secretar cu propaganda: „*Stimați tovarăși, aici, la noi, ca și peste tot, dar mai ales pretutindeni în patria noastră socialistă, partidul a făcut treabă mare prin mâinile noastre dar mai ales prin gurile noastre, așa încât toată lumea este foarte mulțumită de ce am realizat noi. Acum să vă arăt la toți socoteala. Noi ne-am gândit cu mintea noastră dar cu acordul conducerii partidului, să-i răsplătim pe cei mai buni adicătelea pe aia care au rezultate extraordinar de excepționale și să-i stimulaționăm pe ceilalți, care nu sunt neapărat mai proști, dar sunt o țârică mai puțin buni, ca și ei să facă nește eforturi mai forțate și să ajungă și ei la rândul nostru foarte buni...*”

Ca o concluzie, proștii lui Nicolaie Dincă sunt mai proști decât cei ai lui Caragiale, chiar și decât și proștii sub clar de lună ai lui Teodor Mazilu, pentru că, slavă Domnului, și prostia a progresat mult pe meleagurile noastre.

Printr-o lege nescrisă și necunoscută încă pe deplin majorității oamenilor, fie ei de știință sau nu, proștii fac ei ce fac și până la urmă tot se întâlnesc. După umila mea părere, cred că se ghidează ca porumbeii pe unele nebănuite ale... prostiei. Ceea ce am să vă povestesc în continuare se bazează pe unele fapte adevărate, de

visu, ca să spun așa, dar și pe plăzmuiri ale imaginației mele. Eu nu am făcut decât să schimb unele situații, să romanzez cât de cât poveștile și să îi adun pe toți împričinații veseli la un loc – în cartea mea.

N.B. Orice asemănare cu eventuale personaje reale este absolut... posibilă!

Nae de la Morunglav

Poezia Corinei Monea convinge încă de la început, poate pentru că autoarea a trăit cu ea în lăuntrul său de multă vreme. Prima sa carte nu pare a fi de debut, ci de maturitate a viziunii, de libertate a expresiei. Teme consacrate - iubire, moarte, destin - sunt abordate cu lejeritate și firesc, cu seninătate, fără excese egocentriste, fără incifrări și absconzități, fără exhibarea la modă de vreo două decenii... Dar poezia ei nu este nicidecum comodă, liniștitoare, ci provoacă cititorul să gândească, să se verifice pe sine privind cinstit în oglindă, îl invită la melancolii și emoții subtile, la încântări de nivel înalt. Varietatea formală relevă capacitatea ludică a unei conștiințe lucide, sobre, responsabile.

Florin Dochia

paradise, paradise,
de ce ai porțile-nchise?
foaie verde de un înger,
drumu'-i negru și eu sânger,
foaie neagră de urât,
plânge-n mine un cuțat!

de aleanul dorului
pe umerii raiului
sufletul se duce
cu mâinile-n cruce.

Corina Monea - îmi iau pantofii, sufletul, rujul, dispar

*îmi iau pantofii,
sufletul, rujul,
dispar*

RAFET

Je m'en fiche, gracieusement,
bien sûr

Corina Dașoveanu (Monea, pentru volumul de față) este o poetă care surprinde prin atitudinea pe care o adoptă față de actul scrisului. Pare că se joacă, se alintă de multe ori, dar, în ciuda vervei exemplare, autentice, este un constructor lucid, știind foarte bine că numai fiind serios, chiar grav, față de limbajul poetic, poți să oferi o paletă largă de tonalități în mărturisirea lirică: senzuale, pătimașe, elegiace, ironice, ludice, delicate, aspre etc.

Volumul de debut „îmi iau pantofii, sufletul, rujul, dispar”, apărut la Editura Rafet în 2017, beneficiind de prefața poetului Daniel Dăian (care realizează și ilustrația de pe copertă), este unul de dragoste pătimașă, strigată, trăită până în prăsele. Dar tematica, chiar în tonalitatea aceasta vivace, nu ar însemna nimic dacă autoarea nu ar sugera că această dragoste este născută firesc dintr-un atașament iremediabil față de limbajul poetic pe care îl modelează ca și cum acesta nu ar mai putea să se împotrivescă defel, pentru

că poeta dă senzația în permanență că a făcut un pact în care cuvintele, seduse, o ascultă îndrăgostite.

Abstractul devine la Corina Dașoveanu (Monea) corporal, mustind de senzualitate, așa cum erotismul trece mai întâi prin amețitoarea promisiune a cuvintelor până să se consume în act, în aceeași măsură în care orice iubire are nevoie și de atingere pentru a-și certifica autenticitatea ca trăire. Spre exemplu: „sistemul digestiv al fiorului” (noapte venețiană); „buzele mele și-au dat hainele jos” (acalmie cu miere); „azi suntem punctele cardinale/ ale gurilor noastre” (cardinal kiss); „mâncăm singurătatea tăiată felii” (you syndrome). Metaforele Corinei sunt vii, tulburătoare, dar nu ineditul transferului semantic atrage, ci, mai ales, senzația de lume răscolită: „am dat/ cu dimineața de cer/ până am spart-o” (imposibil); „pătrunde miros de ev mediu/ în oasele istoriei noastre” (Ev Mediu Nou).

Dar erotismul este sugerat de multe ori instinctual, flămând, ca și cum iubirea nu poate fi decât sălbatică. Tocmai de aceea, ambientul este

natural, stihial, iar obiectele se personalizează straniu, împrumutând trăsături umane: „cu veste de salvare pe dragoste,/ într-un uragan venit fără vârstă,/ ca o răsturnare de răspunsuri pe pat,/ gurile își pun centuri de siguranță/ într-o explorare a cerurilor/ cu deltaplane cărnose” (noapte venețiană); „e pornire în haită prin pădurile mele,/ prin pădurile tale,/ alergare în salturi enorme/ spre victime cu numele nostru,/ e imaginea colților fremătând/ năvăliri,/ încleștări,/ sfâșieri/ până în noaptea de apoi/ a urletului” (imaginea colților); „apoi, spre noapte,/ te învăț să-mi săruți/ punctul geometric al razelor.../ de lună” (eu și pofta de nins); „geografii ascunse-n/ cearșafuri,/ dacă ne vom descoperi/ capitale de dragoste pe piele,/ reliefuri de guri contopite,/ confluențe de suflete curgătoare...” (hartă).

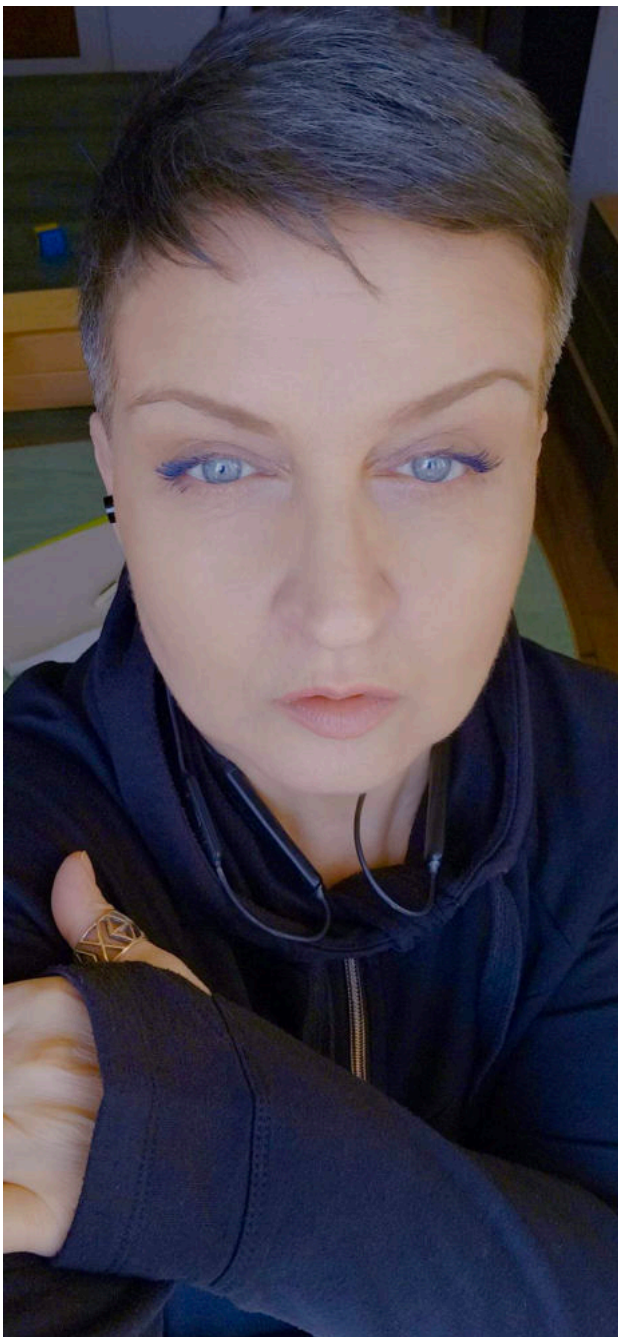
Bărbatul este prezentat mitic aproape, ca o forță a naturii, ca ocrotitorul tandru, care știe cu aceleași brațe să apere, să domolească atât sălbăticia naturii, cât și pe a femeii: „ia-mi în ființă ființa,/ acoperă-mi toate încăperile/ cu acoperișul brațelor tari/ de bărbat,/ șoptește-i trupului meu/ nașterea liniștii/ din dragostea noastră.// îți desenez pe limbă setea,/ mă bei transparentă și toată./ nu ies din tine,/ închide-mă.” (trup de vară). Corina nu se sfiește să etaleze trăiri care pot părea vulnerabile, dar esența feminității rămâne dăruirea, abandonul, cu asumarea vulnerabilității care nu este niciodată o slăbiciune, ci esență tare, din care se naște viața: „te-am rugat cândva ca în ziua aceea,/ ziua aceea de la care începe dincolo,/ în ziua aceea să mă ții de mână, mi-e frică,/ să îmi iei inima în pieptul tău/ să-i oprești bătăile,/ încet ca un cântec de leagăn [...] azi cred că am nevoie de mâna ta” (ca un cântec de leagăn).

Feminitatea este definită prin invocarea vagă a condiției femeii, dar se face prin exaltarea corporalității, senzualității, misterului ei: „ce drum unduit din coadă/ se anină de ceafa ta, femeie,/ câți pași trebuie să facă bărbatul/ ca să miroasă lenea patului tău/ de duminică umedă (pești, lene și duminică umedă). Poeta mărturisește în numele tuturor femeilor despre

forme extreme de atașament nevrotic în relație (cum ar fi sindromul stockholm) sau, uneori, își asumă arogant rolul impus de percepția bărbatului ca fiind duplicitară: „sunt eu o întrebare/ cu neînțeleas obraznic,/ o balivernă cu ochi,/ scornire de a fi/ și mint!” (mințirea, ca formă de artă); e adevărat, se poate înțelege aici, dat fiind titlul, că între autor și instanța mărturisitoare nu ar trebui să existe nicio conexiune.

Impresia generală o reprezintă evocarea temporală a paradisiului personalizat, fără referințe biblice, un timp mitic, în care bărbatul și femeia sunt arhetipuri, iar condiția lor – neatinsă de războaie ideologice, de canoane sociale sau eșecuri domestice. Sunt puri, exemplari în ceea ce au caracteristic, zvâcnind de viață primară. De pildă: „și după ce vom fi căzut/ în genunchii privirii/ și ne vom fi spălat tălpile de lacrimi,/ eu voi veni la tine/ cu cămașa curată ca laptele strecurat.// ne va îmbrăca împreună/ cu mânecile ei lungi/ înfășurătoare de somn/ și de dragoste.// mă primești lângă pielea ta/ pe care apar florile iei?” (în genunchii privirii). Poate din această pricină, senzația de regn proaspăt, răscolit, de univers de-abia creat este pregnantă, imaginarul poetic configurându-se ca paletă expresivă de pictură suprarealistă: „oameni-pești cu somn pescuit”/ „iarbă subacvatică” (pești, lene și duminică umedă); „lupii albaștri de la colțul casei”/ „fiarele își caută sălbăticia” (imaginea colților).

Senzația de timp al unui cuplu primordial nu se modifică nici măcar când poeta schimbă decorul: o cameră cu însemn consacrat al unei nopți de iubire romantică (paharul cu vin, să zicem) este doar un pretext pentru a evoca aceeași foame de bărbat, aceeași senzație de dăruire totală, definitivă: „mă deguști mai întâi,/ mă plimbi pe buze, pe limbă,/ pe marginea minții, pe poteca dinților,/ mă muști până la sângele meu/ alcoolizat de intenții.// mă bei încet, foarte încet –/ otravă de noapte,/ mă simți pătrunzându-te/ prin rană, prin patimă,/ îmi fac loc cu strugurii mei albaștri/ peste tot totul,/ până în vene –/ te tatuez cu suflet

lichid” (nuanțe, alcool și alte tangouri). De remarcat, totuși, că scenariul este controlat în mod absolut de dorința femeii de a fi iubită, iar cuvintele în care topește această dorință sunt forța care sublimează abandonul, pentru că este în puterea femeii de a accepta sau nu un astfel de așa-zis raport de subordonare. De aceea, la un moment dat, lucrurile se clarifică, respingându-se (chiar dacă sub incidența ipotezei) canonul iudeo-creștin al genezei femeii (fără frondă feministă, dimpotrivă, înlocuind un mit cu altul, personalizat în mod inedit – bărbatul este creatorul-olar, iar femeia este un univers supus

voinței acestuia): „și dacă până la urmă/ nu sunt născută din coasta ta,/ ci TU ai luat o mână de lut,/ ai pus-o pe roată/ și în loc de ulcior sau de oală/ te-ai trezit cu mine cuminte și albă/ întrebând cât mai e până iubim?” (din ochiul tău sau din lună). Altădată, femeia joacă ultimul as al iubirii, cu jemanfișism, care o prinde bine (pentru că, de fapt, femeii nu îi este niciodată teamă de iubire, chiar dacă, alteori, era fragilă pentru a da sens menirii bărbatului): „nu te salvează ceasul,/ darling,/ eu sunt mediul tău ev,/ te leg în sforile uitării de eșafod/ și te sfășii în plăceri de păgână,/ în chestii interzise de toate religiile.// cât de cuminte mă vrei?/ probabil vom muri amândoi./ și?” (so...)

Apreciez când Corina schimbă registrul stilistic, fără să producă destabilizări în coerența tematică. Iată, după câteva poeme pătimate de dragoste telurică, timp mitic și făpturi sălbatice, la pagina 25, se joacă ironic, păstrând impresia de timp trecut, dar cu irizările vintage ale evocării filmului mut, ale pianului mecanic. „Domnul și doamna” sunt un cuplu încremenit în artificial, în memoria trucată, nu mai sunt cuplul stihial din primele poeme ale volumului, mustind de viață sălbatică; și totuși, nu cuplul este ironizat, ci viața cu despărțirile ei repetate, cu impresia de final en relanti: „se închide repetitiv ușa aia/ ca un efect vechi/ dintr-o peliculă mută/ în care un pian mecanic apasă/ aceeași notă de o mie de mii de tone/ într-o fugă dezacordată” (final oricând).

Arta poetică a Corinei Dașoveanu (Monea) este în primul rând un elogiu adus seducției limbajului: cuvintele o fac să fie îndrăgostită de ele, le descoperă ca fiind tulburătoare și, astfel, își configurează discursul poetic erotic sau general-uman în funcție de dragostea față de cuvinte. Semantica erotică sau care trasează imaginarul oniric este dublată subtil de cea verbală, lumea îi este revelată poetei prin „carnea” fonemelor („sunt eu sau tu, sau orice pronume/ pe sudul trupului tău” – cardinal kiss), după care se dezvăluie și semnificația în sine a cuvintelor: „și mi-ai dat rouă să beau/ din ochiul tău sau din lună/ până am învățat rostul/

și mersul în două cuvinte// [...] TU mă mângâi șoptit cu privirile tale,/ degete simple de cuvinte ce văd” (din ochiul tău sau din lună); „neapărat va exista o pasăre/ cu gene în locul aripilor,/ cu priviri în locul zborului,/ care de fapt va fi un mare ochi haimana/ ouând gerunzii și pronume neutre/ prin dimineți la-ntâmplare” (flower, power, freedom). Personificate, individualizate ca făpturi autonome, cuvintele (uneori, și semnele de punctuație) „locuiesc” firesc într-un scenariu suprarealist: „pentru că toți oamenii/ și păsările,/ și pronumele/ sunt captivi jos,/ într-un punct nedumerit,/ ouat de un semn de întrebare” (punct nedumerit); „a fost atât de ușor de venit,/ un cuvânt legat on air de o inimă/ desena în cer arabescuri de drumuri” (on air); „poate acum/ înțelegem/ că zilele noastre sunt/ foi de hârtie suprapuse/ până la confuzia literelor” (umbre de mână). Realitatea nu poate fi înțeleasă decât dacă este transpusă în limbaj: frica lasă „în dâre sălbatică/ hematii cu forme de litere” (evadarea cu mâna stângă); „vin litere din cuțite cu dinți să taie/ vara gurilor noastre” (trup de vară); „și unul, și altul [...] / își zidesc singurătăți/ în litere” (între a și b).

Verva este firească, spumoasă, fie cu accente de colocvialitate pentru a nu da impresia că limbajul poetic este tributar conotației, fie cu note de ironie, lehamite sau satiră. Câteva exemple: „e așa un timp favorabil de plouat cu sughițuri/ și peste toată piramida diformă de forme/ ninge iar, domnule!” (azi despre forme); „e cazul,/ my friends,/ e cazul/ să vizitați aleile acestui parc/ în care s-au scos băncile la îndrăgostire” (pești, lene și duminică umedă); „acum între noi, dumnezeule!/ nu inserăm între mine și tine/ distanțe măsurate/ în timpul de topire al lumânărilor,/ nici îngeri risipitori de efectul secundelor” (ziua dintâi, iubirea); „hai că nu e greu să se învețe/ de către toți traficanții de mers printre nori/ limbajul vrăbiilor și scrisul cu stânga/ al sfântului duh din intersecție” (noul cod rutier); „darling, zice,/ dă-o în paradisul mă-sii de iubire” (darling).

Ironia este subtilă și echilibrează tonul

confesiv îndrăgostit sau amărăciunea dată de trecerea timpului ori conștientizarea morții: „ca vorbitor în numele viilor mei,/ am obosit cu lacrimi,/ jur,/ să nu mai fiu un viu bun./ ca vorbitor în numele morților/ (da, super sf-ul, Oscar)/ poate voi fi un mort cumsecade// despre imposibila formă verbală de a fi” (de-a fi); „(aveam impresia că mă calcă pe plămâni/ un elefant cu un singur picior)// mușenia protezei s-a transformat/ într-un propriu hohot sardonice,/ trântit necruțător/ peste măreția dezordinii” (sardonic life); „și ce viață superbă/ am fi avut/ de murit,/ de murit,/ de murit,/ dacă dumnezeu ne dădea o foarfecă” (möbius).

Registrul stilistic amestecă transferul de la abstract spre concret, specific moderniştilor, cu metafore surprinzătoare tributare suprarealismului (în care motivul păsării sau al ochiului tensionează discursul poetic), dar Corina Dașoveanu (Monea) știe să scrie și în cadență populară, depășind însă modelul folcloric prin imagini inedite: „paradise, paradise,/ de ce ai porțile-nchise?/ foaie verde de un înger,/ drumu’-i negru și eu sânger,/ foaie neagră de urât,/ plânge-n mine un cuțat!// de aleanul dorului/ pe umerii raiului/ sufletul se duce/ cu mâinile-n cruce” (bocet). Pe alocuri, se remarcă tonul pamfletar, acuzându-se critica emoțională adusă poeziei contemporane: „inchiziția de serviciu,/ jigodii magna cum laude,/ condamnă solemn/ ereticii noi/ cu blasfemii în idei mișto// [...] jupuiți-le versul,/ băgați-le așchii sub unghiile rimei albe,/ puneți lanțuri/ de gâtul metaforelor altfel,/ hai, iadul e prea puțin/ pentru noi” (Ev Mediu Nou).

Poezia Corinei Dașoveanu (Monea) este ca viața: pătimașă, odihnitoare și agitată, tihnită și misterioasă. Iar volumul acesta de debut este cartea de vizită exemplară a unui artist talentat și responsabil, în egală măsură. Responsabil pentru autenticitate: a viziunii poetice, a expresiei în care este turnată, ca aurul în creuzet.

Raluca FARAON

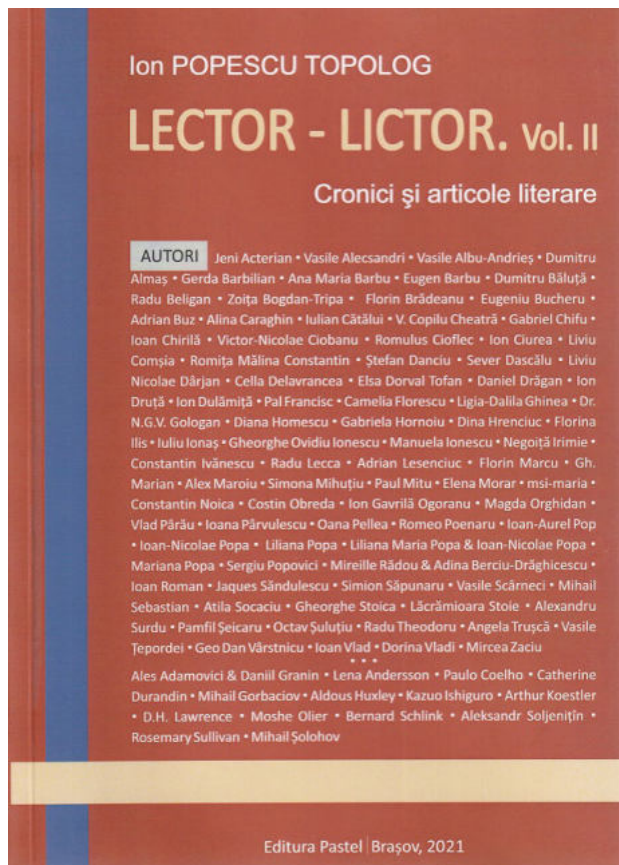

Trecut în eternitate în anul 2021, scriitorul și profesorul Ion Topolog (născut pe 27 decembrie 1933, în comuna Berislăvești, județul Vâlcea) a fost o personalitate importantă a Brașovului, și nu numai, un cărturar remarcabil și un romancier care descria în mod realist viața cotidiană a oamenilor, dar care a scris și romane istorice, cu personaje puternice, dialoguri vii și intrigi interesante. Se pot aminti aici creații narrative notabile ca: *Denisa* (1970), *Cicoarea* (1977), *Urmașii lui Euclid* (1986), *Chemarea țărmlui la Aquileia* (1993), *Tatăl și fiul* (1995), *Chiron* (2006), *Inelul de aur* (2012) și altele. Opera lui Ion Topolog a fost receptată imediat și în mod serios-profesionist de istorici și critici literari notorii precum: Mircea Iorgulescu, Cornel Regman, Magdalena Popescu, Dan Cristea, Alexandru Ștefănescu, Iulian Cătălui, Voicu Bugariu, Adrian Lesenciuc, Virgil Borcan și alții.

Pe lângă romane și cărți de povestiri, Ion Topolog a mai scris volume de poezie, cărți pentru copii, jurnale de călătorie, piese de teatru,

Iulian CĂTĂLUI

Cronică vol. *Lector-lictor*, vol. II de Ion Topolog

epistolare, dar și volume de cronici și articole literare, precum lucrarea de față *Lector-lictor*, vol. II, apărută la Editura Pastel din Brașov în 2021, reeditată în 2023. Aceasta este împărțită în trei (3) segmente cu titluri simple: „Autori români”, „Autori străini” și „Eseuri și alte scrieri”, cea mai consistentă fiind prima secțiune, cele trei mari capitole fiind ordonate în mod alfabetic. Unii autori români, de exemplu, beneficiază de mai multe cronici sau recenzii, astfel, romancierului Alex Maroiu îi sunt consacrate nu mai puțin de 8 analize literare și cronici, scriitorului Adrian Lesenciuc 3 recenzii, istoricului brașovean Ioan Vlad 3 texte, celebrului filozof Constantin Noica 2 cronici, la fel scriitoarei codlence Simona Mișuțiu, în rest câte o cronică pentru fiecare.

Autorii analizați sunt atât scriitori consacrați

și cunoscuți, atât naționali, să le spunem, cât și brașoveni și din mai multe generații sau perioade istorico-literare, într-o manieră non-sistematică. De asemenea, volumele și cărțile disecate în *Lector-lictor vol. II* aparțin mai multor genuri literare, și nu numai, cum ar fi: poezia, romanul, jurnalul, teatrul, eseul, critica și istoria literară, memorialistica și altele. Dintre scriitorii importanți ai literaturii române, Ion Topolog a ales să-i analizeze și critice pe autorii: Vasile Alecsandri, Mihail Sebastian, Eugen Barbu, Constantin Noica, Alexandru Surdu, Mircea Zăciu, Ioana Pârvulescu ș.a., iar dintre cei străini pe: D.H. Lawrence, Aldous Huxley, Aleksandr Soljenițin (laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe 1970), Arthur Koestler, Kazuo Ishiguro (alt laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, dar în 2017), germanul Bernhard Schlink și alții.

Din prolific-polivalenta creație literară a controversatului scriitor Eugen Barbu, implicat în două scandaluri de plagiat: romanele *Princepele* (1969) și *Incognito III* (1978), Ion Topolog s-a focalizat asupra *Jurnalului*, apărut în 1966 la Editura pentru Literatură din București, autorul brașovean fiind de părere că acest scriitor a fost un mare profitor de regim politic, mai precis cel comunist, pe care l-a slujit cu un devotament demn de o cauză mai bună. Topolog consideră că nu ai cum să nu-l reții pe Eugen Barbu ca autor al romanelor *Groapa* și *Princepele*, ba chiar și al unor scenarii de film (seria *Haiducilor* și filmele cu Mărgelatu, de pildă), în care au strălucit un Florin Piersic și atâția alți actori cum ar fi: Marga Barbu, Toma Caragiu, Jean Constantin, Amza Pellea, Ion Besoiu. În continuare, Ion Topolog dezvăluie că a avut două (2) intersectări cu autorul *Săptămânii nebunilor*, în biroul criticului Valeriu Râpeanu, de la Editura Eminescu, unde acesta era director, dar prima a fost în cadrul liceului „Șt. O. Iosif” din Rupea, când la clasa terminală, programa analitică cerea prezentarea romanului eugenbarbian *Șoseaua Nordului*, o poveste cu ilegaliști comuniști eroici, destul de neverosimilă literar și istoric, aș sublinia, ca

să nu spunem o carte ratată, cam după același șablon idiot cum erau și altele ale altor scriitori obedienți: V. Em. Gălan, Nagy Istvan, Petru Dumitriu (în faza lui realist-socialistă și înainte să emigreze în Occident) și lui Topolog îi pare rău să-i menționeze: Mihail Sadoveanu și Marin Preda. Autorul brașovean adaugă faptul că „Valorică” Râpeanu (cum îl persiflează) i-a tăiat 60 de pagini din romanul *Pașii*, pentru că, citez: „*Domnule – da, m-a luat cu domnule – n-am ce-ți face, trebuie să dau aceste coli de tipar tovarășului Barbu la Caietele Princepelui. Nu te superi, te compari dumneata cu tovarășul Barbu?*”, „Valorică” (așa era poreclit, sic!) Râpeanu punându-i alternativa cvasi-stalinistă: „*Vrei așa, îți tipărim cartea. Nu, nu!*”. Cât despre *Jurnalul* lui Eugen Barbu, Ion Topolog susține că recitindu-l după 50 de ani este la fel de viu ca la apariția lui în 1966 și că autorul lui are talent scriitoricesc. Jurnalul barbian cuprinde 23 de ani, cu evenimente istorice uluitoare: întoarcerea războiului din Răsărit în Apus, răsucirea catastrofală a României, călcată de cizma sovietică și rămasă sub ea, instaurarea terorii comuniste, Congresul de Pace de la Paris (mai precis, Conferința de Pace de la Paris din 29 iulie – 15 octombrie 1946, urmată de Tratatul de Pace de la Paris semnat pe 10 februarie, 1947 dintre Aliați și statele Axei, în urma celui de-al Doilea Război Mondial), pe toate le-a consemnat Eugen Barbu, din păcate, multe prea schematice, vânturând zeci și zeci de fete, „chiar de vârstă adolescentă”, și femei, până pe la 35-38 de ani, atitudinea față de ele fiind mai mult cinico-sardonică și sardanapalică, am spune, „netovărășească”, dacă tot se dădea umanisto-comunist. Concluzia lui I. Topolog este că E. Barbu rămâne în scrisul românesc din vremea comunismului vremelnice biruitoare la sate și orașe „un condei viguros, neperisabil”.

Din creația filozofului brașovean Alexandru Surdu, lectorul Ion Topolog a ales să comenteze monumentală carte *Filosofia ca sărbătoare – Al. Surdu la 80 de ani*, tipărită în anul centenar 2018, la Editura Academiei

din București, ca document memorabil peste timp și portret exemplar de profesor-slujitor al științei filosofice românești contemporane. Evenimentele memorabile se constituie într-un capitol amplu al acestei cărți gigantești, aducând în prim-plan activitatea infatigabilă pe tărâmul culturii a distinsului academician-filozof brașovean, practic, autorul cărții *Filosofia pentadică* hălăduind și cuprinzând toată țara, din Maramureș până la Jiu, trecând prin instituțiile universitare din diferite localități, cu prilejul comemorărilor și aniversărilor de bărbați iluștri pe care acestea i-au dat și le poartă numele ca emblemă: Maiorescu, Rădulescu-Motru, Noica, Blaga și alții, nu mai puțin interesante fiind întâlnirile și cuvântările, devcnite celebre, ale acad. Surdu, în locurile istorice de pe cuprinsul României, dovedind a fi “mesagerul neamului românesc, pe ideea spiritului național unificator”.

Despre romancierul și scriitorul căruia i-a dedicat opt (8) cronici și recenzii literare, Alex Maroiu, dintre care șase (6) ciclului romanesc al acestuia *Anii cenușii* (un roman-saga apărut în șase volume), Ion Topolog era de părere că natura l-a hărăzit pe autorul menționat cu un talent total pentru a elabora o asemenea compoziție romanescă și, de asemenea, cu mânăuirea limbajului, a dinamicii vorbirii, a exactității acesteia, pe desfășurarea în dialog și comentariu. Construcția compozițională și tot tabloul de viață se încadrează și curge, la Alex Maroiu, într-un firesc și o unitate estetică, încât este imposibil să mai simți o cât de mica diferență între real și imaginat.

Analiza primelor două volume, dintr-un total de șapte (7), ale memoriilor luptătorului anticomunist din Făgăraș Ion Gavrilă Ogoranu, *Brazii se frâng dar nu se îndoiesc* (Baia Mare, Ed. Marist, 2009) îi prilejuieste lui Ion Topolog o adevărată diatribă împotriva societății post-decembriste: „*Un totalitarism ca cel comunist a trecut într-un deșănțat afacerism, căpățuism pe strigătul democrației, grav fiind faptul că ne*

aflăm în fața descompunerii structurii naționale. Prin plecarea a milioane de români în lume, mai ales tineret, în căutarea unui trai decent, dar și prin subjugarea economică și politică”. După cum se știe, Ogoranu s-a încadrat cu întreaga viață deplin și pentru totdeauna în rezistența armată anticomunistă din România, conducând timp de șapte ani „Grupul Carpatin Făgărașan”. Pentru activitatea lui a fost condamnat, în contumacie, la moarte, dar timp de 29 de ani, organele odioasei Securități nu au putut să-l captureze. Prins în cele din urmă în anul 1976, Ion Gavrilă Ogoranu a fost salvat de la execuție cu ajutorul soției sale Ana Gavrilă Ogoranu, când aceasta a cerut în scris intervenția directă a președintelui SUA, S.U.A., Richard Nixon. Ar fi momentul unei opoziții ca cea a tinerilor înfățișați în cartea lui Gavrilă Ogoranu, se întreabă Ion Topolog, care adaugă: „*Ar fi și curentul acesta ce vine tocmai din atitudinea Diasporei, care vrea o Românie altfel*”. Desigur, Ion Topolog critică și regimul comunist, în opinia sa noi, românii am avut „cea mai ticăloasă Securitate dintre toate țările sateliți sovietici și cea mai lașă justiție, coruptă și slugarnică, de aparatul de partid, deci politic, să nu mai vorbim. N-a împușcat cu mâna lui N. Ceaușescu, țărani în județele Vrancea și Buzău pentru neînscierea în colhoz?”. Cărțile de tipul celei a lui Ion Gavrilă Ogoranu înseamnă – și aici este marea lor valoare – „să veghem să nu mai fie și să apară ticăloși, vânduți stăpânilor străini și opresori semenilor lor, de tipul celor care l-au schingiuit pe Ion Ilioi, poate cea mai cutremurătoare imagine a ceea ce a fost Securitatea”, securiștii în România paukeriană și dejistă.

Ar mai fi multe de spus și comentat despre *Lector-lictor, vol. II*, dar spațiul nu ne permite, și în concluzie, cartea lui Ion Topolog este una erudită, bine scrisă, incitantă, cu texte documentate, atât despre biografia autorilor prezentați, cât mai ales despre creațiile lor, o carte care se citește cu mare plăcere.

Costel STANCU

* * *

Ferește-te de cel ce îți laudă victoria, cuvintele lui sînt
bătăi într-o toabă plină cu nisip. De cel care stă pe marginea
drumului și îmblînzește piei lepădate de șerpui veninoși,
făcîndu-le să danseze. Stai departe de femeia iubită peste
măsură, nu se află pe pămînt o primejdie mai rea decît
frumusețea ei, nesătulă de ea însăși. Treci riul înot. Vameș
la pod s-ar putea să fie tocmai fiul celui ucis de tine în
ultima luptă. Bea vinul neîndoit, apa las-o celui hain.
Hrănește-te cu bucatele rămase pe masa înțeleptului,
nu cu firimituri de la ospetele mulțimii. Nimic nu este așa
cum pare: mormintele săracilor se deschid cu chei de aur.
Cel ce îți leagă, umil, sandalele va fugi cu ele cînd dormi.
Orice monedă are o față ascunsă vederii tale, cu aceea
cumperi și vinzi, cealaltă doar îți amăgesc mintea.
Liber nu e cel care a fugit din temniță, ci cel ce a scăpat
de propriile-i gînduri. Nu scoate limba la rege, dacă nu-i
ești bufon. Ferește-te să îl privești în ochi, să îl atingi,
chiar să îi simți mirosul. Ferește-te pînă și de cele
scrise de mine. Au și ele viclenia lor!

* * *

Scrieți-mi, scrieți-mi orice! Sînt dependent de scrisorile voastre. Cînd plec la drum, iau cu mine cutia poștală. Am împodobit-o cu un lacăt roșu - inima mea. E mereu deschisă. Cel mai mult îmi plac scrisorile primite de la necunoscuți. Au gravitatea unor păsări uriașe pe un patinoar. Urmează cele scrise cu sînge, cele ce trebuie arse. Cele ale sinucigașilor ratați mă dezgustă. Îmi scriu oameni de pretutindeni.. Cei care nu știu să scrie îmi trimit foi albe, misterioase, cu urme de degete ori de buze. Sîntem singuri, îmi spun. Să scăpăm de singurătate, am învățat să scriem. Odată, am văzut un om atît de sărac încît a pus în cutia milei, în loc de bani, o scrisoare. Scrisorile către Dumnezeu nu se timbrează. Și nici nu ajung la mine. Nu mi-am întîlnit încă poștașul, dar cred că mă urăște. Sînt ziua lui veșnică de neodihnă. Sau poate și el, la rîndu-i, îmi scrie. Precis e un singuratic, de aceea sună de două ori și fuge. Am obosit. Clopoțelul minții mele e scuturat, întruna, de un nebun. Nu mi-e teamă. Scrieți-mi, scrieți-mi orice. Aștept nerăbdător, chiar dacă eu n-am trimis nicicînd, nimănui, o scrisoare. Îmi scriu doar mie însumi, cu sînge. Ca unui necunoscut, ca unui sinucigaș ratat.

* * *

în amintirea poetului Ion Chichere

Stau lîngă crucea ta. De gîtul ei atîrnă, ca niște coroane imaginare, brațele femeilor care te-au iubit. Inerte, reci. Parcă le-ai fi fost străin, parcă nu ai fi ucis, tu, pentru ele, alți bărbați și nu te-ai fi luptat luptat, în visele tale, cu animale demult dispărute. O, Doamne! Doar mîinile mamei sînt vii. Sădesc flori, le îngrijesc, dau cu lapte pe pietrele ce îți țin de urît. Nu te mira: după moartea ta, de durere, mamei i-a dat, din senin, laptele. Fierbinte, răscolitor. Mormîntul tău e mereu un așternut proaspăt. Uneori, seara, mama îți citește cite o poveste. Îi place să creadă că te prefaci adormit, precum în copilărie. Vechiul vostru joc. Stau lîngă crucea ta. E liniște. Ca luni, după nuntă. Mă amețește o mireasmă nouă. Aveai dreptate, dragul meu prieten: poeții, ca sfinții, miros mai frumos după ce mor!

* * *

Născut prea devreme, un pui ieșit din oul încă nouat. Încep acolo unde sfirșește ceea ce nu știați despre mine. Lăsați-mă așa, enigmatic. Nu mă îngropați sub praful fin al curiozității voastre. Am fost viu și am murit, am fost mort și am înviat. Nimic clar. Cu cât mai puțin palpabil, cu atât mai în siguranță. Ca aerul, să nu pot fi închis nici măcar în propria-mi formă. Un dinozaur cu originile în viitor - mintea mea. Singura de care mă tem.

* * *

În fereastra mea, luna. Nufăr insomniac. Creionul îndărătnic. Ascuțitoarea cu mai multe guri. De un ban apă, de doi bani sare. Poezia. O luptă cu pudoarea victoriană a paginilor albe. Ce scrii când nu scrii, aceasta este întrebarea! Cititori deghizați în fluturi de noapte îmi pîndesc fiecare cuvînt. Adăugat, șters. Fidelitatea lor mă înduioșează. M-am săturat să tot pun capcane pentru șoarecele acela mic - gîndul morții. Nu l-am văzut niciodată, dar îl aud cum roade. Neobosit, ritmic. Întotdeauna m-a scos din minți neutralitatea ceasurilor elvețiene! În curînd, luna va răsturna leagănul ferestrei. Unii nuferi dorm ziua. Pagina, tot goală. O să capitulez din nou. Voi preda ciotul creionului obișnuitului meu învingător. Timpul.

* * *

Îmi pare că am trăit prea mult, nici în propria-mi amintire nu voi rămîne. Mereu aceleași gînduri, același vin neștiut de struguri. Dragostea pentru tine - un pian ce-mi cade, zilnic, în cap. Vechile corăbii înecate într-un suspin. Camioane rablagite cărînd pămîntul dintr-o parte în alta a orașului, ca și cum ar avea rost să muți apa dintr-un loc în altul al mării. Vagabondul ce adună zdrențe în numele poeziei. Și pîine, și apă, și chin. El știe că singurătatea e o călătorie prin oglinda spartă a sinelui, o rană peste care presari cioburi, însă ea nu e pregătită niciodată să se vindece. Doamne, cum

le-ai lăsat tu pe toate să se repete pînă la uitarea de sine!
Îmi pare că am trăit prea mult. Mereu aceleași vise, același
somm de vizitiu pe capra trăsorii, în ploaie. Mă înțeapă
îngerul cu umbrela în spate: hai, dă-i bice, nu te opri aici!
Chiar și nebunul e neschimbat în entuziasmul său cosmic.
Da, am trăit peste măsură de mult. Îmi prisosesc. Și cînd
te gîndești că îndelunga poveste a vieții mele ar putea
fi scrisă, de miniaturistul orb, pe un singur bob de orez...

* * *

De fiecare dată cînd tata împușca o pasăre, îmi umpleam
stiloul cu sîngele ei și scriam cîte o poezie. Simțeam că,
astfel, îi răscumpăr viața, i-o prelungesc pînă dincolo
de înțelesul oamenilor mari, de gustul dulceag al cărnii.
Unde îți zboară mintea, copile, mă admonesta mama,
mănîncă, nu vezi cît ești de slab? Omul ăsta a pierdut
o zi întreagă să vîneze pentru noi. O, Doamne, mama
era mîndră de bărbatul ei! Înghițeam în silă, cu speranța
că sufletul păsării doborîte a avut timp să fugă într-o
altă pasăre, vie. Pentru aceea îmi era teamă. Și scriam,
și scriam. Stiloul trebuia să fie gol pînă a doua zi,
cînd ni se făcea din nou foame.

* * *

De-ai putea scoate moartea din om! Așa cum,
în copilărie, văzuseși că făcea bunicul tău: înțeapa
burțile umflate ale vitelor ce păscuseră prea multă
lucernă și moartea ieșea din ele cu un șuierat ușor.
Atît de simplu să fie? te minunai. Mai tîrziu, cînd a
murit bunicul, ai luat un ac și i l-ai înfipt în deget.
Nu s-a întîmplat nimic, bătrînul a rămas tot acolo,
neînsuflețit. Pesemne nu moșteniseși harul său de
vindecător. De atunci, nu ai mai încercat să alungi
moartea din nici o vietate. Nici măcar din tine însuși.

* * *

Cînd eram copil, auzisem că dacă te duci la cel mai
apropiat stîlp de telefon și își lipești urechea de el, vei
auzi ce vorbesc între ei oamenii din alte colțuri ale lumii.

Stăteam nemișcat cu orele, uitam de foame, de sete.
Liniște, mereu liniște. Doar un zbîrnîit ușor, ca de lăcuste,
vara. Zilnic, pe firele dintre stîlpi se așeza aceeași pasăre.
Tu auzi ceva? o întrebam crezînd că acolo, sus, ar avea
o poziție mai privilegiată decît mine. Însă ea se legăna ușor,
în vînt, tăcută. Păstra secretul, șireata. Doar din cînd în cînd
îmi răsplătea curiozitatea cu cite un găinaț pe creștet.
Într-o zi, poștașul ne-a adus un aviz. Trebuia să mergem
în sat, să vorbim cu tata care era plecat la muncă, departe.
De ce? Nu avem stîlpul de lîngă poartă? Ne rezemăm de el
și ascultăm. Mama a rîs, m-a îmbrăcat frumos, apoi am
plecat spre primărie. Ne-au băgat într-un fel de closet,
iar mama mi-a apropiat de ureche o jucărie neagră și rece.
Alooooo!am auzit vocea tatălui meu. Mă uitam speriat
în jur, nu mai era nimeni acolo. În cele din urmă am înțeles.
M-am întors acasă plîngînd. Nu astfel aș fi vrut să mi se
împlinească visul. Am trecut, indiferent, pe lîngă stîlpul
de telegraf. Pasărea era tot la locul ei, neștiutoare.
Am privit-o cu milă. Hotărăsem ca, în nici un chip,
să nu îi dezvălui adevărul. Eram copil,
dar nu puteam fi chiar atît de crud.

* * *

Se va găsi, întotdeauna, un străin preocupat să se
amestece în jocul tău, să-i schimbe regulile. E de ajuns
o clipă de slăbiciune și el va lua sau va adăuga piesa cu
care vei pierde. De obicei, se ascunde printre admiratorii
zeleși. Convins că îți poartă noroc, ți-l alegi sfătuitor,
scutier, frate de sînge, uitînd că doar cînd ai fost singur,
ai cîștigat. Ce rege nebun și-ar ridica tabăra de luptă chiar
sub ferestrele dușmanului său? Tu ești vinovat, cu mîna ta
ai îngrășat șobolanul de pe corabie. Ai dat să bea însetatului
ultima gură de apă iar acesta, înzdrăvenit, ți-a furat caravana.
Acum de ce te plîngi? Cea mai reușită partidă a vieții tale
ai disputat-o împotriva ta și ai pierdut. Intrusul ți-a luat
locul la masa de joc. Nu-ți rămîne decît să aștepti
pînă cînd se va ivi prilejul să te amesteci în jocul lui...

Marilena APOSTU

hai să fugim

spre gara cu felinare aprinse
portretul e neterminat
aidoma jocului
o copilă apare în vis

frigul îmbătrânește ușa întredeschisă
somnia ne duce pe rând
în turnuri de carton

trei zile îți voi arăta drumul
pe strada cu frunze cât un anotimp
nu-ți fie teamă
de mâinile ce-au ridicat
piatră cu piatră
o fântână

o îmbrățișare aprinde focul

la geam zăpezi vor povesti
despre așteptare

Marlenka mai crezi în strălucirea zilei?

orașul dăruie ferestre înflorite
intenția degetelor
nu e altceva decât o poveste
zăpada aprinde iubiri
număr arbori până când voi ațipi
într-o oglindă curge tinerețea
un abur stă mereu în picioare
pentru două drumuri cumiți de țară

blândă și rotundă e respirația ta

voi purta rochie roșie de catifea

să pot alerga prin frig
ar fi un dezastru să fiu întuneric

pereți albi
mi-au adus spaimă
într-o zi

voi rămâne copilul ce-și caută mama
păsări mă învață cum să ard de nerăbdare
lecții de tăcere mă învață
să-l caut pe Dumnezeu
fleacuri lipite dimineața
mă înjură
deoarece sunt a nimănui

plimb gânduri în lesă
colorez ninsori
la anul
vom strânge pietre pentru melci
vom saluta pe rând poezia

să-ți aduc un arbore frumos

aproape că m-am ghemuit să simt
inima unui leopard
luminile orașului sunt palide
încât asemănarea e rotundul apei
pe jumătate liniște

am nevoie de tine
dincolo podul devine văzduh
mă reazem de culori și vrăbii
într-o noapte
voi greși cântecul meșterului
umbrele fierb în ziduri

ce repede a trecut ziua

Picasso a adormit

ce simplu e când spui: simt în mine tumult
palmele nu mai știu să hrănească
acest sfârșit
o dată pe an
copacii dorm în zori

linia e silită să fie adevărată
zăpezi lustruite de ger
mirosul de iarnă cerșește dimineți calde

de va ninge
se vor albi străzile

un adevăr în părul pieptănat strigă:
vom îmbătrâni înțelepți
să nu mă legi la ochi
pregătește-te să murim singuri

ai văzut ochii unei vulpi roșcate?

ascund cuvinte
precum: ești cea mai minunată ființă a orelor
petale de trandafir roz cu cele roșii
s-au amestecat
pentru o noapte crâncenă de iarnă

e un poem strâmb
într-o zi îl vei alunga
mi-a încălzit mâinile
mai înroșite decât inima

sânii presimt iarna
trebuie să arăt frumos
când vei veni

ape curg pe jumătate

puterea firului de iarbă
ne invită să măsurăm cercuri
aruncate pe lumină
nimeni nu ne spune
de ce zidul e plin de semnături
să-l ferească Dumnezeu

să-și amintească
de ce nu pot trece păsări

vă pot mărturisi
fluviul privește cât îmi e de greu

te așteptai să te strig

ceața continuă să deseneze orașul
îmi place că e fragilă pe la ora șapte

nori cu miros de lemne stivuite
găsesc refugiu lângă o vitrină
așa voi putea răsuca gânduri
așteptarea trebuie să așeze
câmașa
să nu mai sufere de dor

rufe pe frânghie îmi spun: noapte bună!

voi așeza un măr...
ce greu e!

doar cerul e un cuvânt prelungit
trepte urcate caută un loc
să aibă litera ta
mereu primitoare
și flori de chihlimbar

iarna
are genunchii unei lupoaice
când povestește despre o înflorire
și despre neajunsurile ascunse
nu-i loc de odihnă
oamenii au învățat să tacă dimineața

întrebare: cine va învinge?

la ce te gândești Marlenka?

de fiecare dată când e lună nouă
cele mai grele renunțări
coboară la semafor

cuiburi goale așteaptă

întunericul îmbrățișează haine jilave
o explozie dureroasă e noaptea
cea de toate zilele

elefanți frământă umbre

am să ascund foșnetul
am să mă rog mai mult
până când se face lumină

Dan Ioan MARTA

Birocrația vieții

La ora aceasta, fiecă vis neîmplinit ți se scurge
sub forma ridului pe chip.
La ora aceasta, când unei sincerități nu îi poți face
transplant de copilărie,
dar îi tai din inimă stângăcia fără a-i pune proteză,
nu-i de mirare că, disperată și lipsită de umbră,
aceasta se sinucide.

Statistic vorbind, unul din doi iubiți
într-un joc de poker pe ființă rămâne necunoscut.

Doar ți-ai scris textul șoptit de cuiele bătute în uși,
în antecamera birocrăției vieții (acolo unde nu există visători).
I-ai dat număr de înregistrare și aștepti apostila
țigărilor trecute prin foc.
Măine poate se va putea iubi prin procură.

Și ce ți-a intrat?
Au intrat două perechi de dimineți făcute din cârpele
ce se pun pe oglinzi, pe scaune: una fără vin și o alta fără pâine.
Adică patru kilograme de frig ce își așteptau victima.

Astăzi nu este decât un prezent ucigaș ce mănâncă
alături de ziua de mâine lucrurile vechi ce miros a ars,
nu este decât un sentiment cu glezna scrântită
ce-și caută frații de stepă.

Astăzi, în timp ce între ușă și hol îmi stă suspendată
harta cuvintelor tale fără munți dar cu orașe-întuneric,
țin în mâini careul adreselor necitite de moarte.

Doar știai că nu sunt cel ce stinge ultimul lumina.
Eu sunt cel care sparge becul.

Convertire

Pe câmpul acesta, dintre ziuă și noapte, unde una îi stă de planton celeilalte,
îmi instalez tabăra ceștilor cu zaț uscat.

Nu există niciun triumf, nicio remușcare că în vraiștea de afară
iarba s-ar putea descompune până la mutism,
că ochiul tău din ceafă ar putea desluși fidelitatea imaginii
și sensul ei ce te reclamă.

Și, uite!

Încolțite din sămânța unor sângerate îndoieli
ce-și mușcară din vină,

aceste flancuri de figuri recutate poartă promisiuni făcute fiecărui bun sfârșit,
au propria lor gramatică și propriul strigăt
atunci când străbat pământul fără a-și pierde mimetismul copiilor.

Dar, tu- prezisă trândavă atunci când inima-mi izbește în piept
și nu are tihnă- ar trebui să știi că singurul gând pescar ce se ține de coada albă a dimineții
te vrea prinsă în cârligul unui timp al reîntâlnirii
ca eu să rămân în mintea zilei de mâine.

Tocmai de aceea mă spăl cu frică de gustul somnului și las
să-mi treacă prin strânsoarea degetelor pașnicul omăt.

Pe câmpul acesta dintre ziuă și noapte tu, Speranță, prezisă trândavă
îmi vii cu ditamai oala mânjită de zaț uscat și îmi răcnești:

-Ți-am trimis un Elfialte să-ți definească permanenta stare
ce mușcă câștig și ruină din tine.

Golul din puțin și plinul de mare

S-a lăsat noaptea.

Acum, viața de la capătul cuvintelor este versul
ce nu lasă cortina să cadă peste primul act,

act în care am creat un timp iubindu-l pentru ceea ce este până la supunere.

Cu bănuți puși pe ochii ceasului cu pendulă
căzut în patima secundelor,
s-a lăsat noaptea.

Abia acum, din câmpul ce-și deschide iarba,
pot să extrag, purtând număr de ocaș,
fantome ce se ascund, fantome cu riduri,
fantome ce râd, fantome învinuite,
fantome ce au cuiburi de cuvinte
în care se găsesc întotdeauna sentimente retraduse.

Între ultima vreme și prima confesiune,
păstrându-și până dimineața iluziile toate,
toate fantomele mușcă din mere verzi.

Lângă ce a fost uitat, doar pe ele le regăsesc
recitând din ploi sau din inimi orfane-
cândva tănuite până la a fi uitate.

Născută dintr-o familie de visători,
s-a lăsat noaptea cu toate visele ei.
Unii spun că provine dintr-o familie în soluție,
de dezorientați romantici.
Deh,
printr-o nebunie senzorială, zic firească,
lăsarea ei am înscris-o într-un contract unic,
fără anexe despre convulsii sau consumul de vin.

Fără piruete, fără să ucidă disperări,
cu abțibilduri și dulciuri puse școlit la ușa iubirii,
s-a lăsat noaptea.

Actul se încheie fără aplauze,
într-o casă unde ceasului i s-au pus ochelari,
unde geamurile sunt oarbe, iar toamna trasă prin făină.

Într-un pub

Bătrâne, nu eu ți-am semnat cererea pentru pus roți
unor inimi ce se întreabă cât mai au de trăit.
Eram într-un pub cerând două singure iubiri de băut.

Da, dădusem în fiert prin toată harababura vieții,
închis în ea, să nu mă vadă lumea cum plâng.
Nici cum să știu, Doamne, că rățăceai printre câteva
coaste ale memoriei îmbătrânind odată cu adolescența.
Bătrâne, nu eu ți-am semnat cererea
pentru șantierul arheologic al inimii. Nu aveam cum...
Făceam scufundări în adâncul cuvintelor periculoase
încercând să dau de epava unei saltele pe care am iubit.

Recunosc, îmi place să te calc pe nervi vorbindu-ți nazalizat,
să te trezesc brusc suflând în fluier de arbitru,
să-ți stric somnul ce ne consumă dinainte.
Dar, Doamne,
nu eu ți-am semnat cererea de a introduce nostalgia
în programa mea, chiar dacă, părându-ți-se strigător la cer,
jucam prin păduri rolul unui mesteacăn ce nu știe
când înverzește sau dacă se usucă prea devreme.

Nu eu am semnat cererea pentru arcul de triumf închinat
duminicii ca zilele de luni să poată trece pe sub el.
Nu eu am semnat pentru atingerea iubirii cu pieptul tihnei
sau tristeții... și nici pentru fierăstrăul ce taie anii
în lacrimi și răs.

Bătrâne, nu eu ți-am semnat cererea pentru hoardele de pași
ce ar trebui să calce ape între icoane și pereți.
Stăteam cu fața la pământ și cu briciul în mână
gândindu-mă că, ieșită din grâu, fiecare felie de pâine
este gândul acestuia cu drept la visare.

Jur! Altcineva, trecând peste capul meu, a semnat.
Nu eu. Nu aveam cum...
Eram într-un pub înecându-mi amarul în viață.

Neștiut 2

Mă joc cu o picătură de sânge din trecut
pentru a simți o iluzie, un început al timpului de demult...

Primul lucru pe care pot să-l fac,
în timp ce pun un scurtuc al zâmbetului tău
pe ultimul meu grumaz de gând,
este să-mi las întreaga simțire să născopească
niște cai ce mai pot fi înhămați la pedeapsa unui șezut lângă tine.

Doar să-mi spui, o sminteală cară după ea roți?

Întotdeauna voi avea un temei pentru scuză și năroadă suflare,
iar atunci când pânda-mi devine meleag din nespus repezit
„- Ce-i cu tine?”
neștiut depind de acest dialog închipuit la vărsare
într-o reactivă cenușă și contexte ție străine.

Doar să-mi spui, are lacrima os?

Ultimul lucru pe care pot să îl fac,
încercând să ajung la o teorie despre genetica lumii,
este să număr din câte răni timpurii se formează o frică.

O cameră veche

Între rost și nerost te-ai risipit, te-ai pierdut, te-ai întunecat,
te-ai luminat, ai înghețat și ai nins,
dar n-ai aflat cum o cameră veche respiră doar atunci
când îi deschizi ușa,
cum fiecare vedenie mută se furișează printre rădăcinile ceasului,
gâfâind a tristețe uneori, a mesteacăn alteori.

Fiecare lucru râvnit s-a pierdut aruncând timpul ca pe un ban în aer,
căzându-ți doar partea neagră a sa, fără triumf, deloc ieftină
și nu cea cu mâinile înfipite în coama ierbii.

Altfel, ai fi aflat câte căi de întoarcere sunt pentru un ieri,
că prima tăietură făcută în străzile citite odinioară printre rânduri

este cea mai adâncă dintre toate.

Printr-o disciplină ce sufocă te-ai pierdut în toate aceste aruncări
care sunt mai înalte decât tine,
ajungând să-ți iubești toate dezdăcinările, mai puțin una.
Cea de camera veche.

Când din aceste dezdăcinări și-au scos bătaia profetică
tobele furiei tinereții, ceva între a fi povârniș și deslușirea unei coborâri
în beciul nopții ca într-o luptă, ca-ntr-un întâi ospăț,
mai aveai rămasă doar o trecere prin camera veche
pentru aruncat un nume ca pe un ban în aer.

Sub același cer

Atât timp cât nu avem slăbiciunea de a trece
la etcetera o viață înfășurată în catastrofele tinereții,
atât timp cât mai putem conduce amintiri fără frâne,
noi știm cum este să-ți măsoare un înger
adolescența ce stă în capul oaselor plină de așchiile
cafenelelor.

Și dacă nu am fi, în povestirea noastră, dispăruți
în mâinile celuilalt,
dacă nu am ști că iubirea crește odată cu inima
și descrește atunci când devine fantomă,
ne-am trage la xerox sentimentele și am inventa
un oficiu poștal pentru despărțire sub același cer.

Spuse până la capătul unui șir de îngenuncheri în fața
aceluiași cer,
cuvintele noastre își poartă povara ronțâind tiraje întregi
din tot ceea ce schimbăm între noi pentru a ne crede.
Așa au învățat cuvintele noastre să vorbească,
nestăpânind alături de fiecare zi lihnită de an
fabricarea unei morți închipuite pentru a afla
cine iubește o inimă traficată
și îi prețuiește viața.

Mircea GRUMAZ

de dor

mă dor iubirile de mor, mă doare și ce n-am
iubit,
mi-au scris tristețile scrisori, cu versuri le-am
despăgubit..
mi-am pus octombrie la rând, i-am spus și
inimii de flori,
să desenez un șevalet și să m-amestec în culori.

să-mi pun emoțiile-n frac, florii în joben să-i
las,
s-arunc cu negură-n lumini, să-mi cert tăcerile
din glas,
să stingă soarele cu foc, să-ndure și-un ghețar
de frig,
să mor de dor când te iubesc, degeaba tac,
degeaba strig.

le dau mărunților bacșiș să îmi vorbească
fericiri,
să-mi țină bârfele la zi, să-mi spună de
nenorociri,
să trec de chinuri și de boli, să am prestanță și
umor,
să pot striga dac-aș iubi: mi-e dor să nu-mi mai
fie dor!

neadevăruri

am mințit,
poate e și ceva talent acolo...

concaul nu mai reține apa,
fluturii (și ăia din stomac) s-au transformat în
viermi,
visele se visează între ele și apoi se urăsc,
un secol de dragoste doarme într-o secundă de ură,
nemuirea s-a stricat în perioada de garanție,
iar mărunții au bătut bancnotele.

am mințit din nou, mai abitir,
în timp ce mi s-au descusut ideile și s-au scămoșat,
vara și-a risipit gradele într-o înghețată,
memoria m-a înșelat cu altul,
râul s-a împotmolit în albastru deschis,
stima de sine a căzut într-un derizoriu de sine,
iar plăcerea doare prin părțile importante.

n-am vrut să te mint și pe tine,
dar n-am putut minți că n-aș fi mințit,
am vândut iubire la colț,
am plesnit un sărut din bună dimineața,
iar după ce am udat un zâmbet cu lacrimi,
m-am rușinat ușor și mi-am anulat invaziile în

sufletul tău.

mi-ai zâmbit...

haha, ai învățat și tu să minți!

și dacă

și dacă mă îndrăgostesc, în timp ce frunzele-s în vânt,
scriind cu toamna un poem și nevorbite-ntr-un cuvânt,
să-mi pierd emoția-n sărut, să caut pricina-n flori,
să mă iubești decolorat și eu s-adorm lângă culori.

și dacă mă îndrăgostesc și-mi simt mirările pe dos
m-oi pierde în necunoscut și-oi da urâtul pe frumos,
în flori de tei am să te-mbrac și-n păr ți-oi așeza cununi,
să fiu o parte dintr-un basm, iar tu minune-ntre minuni.

și dacă mă îndrăgostesc și-adorm pășind cu tine-n gând,
cuvintele s-or face vers, m-oi bucura, ușor plângând,
povești cu mii de întrebări, cu vise și cu fantezii,
vibrez doar dacă te iubesc și-mi scrie viața poezii.

și dacă mă îndrăgostesc lăsându-mi sufletul pe-o stea,
iar inima în paradis... v-am spus cât de frumos iubea,
să-mi ningă iarna nemuriri și primăvara tot ce-am fost,
să-nvăț cu vara să trăiesc, iar toamna s-o știu pe de rost.

vânzătorii de neliniște

mi-am vândut neliniștea unei femei,
nu iubise niciodată și nu credea în albastru...
o durea mereu săptămâna viitoare
și-și plângea zilele trecute,
iar nemurirea nu mai dorea să se termine.

inițial, am vrut să-i dau doar niște emoții,
să-i scutur iarna în timp ce-i admiram primăvara,
să-i amintesc ceea ce fusese nevoită să uite,
plus un crochiu de câmp cu maci.

ce-am luat pe neliniște am dat pe flori,
am mai pus și de la mine un sărut mărunt,
ne-am luat de mână
și ne-am dus să vindem și altora neliniște.

dimineața și cu mine

m-am trezit să spăl dimineața,
dar n-am avut rouă decât pentru două ore,
exact alea în care aș fi preferat să te iubesc...
m-am ridicat din pat,
mi-am dus emoțiile la grădiniță,

am îndepărtat niște cuvinte de maculatură,
ți-am scris despre două mirări și-o minune
și m-am străduit să fug dintr-un curcubeu...
tocmai ce plouase.

am pus un pic de sărut în dreapta ta,
cu niște mângâieri ți-am acoperit umărul gol,
mi-am zis că-i prea devreme să încep,
iar când credeam c-am pierdut fericirea,
tremurul tău se-agățase de mine.

divină

departe de seară, aproape de vineri,
n-a vrut să te ceară, tristețe, abțineri,
esență ce doare, amestec de vină,
rușine, pudoare și totuși divină.

din galben în verde albastru îmi sare,
ecou ce se pierde, râd ploii în ninsoare,
decentă și ură, aștept să-și revină,
furtună, demență și totuși divină.

iubirea-i în stele sau poate-i în soare,
mă vindeci c-un zâmbet, apoi iar mă doare.
mă ține la suflet, din ochi mă domină,
mirare, stupoare și totuși divină.

promite-mă-n versuri, mă dă la cuvinte,
ascunde-mi tot răul în foi de cuminte,
a ta-i poezia, o fac să-ți parvină,
distantă, chiar rece și totuși divină.

mă tem de albastru, de puncte-n suspensii,
țin floarea în minte, begonii, hortensii,
și din nimereală, să nu intervină,
e simplă, reală și totuși divină.

ninge cu dimineți

am dat totul pentru tine, a mai nins cu
dimineță,
s-a amestecat plăcerea c-am pus chiciură și
ceață,
am vorbit despre tăcere, am tăcut cerșind
vorbire,
m-am îndrăgostit, probabil, de o formă de
iubire.

sunt în zona cu păcate, am plătit pentru cuvinte,
un canon cu rele practici într-o doză de cuminte,

să-ți țin inima în focuri, să mă-ndrept din erezie,
să-ți pun visele în versuri, să mă-mbăt cu
poezie.

mi-ai hrănit anatomia, mi-ai pus virgule în
ciorbă,
felul doi a fost al treilea, dar l-ai anulat c-o
vorbă,
am trecut pe vegetale, ai scos zahărul din trestii,
m-ai scăpat de acritură îndulcindu-mi alte
chestii.

m-am îndrăgostit degeaba, iar mi-am irosit
menirea,
am iubit cum se iubește, chiar am sufocat
iubirea,
am să beau de întristare, o să-mi pun vodcă și
gheață
și-am să ning în zorii zilei, c-a mai nins cu
dimineță.

mărțișoară

hai, dezgheață-mi ghiociei, vinde-mi florile în rate,
fă-mi anestezii locale să visez pe săturate,
dă-mi iubire prin aprilii, martie să-mi scoți din
minte,
fă-mă cât o exclamare, fă-mă rău, dar din cuminte.
dă-mi o palmă cu iluzii, un sărut fără excepții,
mărțișoare cu păcate, dă-mi și chefuri și
recepții,
ține-ți pieptul pentru șnururi, pentr-o altă
nemurire,
pentr-un vers incompatibil cu vreo formă de
iubire.

te-am certat c-ai fost de vină, am roșit fără
măsură,
am bătut mâna cu ochii și-am tăcut bătând din
gură,

fă-mi cu mâna, îmi zâmbește, dă-mi un semn
pentru-o speranță,
și-o să ducem împreună primăvara în vacanță.

umblau îngerii

mă opresc îngerii pe stradă să-mi spună că mă
iubești,
mă duc după pâine, te iubesc,
mă duc după lapte, te iubesc mult, că e dulce,
mă duc după ceai, te iubesc, că e de teiu,
mă duc spre primăvară, te iubesc proaspăt cât
viața.

mi-au mai spus îngerii să nu mai plâng,
să mă concentrez la drumurile vieților ce-or să
vină,
să ne regăsim de fiecare dată,
să la arătăm muritorilor că suntem muritori,
să le arătăm cum se iubește
și cum poate sărutul tău să se îndrăgostească de
sărutul meu,
mereu.

mi-au arătat îngerii steluța ta, c-au stat și peste
noapte..
i-am cinstit c-o poezie, le-am dat din versurile
tale,
le-am arătat cămașa ta nepurtată,
apoi am cumpărat cu puțin din albastru un sfert
dintr-un zâmbet,
din cele care-mi iubeau fiecare dimineață.

n-am știut ce să-i mai rog sau să le spun când să
revină,
nici acum n-am știut..
am vrut să-i trimit o lacrimă curată, un sărut
ușor intimidat,
poate cămașa nepurtată
sau un moment de bucurie pe care-l

împachetasem deja...
apoi, mi-au spus ei, îngerii,
că n-am ce mai pune într-un suflet pereche.

patru, pe la cinci jumate

am visat că e patru,
pe la cinci jumate,
când m-am dus la geam să văd dacă a venit
liniștea albă...

norii s-au mădărit puțin,
au dat din puținul lor pentru și mai puținul
nostru,
după care s-au dus, pentru că trebuia să ningă
puțin și altora.

când eram micuț și techerghiu,
urcam pe calorifer să văd cum ninge,
zgâriam ușor cu unghia florile de gheață de pe
geam
(băi, termopanelor, voi n-aveți),
iar când trecea primul om și lăsa urme,
îmi enerva copilăria că-mi strică zăpada...
și tot cam patru era, pe la cinci jumate.

m-am îndrăgostit într-o iarnă,
pe vremea când nu se ghemuia toată într-o
vineri,
 trăiam realitatea portocalelor pe dulap,
mănușile împrumutau fularul de la căciulă,
ea dormea liniștită în brațele mele
și se foia spre dimineață,
nu mai devreme de patru,
așa, pe la cinci jumate.

Mihaela MERAWEI

în liniștea asta

mă strecur printre rânduri
cu degete de foc
să-ți ating inima

când totul tace
răsuflarea mea îți scrie
un poem pe piele

paciență

ascuți cum particule din mine
îți mângâie interiorul

să-i dăm timpului timp
să devină zbor
și poeziei poezie
să devină pasăre
îmi șoptești răbdător

212 F

aici nu-i vorba de trecut
nu e vorba de viața
dinainte de viață
sau de cât de mult
am tăcut până mi-au ieșit
păsări de foc din gât
totul se reduce
la geometria unui
punct de fierbere

pe interior

sunt pleoapa
ochiului tău de rai
trăiesc magia fluturelui
când iese din crisalidă
mă îmbăt cu lumină
amețesc de zbor
planete-mi explodează
pe interior
mă (re)definesc

reinventare

dacă aș putea închide fricile
ca pe niște lupi albi
într-o cușcă a poezie
să fiu liberă
cu aripile mele zdrențuite
cu inima înfierată și trupul
pădure de salcâmi gemând
aș reinventa clipa eternității
universul l-aș împărți la doi
aș deveni mângâiere
apă și aer
vâlvătaie de dor

respir

undeva deasupra
liniei ce despică
albastrul
jumătate cer
cealaltă sare
gândul meu răstignit
ca un fluture
respiră poezie

Silviu Viorel PĂCALĂ

ele singure fac destule victime
printre iepurii singuri

chiar nu contează unde

* * *

e ca la război
crezi că nu te va nimeri pe tine
continui să sperii
apoi se întâmplă să te înșele
un simț sau două
dar nu toate deodată
și atunci realizezi
că moartea începe
cu o durere ușoară

întâlnesc numai sinucigași

* * *

pe trecerea de pietoni
la volan
în avioane
în biblioteci
cu privirea pierdută
mișcări de crab
de pinguin
spre marginea ghețarului
spre nicăieri

iar lumea e o farfurie
cu greieri

rugi inutile

* * *

dar eu vă rog frumos
lăsați în pace bărbații cu oasele vechi
și femeile temătoare
dar eu vă rog frumos
nu mai aruncați cu inimi fierbinți
în altele înghețate
abandonate pe stradă
dar eu vă rog frumos
ascundeți sentimentele de sărbători

resetarea sentimentelor

* * *

e toamnă iubito
și frunzele se sinucid
mi-e martor un cocoș de tablă
ruginită
plouă cu sânge
când inima mea nu are umbrelă
ca într-o poveste cu fragi

iarba e vie pe dealuri

altfel cum am ști

* * *

există și o prezentare idilică a beției
când uiți de tot și de toate
când poezia se relevă deodată
în mărgelile din pahar
și nu te mai arde pe gât
rămânem așa nemișcați în aer
în formă de neputință
iar bunul Dumnezeu
nu știm cât de bun e
va fi mult mai preocupat de a fi justițiar

să ne împartă cum simte el
în drepti și păcătoși
pentru totdeauna
pentru niciodată
pentru pierzanie

nimic pentru noi

* * *

viața poate fi simplă
lipsită de întâmplări
mergi împleticit spre orice intersecție
și te oprești brusc
privești înapoi
înainte
deodată înțelegi
că liniștea s-a ascuns în tomberoane
niște inimi pierdute ale orașului
în putrefacție

câinii nu mă vor ierta
nici dumnezeul lor
hăituit de tristețe

pastel

* * *

s-ar putea să nu ajung nicăieri
deși am plecat de o vreme de acasă
mereu am lipite de tălpi vise din copilărie
mereu găsesc prin buzunare firimituri pentru
ferestre
s-ar putea să nu ajung nicăieri
deși am plecat de o vreme de acasă
mereu văd păsările călătoare întorcându-se
mereu am ceva neexplicat
din cântecul greierilor
al broaștelor
al lăcustelor mari și nehotărâte
s-ar putea să nu ajung nicăieri
deși am plecat de o vreme de acasă

traseu didactic

* * *

nu aș vrea să repar nimic la mine

mă simt bine așa plin de defecte
una e să scrii pe tine
să îți șlefuești trupul
de aer
alta e să stai nemișcat
și sângele tău să facă toată treaba

creierul meu s-a oprit la o intersecție
inima doar așteaptă la semafor

unii ingineri zic

* * *

poezia e volatilă
deschizi o carte
și deodată constați că nu mai e
degeaba o miroși pe la colțuri
și speră să mai găsești ceva între coperti
dispare repede
ca eterul

lucruri găsite

* * *

am găsit dragostea noastră aruncată pe stradă
o scrisoare în zona gării
el se simțea singur și s-a sinucis
un penar de școlar pe o bancă
un ruj nefolosit
o agrafă pe trecerea de pietoni
o foarfecă lângă frizerie
am găsit dragostea noastră aruncată pe stradă
un cățel rătăcit
o pisică oarbă
și alte chestii oarecum inutile
dar pline de speranță
că în fiecare zi pierdem ceva
atât de folositor poeziei
lucruri găsite la întâmplare
nu aruncate dinadins
o umbrelă veche rezemată de un copac
o brățară în fața bisericii
un vinil zgâriat
am găsit dragostea noastră aruncată pe stradă

Victor RUSU

De crucificare

Doamna mea, poem nescris,
 Ca povestea dintr-un vis,
 Nu-ți lăsa ochii să plângă
 Peste genunea adâncă,
 Ascunsă-n sufletul blând,
 Ca o taină în mormânt,
 Nu-ți lăsa încă o dată
 Inima înjunghiată
 De-a renunțării săgeată
 Cu îndoieli otrăvită
 Și de amânări coclită.
 Bradu-i brad și tot se-nclină
 Sub săgeata de lumină,
 De fulger și de furtună,
 Sânca-i stâncă și tot crapă
 Peste-nvolburări de apă,
 Dar tu, floarea unui vis,
 De treziri la viață-nvins,
 Cum să nu cazii în abis,
 Când de-atât amar de luni
 Te tot colindă furtuni,
 Când de ani și ani la rând
 Putrezesc la tine-n gând
 Cei ce zborul ți l-au frânt,

Iar, pe propria ta cruce,
 Părăsită la răscruce,
 Rană-n veci nevindecată
 Sângerezi crucificată.

De dor și pârjol sub lună

Frunză verde și-o alună,
Noapte nebună,
Cu lună
Și-un cântec ca o furtună,
Pe o strună
de gurdună...
Blahnița, alătura,
Parcă s-a aprins și ea
Și a început să fiarbă
Strecurându-se prin iarbă
Ca un vis, ca un balaur
Cu solzi poleiți cu aur.
Toți galbenii, mici și mari,
Pitiți pe la căldărari,
Parcă s-au topit pe ape
Și matca nu-i mai încape.
Doarme șatra somn adânc,
Ca intrată în mormânt,
Numai eu de dor mă frâng
Ca o creangă prea-ncărcată
De poama ei grea, bogată
Și nu pun geană pe geană,
Vascrisul ei de cârlană,
Numai bâlbără, fiori,
De-ți vine, pe loc, să mori,
Sau s-o trântesc de pământ,
Ca un hoț schimbat în sfânt,
Că rugul ce-i arde-n carne
Poate lumina icoane,
Iar eu, diliu hoț de cai,
Din iarbă urc drept în rai,
De-o veni în miez de noapte
Să-i culeg merele coapte
De sub bluza înflorată
Peste țâțele de fată,
Veni-mi-ar de lună beată,
Să ard pe ea, noaptea toată,
Cum nu am mai ars vreodată!

Ce-ai putea fi?

Ce să fii, ce-ai putea fi
Pentru mine, într-o zi?
Poate ai să-mi fii fântână
Sau izvor cântând sub lună,
Pentru setea mea de viață,
Ce mă bântuie și-naltă,
Lângă îngeri, în azur,
Chinuit de-un vis mai pur,
Care vrea să-i dau contur
De rană, nufăr sau turlă,
Neputința-n mine urlă,
De nufăr, turlă sau rană,
Să fii sfințită maramă,
Pe o ramă de icoană,
De turlă, rană sau nufăr,
De tine să nu mai sufăr.

Tresărire

Parcă se sparg cerurile,
Când ne-ncearcă dorurile
Și fulgere ne trăznesc,
Nori de plumb în suflet cresc,
Biciul ploii ne-nfioară,
Ca arcușul de vioară,
Inima prinde să doară
Ca rănită de o ghiară,
Bate tainic și tresare
Euritmice, visătoare,
Parcă preschimbată-n floare.

Boare de înger

Doamnă, zbatere de ape,
Stinge-ți stelele sub pleoape
Nu pâlpâi printre gene

Șerpeștile lor blesteme!
Că năvala de ocări
M-a răstignit între zări,
Că potopul de sudalme
Mi-a altoit fiare-n palme.
Și-acum, doamnă, vezi cum sânger
Adăstând boare de înger?
Hai, petrece-te pe rană
Ca marama de icoană...

Preacurat întru păcat

De ce, doamna mea, te-ncrânceni
Când vezi sânge viu pe pinteni?
De ce gemi ca de deochi
Când îmi simți otrava-n ochi?
De ce te-nchizi ca-ntr-o carte
Când adulmec zări de moarte?
De ce fața ți-o acoperi
Când prin ierbi nălucesc poteri?
De ce cauți mătrăgună
Când țintim, zbanghii, în lună?
...Sunt, doamnă, tot n-ai aflat?,
Preacurat întru păcat!

Candelă stinsă

Doamnă, candela mea stinsă,
Lasă-te de doruri ninsă.
Dacă-mi faci numai un semn,
Din vine-ți dau undelemn,
Muguri de lumini să crească
Peste ruga mea hoțească.
De-mi privești în ochi adânc,
Scot punga de sub oblânc
Și-o strecor popii-n sutană
Să-ți cânte numele-n strană.
De ivești doar un surâs,

Vând pentru popa un mânz,
Mânz curat, cu bot de lapte,
Să fiu iertat de păcate...
De-mi dai dorului de urmă,
Am să duc în târg o turmă
Și-ai să-ți vezi chipul sfințit
Pe un perete de schit.

Ban coclit

Dacă nimic nu te mișcă,
Hai să jucăm, doamnă, rișcă...
Să dăm cu un ban coclit,
Poate uiți de ce-ai venit...
Să-nvârtim un ban de-aramă,
Poate vălul ți-l destramă...
Sau o rublă de argint,
Poate, totuși, te mai mint...

Cristina Maria FIROIU

Vinovat de suflet (Poezie de Inimă Verde)

Acum, când nimeni nu îmi știe glasul
De parcă eu am răstignit tăceri
Imi potrivesc la oră fixă ceasul
Ce ticăia cu sufletul de ieri.

M-am despărțit cu toate ale mele
De tine, vorbitoare de amor...
Tot ce am vrut a fost să umblu lele
Prin viața ta, o viață și-'nc'-un dor!

Te-ai risipit prin verbe cam străine
Nici nu puteam să te iubesc cu noduri
Și-apoi plecai de-aici până la cine
Desfigura un miez și scuipa gloduri.

Nu te rețin, sunt cel mai vinovat
Străin plecat să-ți scrie libertatea,
Căci m-am trezit cu cel nevinovat
Să îi predau iubirea ta de-a gata!

Păstrez din tine doar o mică parte
Ce a citit poeme de amor

Și a știut să urce spre cetate
Cu oameni vii ce au murit de dor.
Să nu uiți să iubești pe placul tău
E frig și uneori... mai vine toamna,
Ar fi păcat să nu-l păstrezi mereu
Pe cel din locul meu ce-ți tine haina.

Iar eu mă plec în fața gleznei tale,
(Nu te gândi că va-'nțelege brusc
De ce te-am retrăit peste canoane!)
Vă las acum, căci vinul a fost must...

Iar celor vorbitori de limbă goală
Le voi trimite câte un caiet
Să scrie ei ce se ascunde-n rană
Și care-i vindecarea de poet.

Vă las acum,
Căci vinul a fost must...
Doar eu mă plec în fața gleznei sale,
(Nu vă gândiți că va-'nțelege brusc...)
Dar voi purta,
Eu voi purta
mirosul
dumisale...

Înțelegere

Și venisem din mult negru
Să mai văd cum stă întregul,
Dar în ceas de două clipe
Am rămas fără aripe,
Am plecat, apoi, Lumină!
Am văzut că nu mă-nclină,
Poate doar să-nvăț să zbor
Din întregul meu, ușor...
Mâini de dor ce mi-au crescut -
Să îmi țină de urât,
Când nu-s oameni să-i ating,
Să m-aplec și să mă-nchin...

Nu avem timp să nu ne mai iubim

Nu avem timp să nu ne mai iubim,
Purtăm în noi tăcerea unui vin,
Ce-a-mbătrânit pe buze și-n sărut
Și ne-a iertat de tot ce-a fost urât.
Nu avem loc de-atâta-mpreunare
Prin viața asta fără întrebare;
Deși sunt tu și tu nu mi-ai rămas,
Trăim un timp ce nu mai poartă ceas.
Și prin lumini ce ne mai trec prin piept
Se-aud iertări ce ne șoptesc încet
Că n-avem timp să nu ne mai iubim,
Când tot ce-am fost ne-a mai lăsat să fim...
De-abia acum, la nesfârșit de noi,
Ne răstignim pe-o despărțire-n doi,
De-abia acum, când noi ne mai iubim,
Ne împăcăm și mai trăim puțin.
Radical din suflet

De m-ai vedea plângând într-un oraș nebun
M-ai ocoli mai blând cu despărțirea-n sân,
Dar pân-atunci îți spun că-n visul meu de om
Am stat să te iubesc cu rădăcini de pom.

Și când se-mpreunau, tulpină îmi creștea
Cu tine înfrunzind o soartă și ceva...
De m-ai vedea râzând într-un oraș nebun
M-ai zăpăci din nou în dulcele tău sân,
Dar pân-atunci mai mor și mai trăiesc în vină

Că-n rădăcina mea ai prins tu rădăcină...

Adâncuri despre doruri, atât ți-aș mai ierta
Și-n lipsa ta din mine aș pune lipsa mea,
Poate printr-o blândete, trecutul bântuit
Mă va chema să-mi spună de ce n-ai mai venit...
Dar pân-atunci mai mor și mai trăiesc în vină
Că-n rădăcina mea ai prins tu rădăcină...

Nu permite frunzelor să cadă

Nu permite frunzelor să cadă,
Dintr-o toamnă-n care ai plecat
Va rămâne dorul ce răstoarnă
Ce-ai făcut sub cerul dezbrăcat!

Te-au văzut toți anii mei din suflet,
Cei din gând au amorțit pe nori,
Plouă dintr-un cer și-apoi din pântec
Stă să cadă Luna peste noi...

Nu permite frunzelor să cadă
Dintr-o toamnă-n care ai plecat,
Eu rămân în urma lor ca rană
Să mă-ntind sub cerul dezbrăcat.

Și nu-i nimeni să îmi țină trupul
Care are încă gustul tău,
Nu permite frunzelor să cadă
Că tresar a Om și mi-este rău!

TIE

Am plecat să te iert înspre nord și-nspre sud
Unde sufletul mut iartă sufletul surd,
Am venit înapoi să te-aștept ca un prost
Unde tu n-ai venit, unde tu nici n-ai fost...

Am plecat să te uit și cum stam în senin
Am căzut repetat căci uitam să mă țin
Și veneam șchiopătând să îndur despărțiri
Să mai văd unde ești, să aud cum respiri...

Dumitru SÎRGHIE - Mitif

de a-i vota pe analfabeții
a căror pradă suntem chiar noi!

SENTINȚA SUPREMĂ

toate poemele pe care nu le-am scris încă
mă vor acuza de pruncucidere...
două câte două, ele vor veni în instanță,
fiecare pereche fiind, pe rând, acuzator, martor
și, în ultimă instanță, avocat din oficiu...

până la urmă, cine să mă apere
de propriile mele poeme, dacă nu ele însele?
căci, forțat de împrejurări, eu voi fi nevoit
să le recit în fața judecătorilor și a asistenței,
care, la unison, vor aplauda și delira frenetic...

voi deveni repede eroul instanțelor judecătorești
și singurul poet care va primi sentința supremă:
condamnat la glorie pe viață...!

Cu executare!

ANIMALUL CU CHIP DE OM

Omul și mai nou
decât omul nou,
ceaușist,
ne spune din nou :
“ucid, deci exist!”
Cu gustul ororii,
fără simțul pudorii,
cu sensibilitatea pilită,
de rele-nmiită,
cu sufletul răstignit,
în crimă călit,
cu demnitatea fără
demonitate
și cu bunele maniere
amputate –

HORCĂIM ÎN ROSTURI ORIZONTALE...

...când votăm analfabeții,
dăruim nimicului ultimele noastre
rezerve de fericire,
căci, în loc să smulgem
buruienile din grădina cu crini,
noi smulgem crinii și fertilizăm
buruienile.

...în loc să curățăm copacii
de omizi și uscături,
noi ne spânzurăm nădejdiile
de crengile lor putrede,
iar simțurile noastre adormite
nu mai detectează realitatea
și funcția politicii pentru
umanitate.

viața noastră nu mai poate fi
asemuită cu nimic din ceea ce
se cheamă normalitate...
suntem beți de ură împotriva
noastră, beți de noi înșine
și, din păcate, nu știm să extragem,
din chinul nostru îndelung,
înțelepciunea.

...horcăim în rosturi orizontale
și lumi ireconciliabile
și, Doamne, nu scăpăm,
nicicum prilejul

iată cum crește
și se-nmulțește
dreptul morții
asupra vieții
în pragul dimineții,
de-a pururi legitimat,
printr-un decret de stat,
în care au întîietate
patru postulate:
1. Fără muzică și poezi ;
2. Bani, beție, erezie;
3. Dragostea înlocuită cu violul;
4. Preaplinul sufletului
înlocuit cu golul!
Așadar, ne va conduce
perfect,
spre Iad, în direct,
omul de nimic,
inimic,
de-a pururi sindrom,
animalul cu chip
de om...

INTERMEZZO

Tu, cu aripa-ți verde, stângă,
Eu, cu aripa-mi verde, dreaptă,
Vom zbura spre Cer, pe lângă
Orizontul care ne așteaptă...

Tu, cu pasul tău, cel drept –
Eu, cu pasul meu, cel stâng,
Conform cu un nou concept,
Ne-om întâlni în... Parâng.

Spre genunchiul tău cel stâng,
Ah, genunchiul meu cel drept,
Chiar dacă mă crezi nătâng –
Doamnă, cu viteză, îl îndrept.

„Stînga-Dreapta” este-un joc,
Ludic, ferm, plin de savoare –
Biunivoc și insolit, pur reciproc,
Intermezzo între fapt și visare!

SANIE CU ZURGĂLĂI

Iarnă a sufletului meu, nu mă lăsa,
de tot, prizonier deznădejdiei supreme,
amintește-ți, te rog, când viața-mi valsa,
când eu îți scriam, pe gheață, poeme...

Învește-mi, ca,-ntotdeauna, trăirea,
iarnă a sufletului, și nu mă repierde,
adu-mi, în fapt, din nou, strălucirea,
lasă-ți alb omătul să mă dezmiere...

Oprește-mi, de lacrimi amare, izvorul,
să plâng doar în mine și-n Dumnezeu,
stinge-mi focul din sânge și dorul,
întoarce-mi Acasă eul din Marele eu!

Căci, nu mai știu care-i lumea și eul,
prea sunt la distanță de mine însumi,
refă-mi, ah, cărarea și sensul, traseul,
potolește prea agonicul plânsu-mi!

O sanie cu dalbi zurgălăi de-aș avea,
aș pleca în alt timp, dimineață, devreme,
amintește-ți, te rog, când viața-mi valsa
iar eu îți scriam, pe gheață, poeme...

PE CLAPELE PIANULUI...

Șoptești, respiri și ții, faci piruete,
Te învești, sublim, cu gândul meu,
De mine-ți este foame și chiar sete,
Slujind, solemn, Bunului Dumnezeu.

Pe clapele pianului, ușor, aluneci –
Interpretând, duios, „Fuga” lui Bach,
Anafură, din când în când, înfuleci,
Porți flori în suflet, artă, viață, ah!,

Cum te mai risipești printre acorduri, Pe clapele
Suav, pe clapele Pianului „Roland”...
Vai, te visez pierdută-’ntre fiorduri,
Plângând cu ochiu-ți stâng, flamand!

În versu-ți alb, înregistrezi recorduri...

LUCRĂTORI CU ABSOLUTUL

Nu există poeți în adevăratul
sens al Cuvântului,
ci doar lucrători cu Transcendentul,
în spirit și-n duh!
Fluturi multicolori – liberi prin văzduh,
poemele lumii – zboară buimace,
de la Facerea lumii încoace...
Importantă e măiestria
cu care capturăm fluturii și le orientăm
zborul, dorul și fiorul,
ordinea în care le orânduim startul,
modul în care le asortăm culorile cu Florile
Binelui și Răului,
într-un fel de Ikebana cu fluturi,
rezistența în față Infinitului și Hăului,
împăcarea Absolutului cu Vidul,
reprezentativului cu insipidul,
împăcarea sufletului tău cald, dar șovăitor, cu
sufletu-ți, cireș înflorit de zăpezile
venite prea devreme, Doamne!,
în contul iernii viitoare...
Important e cum împaci nădejdea
cu deznădejdea și iubirea augustiniană
cu erotica lumii moderne...
Nu există poeți în adevăratul
sens al Cuvântului,
ci doar lucrători cu Transcendentul –
un fel de colecționari de fluturi, de culori,
de arome, de sensuri și zboruri,
de ordini dezordonate și de dezordini ordonate,
de exasperări posibile și imposibile,
de tot ce-a pulverizat și polenizat Dumnezeu în
văzduh,
de la Facerea Lumii încoace,
sub cerurile Patriei
sub care poezia nu va muri niciodată!

NERO

Un ceas înghețat
Și unul ce merge
Indică, lunatice, ora

Fatidică: Zero!
E-un timp care-a stat
Și-un timp ce premerge
Ah!, trist, aurora
Lui Nero!
Se-anunță Siberii
De gheață și foc
Și Neamul se frânge
Năprasnic...
La masă – imperii
Se-așază la joc,
Setoase de sânge,
Poftesc la Marele
Praznic!
Și, vai!, câțiva inși,
Stăpâni pe butoane,
Stropesc cu benzină
Grădina...
Arhangheli preinși,
Zvârlind în eter milioane
– Nebuni, foc și pară –
Năvalnic îngroapă în tină
Lumina...
Și dau foc la țară!

SĂVÂRȘIREA ÎN... EU

Căzut într-un gol fatal,
înlăuntrul meu, adică,
sufletu-mi încet abdică...

Soarele seacă o mare,
dar o lacrimă nu poate,
în deșert și-alienare,
îmi pier gândurile toate!

Și nimic nu mai vibrează,
golul n-are-acoperire,
simțurile-agonizează,
nu e loc de-o înflorire...

Doamne-n roua dimineții,
îngerii îmi plâng în sânge,
dă-mi din nou căldura vieții

și coșmarul mi-l înfrânge!

Scoate-mă din colivia
propriei mele-ntristări,
fredonează-mi melodia
din a Cântării Cântări!

Trece-mi lacrima prin sită,
rafinează plânsu-mi greu
și refă-mi, într-o clipită,
drumul către propriu-mi eu....

Eu-mi tandru și rebel,
să mă săvârșesc în el!

SEQUELLE DE IARNĂ

Iarna, vai, amușinează din nou,
pe la porțile maximei toamne,
având parafat onor pașaportul
de preafirească și liberă trecere...

Având lira ruginită, în ultim ecou,
cu nevoița bătrânelor doamne,
anotimpul aflat în sevrăj trece Oltul,
organizând cea din urmă petrecere...

Cu pastramă și cu lăutari tuciurii,
cu manglitori și chivuțe sexoase,
cu politrucii mincinoși și repetenți
la caracter, la morală, apoi, la toate –

Cu albiți seniori și cu tineri zurlii,
având flăcări în sânge și-n oase,
cu copilași frumoși și, ah, inocenți,
care încă mai cred, iarnă, în libertate...

Vino, iarnă cu un belșug de omăt,
Vino cu sâni ușoare, trase de cai,
Vino, iarnă, cu un Crăciun insolit,
Nu doar la Victoria și la Cotroceni,

Unde domnește eternul „parandărăt”...
adu-ne, iarnă, și nouă o porție de Rai,

din vastul paradis, de farseori însușit,
și din mormanul de aur al celor vicleni...

STILETUL...

Eu, cel de vers atins, Dumitru Sârghie,
rezist, în echilibru, fără pârghie,
de dimineață, Doamne, spre amurg,
când mă preling prin lume și când curg
spre miezul nopții întru frenezie,
cu sfârcu’-ți stâng, să scriu o poezie...
și, cu cel drept, să scriu o epigramă,
cu versuri predispușe-n caligramă,
să-ți țin în palme sâni cu gurgui,
să-ți îndulcesc surâsul amărui
și elixir să-ți torn pe trupul fin,
sufletul meu de ambră să-ți închin!
Duios, iubito, ochii să-ți sărut,
ca să te dor, cum nu te-am mai durut,
citind poeme de Emil Brumaru,
și-apoi să aruncăm în aer zaru’,
iar dac-o fi să cadă unul: unul,
Te voi iubi trei ore ca nebunul!
Eu, cel de vers atins, Dumitru Sârghie,
rezist, în echilibru, fără pârghie,
în astă lume fără bucurii,
mă țin ostătec ochii tăi căpriei,
sperând să fiu atât de norocos,
ca să-mi înfigi stiletul pân’ la os...

Doar un mormânt fără de Cruce –
patria mea-i în suflet sculptată...
Răstimp înghițit de timpuri efemere –
Viitorul trecutului ne este prezentul.
Politica corectă a formei fără fond
este excepția care eludează regula –
Românul brav, cu pieptul dezvelit,
În câmp deschis, surăde glonțului...
Apoi, adoarme, suav, pe patul puștii
inamicului, care-i giugiuiește nevasta!
Ok, harașo, adio, române, și... basta!

Gabriela Mimi BOROIANU

Umbră

Ne-ncăpătoare îmi părea, deodată,
Această lume abstractă, de nevoi,
La cusături pleznea! Iubirea - iată -
Cum se umfla ca vinul în butoi.

Și m-amețea, cu damful ei ciudat,
Amețitor, de suflet dat în pârg;
O gură doar, din mustu-i am gustat
Și-n ham de bună voie-am tras cu sânge!

Și pot să jur că îmi făcea plăcere
Când ape mă treceau în așteptări,
Mă risipeam furtună prinsă-n vele
Și m-adunam ca pașii pe cărări...

Înghesuit mi se părea și cerul
În lunecarea blândă a unor ochi,
Albaștri și adânci precum misterul
Ce-asupra mea rostise un deochi!

Nici soarele nu mai avea lumină
Îi cheltuise aurul, pe tot,
Pentru-o costiță blondă. Doar puțină
Păstrase la-ntuneric antidot!

Noaptea, însă, pe brațul ei de ceară
Îmi legăna oftatul timpuriu
O lună blândă - sora mea de seară
Și-a nebuniilor ce le tot scriu...

Ca să respir îmi trebuia parfumul,
Dintr-un salcâm bătrân, furat de vânt
Și somnambul, de zi, căutam drumul
Unde pierdusem tot ce-aveam mai sfânt...

Nici azi nu știu dacă m-am regăsit,
Ori sunt doar umbra celui care-am fost,
De iele parcă sunt afurisit
Căci fără tine nu-mi găsesc un rost...

Un suflet umbră

Din ce-am fost o umbră sunt... rămasă
Cu povești albite prinse-n plete.
În cuvintele tot mai încete
Nu mă mai ascund, ca într-o casă.

Și ce să-ți dau din câtă mă mai am
Când nu mai sunt nici vise pentru zbor,
Iar din iubire - nesecat izvor -
A mai rămas doar aburul pe geam.

Îmi număr anii. Amintiri în vers
Le murmur ca pe-o mantră, și suspin;
Din trandafirul inimii un spin
Îmi e acum întregul univers.

Și când coboară luna peste timp
Un inefabil și ciudat blestem,
Ștergând din noi ce-am fost și ce suntem,
Rămânem doar tristeții anotimp:

Tu ești o rugă ce nimic nu cere
O lacrimă ascunsă în cuvânt,
Eu - nota ce se scutură în vânt -
Un suflet umbră ce-n lumină piere.

Doar o umbră...

Acest început de sfârșit
Îl simt cum se-așează în mine,
Ca un mare-mic infinit
Cu drepturi depline.

Mă umple, mă seacă, mă soarbe,
Pustiu mă colindă și râde;
Cuvintele mele sunt oarbe
Și mute, și plânse și hâde.

Și chipul ce apare-n oglindă,
Străin mă privește și trist;
Din urmă vor să mă prindă,
Cu degete reci de artist,

Amintiri ce îmi taie cărări
Peste sufletul osândit la uitare.
Și golul mă umple... mirări
Mă transformă-ntr-un semn de-ntrebare.

Cine-s eu? Mă întreb, cine sunt?
Oare chiar am uitat cine-am fost?
Doar o umbră agățată-n cuvânt;
Rătăcind, peste timp, fără rost...

O tristă poezie

Și fiecare umbră mi te-ascunde...
Contururi vagi privirea-mi întretaie
Și aeru-i mai rece în odaie,
Silentios în suflet îmi pătrunde.

Te caut printre gânduri și idei
Un vis ce s-a pierdut în amintire,
Un vag parfum persistă din iubire,
Iar ochii-mi simt, de-atâtea ofuri, grei...

Cuvintele refuză să se scrie.
Absența-ți neagă, adunând tăceri,
Din umbre te adun... în umbre pieri
Și faci din mine o tristă poezie.

Între divin și omenesc

Sub giulgiul nopții aș vrea să pot s-ascund
Nefericirea de-a te fi pierdut,
Fantasmă ce-mi treci printre gânduri
Cu pașii reci ai cerului cărunț.

Să strâng, cu mâna, stelele pe rând
Și-n fiecare, apoi, s-ascund un vis,
Ca-n zorii reci ai altui început
Să regăsesc tărâmul interzis.

.....

Of, inimă rebelă cum te-ai frânt?
Cu un cuvânt te-ai despicat în două
Jumate strângi lumină pe pământ
Jumate cerului ești lună nouă

La-ntretăierea dintre zi și noapte
Când pașii oboșiți se odihnesc
Iubirea-ți plângi - aproape dar... departe
Pierdută-ntr-un divin și omenesc.

Spre clipa aceea

Sunt umbre care vin și nu mai pleacă,
Coboară dintr-un karmic început.
Te bântuie... în suflet vor să-ncapă,
Cu tot ce-aduc cu ele din trecut.

Te lupți cu ne-nțelesul lor descânt
Și știi că șanse de izbândă nu-s,
E sufletul precum un vaiet vânt
Ce bate dinspre evuri spre apus.

Și raiul ce-l aduc cu ele doare
Și doare timpul ce ți-e pușcărie;
Aripi ai vrea, cu umbrele să zboare
Spre clipa aceea ce n-o să mai fie.

Victor IACOBESCU

BETIE

În oceanul meu de clipe îți aveai ascuns izvorul.
Căutai un drum în tine care duce spre trecut...
Ai plecat atunci departe și-ai uitat la mine dorul,
Ce în suflete pereche îți părea necunoscut.

Eu mă îmbătam de tine în lungi nopți de insomnie,
Te turnam încet din sticlă, tremurându-te divin.
Tu greșai spre mine drumul cu iubire-n galaxie
Și amarul depărtării ți se îneca în vin.

Iar din când în când tăcerea, furișându-se spre ziuă,
Căuta în strofa vieții să se regăsească-n vers,
Și-n oftatul dimineții parcă mi-ai fi spus adio,
Seara, însă-aveai sub pernă lacrimi cât un univers.

Nici nu poți să-mi fii aproape, nici nu poți să-mi
fii departe.
Căutăm o nebunie în îmbrățișări cuminți
Să ne sărutăm în treacăt, să ne-ascundem într-o carte
Și să nu știu că în șoapte cu un te iubesc mă minți.

TOAMNĂ

E toamnă iar, iubito, și plouă-n amintire
Cu lacrimi din trecutul în care ne iubeam.
Vin vești că timpul nostru se află-n asfințire
Și că, pierdut spre moarte, potop așteaptă-n geam.
E toamnă iar, iubito, și-mi este dor de tine-
Un dor care sfâșie din carnea de sărut.

E toamnă și-mi ești noapte cu stele în suspine
Și tu ești steaua care în mine a căzut.

Se desfrunzește lumea de toți copacii singuri
Și din înstrăinare în crengi te-am prefăcut
Ca-ntr-o îmbrățișare, scriindu-ți printre rânduri
Că te-am iubit cum numai copii am fi știut.

E toamnă și e viață și moartea ne sfâșie
Și dorul mi se pare atât de nefiresc.
Îmbrățișarea noastră e drum în insomnie
Și eu îți spun agonic că încă te iubesc.

ȘOPTIT

Azi te-am văzut frumoasă, dansând printre cuvinte,
Iar eu în ritm de toamnă valsam un te iubesc,
Îmbrățișări ascunse în vechi păcate sfinte
Ne transformau în îngeri cu duhul omenesc.

Îmi odihneam privirea în ochii-ți de păgână
Și eram doi sau unul uniți într-un sărut,
Sperând că despărțirea din nou ni se amână,
Uitând c-ai fost pierdută, uitând c-am fost pierdut.

Azi te-am văzut frumoasă- ca-n basme o regină
Și un castel din stele ți-aș fi adus în dar,
Să fim îndrăgostiții iubirii fără vină
Când zeii nemuririi găseau în moarte har.

Azi chiar erai frumoasă- un început de lume,

Un dor sfințit în taina păcatului ceresc,
Eram doar două inimi, eram doar două nume
Și auzeai prin ceruri șoptitul te iubesc!

RĂZBOI LA GRANIȚĂ

E granița iubirii între noi
Și două inimi-țări îndepărtate
Se luptă în tranșee separate
Cu-îmbrățișări tăcute de război.

Și dacă între arme muze tac,
În toată-această rupere de rânduri,
Când ne luptăm cu propriile gânduri,
Să te întreb cu dorul ce mă fac?

De-ar fi să fie pace peste timp
Și-am face între noi un armistițiu,
Te-aș recunoaște unicul meu viciu
Ca primăvară-n orice anotimp.

Să tragă artileria cea grea
Cu clipe spre etern, dar și spre mine
Să cad rănit pe drumul către tine
De parcă tot trecutul mă cerea.

De granița aceea n-am trecut
Și n-am lăsat nimic în amintire
Dar dacă vrei un munte de iubire,
Hai să semnăm azi pacea în sărut!

DIMINEȚI

Așază-te, iubito, pe scaun lângă mine,
Cafeaua ne așteaptă să mai vorbim de noi,
Voiam să-ți spun și astăzi că mi-a fost dor de tine
Și că iubirea noastră o-mpart mereu la doi.

Așază-te, iubito, privește-mă sfioasă,
Îmbracă-te cu mine de la pământ la cer
Și îți voi spune-n șoaptă, iubita mea frumoasă,
Că te iubesc cât timpul, din soare pân-la ger!

Hai, prinde-mă de mână și-aleargă prin visare
Și obosiți de vreme să stăm îmbrățișați,
Să-ți scriu încet pe buze un vers în așteptare

Și să-ți alung neliniști din ochi înlăcrimați!

Așază-te, iubito, să mai visăm o viață,
Și o eternitate doar eu să te privesc,
Să-mi fii un rai cu înger în orice dimineață
Și să răspunzi chemării șoptit cu “te iubesc!”.

OCHI DE AZI

Ți-s ochii triști, iubito, parcă bolnavi de soare,
Cu dimineți în care mai lacrimă a zori;
Mai caută un zâmbet uitat în depărtare,
Când nu știam că doare, când nu știam că dori.

Ți-a-nstrăinat privirea cum nu credeam vreodată,
Săruturile noastre ne simt acum străini.
Iubirea nu așteaptă când este vinovată
Că sufletul ni-l ținem în diavoli, nu în mâini.

Ți-s ochii triști și nu știu cum să ajung la tine,
Cum se mai spune astăzi tăcut un te iubesc,
Cum mă mai chemi în noapte, când îți e dor de mine
Și cine îți mai scrie păgân și omenesc?

Ți-s ochii triști, iubito, din noi până la moarte
Din viață până-n șoapte și dincolo de vis
Iubirea ne condamnă, iubirea ne desparte
Și dorul ne acuză sărutul interzis.

OCTOMBRIE

Octombrie începe cu dor atât de verde,
Cu noi zâmbind în noapte prin tunete și ploii.
Simțeau că sunt departe, simțeam că te voi pierde
Într-un sărut de moarte uitat de amândoi.

Octombrie începe mai trist cu o poveste,
Cu două mâini pereche îmbrățișate-n vis
Și-mbobocești tomnatic, când vântul dă de veste
Că timpul ne veghează sărutul interzis.

Octombrie începe și-n toamnă ești regină,
Sărut îngenunchează spre-ntregul tău trecut,
Că ești târziu în mine, că-mi ești fior de vină
Și că-n iubirea noastră doar cerul a durut.

Octombrie începe cu frig ca niciodată,
Octombrie începe doar cu tăceri fierbinți.
Iubirea noastră-n ceruri e iarăși vinovată
Că și-au pierdut credința și păcătoși și sfinți.

ÎNTREBÂND

Te-ai întrebat vreodată, în nopțile târzii,
Cum ar fi fost, iubito, de nu te-aș fi-ntâlnit?
Cui ai fi fost minune în fiecare zi?
Cui i-aș fi spus în taină un te iubesc șoptit?

Te-ai întrebat vreodată, când ți-era dor de noi,
Dacă, din depărtare, va fi să te-ntâlnesc,
Vom fi străini în vise și-nsingurați în doi
Cu buzele complice tăcând în te iubesc?

Te-ai întrebat vreodată cum ar fi fost acum
Dacă în altă viață, murind, ne-am fi promis
Că vom schimba-n săruturi furtuni și ger și drum
Și că iubirea noastră nu ar mai fi un vis?

Te-ai întrebat vreodată de ce îți sunt străin?
De ce-n regat de gheață coroana ai pierdut?
De ce te simt icoană și zilnic te închin
Și îngerii agonici îți spun cât m-ai durut?

ACASĂ

Mai vin pe-acasă, mamă, dar poarta e-ncuiată,
E-așa singurătate cu lacăt pe trecut.
Mă strigă amintirea, într-un copil uitată...
Sunt lacrimi peste toate și sufletul e mut.

Mai vin pe-acasă, tată, dar curtea e străină,
Iar vocea ta mai cheamă copilul care-am fost.
E scaun gol la masă și nimeni n-o să vină
Să caute prin viață sau moarte adăpost.

Mai vin pe-acasă, mamă, ca după-o zi de școală,
Cum m-așteptai odată să mă îmbrățișezi.
Acum n-așteaptă nimeni și camera e goală
Și de acolo, mamă, nu știu de mă mai vezi.

Mai vin pe-acasă, tată, să-ascult înc-o poveste
Șoptită pe-nserate păgân și omenesc,

Dar cine să-mi mai spună, că nimeni nu mai este
Și niciun dor nu doare ca dorul părintesc?

A înnoptat în mine un plâns ascuns în teamă
Că mâine nu mai es...

8 MARTIE

Femeie, fără tine n-ar fi viață,
N-ar fi iubire, n-ar fi timp, nici dor,
Nici dimineți în care mai îngheață
Sărutul tău vrăjit, tulburător.

Femeie, fără tine n-ar fi șoapte,
N-ar fi mister și n-ar fi interzis,
N-ar fi lumină lină-n plină noapte,
Când odihneam pe sânul tău un vis.

Femeie, fără tine n-ar fi moarte
Și nici copilărie și nici noi,
Și n-ar fi poezii ascunse-n carte
Îmbrățișând iubirile în doi.

Și dacă viața mea e-o Odisee
Și blestemat aș fi și semizeu,
Să știi că viața mea ar fi, femeie,
O clipă-n care te-aș iubi mereu!

Marioara NEDEA

PE GENUNCHII POEZIEI

Pe genunchii poeziei ațipesc câte-o secundă.
 Mă trezește barba-ți rară ce îmi gădilă o rimă.
 O terțină alăptează o metaforă flămândă
 După trupu-ți de felină pentru care- aș face crimă.
 În vestibul noaptea intră pe fereastră, ca un hoț,
 Să-mi răpească diamantul ce sclipește între sâni.
 Vreau cu pielea ta de tigru să mai fac un timp negoț.
 Vreau să fac hamac dintr-înșa sau manșoane
 pentru mâini.

Te frământ în mintea-mi dusă ca pe-un spastic
 aluat,
 Și te modelez din clisă ca pe un Adam de lut.
 Sunt o Evă păcătoasă, infidelă dar în pat,
 Pot să te învăț GRAMATICI, pot să-nvăț să te
 sărut.
 Vreau să mă iubești o vară, pe trei smocuri de
 otavă.
 Vreau din tine să mă satur ca o fiară din vânat.
 N-o să mori mușcându-mi buza înmuiată în
 otravă.
 O să mori de fericire, ca-n permisie-un soldat.
 Pe genunchii poeziei ațipesc câte-o secundă.
 Mă trezește barba-ți aspră ce îmi gădilă o rimă.
 O terțină alăptează o metaforă flămândă
 După trupu-ți de felină pentru care-aș face...
 crimă.

NU MĂ TREZI...

E câmpul alb de-atâta iarnă .
 Pădurea ne respiră-n brazi...
 Noi ne-am aprins precum o marnă,
 Și ardem sub zăpezi de azi.

MAI E PUȚIN...

Mai e puțin până la Paște, mamă.
 Dar nu mai vin acas' ca-n alte dăți.
 Și mi se face frig și-mi este teamă,
 C-am să gălesc iar lacăte, la porți.
 Și cheia-i ruginită de la ploi.
 Nici gardul nu se vede de nămeți,
 C-a nins teribil, cum ninge la noi,
 Și-n casă crește iarnă pe pereți.
 Tu ești plecată prin vecini, puțin.
 Să-mparți iar pască și cu ouă roșii.
 O să-ți trimit măicuță niște vin,
 Și-un miel, să-l ai, să nu mai tai cocoșii.
 Probail că ți-e cald și-ți este bine
 sub pătura din flori de primăvară,
 De vreme ce nu-mi ceri cum se cuvine,
 Nimic din ce-ți luasem astă vară.
 Mai e puțin până la Paște, mamă.
 Dar n-o să vin acas' ca-n alte dăți.
 Mi-e dor de tine dar îmi este teamă,
 C-am să gălesc iar lacăte, la... porți.

Aroma trupului flămând
Împrăstie în mine, fluturi.
Te simt în oase ca și când
Ai bătui prin așternuturi.

Nu te opri, sfășie-mi bluza
Și rupe-mi carnea de vânat.
Cu incisivii mușcă-mi buza
Și lasă-mi semne-n omoplat.
E-atât de bine-n pielea ta!
E-atât de cald, deși e ger!
Cuprinde-mă, și-ncet, așa,
Să desenăm un mic echer.

În tine-ncep să vegetez
Ca fructul unui portaltoi.
Mai lasă-mă să mai visez!
Nu mă trezi, abia e... joi!

LA VORONEȚ

Pe Voroneț coboar-adesea cerul
Și-și scutură albastrul în altare.
Stejarii bruni îi leagănă misterul,
Și sfinții plâng în fum de lumânare.
La Voroneț vin renii în Ajun,
Când în zăpezi se mai botează cerbii.
Și ard gutui în bradul de Crăciun,
Și-n calendare crește firul ierbii.

Pe Voroneț mai cade câte-o stea
Împrăștiind din trena ei, văpaie.
Și vin păstorii-n staul să o ia,
Să privegheze-o naștere în paie.
Și râde pruncul și îl strâng la sân,
Toți mieii albi ce n-au gustat din vină.
Din răsărit vin magi și-aruncă-n fân,
Tîmâie, aur, smirnă și...lumină.

La Voroneț să mergi în zi de Paște!
Sau roagă-te când sufletul ți-e greu.
Că-ncep să miște raclele cu moaște,
Și-n cozonaci pătrunde...Dumnezeu!

Marin RADA

PIRATERIE

N-am să mai scriu poezie
mi-am zis,
voi vinde iluzii
în piața orașului,
lumea
își va pune întrebările
direct
în iarba artificială
din miezul pământului ,
din mine vor fugi
toate marea
cu miros de apă sărată,
clapele albe ale pianului
vor trece
ca niște ninsori
peste Capul Bunei Speranțe
și, pe puntea corăbiei,
voi mai ridica încă o dată
în vânt,
steagul pierzaniei...

HOTARE

Poate așa se termină noaptea,
fiecare își ia partea sa de întuneric
și trece hotarul...
Ultimele răspunsuri
sunt din ce în ce mai îndepărtate
și distanța dintre tine și tine

este gata să își schimbe
înfățișarea.

Setea se topește
pe vârful luminii
și, peste toate,
se așterne uitarea...

SCRIU

Scriu
de parcă aş desena gânduri
despre lumea din vis
pe hârtie,
scriu despre flori,
despre păsări și fluturi,
despre mâinile tatei
care mă ridicau la grindă,
până aproape de cer,
scriu despre clipa aceasta
târzie,

Mi se umple raftul
de manuscrise și scriu,
cerul se așază
peste cartea de sus,
se apleacă peste lume
și știu,
că toată liniștea lumii
s-a dus,

Scriu
de parcă aş desena gânduri
despre lumea din vis,
pe hârtie,
scriu
de parcă, lumea aceasta
mă scrie...

LUNA MAI

Nimeni nu a auzit nimic
despre mine,
aş putea sfârşi ca şi când
nici n-am fost,
era vară, în miezul pădurii
şi pe coline,
verdele mă ştia pe de rost,

M-am născut
cu un cântec de mierlă
pe frunte,
mugurii înfloreau
peste ramuri, uşor,
legănată în lanuri,
ploaia de munte
aşternea cerul mai jos,
pe ponor,

Pe scoarţa stejarului
mirosind a câmpie,
însemnam anii mei
c-un cuţit,
unde mă duci viaţă,
nimeni nu ştie,
şi stejarul din mine,
s-a risipit...

CÂNTECUL LEBEDEI

Treci
de o răscruce de drumuri
ca şi când te naşti
a doua oară,
sunetul paşilor vechi
stăruie în auz,
nu te poţi lepăda de ecou,
drumurile se pliază
unul în altul,
ai vrea să le urmezi

exaltat de miraje
şi atunci
te ia de mână îngerul
ca pe un orb
ce îşi caută adăpost
în lumină.

O voce te sperie
şi toate drumurile neumbrate
se întorc în tine,
dureros,
ca nişte gâturi de lebedă
săgetând întunericul

NELINIŞTE

Pe aici am trecut
tăcut într-o iarnă,
nu se mai zărea drumul
de sub ninsori,
zăpada începuse s-aştearnă
o nelinişte mare
între case şi nori.

Zărisem de departe
biserica, dealul,
ulucile gardului
cu parfum de tămâie
fântâna cu roată
respira pădurea, înaltul
de sub carea viaţa
avea să învie.

Pe aici am trecut
tăcut într-o iarnă,
cerul, dezgolit de păsări,
în asfinţit,
între palmele mele
începuse s-aştearnă
o nelinişte mare,
fără sfârşit...

STRIGĂT

Orbul vorbea de multe ori
pentru sine,
umbra i se unduia
trecătoare,
parcă şi plopul drumului,

în mișcare,
răsăriseră peste coline...

Nimic din arșița verii
nu-l atingea,
cerul de plumb
se topea pe cărare,
fruntea, de gânduri,
î se părea
mai grea uneori
ori mai mare.

Câinele, îmbătrânind,
a murit,
orbul, singur,
își târa umbra
pe trotuare
orașul plin de lume
n-a auzit
lumina când îl strigă
și-l doare...

CĂLĂTORIE

Într-o bună zi mi-am spus
„nu se mai poate“,
de azi voi începe
călătoria-n abis,
voi lua cu mine
întrebările toate
în trenul pe care moartea
mi l-a promis.

În gara în care
cerșetorii așteaptă
fericiți, o monedă
de-argint,
fac semne din tren
peste ultima treaptă,
mituiesc moartea
și-o mint
că mai am acasă
puțină lumină
o vioară, o cutie
și un bătrân,
aș pleca cu ea
dar nimeni nu știe
și o rog , încă-o viață

să mai rămân,

De parcă aș rămâne
fără lumină
fără vioară
sau fără bătrân,
ușa se-nchide,
trenul pornește,
aș vrea să mă întorc
și nu mai știu cum...

Într-o bună zi mi-am spus
„nu se mai poate“,
de azi voi începe
călătoria-n abis
voi lua cu mine
întrebările toate,
în trenul pe care moartea
mi l-a promis.

CALUL ALB

Mereu am visat
să am un cal alb,
să-i mângâi cu ochii
coama de lună,
să-mi soarbă jăratec
din crinul înalt,
să-ntoarcă în ceruri
câmpia nebună,

Să murim în picioare
cum caii de-a pururi
se-ngropau cu stăpânii
adânc în pământ,
să nu știe nici vântul,
nici ploaia, nici câinii
topotul din cer
sau din gând.

Mereu am visat
s-adorm la fântână,
să-mi spună izvoarele
dacă-am murit,
calul meu alb
să vină să-ți spună
că floarea din poieniță
a înflorit...

Aurelia DINCĂ

(debut revuistic)

Dacă n-ar fi decât chin,
s-ar topi în mii de lacrimi cristaline
reflectând fără de șoaptă taina ei.
Dar ea... e dragoste, iubitul meu!
Și e așa aproape de tine ca însăși viața ta.
Dar niciodată nu o vei cunoaște
în toată puterea ei!...

Iartă-mă!...

Te iubesc, dragul meu!.. Iartă-mi această iubire!

Ți-aduci aminte?...

Eram ca o pasăre ce și-a pierdut cărarea
dar tu m-ai prins în umbra aripilor tale
și vâlul sufletului meu
a căzut săgetat de puterea ta.

Acoperă-l cu mila ta și iartă-mi astă iubire!...

Și dacă nu mă poți iubi, iartă-mi astă durere.

Nu-mi azvârlii priviri răutăcioase,

voi sta cuminte în colțul meu

și înmărmurită voi rămâne în puterea
îngândurată a nopții.

Cu amândouă mâinile îmi voi acoperi rușinea
ochilor mei.

Și, dacă mă iubești, iartă-mi această bucurie.

Când sufletul meu e scaldat de valurile fericirii
nu râde de rătăcirea mea.

Când înălțată de soclul puterii

te conduc cu tirania dragostei mele

și când, ca o zeiță, îmi închin ție darurile mele,
primește-mi mândria și iartă-mi fericirea!...

Dacă n-ar fi...

Privirea-ți întrebătoare e plină de întuneric;

Ar vrea să știe gândul ce mă frământă.

Nimic nu am ascuns și nimic nu am reținut
privirilor tale,

dar chiar și așa tu tot nu mă cunoști.

Dacă viața mea ar fi o gemă,

aș frânge-o în mii de bucăți

și, strângându-le într-un șirag, le-aș atârna la
gâtul tău.

Dacă n-ar fi decât o floare gingașă și plină de
viață

aș smulge-o de pe tulpina ei s-o agăț în părul
tău.

Dar ea nu-i decât o inimă, dragul meu!

Cunoaște cineva marginile ei?...

Dacă n-ar fi decât o clipă de plăcere,

ai vedea-o înflorind într-un surâs de fericire
și pe dată ai înțelege-o.

Orașul nins

Ieri, privind amurgul, m-am simțit ca un petic de mușchi printre ruine.
Orașul geme sub greutatea tălpilor și a răzbunării,
străzile de-abia mai suportă griul acela murdar.
În birouri în care-și îndoaie spatele de atâta muncă,
stau șefi cu ochii tulburi...
Tristețe pe dealuri,
lacrimi pe străzi și în piețe,
dureri... inimi frânte,
putrezire și lacrimi.
Un rău îmbrățișează suburbiile ca o mână înghețată
care ispitește în întuneric toate visele noastre:
stelele se rușinează să privească.
Și casele... of, da... casele în care se ascund dorințele
în spatele ferestrelor luminoase,
în timp ce vântul transportă puțin noroi la fiecare ușă...
Departă... ceața uitării... fum gros, stânci sparte
și câmpul pustiu...
Și iată-mă încolțită printre ruine,
mușcând din toată tristețea,
de parcă strigătul ar fi o sămânță și eu singura brazdă de pe pământ!

Umbra

Ape de amurg...
iubiri îndepărtate ale unei amintiri,
cântece ascunse ce dezlănțuie dorinți...
Din cer coboară o pace divină pe visul

câmpiilor verzi.

Visele zadarnic se colorează
și nu știu ce angoasă ne domină
căci ochii lor se închid
iar fruntea se îndoaie gânditoare între mâini.
Pe albastrul magnific al cerului,
pe fruntea care arde durerea,
pe mâini
se odihnește umbra rapidă a unui zbor...
tremură, plânge și râde...
umbră muritoare...
O poți auzi noaptea mergând desculță prin
întuneric...
cineva i-a furat cizmele!

Fir de frumusețe

Ca un fir de bumbac
este frumusețea ta,
de parcă lemnul, agata, pânza, grâul, piersicile
transparente ar fi ridicat o statuie fugară.
Stă agățată de val, ca salcia aplecându-se de
greutatea sa...
Umezelile de mare,
picioarele lustruite, copiate după forma tocmai
lucrată în nisip
și focul tău de trandafir este acum o singură
bulă pe care soarele și marea o înfruntă...
Of... să nu te atingă nimic
decât sarea frigului sau flacăra ce îmbrățișează
altă flăcără,
pentru că nici dragostea nu distruge izvorul
intact.
Frumos, reverberând din spuma de neșters, lasă-ți
gândurile să cânte asupra apei

o nouă măsură de lebadă sau nufăr
și să navigheze în statuia ta prin cristalul etern.
Sărută aura care geme încet și fă soarele să
sărute norul!...

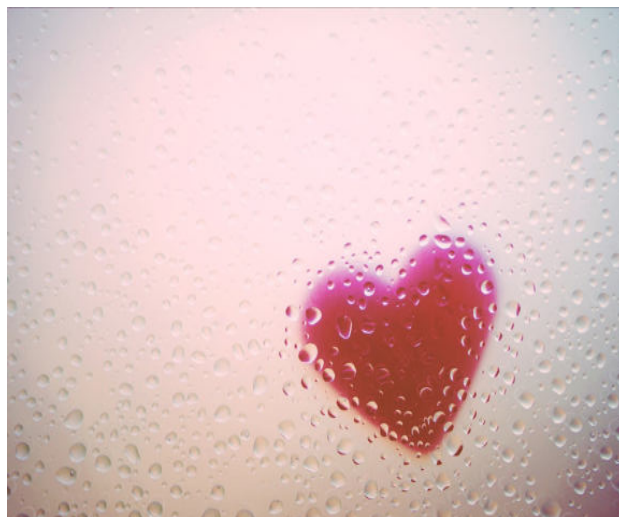
Unde se termină lumea...

Nu te iubesc ca și când ai fi un trandafir
de sare, de topaz
sau o săgeată de garoafe care răspândește miros
de foc,
te iubesc ca pe anumite lucruri care se iubesc în
secret,
între umbră și suflet, între dor și fulger, între
ochi și soare...
Te iubesc,
ca planta care nu înflorește
și poartă în sine, ascunsă,
lumina acelor copile flori
și datorită iubirii tale,
aroma strânsă care a crescut pe pământ,
crește întuneric în corpul meu.
Te iubesc fără să știu
cum sau când sau de unde...
Asa cum iubește nisipul soarele și vântul pomii
ce-și leagănă crengile la atingerea lui.
Iubește-mă și tu până în locul în care nimeni nu
știe de nimeni...
acolo unde se termină lumea!

Inimă sub ploaie

Inimă, sub ploaia rănită de dragoste te țin,
câmpul umed te înconjoară,
ploaia îți spune versuri,
apa geme în timp ce cade în visurile tale de foc.
Pământul roșu al sufletului
deschide sânul umed în ploaia văii,
petalele netede râd, iar săgețile stelelor se
albesc în râu.
Pe rana ta de foc au plouat multe ape,
multe nopți te-au orbit,
multe zori te-au învăluit,
lasă-ne, te rog, să gustăm din strigătul dulce al
cerului.
Odihnește-te sub pieptul meu,
privește cum norii care zboară își aruncă
frunzele încet peste lună,
închide-ți gura sângeroasă și dă-mi o băutură de
somm...
Odihnește-te, inimă,
vom ajunge în spatele ploii,
la luminișul de dincolo de dorință.
Buzele astea însetate îți vor apăra orice rouă.
Acești ochi îți vor tempera arderile
și vei coborî în prăpastia încântătoare a
pieptului lui
și îți vei lega bătaile tale de bătaile lui veșnice!

A. DE HERZ, ÎNTÂIUL MEU DASCĂL DE VERSURI

Radu GYR

Sfârșitul lui Septembrie sau începutul lui Octombrie, 1916. Pe bulevardul „Gării” și pe străzile Craiovei, timpuria toamnă a castanilor și a salcâmlor sdrențuți îngâna rășboiul: sânge și răni. Ploile începuseră subțiri și cenușii, cernute prin crengile gangrenate sau mitraliând, cu alice mărunte, strașinile și ferestrele.

Urnitul chesoanelor și furgoanelor militare sporea neliniștea serilor și sdruncina, până în măduvă, nopțile jilave. Sfârșisem clasele primare și așteptam deschiderea liceului, amânată din săptămână’n săptămână, stăvilită de evenimentele ce luau o formă tot mai gravă. Cercetaș, mobilizat, la început, la Poșta locală și, mai apoi, la Spitalul nr. 21, mă întorceam dela serviciul meu, târziu, seara, ca să rămân încă mult timp lângă lampa cu petrol, versificând, stângaci, banale strofe „patriotice”, imitate după producția lirică la modă, încercări copilărești, firește, dar transcrise febril, cu svâcnită revărsare de suflet, în caietul albastru cu dorobanț zugrăvit pe copertă.

Îmi amintesc și azi crâmpesee naive din acele „eroice”, citite mamei cu glas sugrumat de emoție, când nu erau ascunse, cucernic, în buzunarul dela piept. Biete strofe schilave, cu foarte relative rime și șchiopătând pe călcăele ciuntite ale unui ritm inegal, formând însă mândria cercetașului și copilului de-atunci.

Într’una din zilele mohorâte ale toamnei amintite, tatăl meu ne-a vestit că vom avea oaspete un scriitor din București. A. de Herz, veche cunoștință a părinților mei, venea la Craiova trimes de un mare ziar din Capitală, ca să ia note pentru un reportaj senzațional și dramatic. A doua zi de dimineață, urmau să fie aduși în fața plutoanelor de execuție, sub colina din spatele Parcului Bibescu, câțiva automutilați și dezertori condamnați de Curtea Marțială. A. de Herz, în calitatea lui de trimes al ziarului, voia să asiste la tragicul spectacol și să culeagă impresii.

În micul salon al casei noastre, în după amiaza din ajunul execuției, A. de Herz, prins într’o conversație cu tata, luneca o privire aproape indiferentă asupra copilului rămas, sfios, în picioare, lângă ușă, de unde-i pândea, cu lăcomie, cuvintele. Ochii cenușii ai scriitorului cu dese aprinderi de ironie, nasul cu nări largi, resfrânte, ușoara grimasă a buzelor când acidulau fraza, figura lui părând să nu radieze căldură, apropiere, ci jubilând de sarcasm, mă dezamăgiseră, la început, și mă țineau departe de oaspetele nostru. În locul unei frunți plane și înalte și-al unei priviri catifelate în melancolie ori unduind de vis — așa cum serafizasem, în

mine, imaginea universală a poetului — mă întâmpinau, acum, lamele subțiri ale surâsului tăios și satisfacția ce lumina obrajii deasupra fiecărei replici mușcătoare. Curând, însă, verva pumoasă a musafirului, scânteetoearea lui conversație, debitu-i plin de fantezie, abundența glumelor și-a „pointe”-lor jonglate cu virtuozitate de maestru al frazei epigramatice, spontaneitatea inventivității și aerul lui degajat, sfârșiră prin a creea o atmosferă de veselă intimitate în toată casa și prin a mă smulge retragerii timide din colțul meu de lângă ușă.

La un moment dat, cum discuția lunecase asupra repertoriului Teatrului Național, apropiindu-mă de A. de Herz, am îndrăsnit:

— Știți, am văzut și eu „Păianjenul”, piesa dumneavoastră...

Și-a întors fața spre mine, cu o privire puțin mirată, mai mult amuzată:

— Zău, tinere? Și ți-a plăcut?

Replica asta, unde apăruse deconcentrant pentru mine acel „tinere”, de care nu-mi puteam da seama dacă fusese pronunțat ca o ironie sau, dimpotrivă, ca o ușoară măgulire pentru băețandrul răsărit, deodată, în conversație, — m’a făcut să mă zăpăcesc și să nu găsec răspuns. Îmbujorat, am bâlbâit câteva cuvinte. Mama a sărit să mă salveze și m’a pus într’o mai mare încurcătură:

— De altfel, domnule de Herz, și „dumnealui” scrie. Are un caiet cu poezii „originale”...

Mama zâmbea ușor, iar autorul „Păianjenului” mă privea, acum, și mai intrigat. Fâstâcit, nu-mi găseam locul.

— Pot să le văd și eu, tinere? Vrei să mi le arăți și mie?

Mă numise, pentru a doua oară „tinere” și insistența lui de a-mi vedea „opera” mă tulburase cu totul.

După câteva bolborosiri de scuză că „nu știu unde am pus caietul”, a trebuit să-l „găsec”. A început să citească rar, cu voce tare, cu un ton ce arăta și amuzament dar și surprindere, în timp ce eu nu știam ce să mai fac cu mâinile și aruncam priviri muștrătoare mamei, arătând-o prin semne, răspunzătoare de întreaga mea catastrofă. Când s’a oprit din lectură, A. de Herz m’a adunat cu brațul, strâns lângă el și lângă caietul cu delice lirice. Iar cuvintele ce mi le-a spus, nu mai semănau deloc cu verbul lui corosiv de până atunci, nu mai aveau nimic de șarjă, nimic de împunsătură de floretă. Respiram îngăduința, blândețea, calda apropiere, protecția:

— Ai talent, dragul meu... Și nu o spun de hatârul dumitale sau de acela al părinților; sunt un om care nu fac concesii nimănui, și care m’am deprins să nu cruț...

Îl ascultam cu un început de vâjâit în urechi, cu buzele aproape albe.

— Sunt dibuiri, desigur, dar care întrec, cu mult, încercările de acest fel. Stărueste, muncește și, mai ales, citește mult...

Cu tâmplele svâcnind, am primit, atunci, prima lecție de versificație, după toate „regulele” prozodiei. A. de Herz s’a ocupat de mine, aproape o oră, explicându-mi rima corectă și felurile rimei, dar, mai cu seamă, învățându-mă ritmul, metrica versului, cu silabe și accente socotite „pe degete”, ca să-mi fie mai ușor... El mi-a pus în mână, așadar, întâiul traforaj al versului, inițiându-mă în primele taine ale simetriei, în fragila arhitectură a cuvintelor rotunjite frumos. Când, târziu, seara, s’a ridicat să plece, îi eram ucenic întru tâmplăria strofelor. A. de Herz dăscălise mâinile mele să tae, tremurătoare, întâele speteze de argint ale poeziei „corecte”, pentru mistuitorul meșteșug de mâine... Din ușă, s’a mai întors odată spre mine, spunându-mi:

— Și când vei ajunge să lucrezi poezii

adevărate, să nu uiți pe primul d-tale dascăl de versuri. Scrie-mi, atunci, vestindu-mă și pe mine, și voi fi bucuros să văd că ucenicul meu și-a însușit, temeinic, meseria...

Au trecut șapte ani. În toamna lui 1923, eram elev în penultima clasă a liceului craiovean „Carol I”. Publicasem o serie de sonete în „Rampa” și colaboram la revista „Nezuița”, de sub conducerea d-nei Elena Faragó. Grație paralipipedicei inteligente și a cosinusului de principii ale profesorului de geometrie și trigonometrie Balaban, aprig director al liceului și inamic de moarte al „literaturii” obținusem, încă din clasa VI-a, o eliminare pe timp de-o săptămână, din cauză că îndrăsnisem să public „lucrări cu caracter extrașcolar”, protivnice regulamentului domnului geometru.

Eliminarea o împărțisem, frățește, cu prietenul și poetul N. Milcu, din ultima clasă a liceului, căzut și el victimă aceleiași fobii literare a rombiculturii noastre director. Rezultatul eliminării a fost că, la reîntoarcerea în școală, am reînceput să public „lucrări extra-școlare”, ascunzându-mă, însă, din prudență, sub numele de Radu Gyr. Sub acest pseudonim, colaboram la „Năzuița”, în timp ce școlăream în clasa VII-a, ferit de șbițul teribilului director care, neidentificându-mă în noul nume literar, nu mai descoperea proaspetele infracțiuni ale elevului Demetrescu Șt. Radu.

Prin Octombrie, m'am hotărât să trimet câteva manuscrise la „Adevărul literar”. Revista asta, din care, mai târziu, spiritul vulgar al unui Sevastos a făcut o foaie searbădă și mediocră, — era, acum șasesprezece ani, locul de întâlnire al tuturor tinerelor nume literare — „Adevărul literar” publica, pe-atunci, o literatură vie și variată: cronicile și recenziile abundente, pulsând de nerv și actualitate, erau semnate de George Baiculeseu. Nu știam cine conduce

revista și am trimes manuscrisele la întâmplare, pe adresa redacției. După câteva zile, mi-a sosit și o carte poștală, iscălită de A. de Herz, în calitate de director al „Adevărului literar”. Cartea poștală-mi anunța publicarea, pe curând, a poemelor trimise și cuprindea și câteva atente aprecieri asupra lor.

Evident, A. de Herz nu avea de unde să știe cine se ascunde sub numele de Radu Gyr și nici prin minte nu-i trecea că ar fi putut fi băețandrul căruia, în toamna lui 1916, îi predase întâia lecție de metrică a versului.

În ce mă privește, am rămas adânc tulburat, citindu-i semnătura sub rândurile trimise din București, căci, până în ziua aceea, nici nu bănuisem măcar că directorul „Adevărului literar” să fie însuși fostul meu dascăl de ritm și rimă... Iată, devenisem colaborator la diferite reviste și puteam să-l vestesc, acum, că sfiosul ucenic de altădată a început să publice „poezii adevărate”.

I-am scris, amintindu-i venirea lui la Craiova, cu șapte ani în urmă, și ora de „versificație”, pe care mi-o ținuse în după amiaza aceea târzie de toamnă. Îi desvăluiam, totodată, și puternicele argumente, pornite din conferința inteligenței domnului geometru Balaban, care mă siliseră să-mi aleg, în publicistică, ciudatul meu nume.

Curând, am primit, următoarea carte poștală:

București 1 Noembrie 1923

„Tânărul meu prieten. Mi-ai făcut o nespuse de frumoasă surpriză. Mai bine că n'am știut dela început. Știrea ar fi luat, poate, ceva din farmecul unui debut, care onorează mult talentul d-tale. Ne revedem, acum, confrăți, — cu o prietenie atât de veche, prietenie cu care mă fălesc. Cred că nu mă înșel, prevestindu-ți vremuri frumoase,

numai dacă laudele începutului nu vor influența în rău viitorul, printr' o grabă firească tinereții și lipsa unui control, pe care singur trebuie să ți-l imnui. Cântă, — dar, auzi-te cântând. E mai bine să auzim, noi, cei dintâi, notele false în singurătatea camerei de lucru. Ce mi-ai trimis, va fi publicat în nr. viitoare ale Ad. lit. Felicit pe tatăl d-tale pentru succesul cucerit în „Mărgeluș” și, mai ales, pentru că are un fiu de care poate fi mândru.

Cu cele mai prietenoase salutări, al d-tale A. de Herz”.

Așa dar, prin emoționantul joc al întâmplării, acela care mă învățase să cioplesc întâele așchii de sedef ale versului, devenise, în prezent, acela care-mi da ospitalitate în prima revistă bucureșteană mai însemnată, unde reușisem să public! Iar când, în vacanța de vară ce preceda ultimul meu an de liceu, am venit, pentru o săptămână, în Capitală și m' am dus să-mi văd „maestrul”, la redacție, tot el mi-a înmănat primul meu onorariu, — vreo câteva sute de lei — pentru ceia ce publicasem în revista lui!

După doi sau trei ani, A. de Herz a fost scos din direcția „Adevărului literar”, iar acesta a trecut în mâinile grosolane ale unui vistavoi devenit redactor, care, treptat treptat, i-a năruit orice prestigiu, până l-a închis definitiv, în racla Sărindarului apus.

A. de Herz a avut mult de suferit în viață. Adeseori, pe nedrept, — așa cum s' a întâmplat cu antipatia pe care o inspira ca „scriitor evreu”. Mulți cititori păstrează încă și azi convingerea că autorul lui „Mărgeluș” purta în sânge dezagreabila pecete a rasei semite. (În realitate, Ady era fiul unui baron german, venit în țară pe timpul Domniei Regelui Carol I, care, prețuindu-l, îi acorda înalta Lui simpatie. În ce privește pe maica lui Ady, ea era româncă, — o coborâtoare din familia Ghica...).

De cele mai multe ori, însă A. de Herz a avut de suferit numai datorită temperamentului său ciudat. Veșnicul sarcasm, voluptatea de-a plasa, permanent, un cuvânt corosiv dialectica agresivă, atitudinea de ironie și cinism, în care se complăcea atât de mult, îi creiaseră numeroase dușmăni și puține aprecieri. În vremea când a fost director al Teatrului Național din Craiova — 1930-1933 — ajunsese să fie chiar urât de către actori, pentru sarcasmul și cinismul lui. În fond, nu acesta era omul, în adâncile lui cute sufletești. Surprins în intimitatea caldă a revărsării de suflet, A. de Herz era înduioșetor de afectuos, uimitor de liric, de naiv, de melodic, în orele tandre când în el nu trăia decât fluxul catifelat al unei sentimentalități generoase. Sub virtuozitatea floretelor verbale, sub mușcătoarele fraze, sub voluptuoasele-i combinații acide, — se ascundea un suflet cald și vibrant, cu capricii de copil și moliciuni de arcuș de violoncel.

Adevărul e că Ady iubea sarcasmul, causticitatea, pentru tehnica externă a verbului îmbibat cu fantezie, injectat cu cianura ironiei, dozat în efecte saline, copios în surprize și paradoxe, — și pentru stupoarea apărută pe fața „victimei” amețită de deslănțuirea șarjei tăioase. Că modelatorul „Mirei Dăianu” era altfel în tonurile ascunse ale sufletului, o dovedeau înțelegerea caldă și dragostea cu care îi plăcea să primească pe tinerii scriitori, găzduindu-i în paginile revistei conduse de el, și emoția cu care asculta, ca într' o rugăciune, muzica sensibilității din versurile lui Musset și Vigny, — poezii lui preferați.

„Știți, dragii mei, — ne spunea, cândva, în biroul de la redacție, lui Milcu și mie, în timp ce ochii îi clipeau ciudat iar cuvintele-i căpătaseră o neobișnuită unduire, cu albastră transparență de suflet, — să nu vă supărați... Vă înțeleg tehnica și vă prețuesc lupta pentru înoirea expresiei și a

gamelor interioare... Dar, ce vreți?, inima mea a rămas îngenunchiată acolo, lângă Mimi Pinson și lângă noapțile parfumate ale lui Musset...”

RADU GYR

(pseudonimul literar al lui Radu Șt. Demetrescu).

n. 2 martie 1905, Câmpulung, Muscel, România – d. 29 aprilie 1975, București, România. Fiul actorului Ștefan „Coco” Demetrescu, societar al Teatrului Național din Craiova, după cum spunea George Călinescu în „Istoria literaturii române de la origini până în prezent”. Poseda un „abuz de vociferație”, sub influență haiducească-oltenească, care a avut ca rezultat „o remarcabilă lirică chiuitoare”, după cum ne spune marele nostru critic și istoric literar, fapt care i-a trasat, poate, crudul destin poetic și uman.

Poet, gazetar, doctor în litere și politician de extrema dreaptă. O perioadă a fost asistent universitar la catedra de estetică a profesorului Mihail Dragomirescu apoi, conferențiar la Facultatea de Litere și Filosofie din București.

A fost Director general al teatrelor din România, în anul 1940, în plină guvernare legionară, în care calitate Radu Gyr are inițiativa

înființării Teatrului Evreiesc de stat „Barașeum” din București.

Cariera literară

A debutat la vârsta de 14 ani, cu poemul dramatic „În munți”, publicat în revista liceului „Carol I” din Craiova, al cărui elev a fost și, ca student al Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București, cu volumul „Liniști de schituri” 1924.

A fost de mai multe ori laureat – în (1926, 1927, 1928 și 1939) – al Societății Scriitorilor Români, Institutului pentru Literatură și Academiei Române. A conferențiat pentru propagarea ideologiei legionare precum, „Studentimea și Idealul Spiritual” din 1935.

A colaborat la revistele „Universul literar”, „Gândirea”, „Gândul românesc”, „Sfarmă-Piatră”, „Decembrie”, „Vremea”, „Revista mea”, „Revistă dobrogeană”, „Ramuri”, „Adevărul literar și artistic”, „Axa”, „Iconar”, etc. precum și la ziarele „Cuvântul”, „Buna Vestire”, „Cuvântul studentesc”. A scris și povești pentru copii semnând cu pseudonimul „Nenea Răducu”. A fost laureat al Premiului „Adamachi” al Academiei Române.

Operă

Poezie

- Liniști de schituri, Craiova (1924) (volumul de debut)
- Plângeră Strâmbă-Lemne, Craiova (1927)
- Cerbul de lumină, București (1928)
- Stele pentru leagăn, Râmnicu Vâlcea (1936)
- Cununi uscate, București (1938)
- Corabia cu tufănici, București (1939)
- Poeme de războiu, București (1942)
- Balade, București (1943)

Conferințe

- Făuritorii unui ideal, București, 1932

- Studențimea și Idealul Spiritual, București, 1935

- Femeia în eroismul spiritual, moral și național, București 1936

Prefețe

- Emil Muracade, Pulbere de stele (poeme), București, 1937

- George Șoimu, Popas în lacrimi București, 1937

- Petre Duță, Poezii patriotice București, 1937

Alte scrieri

- Scufița roșie, 1937

- Corabia cu tufănici, 1939

- Eposul popular iugoslav, 1935 (în colaborare cu Anton Balotă).

Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Nu pentru-o lopată de rumenă pâine,
nu pentru pătule, nu pentru pogoane,
ci pentru văzduhul tău liber de mâine,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Pentru sângele neamului tău curs prin șanțuri,
pentru cântecul tău ținut în piroane,
pentru lacrima soarelui tău pus în lanțuri,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Nu pentru mânia scrâșnită-n măsele,
ci ca să aduni chiuind pe tăpșane
o claie de zări și-o căciulă de stele,

ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Așa, ca să bei libertatea din ciuturi
și-n ea să te-afunzi ca un cer în bulboane
și zărzării ei peste tine să-i scuturi,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Și ca să pui tot sărutul fierbinte
pe praguri, pe prispe, pe uși, pe icoane,
pe toate ce slobode-ți ies înainte,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Ridică-te, Gheorghe, pe lanțuri, pe funii!
Ridică-te, Ioane, pe sfinte ciolane!

Și sus, spre lumina din urmă-a furtunii,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Ne vom întoarce într-o zi

Ne vom întoarce într-o zi, Ne vom întoarce
neapărat. Vor fi apusuri aurii, Cum au mai fost
când am plecat.

Ne vom întoarce neapărat, Cum apele se-ntorc
din nori, Sau cum se-ntoarce, tremurat, Pierdutul
cântec, pe viori.

Ne vom întoarce într-o zi... Și cei de azi cu pașii
grei Nu ne-or vedea, nu ne-or simți Cum vom
pătrunde-ncet în ei.

Ne vom întoarce ca un fum, Ușori, ținându-ne de
mâni, Toti cei de ieri în cei de-acum, Cum trec
fântânile-n fântâni.

Cei vechi ne-om strecura, tiptil, în toate
dragostele noi și-n cântecul pe care și-l Vor
spune alții, după noi.

În zâmbetul ce va miji Și-n orice geamăt viitor,
Tot noi vom sta, tot noi vom fi, Ca o sămânță-n
taina lor.

Noi, cei pierduți, re-ntorși din zări, Cu vechiul
nostru duh fecund, Ne-napoiem și-n disperări,

Și-n răni ce-n piepturi se ascund.
Și-n lacrimi ori în mângâieri, Tot noi vom curge,
zi de zi, în tot ce mâine, ca și ieri, Va sângera sau
va iubi.

VOI N-AȚI FOST CU NOI ÎN CELULE

Voi n-ați fost cu noi în celule
să știți ce e viața de bezne,
sub ghiare de fiară, cu guri nesătule,
voi nu știți ce-i omul când prinde să urle,
strivit de cătușe la glezne.
Voi n-ați plâns în palme, fierbinte,
străpunși de cuțitul trădării.
Sub cer fără stele, în drum spre morminte,
voi n-ați dus povara durerilor sfinte
spre slava și binele țării.
În cântec cu noi laolaltă
trecând printre umbre pereții,
voi n-ați cunoscut frumusețea înaltă
cum dorul irumpe, cum inima saltă
gonind după harfele vieții.
Ce-i munca de brațe plâpânde,
ce-i jugul, ce-i rânjet de monstru,
cum scârțâie osul când frigul pătrunde,
ce-i foamea, ce-i setea, voi n-aveți de unde
să spuneți aproapelui vostru.
Voi nu știți în crunta închisoare
cum minte speranța și visul,
când ușile grele se-nchid în zăvoare,
și-n teama de groaznica lui încleștare
pe sine se vinde învinsul.
Ați stat la ospete-ncărcate
gonind după fast și orgoliu,
nici milă de noi și nici dor, nici dreptate,
nici candelă-aprinsă și nici libertate,

doar ghimpii imensului doliu.
Așa sunteți toți cei ce credeți
că pumnul e singura faimă.
Fățarnici la cuget, pe-alături ne treceți,
când noi cu obraji ca pământul și vineți,
gustăm din osândă și spaimă.
Când porțile sparge-se-or toate
și morții vor prinde să urle,
când lanțuri și ziduri cădea-vor sfărmate,
voi nu știți ce-nseamnă-nvierea din moarte,
căci n-ați fost cu noi în celule

Ultima poezie scrisă

Piramidă

Severă piramidă de granit,
am fețe mohorâte și rigide,
un monstru care tainele-și închide,
în cosmică tăcere-ncremenit.
Sub soarele pustiilor toride,
îmi arde vârful-nfipt în infinit
și, ca un lung și glacial cuțit,
străpunge luna pietrele-mi aride.
Solemn și hâd și rece monument,
claustru templu dur de lespezi terne,
eu dorm adânc, acestei lumi absent
Dar, dincolo de somnul ce se-așterne,
în greu-mi sarcofag incandescent
străfulgeră podoabele eterne.

CONCURSUL

INTERNAȚIONAL

DE CREAȚIE

CULTURO

Se pot înscrie creatori români de pretutindeni, fără nicio condiționare dar și creatori străini care pot înscrie texte scrise sau traduse în limba română.

Un concurent se poate înscrie la o singură secțiune. Secțiunile de concurs sunt:

1. Literatură - se vor înscrie texte cu limita maximă de 10 000 de semne tipografice cu spații, în limba română;
2. Arte plastice - se vor înscrie fotografiile a 3 opere realizate;
3. Arta actorului - se va înscrie un fișier video de maxim 25 megabiți;
4. Muzică - se va înscrie un fișier video de maxim 25 megabiți;
5. Dans - se va înscrie un fișier video de maxim 25 megabiți.

Madrid/Spania
Ediția I, 2024

Înscrierile se fac pe e-mail culturo.ro@gmail.com până în data de 21 iunie 2024 și vor fi însoțite obligatoriu de un CV și datele complete de contact. Juriul va anunța lista finaliștilor pe site-ul www.culturo.ro și pe site-urile partenerilor în data de 21 iulie 2024. Premiile vor fi acordate în cadrul „Festivalului de Carte și Arte al Românilor de Pretutindeni - CultuRo”, Ediția a II-a, care se va desfășura în Spania, la Madrid, între 4 – 6 octombrie 2024.

Premiul constă în participarea premianților în programul oficial al Festivalului, pe cheltuiala organizatorilor, decernarea premiului fiind condiționată de prezența premiantului la Festival. Juriul își rezervă dreptul de a acorda sau nu unul sau mai multe premii la oricare dintre secțiuni, în funcție de valoarea lucrărilor înscrise în concurs. Organizatorii au dreptul de a folosi gratuit lucrările trimise pentru concurs în scopuri de promovare.

Juriul este compus din:

Mariana FERIDE - Președinte;
Adrian SUCIU - Vicepreședinte;
Valeru CIUREA - Secretar;
Cristin ART - Membru;
Maria Isabel de la CRUZ ABALO - Membru;
Balázs F. ATTILA - Membru;
Antonio CALDERON DE JESUS - Membru;
Menachem FALEK - Membru;
Nicolae SILADE - Membru.

www.culturo.ro

Parteneri:
CULTURO
FESTIVAL DE CARTE & ARTE
AL ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

**CENTRO CULTURAL
LA TIERRA TRACIA**
Calle Gerardo / 28, El Espín, Almería
Proiect de grup, proiect de țară
Români în Andalucía
Platforma pentru românii din Andalucia și Peninsula Iberică

UTP
Filiala Presei Culturale
Fm
www.fmc.ro

atelier
în paragină
t
observatorul

ART PRES
CdR
CENACLUL
DE LA ROMA

9

**LIGA
ROMÂNII**

AVRAM IANCU

(pictură de Barbu Iscovescu)